

sokak avukati / John Grisham Orijinal adı: *The Street Lawyer*

©Belfry Holdings, Inc., 1998

Türkçe yayın hakları © Remzi Kitabevi 1998. Yayın hakları, Akçalı Telif Hakları Ajansı aracılığıyla satın alınmıştır.

Her hakkı saklıdır. Bu yapının aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Kapak: *Ömer Erduran*

ISBN 975-14-0662-5

BİRİNCİ basım: Kasım, 1998 İKİNCİ basım: Nisan, 2004

Remzi Kitabevi AŞ., Selvili Mescit Sok. 3, Cağaloğlu 34440, İstanbul

Tel (212) 513 9424-25, 513 9474-75. Faks (212) 522 9055

web: <http://www.remzi.com.tr> e-posta: post@remzi.com.tr

Remzi Kitabevi AŞ. tesislerinde basılmıştır.

1

Lastik çizmeli adam asansöre benim arkamdan bindi ama, önce onu görmedim. Ancak kokusunu duydum - sigara, ucuz şarap ve hiç yıkanmadan sokaklarda geçen yaşamının o keskin kokusunu. Yukarıya çıkan asansörde ikimiz yalnızdık ve bir ara başımı çevirip baktığımda, siyah renkli, çamur içindeki koskoca çizmelerini gördüm. Adamın üzerinde, âdeta paçavraya dönmüş, eski, diz boyu bir pardesü vardı. Pardesünün altına birkaç kat eski, leş gibi olmuş giysi giydiğinden, iriyarı, tombul görünüyordu ama, tombulluğu hiç kuşkusuz iyi beslenmenin sonucu değildi, kış aylarında D.C.'de sokak serserileri ne bulurlarsa üzerlerine geçirirler, üşümek için her şeyi giyerlerdi.

Adam, orta yaşlı bir zenciydi, saç sakalı kırlaşmıştı ve yıllardan beri yıkanıp kesilmedikleri belliydi. Kalın güneş gözlüğü camlarının arkasından doğruca önüne bakıyor, benimle hiç ilgilenmiyordu ve ben de bir an için onunla neden ilgilendiğimi anlayamadım.

Adam buraya ait değildi. Burası onun yaşayacağı bir bina, onun asansörü olamazdı ve bu pahalı yerde yaşaması olanaksızdı. Binanın sekiz katında, benim aldığım saat ücretiyle çalışan avukatlar vardı ve bu saat ücretleri, yedi yıl sonra bile bana ahlaksızca gelirdi.

Bu adam hiç kuşkusuz, soğuktan kaçan bir sokak serserisiydi. Böylelerini Washington'da her zaman görürdünüz. Fakat bu tiplerle uğraşmak için güvenlik elemanlarımız vardı.

Asansör altıncı katta durdu ve ilk kez o zaman bu adamın hiçbir düğmeye basmadığını, çıkacağı katı seçmediğini fark ettim. Demek adam beni izliyordu. Aceleyle asansörden çıkıp, Drake & Sweeney firmasının muhteşem mermer fuayesine adım atarak biraz yürüdüm. Arkama baktığımda adam hâlâ asansörün içinde duruyor ve benimle hiç ilgilenmeden doğruca önüne bakıyordu.

En deneyimli resepsiyon memurlarımızdan biri olan Madam Devier, o tipik kibirli bakışlarıyla beni selamladı. Ona, "Asansöre dikkat et," dedim.

6

JOHN GRISHAM

"Neden?"

"Sokak serserisi. Güvenliği çağırmak isteyebilirsin."

Madam Devier, hafif Fransız aksanıyla, "Ah şu serseriler," dedi.

"Biraz da dezenfektan bulsan iyi olur."

Pardesümü çıkarırken yürüdüm ve lastik çizmeli adamı unuttum. Öğleden sonra hiç durmadan toplantılara katılacak, önemli kişilerle önemli konularda görüşmeler yapacaktım. Köşeyi döndüm ve sekreterim Polly'ye bir şey söylemek üzereydim ki, ilk silah sesini duydum.

Madam Devier masasının arkasında âdeta taş kesilmiş, ayakta duruyor ve şu bizim sokak serserisinin elindeki uzun namlulu tabancanın namlusuna korkuyla bakıyordu. Madam Devier'nin yardımına ilk gelen ben olduğum için, adam tabancayı bu kez bana doğrulttu ve tabii ben de taş kesildim.

Hemen ellerimi havaya kaldırdım ve, "Ateş etme," dedim. Böyle durumlarda neler yapmak gerektiğini öğrenecek kadar film görmüştüm.

Adam gayet sakın bir tavrıyla, "Kapa çeneni," dedi.

Arkamda, holde bazı sesler duyuyordum. Birisi, "Adamın silahı var!" diye bağırdı. Bunu duyan herkes geriye çekilip kaçmaya başladı ve sesler yavaş yavaş kesildi. Onları neredeyse korkudan pencerelerden atlayıp kaçarken görür gibi oldum.

Hemen solumda, bir toplantı odasına açılan kalın bir tahta kapı vardı ve o anda, bu kapının arkasında sekiz dava avukatımızın çalıştığını biliyordum. Bu korkusuz sekiz avukat mahkemelerde insanları saatlerce sorguya çeker, canına okurdu, içlerinden en kavgacı ve çetin ceviz olanı Rafter'dı ve birden kapıp açıp, "Neler oluyor," diye bağırınca, silahın namlusu bu kez ona döndü ve lastik çizmeli adamın istediği de oldu.

Rafter, kapının eşiğinden, "Bırak o silahı," diye emredince, resepsiyon salonunda ikinci bir silah sesi duyuldu ve mermi, Raf-ter'in başının biraz üzerinden geçip tavana saplanınca, o da, kolayca ölebileceğim anlamış oldu. Adam namluyu tekrar bana çevirip başıyla işaret etti. Hemen dediğini yaptım ve Rafter'ın arkasından toplantı salonuna girdim. Son gördüğüm şey, başını koltuğunun arkasına yaslayıp, ayaklarını çöp sepetinin yanına kadar uzatmış, korkudan tirtir titreyen Madam Devier oldu.

SOKAK AVUKATI

7

Lastik çizmeli adam arkamdan kapıyı çarparak kapadı ve içerdeki sekiz avukatın kendisini takdir etmesini ister gibi, silahını yavaşça havada salladı. İşe yaradığı hemen belli oldu; barut kokusu adamın pis kokusunu çoktan bastırıyordu.

Odadaki uzun masanın üzerinde, sadece birkaç saniye öncesine kadar çok önemli olan bir sürü belge, kâğıt görülyordu. Aşağıdaki otoparka bakan bir sıra pencere ve hole açılan iki kapı vardı.

Adam silahını hafifçe bize doğru sallayıp, "Duvara dizilin," dedi. Sonra, namluyu benim başıma dayadı ve, "Kapıları kilitle," diye emretti.

Kuşkusuz, dediğini hemen yerine getirdim.

Sekiz avukat duvara doğru gerilerken hiçbirinden ses çıkmıyordu. Ben de hiç sesimi çıkarmadım ve kapıları aceleyle kilitleyip, yaptığımı onaylamasını ister gibi ona baktım.

Neden bilmiyorum, o anda postanedeki korkunç silah seslerini düşündüm - bir şeye canı sıkılan bir posta memuru, öğle yemeğinden elinde bir silahla dönüyor ve on beş meslektaşını öldürüyordu. Okul bahçesindeki katliam ve self-servis restoranlarındaki cinayetler aklıma geldi.

Üstelik o olaylardaki kurbanlar masum çocuklar, dürüst vatandaşlardı. Biz ise, bir araya toplanmış birkaç avukattık!

Adam bir şeyler homurdanıp silahını sallayarak sekiz avukatı duvara dizdi ve pozisyonlarından tatmin olunca bana döndü. Ne istiyordu bu adam acaba? Bize bir şeyler soracak mıydı? Sorduğu sorulara hiç kuşkusuz hemen cevap alacaktı. Güneş gözlükleri olduğu için gözlerini göremiyordum ama, o benimkileri rahatça görüyordu. Namlu gözlerime çevrilmişti.

Leş gibi pardesüsünü yavaşça çıkardı, yeniymiş gibi itinayla katladı ve masanın üzerine bıraktı. Asansörde beni rahatsız eden koku yine duyuluyordu ama, şimdi bunun önemi yoktu tabii. Adam masanın bir ucunda durdu ve pardesüden sonra ikinci katı - kocaman gri hırkayı da çıkardı.

Hırkanın büyük olmasının bir nedeni vardı kuşkusuz. Hırkanın altına, benim bu konuda eğitimsiz olan gözlerime dinamit gibi gelen bir dizi kırmızı çubuk bağlanmıştı. Çubukların uçlarından renkli spagetti gibi kablolar çıkıyordu ve her şey gümüş renkli bir bantla tuturulmuştu.

JOHN GRISHAM

O anda ilk düşündüğüm şey, elimi kapının kilidine uzatıp kendimi dışarıya atmak için koşmak; işi şansa bırakıp, adamın kurşunlarından kurtularak hole çıkabilmektir. Fakat dizlerim titriyordu ve kanım âdeta donmuştu. Duvara yaslanan sekiz avukat durmadan mırıldanıyor, soluyup duruyorlardı ve bu da bizi rehin alan adamı kızdırıyordu. Bir ara, sabırlı bir öğretmen edasıyla, "Lütfen sessiz olun," dedi. Adamın sükûneti beni sinirlendiriyordu. Bellindeki spagetti gibi kabloları düzeltilti ve sonra, geniş pantolonunun bir cebinden sarı renkli naylon ipe bir çakı çıkardı.

Düşündü ve silahını, rehinelerin dehşet ifadeli yüzlerine doğru sallayıp, "Kimseyi incitmek istemiyorum," diye konuştu.

Söylediği güzeldi ama, bu sözleri ciddiye almak zordu. Üzerinde on iki kırmızı çubuk saydım ki, bunlar da herkesi bir anda, hiç acı duymadan öldürmek için yeterliydi.

Silahı tekrar bana doğrulttu ve, "Bağla şunları," dedi.

Rafter daha fazla dayanamadı. Küçük bir adım attı ve, "Baksana dostum," dedi. "Ne istediğini söyler misin sen?"

Üçüncü mermi de onun başının üzerinden sıyrıp tavana saplandı. Tabanca âdeta bir top gibi patlamıştı ve fuayede Madam De-vier ya da başka bir kadının çığlığı duyuldu. Rafter aniden eğildi ve tekrar doğrulmaya çalışırken, Umstead, kalın kolunun dirseğiyle onu göğsünden destekleyip duvara yasladı.

Sonra da sıkılmış dişlerinin arasından, "Kapa çeneni," diye fısıldadı Umstead.

Adam, "Bana dostum demeyin," diye homurdandı ve o anda dostum kelimesi ona hitap etmek için kullanılacak bir kelime olmaktan çıktı.

Rehinelerin lideri olmaya başladığını hissedince, "Sana nasıl hitap etmemizi istiyorsun?" diye sordum. Bunu gayet nazikane bir şekilde ve ona karşı saygılı olduğumu göstererek söylemiştim ve o da bunu böyle değerlendirdi.

"Bana sadece Mister deyin," dedi. Mister adı, odadaki herkese göre son derece uygundu.

O sırada telefon çaldı ve adamın telefona atış edeceğini sandım. Fakat o, telefonu isteyince aleti önüne uzattım. Masadaki telefonun ahizesini sol eliyle kaldırdı, sağ elindeki tabanca Rafter'a doğrul-muştu.

SOKAK AVUKATI

9

Bir oylama yapılsaydı, hiç kuşkusuz hepimiz ilk kurbanın Rafter olmasını isterdik. Sekize bir.

Adam, "Alo," dedi, bir süre dinledi ve telefonu kapadı. Ağır ağır masanın ucundaki sandalyeye geriledi ve oturdu.

Sonra bana döndü ve, "Şu ipi al bakalım," dedi.

Sekiz kişinin bileklerini bağlamamı istiyordu, ipi kesip arkadaşlarımın bileklerini bağlarken, onları ölüme hazırladığımı biliyor ve yüzlerine bakmamaya çalışıyordum. Silahın namlusunu sırtımda hissedebiliyordum. Adam onları çok sıkı bağlamamı istiyordu ve ben de onların bileklerini iyice sıkar gibi yapıyor, fakat yine de gevşek bırakıyordum.

Rafter yine alçak sesle bir şeyler homurdanmaya çalıştı ve o anda içimden onu tokatlamak geldi. Umstead bileklerini büküp kasmış ve bağlama işi bitince ipi iyice gevşemişti. Malamud ter içindeydi ve hızlı hızlı nefes alıyordu, içimizde en yaşlı olan oydu, buradaki tek şirket ortağıydı ve iki yıl kadar önce de bir kalp krizi geçirmişti.

O anda başımı çevirip, sekiz kişinin içinde en samimi arkadaşım olan Barry Nuzzo'ya baktım, ikimiz de otuz iki yaşındaydık ve firmaya aynı yıl katılmıştık. O Princeton, bense Yale mezunuyduk, ikimizin eşleri de Providence'dandı. Onun evliliği iyi gidiyordu ve dört yılda üç çocukları olmuştu. Benimkiyse berbat bir haldeydi ve artık işin sonuna gelmiştik.

Birbirimize baktık ve o anda ikimiz de onun çocuklarını düşündük. Çocuğum olmadığı için şanslı sayılırdım.

O anda sonradan çoğalacak olan sirenlerin ilki duyuldu ve Mister bana pancurları kapamamı söyledi. Beş büyük pencerenin pan-curlarını itinayla kaparken, aşağıdan görülmek sanki beni kurtara-cakmış gibi otoparka bakıyordum. Aşağıda ışıkları yanan boş bir polis arabası duruyordu; polisler binaya dalmışlardı bile.

Biz ise buradaydık. Dokuz beyaz adam ve Mister.

Son duruma göre, Drake & Sweeney firmasının, dünyanın birçok ülkesinde çalışan sekiz yüz avukatı vardı. Bunların yarısı D.C.'de, Mister'm terör estirdiği bu binadaydılar. Adam bana, 'pat-ron'u aramamı ve ona silahlı olduğunu, üzerinde on iki dinamit çubuğu taşıdığını söylememi istedi. Bizim antitröst bölümünün yö-

10

JOHN GRISHAM

netici ortağı olan Rudolph'a telefon ettim ve durumu ona anlatıp adamın mesajını ilettim.

Rudolph, "Sen iyi misin Mike?" diye sordu. Mister, telefon hoparlörünü açtığı için konuşmaları herkes duyuyordu.

"Çok iyiyim," dedim, "Lütfen onun istediklerini yapın."

"Peki ama ne istiyor?"

"Henüz ben de bilmiyorum."

Mister silahını salladı ve konuşma sona erdi.

Onun, silahıyla yaptığı işareti anlayıp, masanın yanında, ona yakın bir yerde ayakta durdum ve göğsüne bağlı kablolarla dalgın bir şekilde oynayışını korkuyla izlemeye başladım.

Bir ara başını eğip göğsündeki kırmızı bir tele baktı ve, "Şu kırmızı teli çektiğim anda her şey biter," dedi. Bunu söylerken güneş gözlüğünün arkasından bana bakıyordu. Ona bir şeyler söylemek zorunda olduğumu hissettim.

Onunla bir diyalog başlatma umuduyla, "Bunu neden yapasın ki?" diye sordum.

"Yapmak istemiyorum, ama neden olmasın?"

Konuşması ağır ve düzgündü, söylediği her sözcük rahatça anlaşılabiliyordu. Şu anda bir sokak serserisi olabilirdi, fakat çok daha iyi günler de gördüğü anlaşıyordu.

"Bizleri neden öldürmek istiyorsun?" diye sordum.

"Seninle tartışmak istemiyorum," diyerek beni tersledi. İçimden, 'Başka sorum yok Sayın Yargıç,' diye söylendim.

Bir avukat olduğum ve daima zamanı da dikkate aldığım için, saatime baktım; kurtulduğumuz takdirde her şeyi dakikası dakikasına belirlemek istiyordum. Saat biri yirmi geçiyordu. Mister, işlerin sessizce yürümesini istiyordu ve bu nedenle, on dört dakika süren sinir bozucu bir sükûnet sürecine girdik.

Öleceğimize inanamıyordum. Onun bizi öldürmesi için hiçbir nedeni yoktu. İçimizden hiçbirinin daha önce bu adamla karşılaşmadığına emindim. Asansörde onunla birlikte çıkışımızı ve adamın gideceği belli bir yer yokmuş gibi davranışını anımsadım. Bu adam sadece rehine almak isteyen bir deli olabilirdi ama ne yazık ki böyle bir durum, günümüz standartlarına göre, normal olarak adam öldürmeyi de beraberinde getiriyordu.

Öldürüldüğümüz takdirde olay, nedeni anlaşılamayan bir katli-

SOKAK AVUKATI

11

am olarak yirmi dört saat süreyle gazetelerin manşetlerinde yer alacak ve haberi okuyanlar da sadece başlarını iki yana sallamakla yetineceklerdi. Daha sonra, ölü avukatlar fıkraları başlayabilirdi.

Manşetleri görebiliyor, gazete muhabirlerinin konuşmalarını duyabiliyor, fakat bunun olabileceğine inanmak istemiyordum.

Fuayeden gelen sesler, dışardan gelen siren sesleri, holden gelen bir polis telsizinin parazitli konuşmaları duyuluyordu.

Mister, odadaki sessizliği bozarak, "Öğle yemeğinde ne yedin bakalım?" diye sordu. O kadar şaşırmıştım ki, bir an bocaladım ve sonra, "Kızarmış tavuk yedim," diye cevap verdim.

"Yalnız mı?"

"Hayır, bir arkadaşım ile beraberdim." Yemeği hukuk fakültesinden bir arkadaşla yemiştim.

"İkinizin yemeği için ne ödediniz?"

"Otuz dolar."

Bundan hoşlanmamış gibi, "Otuz dolar ha!" diye homurdandı, "Hem de iki kişi için." Başımı iki yana salladı ve sonra sekiz avukata döndü. Aynı soruyla karşılaşılırsa yalan söylemelerini umuyordum, içlerinde midesine düşkün olanlar vardı ve otuz dolar onların yemek öncesi aperitiflerini bile karşılamazdı.

Tekrar bana döndü ve, "Ben ne yedim, biliyor musun?" diye sordu.

"Hayır."

"Sadece bir kâse çorba. Evet, bir yardımevinde verilen çorba ve birkaç tane de kraker. Otuz dolara benim yüz arkadaşımın karnını doyurabilirdin, biliyor musun?"

işlediğim günahın ağırlığını hissediyormuş gibi başımı salladım.

Silahımı yine salladı ve, "Herkesin cüzdanını, parasını, saat ve mücevheratını topla bakalım," diye homurdandı.

"Nedenini sorabilir miyim?"

"Hayır."

Cüzdanımı, saatimi ve bozuk paralarımı masanın «zerine koydum ve arkadaşlarımdan ceplerini boşaltmaya başladım.

Mister, "Yakın akrabalar için," deyince derin bir nefes aldık.

Toplananları bir çantaya koymamı, çantayı kilitlememi ve tekrar 'patronu' aramamı istedi. Rudolph zilin ilk çalışında telefona çıktı. Özel tim şefinin onun odasında olduğuna emindim.

12

JOHN GRISHAM

"Rudolph, yine ben, Mike. Hoparlörlü telefodayız."

"Tamam, Mike. İyi misiniz?"

"Evet, iyiyiz. Bak, bu beyefendi, resepsiyon bölgesine en yakın kapıyı açmamı ve siyah bir evrak çantasını hole bırakmamı istiyor. Sonra kapıyı kapayacak ve kilitleyeceğim. Anlaşıldı mı?"

"Evet."

Silahın namlusunu ensemde hissederken kapıyı yavaşça araladım ve çantayı hole ittim. Etrafta kimsecikler görünmüyordu.

Büyük firmaların avukatlarının saat ücretlerini fatura etmelerini engelleyen şeyler çok azdır. Bunlardan birisi uyku olduğu için hepimiz çok az uyuruz. Yemek saatleri faturayı kabartan saatlerdir. Hele faturayı da müşteri öderse bu daha da keyifli olur. Dakikalar ilerlerken, binadaki dört yüze yakın avukatın, rehine krizinin sona ermesini beklerken neyi saat ücreti olarak fatura edeceklerini merak etmekten kendimi alamadım. Onları, otoparkta arabalarının içinde oturmuş, ısınmaya çalışırken, bir yandan da cep telefonlarından müvekkilleriyle konuşup danışma ücretlerini onlara fatura ederken görür gibiydim. Bu kriz firmaya pek zarar vermezdi.

Aşağıdaki o hergelelerden bazıları bu işin nasıl sonuçlanacağını düşünmüyorlardı bile. Bir an önce bitmesi onlar için yeterliydi.

Mister, bir ara dalar gibi oldu, çenesi göğsüne düştü ve nefesi ağırlaştı. Rafter benim dikkatimi çekmek için bir şeyler homurdandı, sonra da başıyla bana, bir şeyler yapmamı işaret etti. Ama ortada bir sorun vardı, Mister'ın sağ elinde bir silah bulunuyordu ve gerçekten uyukluyor olsa bile o hepimizi ürküten kırmızı kabloyu sol eliyle sıkıca kavramıştı.

Rafter, bu durumda benden, bir kahraman olmamı istiyordu. Rafter firmanın en acımasız ve en başarılı avukatı olmasına karşın henüz ortaklardan biri değildi. Ayrıca benim bölümümde değildi ve bizler de orduda değildik. Ondan emir almak zorunda olamazdım.

Mister birden uyandı ve net bir sesle bana, "Geçen yıl ne kadar kazandın bakalım?" diye sordu.

Bu soru beni yine gafil avlamış ve şaşırtmıştı. "Şey, ooh, bilemiyorum doğrusu, yani..."

"Sakın yalan söyleme."

SOKAK AVUKATI

13

"Şey, yüz yirmi bin dolar."

Bu cevaptan da hoşlanmadı. "Peki, yardım için ne kadar verdin?"

"Yardım için mi?"

"Evet. Yardım derneklerine yani."

"Oh, evet. Bunu gerçekten hatırlamıyorum. Aslında faturalarla ve bu tür işlerle karım ilgilenir de."

Diğer rehineler bu konuşmayı duyunca yerlerinde kımıldamaya başladılar.

Mister, cevabımdan hoşlanmamıştı ve sorularına doğru yanıt istiyordu. "Pekâlâ, vergi beyannamelerini kim dolduruyor?"

"Yani gelir vergisini mi demek istiyorsun?"

"Evet, öyle."

"Bu işleri aşağıda ikinci kattaki vergi bölümü yapar."

"Yani bu binada mı?"

"Evet."

"O halde onu bana getir. Buradaki herkesin vergi kaydını istiyorum."

Diğerlerinin yüzlerine baktım. Bazıları sanki, "Hadi yeter, çek tabancanı da vur beni," der gibiydi. Biraz fazla tereddüt etmiş olmalıyım ki, Mister, birden, "Hemen şimdi!" diye bağırdı ve silahı salladı.

Hemen Rudolph'a telefon ettim ve o da tereddüt edince, bu kez ben ona bağırdım. "Hemen onları buraya faksla," dedim. "Sadece geçen yılın beyannamelerini."

On beş dakika süreyle köşedeki faks makinesine bakarken, adamın beyannameler gecikirse kızabileceğini ve hepimizi teker teker öldürebileceğini düşündük.

2

Grubun kâtabi olarak atanmıştım ve Mister'ın tabanca namlu-suyla gösterdiği yere oturup gelen faks mesajlarını toplamaya başladım. Arkadaşlarım yaklaşık iki saattir sırtları duvara dönük olarak ayakta, birbirlerine yaslanarak duruyorlardı ve hepsi de yorgunluktan bitap düşmüş, perişan olmuşlardı, yere serilmek üzereydiler.

Ama, sıkıntıları bir süre sonra daha da artmış olacaktı.

Adam, bana bakıp, "önce sen," diye konuştu, "Adın ne senin?"

Nazik bir tonla, "Michael Brock," diye cevap verdim.

"Geçen yıl ne kazandın?"

"Biraz önce söyledim ya! Yüz yirmi bin. Yani, vergiden önce."

"Pekâlâ, ne kadarını yardım olarak verdin?"

Ona yalan söyleyebilirdim. Bir vergi avukatı değildim ama, onun sorularına göre bir şeyler uydurabileceğime emindim. Kendi beyannamemi buldum ve birkaç sayfalık beyannameyi alıp karıştırmaya başladım. Claire de geçen yıl, iki yıllık bir ameliyathane asistanı olarak otuz bir bin dolar kazanmıştı ve gelirimiz oldukça iyi görünüyordu. Fakat, federal gelir vergisiyle başka bazı vergiler için elli üç bin dolar ödemiş, öğrenci kredileri, Claire'in okul masrafları, Georgetown'daki lüks dairenin aylık iki bin dört yüz dolar kirası, iki yeni arabanın taksitleri ve diğer birçok harcamadan sonra, sadece yirmi iki bin dolar tasarruf edebilmiş ve bazı hisse senetlerine yatırmıştık.

Mister sabırla bekliyordu. Aslında onun bu kadar sabırlı olması beni sinirlendirmeye başlamıştı. Polisin özel tim elemanlarının havalandırma kanallarından içeriye sızdıklarını, bina çevresindeki ağaçlara tırmandıklarını, komşu binaların teraslarına çıktıklarını, bizim büroların planlarına baktıklarını, yani, onun kafasına bir kurşun sıkmak için filmlerde gördüğümüz her şeyi yaptıklarını düşünüyordum ama, adam bunları umursamıyor gibiydi. Sanki kaderine razıydı ve ölüme hazır, bekliyordu. Ama biz böyle bir şeye hazır değildik.

SOKAK AVUKATI

lr>

Sürekli bir şekilde kırmızı telle oynuyor ve kalp atışlarımı yüzün üstünde tutuyordu.

"Yale'e bin dolar verdim," dedim. "*United Way*'e de iki bin dolar," diye ekledim.

"Fakirlere kaç para verdin?"

Yale'in destek bağışlarından ihtiyacı olan öğrencilere para verdiğini sanmıyordum. "*United Way* kent için bir sürü para sarf ediyor, eminim fakirlere de yardım ediyordur."

"Aç insanlara ne kadar verdin?"

"Elli üç bin dolar vergi ödedim ve bunun büyük bir kısmı da fakirlerin sağlık desteği, bakımı, yardıma muhtaç çocuklar gibi yerlere gitmiştir mutlaka ya da gidecektir."

"Bunu isteyerek mi ödedin, yani yardımseverlik duygusuyla mı?"

Vergi verenlerin çoğu gibi yalan söyledim ve, "Şikâyetçi değilim," dedim.

"Sen hiç aç kaldın mı hayatında?"

Adam basit cevaplar istiyordu ve ona dolaylı ve esprili cevaplar verirsem kızacağından emindim. "Hayır hiç aç kalmadım," dedim.

"Kar üzerinde yatıp uyudun mu hiç?"

"Hayır."

"Çok para kazanıyorsun ama, kaldırımda bana iki kuruş vermeyecek kadar da açgözlüsün." Silahımı diğerlerine doğru sallayıp, "Hepiniz," diye devam etti, "Orada kaldırım kenarında oturup dilenirken hepiniz

yanından geçiyorsunuz. Bir kahveye, benim yemek için harcadığımdan fazla para veriyorsunuz. Neden fakirlere, hastalara, evsizlere yardım etmiyorsunuz? O kadar çok paranız var ki."

Önce Mister'a sonra da duvara yaslanmış olan o açgözlü hergelelere baktım, halleri içler açıştıydı. Büyük çoğunluğu ayaklarının uçlarına bakıyorlardı. Sadece Rafter masaya bakıyor ve hiç kuşkusuz, dilencilerin yanından geçerken hepimizin düşündüklerini düşünüyordu: Sana biraz para veririm, 1) hemen gidip içki alırsın, 2) daha çok dilenirsin, 3) kaldırımdan hiç ayrılmazsın.

Odada yine uzun bir sessizlik oldu ve arkasından bir helikopter gürültüsü duyuldu; otoparkta neler planladıklarını anlar gibiydim. Mister'ın talimatına göre telefon konuşmaları yapılmıyordu. Ada-

16

JOHN GRISHAM

mın kimseyle konuşmaya, pazarlık etmeye niyeti yoktu. Bu toplantı odasındakilerdi onun dinleyicileri.

Adam bana döndü ve, "Bunlardan en çok kazanan hangisi?" diye sordu.

Avukatlar arasında, ortak olan sadece Malamud'du ve kâğıtları karıştırıp onunkini aradım, buldum.

Malamud da, "Kazancı en yüksek olan herhalde benim," dedi.

"İsmin ne senin?"

"Nate Malamud."

Nate'in beyannamesini karıştırdım. Bir ortağın gelirini en ince detaylarına kadar görmek çok ender yaşanan bir durumdu ama, ben bundan hiç de zevk alamadım.

Mister, "Ne kadar?" diye sordu.

Nate'in beyannamesi oldukça karışıktı. Rakamlar brüt, ayarlanmış brüt net, vergili, vergi dışı diye ayrı ayrı yazılmıştı. Ücretlerden ve avukatlık danışma ücretlerinden gelen gelirler de ayrıydı. Bunların hepsini ayırt edip söylemek zordu.

Malamud'un firmadaki aylık maaşı elli bin dolar, hepimizin rüyasını gördüğü yıllık primi de beş yüz on bin dolardı. Geçen yılın kazancı çok iyi olmuştu ve bunu hepimiz de biliyorduk. Malamud, yılda bir milyondan fazla kazanan birçok ortaktan biriydi.

Dikkatli olmalıydım. Beyannamede ayrıca başka gelirler de vardı ama, Mister'ın beyannameyi eline alsa bile işin içinden çıkamayacağından emindim.

"Bir milyon yüz bin," dedim, iki yüz bin doları es geçerek.

Kısa bir süre düşündü ve sonra Malamud'a dönüp, "Demek bir milyon dolar kazandın ha!" dedi. Malamud ise bundan utanmış görünmüyordu.

"Evet, öyle."

"Peki açlara ve evsizlere ne kadar verdin?"

Ben onları dinlerken, bir yandan da, gerçeği öğrenmek için beyannamedeki ayrıntıları tarıyordum.

"Şu anda tam olarak hatırlamıyorum. Ben ve karım birçok yardım vakfına ve derneğe bağış yaparız. Hatırladığım beş bin dolarlık bir bağış var. Bunu, Büyükşehir Washington Fonu'na vermiştik ki, bilirsiniz bu fon ihtiyaç içindeki insanlara yardım eder. Biz ihtiyacı olanlara çok para veririz ve bunu yaptığımız için de mutluyuz."

SOKAK AVUKATI

17

Mister ilk defa, istihzalı bir ifadeyle ona baktı ve, "Bundan eminim," dedi.

Bizlere, ne kadar cömert olduğumuzu uzun uzun izah etme fırsatı vermeyeceğine emindim. O sadece yalın gerçekleri istiyordu. Bana, dokuz kişinin de ismini yazmamı ve her ismin yanına da, geçen yılın kazançlarıyla, yaptıkları yardımları belirtmemi söyledi.

İstedikini yapmam oldukça uzun zaman aldı ve çalışırken, acele edip etmeme konusunda tereddüt içindeydim. Çıkan hesapları beğenmezse bizi öldürebilir miydi? Belki de acele etmemeliydim. Biz zengin yurttaşların çok para kazandığı ve başkalarına yardım için çok az verdiği açıktı. Diğer yandan, zaman uzadıkça kurtarma senaryolarının da daha karmaşık ve çılgın bir hal alacağını biliyordum.

Saatte bir rehine öldüreceğinden filan bahsetmemişti. Arkadaşlarının hapisten salıverilmelerini de istemiyordu. Aslında bu adam hiçbir talepte bulunmamıştı.

İşi ağırdan aldım. Malamud liste başıydı ve en sonda, üç yıllık ortak olan ve brüt seksen altı bin dolar kazanan Colburn vardı. Arkadaşım Barry Nuzzo'nun benden on bir bin dolar daha fazla kazandığını öğrenince bayağı bozuldum doğrusu. Bunun tartışmasını daha sonra yapacaktık.

İşimi bitirince, yine kırmızı kablo parmaklarının arasında olarak uyuklamaya başlayan Mister'a "Hepsini toplarsak yaklaşık, olarak üç milyon dolar tutuyor," diyerek sonucu bildirdim.

Adam yavaşça başını salladı ve, "Peki, fakirlere ne kadar?" diye sordu.

"Toplam bağış yüz seksen bin dolar."

"Bağışların toplamını istemiyorum. Beni ve dostlarımı, senfoni çalınan salonlarda ve sinagoglara yapılan bağışlarla, bir şişe şarabın açık artırmayla satıldığı, izcilere üç beş kuruş verilen bağışlarla aynı grupta tutamazsın. Ben yemekten söz ediyorum. Sizinle aynı şehirde yaşayan fakirler için gerekli yemekten. Küçük bebeler için verilmesi gereken yemeklerden. Tam burada, siz zenginlerin yaşadığı bu kentte, geceleri açlıktan ölen, aç oldukları için ağlayan bebeler var. Bunları doyurmak için ne verdiniz?"

Bunları söylerken bana bakıyordu ve ben de önümdeki kâğıtlara. Ona yalan söyleyemezdim.

18

JOHNGRISHAM

Adam, "Bu kentte, fakir ve evsizlere bedava yemek veren bir sürü aşevi var," diye devam etti, "Buralara ne kadar para verdiniz? Hiç verdiniz mi?"

"Doğrudan oralara vermedik tabii," diye cevap verdim, "Ama bağışlardan bir bölümü..."

"Kapa çeneni."

Elindeki o korkunç silahı tekrar salladı.

"Peki, ya şu evsizlerin barınakları? Dışarısı çok soğukken gidip sığındığımız, yatacak bir yer bulduğumuz barınaklar? Şu kâğıtlarda kaç barınağın, yurdun ismi var?"

Hiçbir şey uyduramadım ve, "Hiç yok," dedim yavaşça.

Birden, hepimizi korkutarak ayağa fırladı, kırmızı dinamit çubukları gümüş rengi bandın altında rahatça görünüyordu. Bir tekmede sandalyesini geriye fırlattı ve, "Peki, ya klinikler?" diye devam etti, "Bizlere bakan küçük klinikler var. Aslında çok para kazanabildikleri halde alçakgönüllü oldukları için buralara gelen doktorlar, hastalarımıza yardım için zamanlarını harcıyorlar. Beş kuruş almıyorlar. Hükümet kiranın ödenmesine, ilaç ve malzeme alınmasına yardım ediyordu. Ama artık hükümetler de yardım etmiyor ve tüm paralar tükendi. Siz bu kliniklere ne kadar para verdiniz?"

Rafter, bir şeyler yapmamı bekler gibi bana bakıyordu. Belki de, birden bir şeyler görüp, "İşte, şuraya bak! Kliniklere ve aşevle-rine yarım milyon dolar bağış yapmışız!" diye bağırmanımı bekliyordu.

Böyle bir saçmalığı Rafter yapabilirdi belki ama, ben yapamazdım doğrusu. Adamın bir kurşunuyla ölmek istemiyordum. Mister göründüğünden de zeki idi.

Ben kâğıtları karıştırırken, Mister pencereye gidip pancurun aralığından dışarıya baktı ve, "Her taraf polis kaynıyor," diye söylendi, "Bir sürü de ambulans getirmişler."

Sonra, binanın dışında olanları unuttu ve masanın kenarına, rehinelerinin yanına döndü. Rehineler onun her hareketini, özellikle de dinamitleri büyük bir dikkatle izliyorlardı. Adam birden silahını doğrulttu ve bir metre kadar yakınında bulunan Colburn'un burnunu nişanladı.

"Kliniklere ne kadar verdin?"

SOKAK AVUKATI

19

Colburn gözlerini kapadı ve ağlamaklı bir ses tonuyla, "Hiç," dedi. Kalbim âdeta durmuştu ve nefesimi tuttum.

"Peki, aşevlerine ne kadar verdin?"

"Hiç vermedim."

"Evsizlerin yurtlarına ne kadar?"

"Hiç."

Adam, Colburn'a ateş etmek yerine silahını Nuzzo'ya doğrulttu ve aynı üç soruyu ona sordu. Nuzzo'nun da cevapları aynıydı ve Mister, herkese aynı soruları sorup, aynı yanıtları aldı. Rafter'a ateş etmemesi bizi üzmişti doğrusu.

Adam yüzünü buruşturup, "Üç milyon dolar," diye söylendi, "Ama hastalara ve açlara tek kuruş yok. Sizler acınacak insanlarsınız."

Bizler de zaten kendimizi acınacak insanlar olarak hissediyorduk. Bu adamın bizleri öldürmeyeceğine de artık inanıyordum.

Zavallı bir sokak serserisi dinamiti nereden bulabilirdi? Sonra, bu dinamitleri bağlamasını ona kim öğretmişti acaba?

Akşam karanlığı çökerken, adam acıktığını ve patrona telefon edip, L Sokağı ve 17. Sokak köşesindeki Metodist Misyonu'ndan çorba getirtmesini istememi söyledi. Söylediğine göre, oradaki aşevi çorbalara daha fazla sebze koyuyordu. Bu aşevinin ekmeği de, diğer pek çoğunda olduğu kadar bayat değildi.

Rudolph talebimizi duyunca, "Aşevleri dışarıya da yemek veriyor mu?" diye sordu, duyduğuna inanamıyormuş gibiydi. Sorusu telefon hoparlöründen iyice duyulmuştu.

"Sen sadece söyleneni yap, Rudolph," diye bağırdım, "Söyle on kişiye yetecek kadar çorba göndersinler." Mister telefonu kapamamı söyledi ve hattı yine beklemeye aldı.

Arkadaşlardan bazılarının ve birkaç polisin, akşam trafiğinde, zavallı fakirlerin, çorbalarını içtikleri sakin aşevine koştuklarını ve herkesin şaşkın bakışları altında oraya girip çorba istediklerini görür gibi oldum. On çorba ve yeteri kadar ekmek isteyeceklerdi.

Helikopter sesini tekrar duyduğumuzda, Mister pencereye gidip yine dışarıya baktı. Pencereden baktıktan sonra geriye çekildi, sakalını sıvazladı ve düşünmeye başladı, durum muhakemesi yapıyor olmalıydı. Helikopter de kullanarak nasıl bir kurtarma planı yap-

20

JOHN GRISHAM

bilirlerdi? Helikopteri belki de yaralıları nakletmek için kullanacaklardı.

Umstead bir saatten beri çok sinirliydi, yerinde duramıyordu ve bu da, ona bileklerinden bağlı olan Rafter ve Malamud'u çok rahatsız ediyordu. Bir süre sonra daha fazla dayanamadı.

"Şey, özür dilerim Mister, ama tuvalete gitmem gerekiyor efendim."

"Tuvalet mi? O da ne demek?" Mister onunla eğleniyordu.

Umstead, ilkokul üçüncü sınıf öğrencisi gibi, "Çişim geldi," diye inledi, "Artık tutamayacağım."

Mister çevresine bakındı ve bir kahve sehпасı üzerinde duran porselen vazoyu gördü. Silahını bana doğru salladı ve Umstead'i çözmemi istedi, "İşte, senin tuvalet burada."

Umstead vazodaki çiçekleri çıkarıp bize arkasını döndü ve uzun süre işedi, biz de bu arada döşemeye bakıyorduk. Onun işi bitince, Mister bize, toplantı masasını pencerelere yaklaştırmamızı söyledi. Drake & Sweeney firmasının diğer mobilyaları gibi, altı metre boyundaki masa da masif ceviz ağacından yapılmıştı ve bir tarafından ben, diğerinden Umstead tutup çabalarak onu, Mister "Dur," diyene dek iki metre kadar taşıdık. Onun söylediğini yapıp, Malamud ve Rafter'ı birbirlerine bağladım ve Umstead'i serbest bıraktım. Bunu neden yaptığımı hiçbir zaman anlayamayacaktım.

Daha sonra, birbirlerine bağı olan yedi rehineyi, masanın üzerine oturttu. Kimse bunun nedenini sormadı ama ben, onun, keskin nişancılara karşı bir siper oluşturduğunu sanıyordum. Daha sonra, polisin yandaki binanın terasına keskin nişancılar yerleştirdiğini öğrenecektim. Mister belki de onları görmüştü.

Rafter ve diğerleri, beş saat ayakta bekledikten sonra oturabil-dikleri için rahatlamışlardı. Adam, Umstead ve bana, birer sandalyeye oturmamızı söyledi ve kendisi de masanın ucundaki sandalyeye çöktü. Beklemeye başladık.

Sokak yaşamı, insanlara sabırlı olmayı öğretiyor olmalıydı. Adam hiç sesini çıkarmadan uzun süre oturmaktan mutlu görünüyor, gözlerini koyu gözlük camlarının arkasında gizlemiş, başını bile oynatmadan duruyordu.

Bir süre sonra, hiçbirimize bakmadan, "Tahliye avukatları kimler?" diye mırıldandı ve birkaç dakika sonra bunu tekrarladı.

SOKAK AVUKATI

.I

Onun ne demek istediğini anlamadan şaşkın şaşkın birbirimize baktık. Masanın üzerinde, Colburn'un sağ bacağına yakın bir noktaya bakıyor gibiydi.

"Evsiz barksız insanlara hiç aldırmadığımız gibi, bir de onları sokaklara atıyorsunuz."

Hepimiz aynı haltı karıştırdığımız için, hep birlikte başlarımızı salladık. Bize küfür bile etse kabul edecektik.

Yiyeceğimiz saat yediye birkaç dakika kala geldi. Kapı vurulunca, adam bana, telefonu alıp polisi uyarmamı ve dışarda anormal biri ya da bir şey görürse içimizden birini öldüreceğini söylememi bildirdi. Rudolph'a durumu açıkladım ve hiçbir kurtarma operasyonuna girişilmemesini söyledim. Onunla müzakere halindeydik.

Rudolph durumu anladığını söyledi.

Umstead kapıya gidip kilidi açtı ve talimat için Mister'a baktı. Mister onun hemen arkasındaydı ve silahın namlusu da başına otuz santim mesafede duruyordu.

Mister, "Kapıyı yavaşça aç bakalım," dedi.

Kapı açıldığında ben Mister'ın biraz gerisinden bakıyordum. Çorbalar, bizim yardımcıların dosya ve kâğıt taşımak için kullandıkları küçük arabalardan birinin üzerinde duruyordu. Dört tane büyük plastik kâse içinde çorba ve kahverengi bir kesekâğıdı içinde de ekmek vardı. İçilecek bir şey olup olmadığını bilmiyordum ve bunu asla öğrenemedik.

Umstead bir adım atıp hole çıktı ve arabayı içeriye doğru çekmek üzereyken silah sesi duyuldu. On iki metre kadar uzakta, Madam Devier'nin masasının yanındaki bir perdenin arkasında saklanmış olan polis keskin nişancısı, hedefi vurmak için gerekli görüntüyü yakalamıştı. Umstead, arabayı çekmek üzere eğilince, Mister'ın başı birkaç saniye için hedef oldu ve polis de hedefi kaçırmadı.

Mister en ufak bir ses bile çıkarmadan geriye doğru uçtu ve benim yüzüm de kanla ve birtakım sıvılarla

kaplandı. Ben de vurulduğumu sandım ve acıyla bağırdığımı hatırlıyorum. Umstead holde bağırp duruyordu. Diğer yedi kişi, üzerlerine kaynar su dökülmüş köpekler gibi, bağırp birbirlerini çekiştirerek kapiya doğru atılmışlardı. Dizlerimin üzerine çöktüm, dinamitlerin patlamasını bekledim ve aniden fırlayıp diğer kapiya koşarak bu hengâmeden uzaklaşmaya çalıştım. Kapiyı ardına kadar çekip açarak dışarıya fırladım.

22

JOHN GRISHAM

larken başımı çevirip baktığımda, Mister bizim pahalı Şark halısının üzerinde ölüm titremesi geçiriyordu. Elleri vücudunun iki yanındaydı ve kırmızı kablodan uzak duruyordu.

Hol bir anda bir sürü polisle dolmuştu ve çelik yelek ve kask giymiş özel tim polislerinin bazıları diz çöküp silahlarını doğrulturken, bir kısmı da kapiya koşuyordu. Birkaçı bizleri yakapaça yakaladı ve resepsiyon bölgesinden geçirip asansöre doğru götürdüler.

Biri bana, "Yaralı mısınız?" diye sordu.

Yaralı olup olmadığımı bile bilmiyordum. Yüzüm ve gömleğimde kan ve yapışkan bir madde vardı. Doktor daha sonra, bu yapışkan maddenin, beyin zarı sıvısı olduğunu söyledi.

3

Birinci katta, Mister'dan mümkün olduğu kadar uzakta, aile bireyleri ve dostlar bekliyorlardı. Düzinelerle iş arkadaşı ve meslektaş, büroları ve koridorları doldurmuş, bizim kurtuluşumuzu beklemişlerdi. Bizleri görür görmez sevinçle bağırmaya başladılar.

Üstüm başım kan içinde olduğu için, beni alıp bodrum katındaki küçük spor salonuna götürdüler. Burası şirkete aitti ama avukatlar oraya pek gitmezlerdi. Spor yapamayacak kadar meşguldük ve işini bitirenlere hemen yeni bir görev verilebilirdi.

Etrafımı hemen doktorlar sardı ama, bunların hiçbiri karım değildi. Üzerimdeki kanların bana ait olmadığını söylediğim zaman rahatladılar ve rutin bir muayeneye yetindiler. Tansiyonum yüksekti, nabzım çılgn gibiydi. Bana bir hap verdiler.

O anda tek istediğim şey bir duştu. Beni bir masanın üzerinde on dakika yatırdılar ve sürekli olarak tansiyonumu kontrol ettiler.

"Şok geçiriyor olabilir miyim acaba?"

"Muhtemelen hayır."

Aslında şokta gibiydim. Claire nerelerdeydi acaba? Altı saat süreyle hayatım tehlikede, bir namlu ucunda yaşamıştım ama, karım diğerlerinin aileleri gibi gelip aşağıda beklememişti bile.

Sıcak duşun altında uzunca bir süre kaldım. Saçlarımı şampuanla üç kez yıkadım ve sonra da uzun uzun kurulandım. Zaman donmuştu. Artık hiçbir şeyin önemi yoktu. Yaşıyordum, nefes alıyordum ve enerji doluydum.

Orada bulduğum, bana bol gelen, başkasına ait eşofmanı giydim ve tansiyonumun tekrar ölçülmesi için yeniden masaya uzandım. Sekreterim Polly, yanıma gelip bana sıkıca sarıldı. Buna çok ihtiyacım olduğunu anladım. Polly'nin gözleri yaşla doluydu.

Ona, "Claire nerede?" diye sordum.

"Çalışıyormuş. Hastaneyi aradım ama ona ulaşamadım."

Polly, evliliğimizin sona ermek üzere olduğunu biliyordu.

"Sen iyi misin?" diye sordu.

24

JOHNGRISHAM

"Sanırım iyiyim."

Doktorlara teşekkür ettim ve spor salonundan ayrıldım. Ru-dolph beni holde karşıladı ve beceriksiz bir biçimde kucakladı. Sanki önemli bir başarı sağlamışım gibi beni kutluyordu.

"Yarın çalışmayabilirsin," dedi, "Kimse senden bunu beklemiyor." Bir günlük bir dinlenmenin, tüm sorunlarımı çözeceğini mi düşünüyordu?

"Yarını düşünmedim bile," diye yanıt verdim. Bu kez de, sanki söylenmesi doktorların aklına gelmemiş gibi, "Dinlenmeye ihtiyacın var," diye ekledi.

Barry Nuzzo'yla konuşmak istiyordum ama, benimle birlikte rehine alınan tüm arkadaşlar çoktan gitmişlerdi. Hiçbiri yaralanma-mıştı ve sadece birkaçının bileğinde iplerin izi kalmıştı.

Kan dökülmesi en alt düzeyde tutulduğu ve bütün iyi adamlar ayakta kaldığı için Drake & Sweeney'deki heyecan fırtınası da çabucak dindi. Avukatlar ve çalışanların büyük çoğunluğu, endişe içinde, ama Mister'dan çok uzakta, birinci katta beklemişlerdi. Polly'nin getirdiği pardesümü, bol eşofmanın üzerine giydim. Mokasenlerim eski görünüyordu ama, artık aldırıyordum. Polly, "Dışarda birkaç gazeteci var," dedi. Ah, evet, medyayı unutmuştum doğrusu, onlar için müthiş bir hikâyeydi bu! Burada sadece tabancalar patlamamış, ayrıca, bir sürü avukat bir sokak serserisi tarafından rehine alınmıştı.

Ama gazeteciler istedikleri hikâyeyi alamamışlardı. Rehine tutulan avukatlar kaçmış, kötü adam bir kurşun yemiş ve onun yere düşmesiyle dinamitleri de patlamamıştı. Halbuki müthiş bir olay olabilirdi bu! Önce bir silah sesi, arkasından müthiş bir patlama duyulabilir, camların parçalanmasıyla, kollar ve bacaklar havalarda uçuşabilir ve tüm bunlar Kanal Dokuz tarafından canlı olarak akşam yayınında bir numaralı haber olarak ekranlara verilebilirdi.

Polly, "Hadi gel, seni eve götüreyim," dedi, "Beni izle." Birisinin bana, ne yapmam gerektiğini söylemesine sevinmiştim. Aklım karmakarışık ve ne düşüneceğimi bile bilmiyordum, gözlerimin önünden garip ve saçma resimler geçişip duruyordu.

Servis kapısından çıkıp zemin kattan ayrıldık. Gece havası soğuk ve keskindi ve bu tatlı havayı ciğerlerim acıyınca kadar içime çektim. Polly arabasını almak için gidince, binanın köşesine gizlen-

SOKAK AVUKATI

."

dim ve ön taraftaki karmaşaya baktım. Binanın önünde polis arabaları, ambulanslar, televizyon yayım araçları ve hatta bir de itfaiye aracı görülyordu. Ama artık gitme hazırlığı içindeydiler, toplanıyorlardı. Ambulanslardan biri geri geri gelip kapıya yanaşmıştı, hiç kuşkusuz Mister'ı alıp morga götürmek için bekliyordu.

O anda ilk kez kendi kendime gülümsedim ve içimden, "Yaşıyorum! Yaşıyorum!" diye söylendim.

Gözlerimi sıkı sıkı kapadım ve kısa, fakat samimi bir şükran duası okudum.

Sesler tekrar geri gelmeye başladı. Polly, sessizce direksiyonun arkasına geçmiş, arabayı düşük hızla sürerek benim bir şeyler söylememi beklerken, birden keskin nişancının tüfek sesini duydum. Sonra, kurşun hedefi bulduğunda çıkan tok ses ve rehinelere çığlıklar gibi kapıya koşarken çıkardıkları gürültü geldi kulaklarıma.

Ne görmüştüm? Yedi rehinenin dikkatle kapıya bakarak oturdukları masayı görmüş, sonra gözlerimi, silahını Umstead'ın kafasına doğrultan Mister'a çevirmiştim. Adam kurşunu yediğinde tam arkasında duruyordum. Merminin onu delip geçerek beni de vurmasını önleyen neydi? Bu mermiler, duvarları, kapıları ve insanları delip geçen müthiş şeylerdi.

Birden, zor duyulan bir sesle, "Bizi öldürmeyecekti," dedim.

Konuşmam Polly'yi rahatlatı. "Peki ne yapıyordu?" diye sordu.

"Bilmiyorum."

"istediği neydi?"

"Bunu asla söylemedi. Aslına bakarsan o kadar az şey konuşuldu ki, şaşılacak bir şey. Saatlerce birbirimize bakıp oturduk."

"Polisle neden konuşmak istemedi?"

"Kim bilir? En büyük hatası bu oldu zaten. Telefonları açık bıraksaydı, polislerle konuşabilir, onun bizleri öldürmeyeceğini söyleyip polisleri ikna edebilirdim."

"Polisleri suçlamıyorsun, değil mi?"

"Hayır. Hatırlat da onlara mektup yazayım."

"Yarın çalışacak mısın?"

"Koca günde başka ne yapabilir ki?"

"Bir günlük tatil yapabileceğini düşünmüştüm de."

"Benim bir yıllık tatile ihtiyacım var. Bir günün yararı olmaz."

Dairemiz Georgetown'da, P Sokağı'ndaki bir binanın üçüncü katındaydı. Polly arabayı kaldırıma yanaştırıp durunca, ona teşekkür ettim ve indim. Dairenin pencereleri kapkaranlıktı, demek Cla-ire daha gelmemiştir.

Claire'le, D.C.'ye taşındıktan bir hafta sonra tanıştım. Yale'den yeni mezun olmuş ve sınıfımın diğer elli akıllı çocuğu gibi, parlak bir gelecek vaat eden çok iyi bir iş bulmuştum. Claire de American Üniversitesi'nde Siyasal Bilimler'i bitirmek üzereydi. Büyük babası bir zamanlar Rhode Island valiliği yapmıştı ve birkaç yüz yıllık eski bir aileye mensuptu.

Büyük avukatlık firmalarının çoğunluğu gibi, Drake & Sweeney de, işe yeni girenlerin ilk yıllarını bir eğitim kampı olarak kabul ediyordu. Haftanın altı günü, günde on beş saat çalışıyor ve Pazar günleri de Claire'le buluşuyordum. Pazar geceleri bile ofisteydim. Bir süre sonra, evlenirsek birbirimizi daha çok görebileceğimizi düşündük. En azından bir yatakta yataydık, ama o yatakta uyumaktan başka bir şey yapmadık.

Büyük bir düğün oldu, halayımız kısa sürdü ve aşk ateşi azalın-ca, ben yine ofise dönüp haftada doksan saat çalışmaya başladım. Evliliğimizin üçüncü ayında on sekiz günümüz sevişmeden geçmiş ve Claire bugünleri saymıştı.

ilk aylar bana karşı davranışları çok iyiydi, ama günler geçtikçe onu ihmal etmemden şikâyet etmeye başladı. Onu ayıplamıyordum, fakat Drake & Sweeney'nin kutsal bürolarında genç avukatların, özel hayatlarından bahsetmeleri ayıptı. Yüzde onumuzun ortak olma şansı vardı ve bu nedenle acımasız bir rekabet ortamındaydık. Ortak olmanın ödülü çok yüksekti; yılda en az bir milyon dolar. Çok çalışıp, şirkete çok kazandırmak, evdeki mutlu bir eşten çok daha önemliydi. Boşanmalara sık rastlanıyordu. Rudolph'dan, işlerimi azaltmasını istemek aklımdan bile geçmiyordu.

Evliliğimizin ilk yılının sonuna geldiğimizde, Claire çok mutsuzdu ve tartışmalara başlamıştı.

Karım tıp fakültesine gitmeye karar vermişti. Evde oturup televizyon izlemekten bıkmıştı ve bir şeyler yapıp, benim kadar meşgul bir insan olmak istiyordu. Buna ben de sevinmiştim tabii, böylece kendimi suçlu hissetmekten de kurtulmuş olacaktım.

SOKAK AVUKATI

27

Firmada dört yıl çalıştıktan sonra, bizlere, ortak olabileceğimize dair imalar yapmaya başladılar. Bu konuşmalar, iş arkadaşları arasında görüşülüyor ve tartışılıyordu. Arkadaşlar, ilk ortak olacaklardan birinin de ben olduğum konusunda fikir birliği içindeydiler. Ama bunun için eskisinden de fazla çalışmam gerekiyordu.

Claire, eve benden de az gelme konusunda kararlı gibi görünüyordu ve ikimiz de işten başka bir şey düşünmeyen insanlar olduk. Artık tartışmalarımız da bitmiş ve iki yabancı gibi olmuştuk. Onun ilgisini çeken konular ve arkadaş çevresi başka, benimki başkaydı. Bu nedenle, çocuk sahibi olmadığımıza çok seviniyordum.

Şimdi, keşke daha farklı davransaydım, diye düşünüyorum. Bir zamanlar birbirimize âşıktık ve bu aşkın elimizden kaçmasına izin verdik.

Karanlık daireye girerken, yıllardan beri ilk kez olarak Claire'e ihtiyaç duyduğumu hissettim, insan ölümle burun buruna gelince, hislerini birine anlatma gereksinmesi duyuyor. Birinin, size ihtiyacı olduğunu

söylemesini, sizi okşayıp sevmesini ve sizi istediğini hissettirmesini istiyorsunuz.

Kendime buzlu bir votka hazırladım ve salondaki divana oturdum. Suratımı asmıştım ve öfkeliydim çünkü yalnızdım, ama sonra, Mister'la birlikte geçirdiğim o altı saati düşünmeye başladım.

ikinci votkamın sonuna doğru kapıda onun sesini duydum. Karım kapıyı açtı ve, "Michael," diye seslendi.

Hâlâ kızgın olduğum için hiç sesimi çıkarmadım. Claire salona girdi ve beni görünce birden olduğu yerde durdu. Sonra ciddi ve endişeli bir ses tonuyla, samimi olarak, "iyi misin sen?" diye sordu.

Yumuşak bir tonla, "iyiyim," diye cevap verdim.

Çantasını bıraktı, perdesüsünü çıkardı ve divanın önüne gelip tepeme dikildi.

"Neredeydin sen?" diye sordum.

"Hastanede idim."

"Oh, tabii." içkimi uzun uzun içtim. "Bak, berbat bir gündü."

"Her şeyi biliyorum Michael."

"Biliyor musun?"

"Tabii biliyorum."

"O halde şimdiye kadar hangi cehennemde idin?"

28

JOHN GRISHAM

"Hastanede idim dedim ya."

"Bak, dokuz kişi bir deli tarafından altı saat süreyle rehin tutulduk. Sekiz kişinin ailesi, ilgilendikleri için merak ve korkuyla gelip beklediler. Şansımız varmış kurtulduk, beni eve sekreterim getirdi."

"Biliyorum, oraya gelemedim."

"Oh tabii, gelemezdin. Bunu nasıl da düşünemedim!"

Claire divanın yanındaki sandalyeye oturdu ve bir süre birbirimize bakıp durduk. Sonra o, buz gibi bir sesle, "Hastanede kalmamızı istediler," diye konuştu, "rehine olayını duymuştuk ve hastaneye yaralılar gelmesi olasılığı vardı. Bu tür olaylarda standart prosedürdür bu, bilirsin, hastanelere haber verirler ve tüm doktorlar ve personel hazır bekler."

Ona acı verecek bir şey söylemeyi düşünürken içkimden bir yudum daha aldım.

"Sana orada yardımcı olamazdım," diye devam etti karım, "Hastanede bekliyordum, görevliydim."

"Peki, telefon ettin mi acaba?"

"Çalıştım. Hatlar hep meşguldü. Sonunda bir polis telefona çıktı, o da telefonu suratıma kapadı."

"Bütün bunlar iki saat önceydi. O zamandan beri nerdesin?"

"Ameliyat odasıdaydım. Araba çarpan bir çocuğu ameliyata aldık ama, öldü zavallı, kurtaramadık."

"Özür dilerim,"-dedim. Doktorların bu kadar çok ölüm ve acıya nasıl katlandıklarını bir türlü anlayamıyordum doğrusu. Mister, cesedini gördüğüm ikinci insandı.

Claire, "Ben de özür dilerim," diye mırıldandı ve sonra mutfığa gidip bir kadeh şarapla geriye döndü. Bir süre yarı karanlıkta sessizce oturduk. Birbirimizle konuşmakta güçlük çekiyorduk.

"Olanları anlatmak ister misin?" diye sordu.

"Hayır, hayır, şimdi değil." Gerçekten de bundan söz etmek istemiyordum. Yuttuğum haplar ve aldığım alkolü düşündüm, elinde bir silah ve gövdesine yapıştırılmış dinamitlere rağmen ne kadar da sakin ve huzurlu görünüyordu adam. Uzun sessizlik süreçlerinde hep sakin kalmıştı.

O anda ben de sessizlik istiyordum. Yarın konuşabilirdim.

4

Aldığım ilaçlar sabahın dördüne kadar beni rahat uyuttu ama, uyandığımda Mister'ın o keskin, yapışkan beyin sıvısının kokusunu burnumun içinde duydum. Bir an için karanlıkta delireceğimi sandım. Burnumu, gözlerimi ovaladım ve birinin hareket ettiğini du-yuncaya kadar kollarımı sağa sola savurdum. Claire divanın yanındaki koltukta uyuyordu.

Omzuma dokundu ve yumuşak bir sesle, "Yok bir şey," dedi. "Kötü bir rüya gördün."

"Bana biraz su verir misin?" deyince kalkıp mutfığa gitti.

Bir saat kadar konuştuk. Olayla ilgili tüm hatırladıklarımı ona anlattım. Yanıma oturdu, dizimi ovdu ve su bardağını tutarak beni dikkatle dinledi. Son yıllarda onunla çok az konuşur olmuştuk.

Sabahın yedisinde karımın hastanede hastaları dolaşması gerekiyordu, bu nedenle birlikte tost ve beykın hazırlayıp mutfaktaki küçük televizyonun karşısında kahvaltı ettik. Sabah altı haberleri şu bizim rehine olayıyla başladı. Kriz sırasındaki olaylarla ilgili olarak bizim binanın çeşitli yönlerden alınmış resimlerini, dışarda toplanan kalabalığı gösterdiler ve rehine arkadaşlarımın aceleyle oradan uzaklaşmalarıyla program sona erdi. Sesini duyduğumuz helikopterlerden biri, bir televizyon şirketine aitti ve adamlar havadan pencerenin fotoğraflarını çekmişlerdi. Video filminde, Mister da birkaç saniye için dışarıya bakarken görölüyordu.

Adamın ismi DeVon Hardy idi, kırk beş yaşında, az bir sabıka kaydı olan bir Vietnam gazisiydi. Sabah haberlerini veren spikerin arkasında onun, bir hırsızlık suçuyla yakalandığı zaman çekilmiş bir fotoğrafı gösterildi. Resimdeki adam Mister'a hiç benzemiyordu; sakalları, gözlüğü yoktu ve çok daha genç biriydi. Bir zamanlar uyuşturucu kullanmıştı ve bu olayı neden başlattığı bilinmiyordu. Ailesi olarak da kimse ortaya çıkmamıştı.

Bizimkilerin herhangi bir yorumu yoktu ve hikâye bitmişti.

kar yağışı tahmin ediliyordu. Şubat ayının on ikisiydi ve kar yağışı şimdiden rekor düzeye ulaşmıştı.

Claire arabasıyla beni büroma götürdü ve park yerinde daha bu saatte Lexus arabamın yanında park etmiş birçok başka ithal araba görünce pek şaşırmadım, saat yediye yirmi vardı. Bizim otopark hiçbir zaman boş kalmazdı. Bürolarında uyuyan arkadaşlarımız vardı.

Öğleye doğru karıma telefon edeceğime söz verdim, hastanede öğle yemeğini birlikte yiyebilirdik. Claire benden, en azından bir iki gün işleri ağırdan almamı, kendimi fazla yormamamı istedi.

Peki ama ne yapmam gerekiyordu? Divana uzanıp, hapları yutarak yatmalı mıydım. Anlaşmamız, bir günlük dinlenme içindi ve sonra da tam gücümle yine eskisi gibi çalışmam bekleniyordu.

Girişte son derece tetikte duran iki güvenlik görevlisine günaydın diyerek içeriye daldım. Dört asansörden üç tanesi kapıları açık bekliyordu. Mister'la birlikte bindiğimiz asansörü seçtim ve sorular yavaş yavaş beynimi işgal etmeye başladı.

Kafamın içinde yüz tane soru vardı: O adam neden bizim binamızı seçmişti acaba? Neden bizim firmaya gelmişti? Buraya girmeden önce neredeydi? Binanın alt katında bulunan güvenlik görevlileri o girerken neredeydiler? Neden beni seçmişti? Buraya gün boyunca yüzlerce avukat girip çıkardı. Neden altıncı kata çıkmıştı?

Bu adam neyin peşindeydi? Yoksul bir adam olan DeVon Hardy'nin, vücuduna dinamitler bağlayarak birkaç zengin avukatı sırf fakirlere yardım etmedikleri için, cezalandırmak isteyebileceğine inanamıyordum. Bunu yapmak için çok daha zengin insanlar da bulabilirdi. Etrafta çok daha haris, açgözlü insanlar vardı.

Adamın, "Tahliye avukatları kimler?" sorusunun yanıtı verilmemişti. Ama bu yanıt bir süre sonra verilecekti.

Asansör durdu ve bu kez arkamda kimse olmadan dışarıya çıktım. Madam Devier bu saatte bir yerlerde uyuyor olmalıydı ve altıncı kat tamamen sessizdi. Onun masasının önünde durdum ve toplantı odasının iki kapısına baktım. Umstead'ın, kurşun başının üzerinden geçip Mister'ı vururken durduğu kapıyı yavaşça açtım, derin bir nefes aldım ve elektrik düğmesini çevirdim.

Hiçbir şey olmadı. Toplantı masası ve sandalyeler gayet muntazam duruyordu. Mister'ın üzerinde öldüğü şark halısının yerine,

daha güzel bir başkası konmuştu. Duvarlar yeni boyanmıştı. Raf-ter'in durduğu yerin üstünde, tavandaki kurşun deliği bile ortadan kalkmıştı.

Drake & Sweeney'deki güçler, olayın sanki hiç olmamış gibi iz bırakmaması için önceki gece ellerinden geleni yapmışlar, iyi para harcamışlardı. Bu odaya gün boyunca gelecek olan meraklılar, olayla ilgili hiçbir iz bulamayacaklardı. Hiç kimsenin, merakla buraya gelip de işlerini ihmal etmesini istemiyorlardı anlaşılan. Bizim tertemiz işyerimizde sokak pislikleri kalmamalıydı.

Soğukkanlılıkla yapılmış bir kamuflajdı bu ve acı da olsa, bunun arkasındaki mantığı anlayabiliyordum. Ben de o beyaz zengin adamlardan biriydim. Ne bekliyordum, bir anıt dikilmesini mi? Mister'ın sokak arkadaşlarının buraya çiçeklerle gelmesini mi?

Ne beklediğimi ben de bilmiyordum. Fakat, odanın duvarlarındaki taze boyanın kokusu midemi bulandırmıştı.

The Wall Street Journal ve *The Washington Post* gazeteleri her sabah masamın üzerinde aynı noktada beni beklerdi. Gazeteleri oraya koyan kişinin ismini bilirdim ama artık çoktan unutmuştum. Post'un birinci sayfasının alt kısmında DeVon Hardy'nin aynı resmiyle, dünkü olayın ayrıntılı hikâyesi vardı.

Hikâyeyi hızla okudum, çünkü ayrıntıları tüm gazetecilerden çok daha iyi biliyordum. Ama birkaç şey öğrendim. O kırmızı çubuklar dinamit değildi. Mister, süpürge saplarını kesip küçük parçalar halinde gümüş renkli bantla vücuduna yapıştırmış ve bizlerin ödünü koparmıştı. Tabanca bir .44'lük otomatikti ve çalıntıydı.

Post'taki hikâyede rehinelerden çok, DeVon Hardy'den bahsediliyordu ve beni rahatlatan bir şey de Drake & Sweeney'de kimsenin konuyla ilgili olarak konuşmamış olmasıydı.

14'üncü Sokak'taki Hukuk Bürosu'nun müdürü Mordecai Gre-en'e göre, DeVon Hardy, Ulusal Fidanlık'ta yıllarca işçi olarak çalışmıştı. Sonra onu, bütçe kısıtlaması nedeniyle işinden çıkarmışlardı. Bir hırsızlık suçundan birkaç ay hapis yatmış ve çıkınca da sokaklarda yaşamaya başlamıştı. Alkolik olmuş, uyuşturucu kullanmış ve mağazalarda hırsızlık yaptığı için birkaç kez yakalanmıştı. Green'in Bürosu onu defalarca mahkemede savunmuştu. Ailesi olup olmadığını bilmiyorlardı.

Green, olayın nedeni konusunda bir şey söyleyemiyordu. Anlat-

32

JOHN GRISHAM

tığına göre, DeVon Hardy bir süre önce, geceleri sığınıp yattığı eski bir ambardan çıkarılıp sokağa atılmıştı.

Bina boşaltma işlemi, avukatlar tarafından yapılan yasal bir işlemdi. D.C.deki binlerce firmadan hangisinin Mister'ı sokağa attığını sanırım biliyordum.

Green'e göre, 14'üncü Sokak'taki Hukuk Bürosu, bir yardım derneği tarafından kurulmuştu ve sadece evsizlere yardım ediyordu. Green, "Federal hükümetten para desteği aldığımız yıllarda yedi avukatımız vardı. Şimdi ikiye düştük," demişti.

Journafâaise olayla ilgili bir yazı yoktu, ama bu beni şaşırtmadı. Ülkenin beşinci en büyük ipek çorap firmasındaki dokuz ünlü avukattan biri ölmüş, hatta hafifçe yaralanmış bile olsaydı, haberi ilk sayfada olurdu.

Tann'ya şükürler olsun ki hikâye o kadar büyük değildi. Ma-samdaydım, gazetelerimi okuyordum ve yapacak çok işim vardı. Şu anda ben de morgda Mister'ın yanında olabilirdim.

Sekize birkaç dakika kala, Polly, elinde bir tabak kurabiyeyle ve gülümseyerek geldi. Beni çalışırken görünce hiç şaşırmadı.

Aslına bakarsanız, rehinelerin dokuzu da ve çoğu çalışma saati başlamadan önce bürolarına gelmişlerdi, insanın böyle bir olaydan sonra evinde karısıyla kalması ve şımartılması, büyük bir zayıflık emaresiydi.

Polly, "Arthur telefonda," dedi. Şirkette en azından on tane Ar-thur vardı ama, sadece birinin ismi, koridorlarda soyadı söylen-meksizin dolaşırdı. Arthur Jacobs, en büyük ortak, icra kurulu başkanı ve itici güçtü. Hepimizin hayran olduğu, saygı duyduğu bir adamdı. Eğer bu şirketin bir kalbi ve ruhu varsa, işte o Arthur'du. Yedi yıllık çalışma yaşamımda onunla üç kez konuşmuştum.

Ona iyi olduğumu söyledim. Arthur, zor durumda gösterdiğim cesaret ve fazilet için beni kutlayıp methedince, kendimi neredeyse bir kahraman gibi hissettim. Olayı nasıl öğrendiğini merak ediyordum. Belki de önce Malamud'la konuşmuş, sonra bana kadar inmişti. Kim bilir ne hikâyeler, fıkralar anlatılacaktı. Umstead ve porselen vazosuyla kuşkusuz epey dalga geçilecekti.

Arthur olaydaki rehinelerin hepsiyle saat on'da toplantı odasında görüşmek istiyordu, ifadelerimizi videoya kaydedecekti.

SOKAK AVUKATI

33

Ona, "Neden?" diye sordum.

Seksen yaşına rağmen dinç ve tiz çıkan sesiyle, "Davalar bölümündeki arkadaşlar bunun iyi bir fikir olduğunu düşünüyorlar," diye cevap verdi, "Adamın ailesi büyük olasılıkla polislerden davacı olabilir."

"Tabii, haklısınız," dedim.

"Avukatları olarak da bizi seçebilirler. İnsanlar her nedenle dava açabiliyorlar, biliyorsun."

Neredeyse, 'Allaha şükürler olsun,' diyecektim. İnsanlar davaları açmasalardı biz ne yapardık?

İlgilendiği için ona teşekkür ettim ve o da, benden sonraki rehineyle konuşmak üzere telefonu kapadı.

Geçit töreni saat dokuzdan önce başladı, bana geçmiş olsun diyenler ve dedikodudan hoşlananlar, büromun önünde duraklayıp içeriye giriyor, üzüntülerini bildiriyor, fakat aslında, olayın ayrıntılarını öğrenmeye can atıyorlardı. Bir sürü işim vardı ama, çalışamı-yordum. Ziyaretçiler arasındaki sakin dakikalarda oturup, önümdeki dosyalara bakıp duruyordum, uyuşmuştum sanki. Ellerim dosyalara gitmiyordu bir türlü.

Hiçbir şey eskisi gibi değildi, işim artık önemli görünmüyordu. Masadaki işler ölüm kalım meselesi değildi. Ölümü görmüş, onu hissetmişim ve onu kafamdan silkip atarak, hiçbir şey olmamış gibi eski yaşamıma dönebileceğimi düşünmek, işleri basite indirgemek olurdu.

DeVon Hardy'yi ve vücudunu saran renkli tellerle kırmızı çubukları düşündüm. Oyuncaklarını yapmak ve saldırısını planlamak için belki de saatlerce uğraşmıştı. Bir tabanca çalmış, firmamızı bulmuş ve yaşamına mal olan büyük hatasını yapmıştı ve birlikte çalıştığım insanlardan hiçbiri, bir tanesi bile ona önem vermiyordu.

En sonunda dayanamayıp bürodan çıktım. Trafik artmıştı ve tahammül edemediğim insanların gevezeliklerinden bıkmıştım, iki gazeteci telefon etmişti. Polly'ye dışarda bazı işlerim olduğunu söyledim ve o da bana, Arthur'un toplantısını hatırlattı. Arabama gittim, çalıştırıp ısıtıcıyı açtım ve uzun süre oturup, toplantıya katılıp katılmama konusunu düşündüm. Katılmadığım taktirde Arthur'un canı sıkılacaktı.

Arthur'un toplantısına gitmemeye kimse cesaret edemezdi.

SA3

34

JOHN GRISHAM

Arabayı rasgele sürmeye başladım. Saçma bir şey yapma fırsatı bulduğum nadir zamanlardan birini yaşıyordum. Büyük bir sarsıntı geçirmiştım. Buralardan uzaklaşmalıyım. Arthur ve firmanın geriye kalanı bana izin vermek zorundaydılar.

Georgetown yönüne doğru, ama belirli bir yer seçmeden gidiyordum. Gökyüzü koyu renk bulutlarla kaplıydı, insanlar kaldırımlarda telaşla, koşar adımlarla yürüyorlar, kar temizleyicileri hazırlık yapıyorlardı. M Sokağında bir dilenci gördüm ve onun DeVon Hardy'yi tanıyıp tanımadığını düşündüm. Bu, sokakta yaşayanlar, karlı havalarda nereye sığınarlardı acaba?

Hastaneye telefon ettim ve karımın birkaç saat süreyle acil bir ameliyatta olacağını öğrendim. Hastane kafeteryasındaki romantik öğle yemeğimiz de böylece suya düşmüştü işte.

Döndüm ve kuzeydoğuya yöneldim, Logan Circle'a geçtim ve arabayı kentin fakir bölgesinde 14'üncü sokaktaki Hukuk Büro-su'nu buluncaya kadar sürdüm. Lexus'umu bir daha göremeyeceğimden emin olarak kaldırma yanaşıp park ettim.

Büro, eskiden daha iyi günler de yaşamış, üç katlı, kırmızı tuğladan yapılmış Victoria tarzı bir binanın yarısını işgal ediyordu. Üst katın pencereleri eski tahtalarla kapatılmıştı. Binanın hemen yanında pis ve köhne otomatik makineli bir çamaşırhane vardı. Evsizlerin barınakları da herhalde yakınlarda bir yerlerde olmalıydı.

Girişin üzerinde parlak sarı bir gölgelik vardı ve kapıya vurmak, ya da paldır küldür içeriye girmek konusunda kısa bir tereddüt geçirdim, kapı kilitli değildi, kolu yavaşça çevirdim ve başka bir dünyaya adım attım.

Burası bir hukuk bürosunu andırıyordu ama, hiç kuşkusuz Dra-ke & Sweeney'nin mermer ve maun bürolarından çok farklıydı. Önümdeki büyük odada dört metal masa vardı ve hepsinin üzerinde, insanın nefes almasını zorlaştıracak kadar çok, otuz santim yüksekliğinde dosyalar bulunuyordu. Masaların çevresindeki eski halının üzeri de yine rasgele bırakılmış dosyalarla doluydu. Çöp sepetleri doluydu ve masalardaki resmi belgelerin tomarları açılıp yere kadar sarkmışlardı. Duvarlardan birinin önüne değişik renklerde dosya dolapları dizilmişti. Bilgisayarlar ve telefonlar eski, on yıllıktı. Kitap rafları bel vermiş, eğilmişlerdi. Arka duvarda biraz çarpık

SOKAK AVUKATI

.V>

olarak Martin Luther King'in eski bir fotoğrafı asılıydı. Öndeki büyük odada, bölmelerle ayrılmış birçok küçük büro vardı.

Burası tozlu ve faal bir yerdi ve âdeta büyülenmişim.

Sert bakışlı, İspanyol kökenli bir kadın, bir süre bana baktıktan sonra daktilodaki yazısını kesti ve, "Birini mi arıyorsunuz?" diye sordu. Bunu âdeta bana meydan okur gibi söylemişti. Drake & Sweeney'de bir danışma memuru bu şekilde konuşsa hemen işinden atılırdı.

Masasının yan tarafındaki isim levhasına bakılırsa kadının ismi Sofia Mendoza'ydı ve bir süre sonra, onun sadece bir danışma memuru olmadığını da öğrenecektim. O anda yan odalardan birinden korkunç bir gürültü, bir bağırış yükseldi ve ben irkildim, ama Sofia hiç umursamadı.

Nazik bir tavırla, "Mordecai Green'i arıyorum," dedim ve aynı anda o da, bağırmasının arkasından dışarıya, ana salona çıktı. Her adım atışında döşeme sarsılıyordu. Bağırarak, Abraham adında birine sesleniyordu.

Sofia başıyla onu gösterdi, sonra işine döndü. Green, en azından bir doksan beş boyunda, dev gibi bir zenciydi. Elli yaşın biraz üzerinde olmalıydı, sakalı kırlaşmıştı ve gözlerinde kırmızı çerçeveli yuvarlak gözlük vardı. Bana şöyle bir baktı, bir şey söylemedi ve sonra yine, gıcırdayan döşemede, Abraham'a seslenerek yürümeye devam etti. Bir büroya girdi, gözden kayboldu ve birkaç saniye sonra yine Abraham'sız olarak dışarıya çıktı.

Tekrar bana baktı ve, "Yardımcı olabilir miyim?" diye sordu.

Onun yanına gittim ve kendimi tanıttım.

"Sizinle tanıştığıma sevindim," dedi ama, bunu nezaketten söylediğini anlamıştım. "Ne arıyorsunuz? Mesele nedir?"

"DeVon Hardy," diye cevap verdim.

Birkaç saniye bana baktı, sonra gözlerini, işine dalmış olan So-fia'ya çevirdi. Başıyla bürosunu gösterdi ve onun arkasından, üç buçuğa üç buçuk metre boyutlarında, penceresiz ve döşemesinin her santimetre karesi dosyalar ve hukuk kitaplarıyla dolu bürosuna girdim.

Ona, yaldızlı Drake & Sweeney kartımı uzattım ve alıp, kaşlarını çatarak inceledi. Sonra kartı bana uzatıp, "Kenar mahalleleri mi inceliyorsunuz?" diye sordu.

36

JOHN GRISHAM

Kartı aldım ve, "Hayır," diye cevap verdim.

"Pekâlâ, ne istiyorsunuz?"

"Buraya barış için geldim. Bay Hardy'nin kurşunu, az kaldı beni de götürüyordu."

"O odada onunla birlikte miydiniz?"

"Evet."

Derin bir nefes aldı ve yüzü yumuşar gibi oldu. Benim tarafım-daki tek sandalyeyi gösterdi ve, "Oturun," dedi. "Ama üstünüz kirlenebilir."

ikimiz de oturduk, dizlerim onun masasına değiyordu, ellerimi pardesümün ceplerine soktum. Arkasındaki radyatörden tıkırtılar geliyordu. Önce birbirimize, sonra başka taraflara baktık. Burada ziyaretçi olan bendim, benim bir şeyler söylemem gerekirdi ama, konuşan o oldu.

Gıcırtılı ve sevecen denilebilecek bir ses tonuyla, "Kötü bir gündü, değil mi?" dedi.

"Hardy'ninki kadar kötü sayılmaz, isminizi gazetede gördüm ve onun için geldim buraya."

"Ne yapmam gerektiğini şu anda bilemiyorum doğrusu."

"Acaba ailesi dava açacak mı? Böyle bir durum varsa benim şimdi buradan gitmem belki daha iyi olur."

"Ailesi yok ki, dava olsun. Bu konuda biraz gürültü çıkarabilirim. Onu vuran polis beyazmış, bu nedenle kent yönetimi hakkında şikâyetle bulunup bir anlaşma yaparak onlardan biraz para koparabiliriz. Ama ben böyle eğlencelerden pek hoşlanmam." Elini masanın üzerinden salladı. "Tanrı biliyor ya, başımda yeterince dert var."

O anda ilk kez olarak bu konuyu düşündüm ve, "Ateş eden polisi görmedim," dedim.

"Davayı unutun. Buraya bunun için mi geldiniz?"

"Neden geldiğimi aslında bilmiyorum. Bu sabah hiçbir şey olmamış gibi masama oturdum, fakat kafam karmakarışık. Arabama atladım ve bir süre dolaştım, şimdi de buradayım işte."

Söylediklerimi anlamak istiyormuş gibi yavaşça başını iki yana salladı. "Biraz kahve alır mısınız?"

"Hayır, teşekkür ederim. Bay Hardy'yi iyi tanırdınız sanırım."

"Evet, DeVon iyi müşterimizdi."

SOKAK AVUKATI

37

"Şu anda nerededir?"

"Büyük olasılıkla D.C. General'da kent morgundadır."

"Ailesi yoksa onu ne yapacaklar?"

"Ailesi olmayanlar belediye tarafından gömülürler. Yasada buna kimsesizler cenazeşi denir. Onları RFK Stadyumu yakınlarındaki kimsesizler mezarlığına gömerler. Kimsesiz olarak ölüp gömülenlerin sayısını bilseniz şaşarsınız."

"Evet, şaşacağıma eminim."

"Aslında, kimsesizlerin yaşamlarının her yönü sizi şaşırtır."

Biraz iğneleme vardı ama kimseyle tartışacak halde değildim. "Acaba AIDS'e yakalanmış mıydı, biliyor musunuz?"

Başını arkaya atıp tavana baktı ve birkaç saniye düşündü. "Neden?"

"Onun tam arkasında duruyordum. Kafasının arka tarafı parçalandı ve yüzüm kan içinde kaldı. Bunun için

sordum."

Bunu söyleyerek, kötü adam olmaktan çıkmış, vasat bir beyaz olmuştum.

"Onun AİDS olduğunu sanmıyorum."

"Öldükleri zaman bu adamları kontrol ederler mi?"

"Evsizleri mi yani?"

"Evet."

"Genelde bunu yaparlar. Ama DeVon'un ölümü farklı oldu."

"Bunu öğrenebilir misiniz acaba?"

Bir süre daha düşündü, omuzlarını silktili, isteksiz bir tavırla, "Tabii," dedi ve ceketinin cebinden kalemini çıkardı. "Bunun için mi geldiniz buraya? AİDS korkusuyla mı yani?"

"Nedenlerden biri bu olabilir tabii. Siz korkmaz mıydınız?"

"Korkardım tabii."

O sırada, ufak tefek, kırk yaşlarında bir adam olan Abraham içeriye girdi, halk yararına çalışan bir avukat olduğu her halinden belliydi. Siyah sakallı, kalın çerçeveli gözlük takmış, buruşuk ceket, pantolon ve kirli lastik spor ayakkabı giymiş, dünyayı kurtarmaya uğraşan bir Yahudi'ydi.

Adam beni selamlamadı ve Green de, insanları tanıştırtarak zaman harcayan tiplerden değildi. Green ona, "Çok kar yağışı bekleniyor. Barınakların tümünün açık olmasını sağlayalım," dedi.

Abraham, "Ben de buna uğraşıyorum," dedi ve hemen çıktı.

38

JOHN GRISHAM

"Çok meşgul olduğunuzu biliyorum," dedim.

"Bütün isteğiniz bu mu? Yani bir kan tahlili mi?"

"Evet, sanırım bu kadar. Bu işi neden yaptığı konusunda bir fikriniz var mı?"

Kırmızı gözlüğünü çıkarıp sildi ve gözlerini ovaladı. "Bu tip insanların çoğu gibi o da biraz kaçıkta işte. Yıllarca sokakta alkol ve uyuşturucuyla iç içe yaşasanız, soğukta uyuşanız, polislerin tekmelerine maruz kalsanız, serserilerle uğraşsanız siz de çıldırırsınız. Ayrıca onun canımı sıkan bir şey de vardı."

"Tahliye meselesi."

"Evet. Birkaç ay önce New York ve Florida caddelerinin köşesindeki terk edilmiş eski bir antrepoya taşınmıştı. Birisi orasını kontrplaklarla bölmelere ayırıp minik daireler yapmış. Kapalı bir damı, birkaç tuvaleti ve akan suyu bulunduğundan, evsizler için fena bir yer sayılmazdı doğrusu. Aylık kira yüz dolardı

ve bu parayı, orasını yapıp kiraya veren eski bir kadın satıcısına ödüyorlardı. Adam orasının sahibi olduğunu söylüyordu."

"Gerçekten sahibi miydi?"

"Sanırım." Masasındaki dosyaların arasından birini çekip çıkardı, dosyayı hemen bulması beni şaşırttı. Dosyayı açıp içindeki kâğıtlara bir süre göz gezdirdikten sonra, "İşler burada çatallaşıyor," diye konuştu, "Bu yeri geçen ay RiverOaks adında büyük bir emlak şirketi satın aldı."

"Ve RiverOaks da içerdeki herkesi dışarıya attı."

"Evet."

"RiverOaks şirketinin bizim firma tarafından temsil edilmesi ihtimali de kuvvetli diyebilirim."

"Evet, bu mümkündür tabii."

"Peki ama, mesele neden karmaşık?"

"Duyduğuma göre, kiracıları tahliye etmeden önce hiçbir ihbarda bulunmamışlar. Orada oturanlar, kirayı bir kadın satıcısına ödediklerini, bu nedenle de yasal kiracı olduklarını söylemişler. Normal, yasal kiracı oldukları için de, gereken yasal işlemlerin yapılmasını talep etmişler."

"Hiçbiri ihbarname almamış, öyle mi?"

"Hayır almamış. Bu her zaman olağan kabul edilir. Sokaklarda yaşayan evsizler buldukları boş bir binaya yerleşirler ve genellikle

SOKAKAVUKATİ

V)

de hiçbir şey olmaz. Böylece, oranın sahibi olduklarını sanırlar. Binanın sahibi ortaya çıktığı takdirde onları hiçbir ihtara gerek kalmaksızın kapı dışarı edebilir. Bu insanların hiçbir hakları yoktur."

"Peki ama, DeVon Hardy bizim firmanın bu işle bağlantısını nasıl buldu?"

"Kim bilir? Aptal bir adam değildi o. Deliydi ama aptal değildi."

"Şu kadın satıcısını tanıyor musunuz?"

"Evet, hiç güvenilmeyecek bir adamdır."

"Bu antrepo nerede demiştiniz?"

"Artık onu orada bulamazsınız. Geçen hafta yıktılar."

Adamın zamanını yeterince almıştım. İkimiz de saatlerimize baktık. Birbirimize telefon numaralarımızı verdik ve tekrar görüşebileceğimizi söyledik.

Mordecai Green, sıcakkanlı, sokaklarda çalışıp kimsesiz insanları koruyan sevecen bir adamdı. Yasal

konularda, benim asla yapamayacağım ölçüde ruhunu kullanıyordu.

Dışarıya çıkarken Sofia'ya bakmadım bile, zaten o da bana aldırmadı. Lexus arabam hâlâ köşede, kaldırımın kenarında duruyordu ama, üzeri birkaç santim kalınlığında bir kar tabakasıyla örtülmüştü.

5

Kar yağarken kentin caddelerinde dolaştım. D.C.'nin sokaklarında, bir toplantıya arabayla gidip, geç kalmadığımı hatırlayamı-yordum. Lüks arabamın içinde üşümeden, ıslanmadan trafiğe karışmış gidiyordum. Gitmeyi düşündüğüm hiçbir yer yoktu.

Bir süre için büroyu unutmalıydım, Arthur kızarsa kızsın diye düşünüyordum; bir sürü insanın rasgele odama girip, "Nasılsın bakalım?" diye sormasına tahammül edecek halim yoktu.

Birden araba telefonum çalmaya başladı. Arayan Polly idi. "Nerelerdesin?" diye sordu. Paniğe kapılmış gibiydi.

"Bunu öğrenmek isteyen kim?"

"Bir sürü insan. Biri de Arthur. Rudolph. Bir başka gazeteci telefon etti. Seninle görüşmek isteyen müvekkillerin var. Claire de hastaneden aradı."

"Ne istiyormuş?"

"O da herkes gibi seni merak ediyor, üzülüyor tabii."

"Ben iyiyim Polly. Herkese doktorda olduğumu söyle."

"Gerçek mi bu?"

"Hayır ama, olabilirim. Arthur ne dedi?"

"Telefon eden o değildi, Rudolph aradı. Seni bekliyorlarmış."

"Bırak beklesinler."

Polly, kısa bir sessizlikten sonra hafif bir sesle, "Tamam," dedi, "Ne zaman geleceksin buraya?"

"Bilmiyorum. Herhalde doktor bıraktığı zaman. Sen neden eve gitmiyorsun, bir fırtına çıkacakmış. Seni yarın ararım." Sustum ve telefonu kapadım.

Evimi gündüz ışığında pek az görmüştüm ve ateşin yanına oturup kar yağışını seyretmeyi düşündüm. Bir bara gitseydim, oradan çıkmam çok güç olabilirdi.

Böylece bir süre daha dolaştım. Herkes Maryland ve Virginia banliyölerine doğru kaçarken, ben trafiğin akışına ters yönde kent merkezine döndüm ve hemen hemen boşalmış caddelerde dolanıp

SOKAK AVUKATI

durdum. Bir süre sonra RFK yakınlarındaki kimsesizler mezarlığını buldum ve 17'nci Sokak'ta, dün akşam yiyemediğimiz akşam yemeğimizin gönderildiği Metodist Misyonu'nun önünden geçtim. Kentin, daha önce hiç görmediğim ve bundan sonra da büyük olasılıkla bir daha göremeyeceğim mahallelerinde dolaştım.

Saat dörtte kent boşalmış gibiydi. Gökyüzü kararıyor ve kar yağışı artıyordu. Her yer birkaç santim karla kaplanmıştı ve meteoroloji, radyoda, karın devam edeceğini söylüyordu.

Korkunç kar fırtınaları bile Drake & Sweeney'yi kapatamazdı. Orada, telefonlar çalmadığı için geceyarıları ve Pazar günleri çalışmaya bayılan avukatlar olduğunu biliyordum. Kar yağışı bunlar için mükemmel bir fırsattı, çünkü toplantılara çağırılmadan rahatça çalışabiliyorlardı.

Lobideki güvenlik görevlisi bana, sekreterlerin ve çalışanların büyük çoğunluğunun saat üçte evlerine gönderildiklerini söyledi. Tekrar Mister'ın asansörüne bindim.

Masamın üzerinde muntazam bir biçimde dizilmiş pembe renkli telefon mesajları vardı ama, hiçbirisiyle ilgilenmedim. Bilgisayarımın başına oturdum ve müşteri listemizi aramaya başladım.

RiverOaks, 1977'de kurulmuş, merkezi Hagerstown, Mary-land'de olan bir Delaware şirketi'di. Özel kişilere aitti ve bu nedenle şirketle ilgili mali bilgiler azdı. Dava vekilleri, N. Braden Chance isminde, tanımadığım biriydi.

Geniş veri tabanımızda onu aradım. Chance, dördüncü kattaki emlak bölümünde çalışan ortaklardan biriydi. Kırk dört yaşındaydı, evliydi, hukuk fakültesini Duke'da bitirmiş, Gettysburg'da okumuştı ve oldukça güzel bir geçmişi vardı.

Sekiz yüz avukatın çalıştığı ve durmadan birilerine davalar açan firmamızda, otuz altı binden fazla aktif dosya bulunuyordu. New York bürosunun, yanlışlıkla Chicago'daki müşterilerden birine dava açmaması için, her yeni dosya hemen data sistemine işleniyordu. Drake & Sweeney'de çalışan her avukatın, sekreterin ve stajyer avukatın bir PC'si, yani bilgisayarı vardı ve bunlar istedikleri an tüm dosyalarla ilgili genel bilgilere ulaşabiliyorlardı. Eğer, veraset işleriyle uğraşan avukatlarımızdan biri, Palm Beach'teki bir zengin müşterinin mülkleriyle ilgili bir çalışma yaptıysa ve ben de bununla ilgi-

42

JOHN GRISHAM

li bilgi almak istiyorsam, bilgisayarımın birkaç tuşa dokunmam yeterliydi.

RiverOaks'la ilgili kırk iki dosya vardı ve bunların hemen hepsi de firmanın arazi alım satımlarıyla ilgiliydi. Chance'ın ismi her dosyada avukat olarak geçiyordu.' Dosyalardan dördü tahliye davalarıyla ilgiliydi ve bunlardan üçü geçen yıla aitti. Araştırmanın birinci aşaması kolaydı.

RiverOaks, 31 Ocak'ta Florida Bulvarı'nda bir mülk satın almıştı. Satıcı TAG Anonim Şirketi'ydı. Müvekkilimiz, 4 Şubat'ta bu mülke ait bir antrepoda yaşayan evsizleri kapı dışarı etmişti ki, bunlardan birinin de, tahliyeye kızan ve avukatı izleyen Bay DeVon Hardy olduğunu artık biliyordum.

Dosyanın isim ve numarasını kaydedip dördüncü kata indim.

Hiç kimse böyle büyük bir firmaya emlak avukatlığı yapmak için girmezdi tabii. Bir avukatın kendine iyi bir isim yapması için çalışabileceği çok daha parlak alanlar vardı. Dava avukatlığı en gözde iş alanıydı ve

dava avukatları, en azından bizim aramızda, her zaman için saygı duyulan kişilerdi. Çok yetenekli avukatların tercihleri olan birkaç alan, şirket birleşmeleriydi ve tahviller, senetler konusu da her zaman önemli sayılan bir alandı. Benim çalışma saham olan antitröst yani tekelleşmeyi önleme konusu da çok önemliydi tabii. Vergi yasaları konusu çok karmaşıktı ve bu alanda çalışanlar da hayranlık toplayan kişilerdi. Hükümet ilişkileri (lobicilik) konusu itici bir iş olmasına karşın çok kazandıran bir alandı ve bu nedenle, her D.C. firmasında 'kızakları yağlayan' bu avukatlardan oluşan bölümler bulunurdu.

Fakat hiç kimse bir emlak avukatı olarak işe başlamazdı. Sonra nasıl olurlardı, bilmiyordum. Bu bölümdeki avukatlar işlerini kendilerine saklarlar, hiç kuşkusuz gayri menkullerle ilgili ipotek belgelerindeki ufak yazıları dikkatle okuyarak işlerini yürütürlerdi ama, firmanın diğer avukatları kadar saygı görmezlerdi.

Drake & Sweeney'de her avukat güncel dosyalarını bürosunda ve genelde kilit altında tutardı. Firmanın diğer avukatları sadece işi bitmiş dosyalara bakabilirdi. Hiçbir avukat, büyük ortaklardan ya da yönetim kurulu üyelerinden birinin isteği dışında, bir dosyayı başka bir avukata göstermesi için zorlanamazdı.

SOKAKAVUKATI

43

Görmek istediğim tahliye dosyası hâlâ günceldi ve Mister olayından sonra, onun çok iyi korunduğundan emindim.

Sekreterlik yanında bir masada plan ozalitleri karıştıran bir stajyer gördüm ve ona Braden Chance'ın bürosunu sordum. Stajyer bana başıyla holün karşı tarafındaki açık bir kapıyı gösterdi.

Chance'ın, masasında çok meşgul bir avukat gibi çalıştığını görünce biraz şaşırır gibi oldum. Benim girdiğimi görünce rahatsız olduğunu anladım, ama haksız da sayılmazdı. Normal protokole göre, önce telefon edip onunla görüşmek için bir randevu ayarlamam gerekirdi tabii. Ama ben o anda protokolü düşünemiyordum.

Bana oturmamı söylemedi ama ben yine de oturdum. Bu da onu daha çok rahatsız etti kuşkusuz.

Beni tanıyınca, "Siz rehinelerden biriydiniz," dedi. Sesi sinirliydi.

"Evet, öyleydim."

"Korkunç bir şey olmalı."

"Neyse ki bitti. Tabancalı adam, yani müteveffa Bay Hardy, 4 Şubat'ta bir antrepodan tahliye edilmiş. Bu işi biz mi yaptık?"

"Evet, tahliyeyi biz yaptık." Sinirli ve savunma durumunda olduğunu görünce, dosyanın o gün gündeme gelmiş olduğunu anlamıştım. Belki de dosyayı Arthur ve diğer yetkililerle gözden geçirmişlerdi. "Neden soruyorsun?"

"Bu adam orada izinsiz mi oturuyordu?"

"Evet, o ve onun gibiler orasını işgal etmişlerdi. Müvekkilimiz o pisliği temizlemeye çalışıyor hâlâ."

"Onun izinsiz oturduğuna, işgalci olduğuna emin misiniz?"

Adamın suratı asıldı ve gözleri kızardı. Derin bir nefes aldı ve, "Siz neyin peşindesiniz?" diye sordu.

"Dosyayı görebilir miyim?"

"Hayır, bu iş sizi ilgilendirmez."

"Belki ilgilendiriyordur."

"Şirket ortaklarından hangisi sizin yöneticiniz?" diyerek kalemini çıkardı, bana ihtar verecek kişinin adını almak istiyordu.

"Rudolph Mayes."

Söylediğim ismi büyük harflerle yazdı ve sonra, "Çok işim var," dedi, "Lütfen gider misiniz?"

"Dosyayı neden göremiyorum?"

"Çünkü benim dosyam ve ben de hayır diyorum. Yeter mi?"

44

JOHN GRISHAM

"Bunun yeterli olduğunu sanmıyorum."

"Senin için yeterli. Şimdi neden gitmiyorsun?" Ayağa kalktı, bana kapıyı gösteren eli titriyordu. Ona gülümsedim ve çıktım.

Stajyer konuşmalarımızı duymuştu ve onun masasının önünden geçerken birbirimize baktık, gözlerinde soru ifadesi vardı. "Ne eşek herif," dedi alçak bir sesle ve ağız hareketleriyle.

Ona bakıp gülümsedim ve söylediğini doğrular gibi başımı salladım. Adam eşek ve aptaldı. Chance bana iyi davranıp, Arthur'un ya da üstteki şeflerden biri emrettiği için dosyayı gizlediğini söyleseydi, ondan bu kadar kuşulanmayacaktım. Fakat dosyada bir şeyler olduğu kesindi.

O dosyayı ele geçmek için mücadele etmem gerekecekti.

Claire'de ve bende bulunan cep ve araba telefonlarıyla çağrı cihazlarıyla, haberleşmemiz aslında çok kolay olabilirdi. Ama evliliğimizde hiçbir şey basit değildi. Nihayet saat dokuzda görüşebildik. Karım yine o yorucu günlerinden birini geçirmişti ve onun gerçekten de benden çok daha yorgun olduğuna emindim. İkimiz de utanmadan oyunumuzu oynuyorduk - birimiz avukat, diğeri de doktor olduğu için, kendi mesleğinin diğerinden daha önemli olduğunu düşünüp duruyorduk.

Oyun oynamaktan bıkmış, yorulmuştum. Karımın, ölümle burun buruna gelip şok geçirdiğim ve büroyu terk edip sokaklarda dolaştığım için sevindiğini biliyordum. Onun günü hiç kuşkusuz benimkinden çok daha verimli ve yararlı geçmişti.

Hedefi, tüm umutlar kaybolduğunda erkeklerin bile kendisini arayacakları bir doktor, ülkenin en büyük kadın beyin cerrahı olmaktı. Parlak bir öğrenci, kesin kararlı ve dayanıklı, tahammül gücü yüksek bir kadındı. Drake & Sweeney'nin en iyi yetişmiş avukatlarından biri olan beni bile yavaş yavaş gömdüğü gibi, tüm erkekleri mezara götürürdü. Aramızdaki yarış, uzun zamandır sürüyordu.

Claire, arazi vitesli olmayan bir Miata spor otomobil kullanırdı ve kötü havalarda onun için endişeleniyordum. İşi bir saat sonra bitecekti ve benim de Georgetown Hastanesi'ne gitmem o kadar sürerdi. Onun hastaneden alabilir ve bir restorana götürebilirdim, iyi bir yer bulamazsak, her zaman yaptığımız gibi kutu içinde Çin yemeği alır, işimizi görürdük.

SOKAK AVUKATI

45

Masamın üzerindeki on tane en güncel dosyayı görmüyormuş gibi yaparak kâğıtları ve eşyaları toplamaya başladım. Rudolph' dan öğrendiğim bir yöntem masamın üzerinde sadece on tane dosya tutmak ve her gün bu dosyalarla ilgilenmekti. Müşterilere fatura çıkarmak çok önemliydi. Bu nedenle masadaki on dosya, hukuki sorunları daha acil başkalarının dosyaları olsa bile, en zengin müvekkillerimin dosyalarıydı. Bunu da Rudolph'dan öğrenmiştim.

Benden istenen, yılda iki bin beş yüz saatlik fatura çıkarmamdı. Bunun için de, yılda elli hafta ve haftada elli saat çalışmam gerekiyordu. Benim fatura ettiğim saat ücretim ortalama üç yüz dolardı ve böylece sevgili firmam için yedi yüz elli bin dolar tutarında fatura çıkarmalıyım. Bu paranın yüz yirmi binini bana veriyorlar, ayrıca ikramiye olarak otuz bin ödüyorlar, iki yüz binini de şirketin giderleri için ayırıyorlardı. Geriye kalan para, yıllık karmaşık bir hesaba göre ortaklar arasında paylaşılıyordu ve çoğunlukla kavgalara neden oluyordu.

Ortaklardan herhangi birinin yılda bir milyon dolardan az kazanması ender görülen bir olaydı ve bazıları iki milyondan da fazla kazanıyordu. Ortak olunca ömür boyu ortak olacaktım. Şimdiki hızlı başarı çizimde gider ve otuz beş yaşında ortak olursam otuz yıllık şahane ve bol kazançlı, zengin bir yaşam bekleyebilirdim.

Bizi gece gündüz demeden masalarımıza çivileyen işte bu rüyaydı.

Firmamızdaki her avukatın yaptığından emin olduğum ve benim de sık sık yaptığım gibi, bu rakamları yazarak düşünürken telefon çaldı. Arayan Mordecai Green'di.

Fondan duyulan görüntüyü bastırarak kadar yüksek, fakat kolayca anlaşılır ve kibar bir ses tonuyla, "Alo, Bay Brock," dedi.

"Evet, benim. Lütfen Michael diye hitap edin bana."

"Pekâlâ. Bakın, birkaç yere telefon edip araştırdım, korkulacak hiçbir şey yok. Kan testi negatif çıkmış."

"Teşekkür ederim."

"Önemli değil. Bunu hemen öğrenmek istediğinizi düşündüm."

"Teşekkürler," derken, hattın diğer ucunda gürültüler artmaya başladı. "Şu anda neredesiniz?"

46

JOHN GRISHAM

"Evsizlerin barnaklarının birinde. Kar fırtınası nedeniyle hepsi koşarak buraya geliyorlar ve onlara yemek yetiştirmekte zorluk çekiyoruz. Şimdi kapatmam lazım, hepimiz çalışmalıyız."

Masa maun, halı İran halısı, sandalyeler koyu kırmızı deri kaplı, cihazlar en yeni teknolojiydi ve buramdaki eşyaları gözden geçirirken, yıllardan beri ilk kez olarak tüm bunların kaç mal olduklarını düşündüm. Yaptığımız şey para peşinde koşmak değil miydi? Neden bu kadar çok çalışıyorduk sanki; daha güzel halılar, daha eski ve antika masalar almak için miydi tüm bu çabalar?

Burada, sıcak ve lüks döşeli büromda, şu anda, üşümüş ve aç insanlara hiç kuşkusuz tatlı tatlı gülümseyip, güzel sözler söyleyerek yemek dağıtan, gönüllü olarak onlara hizmet eden Mordecai Gre-en'i düşündüm.

Her ikimiz de hukuk mezunuyduk, yine ikimiz de aynı baro sınavlarına girmiştik ve ikimiz de hukuk dilini iyi biliyorduk. Bir dereceye kadar akraba sayılırdık. Ben müvekkillerime, rakiplerini saf-dışı bırakmaları, daha fazla kazanmaları için yardım ediyor ve bunun için zengin olmayı bekliyordum. O ise insanları doyuruyor ve onlara sıcak birer yatak buluyordu.

Masamdaki kâğıda yazdığım kazanç rakamlarına, yıllara ve zenginliğe açılan yola baktım ve birden üzüldüm. Bizler açgözlü ve utanmaz insanlardık.

Telefon sesini duyunca birden irkildim.

Claire, sözcükleri buzla kaplıymış gibi, ağır ağır konuşarak, "Neden bürodasın?" diye sordu.

İnanamıyormuş gibi saatime baktım. "Ben, şey, Batı Kıyısı'ndan bir müvekkilim telefon etti. Bilirsin oralarda pek kar yağmaz."

Galiba bu yalanı daha önce de kullanmıştım ama, önemi yoktu.

"Bekliyorum Michael, Yürüyeyim mi?"

"Hayır. Mümkün olduğu kadar çabuk geleceğim."

Onu daha önce de bekletmiştim. Bu da oyunun bir parçasıydı - zamanında yetişemeyecek kadar meşguldük.

Koşarak binadan çıkıp fırtınanın içine daldım, bir gecemin daha berbat olmasına artık aldırıyordum.

6

Kar yağışı nihayet durmuştu. Claire'le birlikte mutfak penceresinin yanında kahvelerimizi yudumluyorduk. Parlak sabah güneşinin ışığında gazete okuyordum. Havaalanı'nı açık tutmayı başarmışlardı.

"Florida'ya gidelim," dedim. "Hemen şimdi."

Gözlerini kısıp bana baktı. "Florida mı?"

"Pekâlâ, Bahama Adaları. Akşama doğru orada olabiliriz."

"Buna imkân yok."

"Neden olmasın? Birkaç gün çalışmayacağım ve..."

"Neden çalışmayacaksın?"

"Çünkü sinir krizleri geçirmeye başladım ve bizim firmada sinir krizi geçirenlere birkaç gün izin verilir."

"Sinir krizi geçiriyorsun."

"Biliyorum, ama bu bir tür eğlence. İnsanlar yer veriyor, el üstünde tutuyor, istediğini yapıyorlar. Bundan yararlanmalıyım."

Yine suratını astı ve, "Bunu yapamam," dedi.

Böylece bu konu da burada kapandı. Bu benim keyfi bir davra-nışımdı ve onun çok fazla yükümlülüğü olduğunu biliyordum. Tekrar gazeteme dönerken, yaptığının zalimce bir şey olduğunu düşündüm, ama bundan bir rahatsızlık duymuyordum. Şartlar ne olursa olsun, benimle bir yere gitmeyeceğinden emindim.

Karım birden hareketlendi - ameliyatlar, dersler, hasta vizitleri-le dolu, hırslı, genç bir asistan cerrahın kimliğine büründü. Duşunu alıp giyindi ve gitmeye hazırlandı. Onu aldım ve arabayla hastaneye götürdüm.

Karlı sokaklarda ağır ağır ilerlerken pek fazla konuşmadık.

Hastanenin girişine geldiğimizde, sanki sıradan bir şeymiş gibi, "Birkaç günlüğüne Memphis'e gideceğim," dedim.

Ciddi bir reaksiyon göstermeden, "Oh, öyle mi?" dedi.

"Annemi, babamı görmek istiyorum. Neredeyse bir yıl oldu onları görmeyeli. Sanırım şimdi bunu yapacak fırsatım var. Karlı ha-

48

JOHN GRISHAM

vaları sevmiyorum ve çalışacak durumda da değilim. Biliyorsun, sinir krizleri işte."

Kapıyı açarken, "Pekâlâ, ara beni," diye mırıldandı. Sonra kapıyı kapayıp gitti - ne bir öpücük, ne veda sözcüğü, ne de en küçük bir ilgi. Kaldırımında hızlı adımlarla yürüyüp hastaneye girerken arkasından baktım.

Her şey bitmişti ve ben bu durumu anneme söylemekten nefret ediyordum.

Annem ve babam altmış yaşlarını sürüyorlardı, ikisi de sağlıklıydılar ve emekliliğin tadını çıkarıyorlardı. Babam havayollarında otuz yıl pilot olarak çalışmıştı. Annem de banka müdürlüğünden emekliydi, iyi çalışmışlar, yeterince tasarruf yapmışlar ve bizler için ortanın üstünde bir yaşam standardı sağlamışlardı. Ben ve iki erkek kardeşim en iyi özel okullarda okumuştuk.

Dürüst, muhafazakâr, vatansever, kötü alışkanlıkları olmayan, birbirlerine bağlı insanlardı. Pazar günleri kiliseye giderler, Dört Temmuz'da geçit törenini izlerler, haftada bir Rotary Kulüp'e gidip eğlenirler ve canlan istediğinde de seyahate çıkarlardı.

Ağabeyim VVarner'ın üç yıl önceki boşanma olayına hâlâ üzüliyorlardı. VVarner Atlanta'da avukattı, kolejden sevgilisi olan MEMP-hisli ve ailesini tanıdığımız bir kıza evlenmişti. İki çocuktan sonra evlilik ters

gitmeye başladı. Karısı çocukların vesayetini alıp Port-land'a taşındı. Her şey yolundaysa annemle babam torunlarını yılda bir kez görebiliyorlar. Ben konuyu hiçbir zaman açmadım.

Memphis Havaalanı'nda bir araba kiraladım ve doğuya, beyazların yaşadığı ve gittikçe büyüyen banliyölere doğru yola çıktım. Zenciler kentte, beyazlar banliyöde yaşarlardı. Bazen zenciler yakınlarla bir bölgeye gelip yerleşirler, beyazlar da daha uzaklara kaçarlardı. Irkların birbirlerinden uzaklaşmasıyla beraber, Memphis de doğuya doğru gittikçe yayılıyor, büyüyordu.

Annem ve babam bir golf sahasında, her penceresi çimli yollara bakacak şekilde yapılmış bol ve büyük pencereli bir evde yaşıyordu. Çimli yollar her zaman dolu olduğu için bu evden nefret ediyordum ama, bu fikrimi kimseye söylemedim tabii.

Havaalanından telefon ettiğim için, eve vardığımda annem merak ve heyecanla beni bekliyordu. Babam arkalarda bir yerlerdeydi.

SOKAK AVUKATI

49

Annem bana sıkıca sarılıp öptükten sonra, "Yorgun görünüyorsun," dedi. Bu zaten onun standart karşılama sözüydü.

"Teşekkürler anne. Sen harika görünüyorsun." Gerçekten de öyleydi. Şehir kulübünde her gün tenis oynadığı ve güneşte yandığı için, incecik, bronzlaşmış görünüyordu.

Terasa çıkıp annemin hazırladığı buzlu çayı içerken, golf torbalarım taşıyan, minik arabalarda geçen ve çimli yolları dolduran emeklileri izledik.

Bir dakika sonra ve buzlu çaydan daha ilk yudumu almadan önce, "Neler oluyor?" diye sordu.

"Bir şey yok anne, her şey yolunda, ben iyiyim."

"Claire nerede? Bizleri hiç aramıyorsunuz siz. iki aydır onun sesini duymadım."

"Claire iyi anne. ikimiz de sağlıklıyız ve çok çalışıyoruz."

"Yeterince birlikte zaman geçiriyor musunuz bari?"

"Hayır."

"Birlikte olduğunuz zamanlar oluyor mu?"

"Pek fazla değil."

Kaşlarını çattı ve annelerin gösterdiği ilgi dolu ifadeyle bana baktı. Sonra, "Aranızda sorunlar mı var?" diyerek saldırıya geçti.

"Evet."

"Biliyordum. Biliyordum. Telefondaki sesinden, bazı şeylerin yolunda gitmediğini anlamıştım zaten. Herhalde siz de boşanmayı düşünmüyorsunuz, değil mi? Bir evlilik danışmanına başvurduğunuz mu?"

"Hayır. Biraz yavaş ol."

"Peki ama neden? O çok iyi bir kızdır Michael. Evliliğiniz için elinizden geleni yapmalısınız."

"Yapmaya çalışıyoruz anne. Ama mesele gerçekten zor."

"Başka erkek ya da kadın? Uyuşturucu? Alkol? Kumar? Bu tür kötü şeyler mi var yoksa?"

"Hayır. Ortada sadece, kendi ayrı yollarına giden iki kişi var. Ben haftada seksen saat çalışıyorum, o da seksen saat çalışıyor."

"O halde biraz yavaşlayın. Para her şey demek değildir." Sesi hafifçe titriyordu ve gözlerinin dolduğunu fark ediyordum.

"Çok üzgünüm anne. Allah'tan çocuklarımız yok."

Annem dudağını ısırdı ve güçlü görünmeye çalıştı, ama çok

SA4

50

JOHN GRISHAM

üzüldüğünü anlıyordum. O anda onun ne düşündüğünü de biliyordum. Kardeşimin boşanmasında olduğu gibi, benim olayımı da kişisel bir başarısızlık olarak alacaktı. Bu arada kendisini de suçlayacağımı biliyordum.

Bana acınmasını istemiyordum. Konuyu daha ilginç olaylara saptırmak amacıyla ona Mister olayını anlattım ama, onu düşünerek, geçirdiğim ölüm tehlikesini biraz yumuşattım. *Memphis* gazeteleri olayı yazdılsa da, bizimkiler okumamışlardı.

Korku dolu bir sesle, "Bir şeyin yok, değil mi?" diye sordu.

"Tabii, görüyorsun işte. Kurşun bana gelmedi. Buradayım."

"Tanrıya şükür. Ruhsal açıdan da iyi misin diye sordum?"

"Evet, anne, çok iyiyim, kırık dökük bir yanım yok. Şirket bana birkaç gün izin verdi, ben de bundan yararlanıp size geldim."

"Zavallı yavrum. Önce Claire, şimdi de bu olay."

"Ben iyiyim. Geçen gece orada çok kar yağdı ve uzaklaşmak için iyi bir fırsattı."

"Claire güvencede mi?"

"Washington'daki herkes kadar güvencede. Hastanede yaşıyor ve o kentteki en güvenli yerlerden biri de orası."

"Hep sizleri düşünüp endişeleniyorum. Suç istatistiklerini görüyorum. Orası çok tehlikeli bir kent."

"Evet, hemen hemen Memphis kadar tehlikeli."

Terasın biraz uzağına düşen bir golf topu gördük ve sahibinin ortaya çıkmasını bekledik. Küçük golf arabasıyla gelen şişman bir kadın, arabadan inip topun yanına geldi, bir süre topa baktı ve sonra kötü bir vuruşla onu uzaklaştırdı.

Annem biraz daha çay almak ve aynı zamanda gözlerini kurulamak için kalkıp uzaklaştı.

Annem ve babamdan hangisinin ziyaretimden daha kötü etkilendiğini bilmiyorum. Annem bir sürü torun ve güçlü aileler istiyordu. Babamsa, çocuklarının işlerinde başarılı olmalarını ve kısa sürede yükselerek iyi yerlere gelmelerini bekliyordu.

Akşama doğru babamla dokuz delik golf oynadık. Aslında o oynadı ve ben de bira içerek golf arabasını kullandım. Golfün o sihirli zevkini henüz tadamamıştım, iki soğuk biradan sonra konuşmaya hazırdım. Mister hikâyesini öğle yemeğinde tekrar anlatmıştım ve

SOKAK AVUKATI

51

burada iki gün boyunca aylak aylak dolaşıp, arenaya dönmeden önce kendimi toparlamayı düşünüyordum.

ilerdeki dördüncü deliğin serbest kalmasını beklerken, üçüncü deliğin yanında çimlerin üzerine oturduk ve, "Büyük firmadan bıkmaya başladım baba," dedim. Sinirliydim ve bu halim beni çok rahatsız ediyordu. Bu onun değil, benim yaşamımdı.

"Ne demek istiyorsun şimdi?"

"Yaptığım işten bıktığımı söylemek istiyorum."

"Gerçek dünyaya hoş geldin. Fabrikada presle delik açan işçinin, yaptığı işten mutlu olduğunu mu sanıyorsun sen? En azından zengin oluyorsun."

Böylece ilk raundu kazanmış, beni neredeyse yere sermişti. İki delik sonra, engebeli arazide onun topunu ararken, "işini mi değiştireceksin?" diye sordu.

"Bunu düşünüyorum."

"Nereye gideceksin?"

"Bilmiyorum. Daha zaman var. Henüz yeni bir iş aramadım."

"Aramadıysan, otların o çayırda daha yeşil olabileceğini ner-den biliyorsun?" Bunu söyleyip topunu aldı ve yürüdü.

Babam çimlerin üzerinde topunu izlerken, ben de kenardaki dar asfaltta golf arabasını sürdüm ve bu kır saçlı adamın beni neden bu kadar korkuttuğunu düşündüm. Bütün oğullarına büyük hedefler göstermiş, çok çalışıp Büyük Adam olmalarını, çok para kazanmalarını ve Amerikan rüyasını yaşamalarını isteyip onları teşvik etmişti. Her ihtiyacımızı karşılamış, istediğimiz her şeyi bizlere vermişti.

Erkek kardeşlerim gibi, ben de toplumsal bir bilinçle doğmamıştım. Kiliseye yardım ediyorduk, çünkü incil bunun yapılmasını istiyordu. Vergilerimizi ödüyorduk, çünkü yasalar bunu gerektiriyordu. Verdiğimiz paralar hiç kuşkusuz bir işe yarıyordu ve bu iyiliklerde bizim de payımız vardı. Siyaset, bu oyunu oynamak isteyenlere aitti ve zaten namuslu insanların bu alanda kazanabileceği para yoktu. Bize üretici olmamız öğretilmişti, ne kadar başarılı olursak, toplum da bizden o kadar çok yararlanmış olacaktı. Hedeflerini belirle, çok çalış, dürüst ol ve başarıyı, refahı yakala, deniyordu.

Babam beşinci deliğe topu biraz gecikmeyle soktu ve kabahati de kullandığı hafif vuruş sopasına attı.

52

JOHN GRISHAM

Arabaya, yanıma oturduğu zaman, "Belki de daha yeşil otlı çayırlar aramıyorum," dedim.

"Neden daha açık konuşup ne yapmak istediğini söylemiyorsun bana?" dedi. Her zaman olduğu gibi, meseleyi doğrudan karşılamakta zorluk çekiyordum.

"Kamu yararına çalışmayı düşünüyorum."

"O da ne demek oluyor?"

"Bunun anlamı, fazla para kazanmadan halk için, halkın yararına çalışmak oluyor."

"Ne o, şimdi de Demokrat mı oldun? Evet, Washington'da fazla kaldım."

"Washington'da bir sürü Cumhuriyetçi de var. Aslına bakarsan şu anda çoğunlukta." "

Bir sonraki çukura giderken konuşmadık. Babam iyi bir golf oyuncusuydu ama, vuruşları gittikçe kötüleşiyordu. Onun konsantrasyonunu bozmuştum.

Çalılardan arasında topunu ararken, "Demek bir şarapçı kafasına kurşun yedi diye şirketini değiştirmek istiyorsun, öyle mi?" dedi.

"O bir şarapçı değildi, Vietnam'da savaşmış bir gaziydi."

Babam Vietnam'ın ilk yıllarında B-52'lerle uçmuştu ve bunu duyunca birden durakladı. Ama duraklaması fazla sürmedi, söylediğinden geri adım atmayacaktı. "Demek onlardan biri ha!" dedi.

Ona cevap vermedim. Golf topu kaybolmuştu ama, babam da zaten gerçekten onu aramıyordu. Bir başka top alıp ileriye vurdu ve bu kötü vuruştan sonra yürümeye başladık.

Babam, "iyi bir işi bırakmanı istemem," dedi, "Bunun için çok çalıştın. Birkaç yıl içinde şirketin ortaklarından biri olacaksın."

"Olabilir."

"Biraz dinlenmen gerekiyor, hepsi bu."

Herkesin bana yaptığı tavsiye buydu zaten.

Onları güzel bir restorana, yemeğe götürdüm. Claire'den, benim işimden ve çok az gördükleri torunlarından söz etmemeye özen gösterdik. Eski dostlar ve eski komşulardan konuştuk. Beni hiç ilgilendirmeyen konularda bir sürü dedikodu dinledim.

Cuma günü, uçuş saatimden dört saat önce onlardan ayrıldım ve D.C.'deki karmakarışık yaşamıma doğru yola çıktım.

7

Cuma gecesi eve geldiğimde, orada tabii ki kimse yoktu, ama bu kez bir yenilik vardı. Mutfak masasının üzerinde bir not duruyordu. Beni örnek alan Claire, birkaç günlüğüne Providence'e, memleketine gitmişti. Nedenini söylemiyor, sadece, eve döndüğümde kendisini aramamı istiyordu.

Ailesinin evine telefon ettim ve akşam yemeklerini böldüm. Karımla beş dakika kadar konuştuk ve bu konuşma sırasında, ikimizin de iyi, Memphis ve Providence'in de iyi ve ailelerin de iyi olduğu, onun pazar günü öğleden sonra döneceği anlaşıldı.

Telefonu kapadıktan sonra kendime bir kahve yaptım ve yatak odasının penceresinden, karlarla kaplı P Sokağı'ndaki trafiği seyrederek içtim. Karların bir kısmı erimişse bile fark edilmiyordu.

Claire de herhalde annesiyle babasına, benim yaptığım gibi o sıkıcı durumu anlatmıştı. Bu üzücü ve garip bir durumdu ama, gerçeği kendimiz kabullenmeden önce ailelerimize anlatmamız da şaşırtıcıydı doğrusu. Artık bundan bıkmıştım ve çok yakında, belki de Pazar günü, bir yerde, belki de mutfak masasında Claire'le oturup gerçekle karşılaşmaya kararlıyım. Tüm duygu ve korkularımızı ortaya koymalı ve ayrı yaşayacağımız geleceğimizi planlamahydık. Onun ayrılmak istediğini biliyordum, ama acaba bunu ne kadar çok istiyordu, ondan emin değildim.

Ona söyleyeceklerimi kendi kendime, yüksek sesle tekrarladım ve tatmin olunca uzun bir yürüyüşe çıktım. Hava çok soğuk, rüzgârlıydı ve ayaz pardesümün içine işliyordu. Gerçek ailelerin yemek yiyip, gülüşüp konuştukları bahçeli evler ve apartmanların önünden geçtim ve evlerinden bıkip sokağa fırlayanların kaldırımları doldurduğu M Sokağı'na saptım. M Sokağı dondurucu, soğuk bir gecede bile neşeliydi; barlar tıklım tıklımdı, restoranların kapılarında kuyruklar oluşmuştu ve kafeler doluydu.

Müzikli bir kulübün penceresinin önünde durdum ve topuklarıma kadar karlara girip, içki içen ve dans eden genç çiftleri seyret-

54

JOHN GRISHAM

tim. Hayatımda ilk kez kendimi, genç bir insandan başka bir şeymiş gibi hissediyordum. Otuz iki yaşındaydım ama, pek çok insanın yirmi yılda yaptığı çalışmayı son yedi yılda yapmıştım. Yorgundum, yaşlı değildim ama, orta yaşa doğru hızla yol alıyordum ve üniversiteden yeni mezun olmuş biri olmadığımı kabul etmeliydim, içerdeki şu güzel kızlar, bu halimle bana ikinci kez bakmazlardı.

Kar yağışı tekrar başlamıştı ve donuyordum. Bir sandviç alıp cebime koydum ve eve doğru yürümeye başladım. Kendime sert bir içki hazırladım, şömineyi yaktım ve loş odada yalnız başıma, sandviçimi yedim.

Eskiden, Claire'in olmadığı hafta sonlarında, hiçbir suçluluk duygusu duymadan büroda çalışırdım. Şimdi şöminenin yanında otururken bu düşünce bana itici geliyordu. Drake & Svveeney firması ben gittikten

sonra da yerinde kalacak ve şimdiye kadar büyük önem taşıyan müvekkillerin sorunları başka genç avukatlar tarafından çözümlenecekti. Benim gidişim firmanın yolunda sadece küçük bir tümsek olacak ve kimse bunu fark etmeyecekti. Bürom, benim gidişimden birkaç dakika sonra hemen başkasına verilecekti.

Saat dokuzu biraz geçte telefon çaldı ve beni birden, kasvetli düşüncelerden çekip çıkardı. Arayan Mordecai Green'di ve bir cep telefonuyla, yüksek sesle konuşuyordu, "Meşgul müsün?" diye sordu.

"Şey, pek sayılmaz. Bir şey mi vardı?"

"Hava korkunç soğuk, kar yağışı yine başladı ve yardıma ihtiyacımız var. Boş birkaç saatin var mı acaba?"

"Ne yapmak için?"

"Çalışmak için tabii. Burada iş yapabilecek yetenekte adamlara ihtiyacımız var. Barnaklar ve aşevleri ağızlarına kadar dolu ve elimizde yeteri kadar gönüllü yardımcı yok."

"Böyle işleri yapabilecek yetenekte olduğumu sanmıyorum."

"Ekmek dilimlerine fıstık ezmesi sürebilir misin?"

"Sanırım bunu yapabilirim."

"O halde yeterince yetenekli sayılırsın."

"Pekâlâ, nereye gitmem gerekiyor?"

"Bürodan on blok kadar uzaktayız. 13. Sokak'la Euclid'in kavşağında, sağ tarafında sarı bir kilise göreceksin. Ebenezer Hristiyan Derneği. Orada, bodrum katındayız."

SOKAK AVUKATI

55

Mordecai'nın söylediği adresi not ederken elim titriyordu, çünkü bu adam beni savaş alanına davet ediyordu. Bir ara silah alıp almamayı sormak bile istedim. Acaba o silah taşıyor muydu? Ama o zenciydi ve ben değildim. Peki ama pahalı ve lüks Lexus arabam ne olacaktı

Mordecai, adresi söyledikten sonra, "Yazdın mı?" diye sordu.

"Evet, tamam. Yirmi dakika sonra oradayım," derken kalp atışlarım hızlanmıştı bile.

Blucin pantolon, eski bir gömlek giydim ve ayaklarıma da yürüyüş botları geçirdim. Nakit paramın çoğunu ve kredi kartlarını cüzdanımdan çıkardım. Gardropta, hukuk fakültesi günlerinden kalma, üzerinde kahve ve boya lekeleri bulunan eski, yün astarlı bir kot ceket buldum ve aynanın önünde onu giyerken, beni zengin göstermemesini umut ettim. Evet, eski ve lekeli ceket beni fakirleş-tirmişti. Bunu genç bir aktör giyip, bir moda dergisinin kapağında görünseydi hemen eminim yeni bir moda başlayabilirdi.

Kurşun geçirmez bir çelik yeleğim olsaydı çok iyi olurdu, diye düşündüm. Korkuyordum ama, kapıyı kilitleyip karlı kaldırıma çıkınca garip bir şekilde heyecanlandım.

Korktuğum sokak çeteleri görünmedi ve silah sesleri duymadım. Soğuk, karlı hava yüzünden sokaklar bomboş ve güvenliydi. Kiliseyi buldum ve arabamı sokağın karşı tarafındaki bir boşluğa park ettim. Kilise, en azından yüz yıllıktı ve küçük bir katedrale benziyordu; eski cemaati tarafından terk edilmiş olmalıydı.

Bir köşede, birbirlerine sarılmış, bir araya toplanıp çömelmiş, bir kapının yanında bekleyen adamlar gördüm. Nereye gittiğimi çok iyi biliyordum gibi, onlara âdeta sürtünerek yanlarından geçtim ve içeriye, evsizlerin dünyasına girdim.

Yürümek, burasını daha önce görmüş ve yapacak işim varmış gibi görünmek istiyordum ama, kımlıdayamadım. Bodruma tıkmış bu kalabalığın, bu fakir insanların arasında şaşırıp kalmıştım. Bazıları yere uzanmış, uyumaya çalışıyordu. Bazıları gruplar halinde toplanıp yerlere oturmuşlar, hafif sesle konuşuyorlardı. Kimisi uzun bir masa başında, kimisi de katlanabilir sandalyelerde oturmuş bir şeyler yiyorlardı. Cüruf briketinden yapılmış duvarların önünde, sırtlarını duvara vermiş ve çömelerek oturmuş bir sürü in-

56

JOHN GRISHAM

san vardı. Annelerinin tutmaya çalıştığı küçük çocuklar ağlaşıp bağıırıyordu. Şarapçılar ise, tüm bu karmaşa ve gürültüye rağmen hor-layarak uyuyordu. Gönüllüler, bu insanların arasında dolaşarak battaniye ve elma dağıtıyordu.

Yemeğin hazırlanıp dağıtıldığı, diğer uçtaki mutfakta büyük bir hareket, faaliyet vardı. Arka tarafta, karton bardaklara meyve suyu doldurarak durmadan konuşan Mordecai'ı görebiliyordum. Servis masalarında bir sıra insan sabırla bekliyorlardı.

Koca oda sıcacıktı ve gaz sobasının sıcaklığıyla birbirine karışan yemek ve meyve kokulan, ağır ama rahatsız edici olmayan bir hava oluşturmuştu. Mister gibi bir sürü şey giymiş bir evsiz adamın bana çarpmasıyla birlikte harekete geçtim.

Doğruca Mordecai'nın yanına gittim, beni gördüğüne çok sevindi. Eski dostlar gibi tokalaştık ve beni, yanındaki iki gönüllüyle tanıştırtıp isimlerini söyledi ama, bu isimleri hiç duymamıştım.

Mordecai, "Korkunç bir şey bu," dedi, "Kar yağıp hava soğuyunca bütün gece çalışıyoruz. Şu ekmekleri alır mısın?" Eliyle, içinde dilimlenmiş beyaz ekmek bulunan tepsiyi gösteriyordu. Tepsiyi aldım ve onun arkasından bir masaya doğru yürüdüm.

"Bu iş biraz karışıktır. Burada salam, şurada da mayonez ve hardal var. Sandviçlerin bir dilimine hardal, bir dilimine mayonez süreceksin, iki dilim ekmek arasına bir dilim salam koyacaksın. Arada bir, bir düzine kadar da fıstık ezmesi sandviç yapmalısın. Anladın mı?"

"Evet."

"Çabuk öğreniyorsun." Omzuma hafifçe vurdu ve uzaklaştı.

Aceleyle on sandviç hazırladım ve bu işin ustası olduğumu anladım. Sonra biraz yavaşladım ve sırada bekleyen, kederli gözlerini sıranın ucundaki yiyeceklere dikmiş insanları izlemeye başladım. Onlara birer kâğıt tabak, plastik bir kâse, kaşık ve bir peçete veriliyordu. Sırayla ilerleyenlerin kâselerine çorba dolduruluyor, tabağa yarım sandviç, bir elma ve bir kurabiye konuyordu. Sıranın sonunda da bir bardak elma suyu onları bekliyordu.

Büyük çoğunluğu, kendilerine elma suyunu veren gönüllüye hafif bir sesle, "Teşekkür ederim," diyor ve kâseyle tabağını dikkatle tutarak ilerliyordu. Çocuklar bile hiç ses çıkarmadan duruyor, yemeklerini dökmeden yemeye çalışıyordu.

SOKAK AVUKATI

57

Çoğu kişi, yemeklerinin tadını ve kokusunu duyarak, zevkini çıkararak yavaşça yiyordu. Ama çok hızlı yiyenler de vardı tabii.

Yan tarafındaki dörtlü gaz ocağında, dört büyük tencereyle çorba pişiyordu. Ocağın diğer yanındaki masanın üzerinde, kereviz sapları, havuç, soğan, domates gibi sebzelerle, parçalanmamış tavuklar vardı. Bir gönüllü sebzeleri temizleyip tavukları küçük parçalara ayırıyordu. İki gönüllü ocakla meşguldüler ve bazıları da masalara servis yapıyordu. Şu anda sandviç yapan sadece bendim.

Mordecai mutfağa dönerek, "Daha çok fındık ezmeli sandviç lazım," dedi ve masanın altına uzanıp iki galonluk bir fıstık ezmesi kutusu çıkardı. "Bunu becerebilir misin?"

"Ben bir uzmanım," dedim.

Çalışmamı izlemeye başladı, Yemek kuyruğu o anda kısaydı ve konuşmak istiyordu.

Ekmeğe fıstık ezmesi sürerken, "Ben senin avukat olduğumu sanıyordum," dedim.

"Önce insan, sonra avukatım. Her ikisi birden olmak mümkündür - o kadar fazla sürme, herkese yetiştirmemiz gerekiyor."

"Bu yiyecekler nereden geliyor?"

"Bunların hepsi bağış. Bu gece şanslıyız, çünkü tavuk var. Bu lezzetli bir yemek. Genellikle sebze gelir."

"Bu ekmekler pek taze değil."

"Evet ama, bedava. Bunlar büyük bir ekmek fabrikasından geliyor, bir gün önceden kalan ekmeklerini gönderiyorlar. İstersen sen de bir sandviç yiyebilirsin."

"Teşekkürler, ben buraya gelmeden yedim. Sen de burada mı yiyorsun?"

"Nadiren." Göbeğine bakılırsa, Mordecai sebze çorbası ve elma rejimi yapmıyordu. Masanın kenarına oturdu ve kalabalığı süzdü. "Bir barınağa ilk kez mi geliyorsun?"

"Evet."

"Aklına ilk gelen sözcük ne?"

"Umutsuzluk."

"Evet, seni anlıyorum. Ama buna sen de alışsın."

"Burada kaç kişi yaşıyor?"

"Burada yaşıyan yok. Burası bir acil durum barınağı. Mutfak her gün ögle ve akşam yemekleri için açıktır, ama burası tam olarak"

58

JOHN GRISHAM

barınak sayılamaz. Hava kötü ve soğuk olduğu zaman kilise kapılarını açıyor."

Söylediklerini anlamaya çalışıyordum. "O zaman bu insanlar nerede yaşıyorlar?"

"Bazıları, buldukları terk edilmiş binalarda yaşarlar ki bunlar şanslı olanlardır. Bazıları sokaklarda, bazıları parklarda, kimileri otobüs garlarında ve köprü altlarında yaşarlar. Fakat buralarda ancak hava koşulları izin verirse yaşayabilirler. Böyle gecelerde oralarda donarlar."

"Peki, asıl barınak dediğin yerler nerelerde?"

"Kentin çeşitli yerlerine dağılmışlardır. Yaklaşık yirmi tane kadardır ve bunların yarısı özel fonlarla, diğer yarısı da belediye tarafından işletilir. Ama yeni bütçe kısıtlaması nedeniyle bunlardan ikisi yakında kapanacak."

"Kaç yatak var toplam olarak?"

"Yaklaşık olarak beş bin kadar."

"Evsizlerin sayısı ne?"

"Bu soruya her zaman net bir cevap verilemez, çünkü bu insanları saymak kolay değildir. Tahminime göre on bin civarında olmalıdır."

"On bin mi?"

"Evet ve bu sayı sadece sokakta yaşıyanlar için. Ayrıca yaklaşık yirmi bin kişi de ailelerin ve dostların yanında yaşıyor ki, bunlar da birkaç ay sonra evsizler sınıfına katılabilirler."

İnanamıyormuş gibi, "Demek en azından beş bin kişi sokaklarda yaşıyor, öyle mi?" diyerek ona baktım.

"Evet, en azından."

Gönüllülerden biri gelip sandviç istedi. Mordecai da bana yardım etti ve hemen bir düzine sandviç hazırlayıp verdik. Sonra durup yine insanlara baktık. O sırada kapı açıldı ve kucağında bebeğiyle genç bir anne girdi içeriye, arkasında üç küçük çocuk vardı ve bunlardan biri bir kısa pantolonla değişik renklerde çoraplar giymişti, ayağında ayakkabı yoktu. Omuzlarına bir havlu atılmıştı. Diğer ikisinin ayakkabıları vardı ama üzerleri çok inceydi. Bebek uyuyor gibiydi.

Genç anne şaşkındı ve bodruma inince nereye gideceğini bilemiyor gibi çevresine bakmıyordu. Masalarda hiç yer yoktu.

SOKAK AVUKATI

59

Kadın çocuklarını alıp yemeğin olduğu tarafa yürüyünce, gülümseyen iki gönüllü ona doğru yardıma gittiler. Gönüllülerden biri onları mutfığa yakın bir köşeye oturtup yemek getirirken, diğeri de hepsine battaniye verdi.

Mordecai ve ben, olayların gelişmesini izliyorduk. Önce gözlerimi dikip bakmak istemedim ama sonra vazgeçtim. Kim, ne diyebilirdi ki?

"Kar fırtnası bitince bu kadıncağz ne yapacak?" diye sordum.

"Kim bilir? Neden gidip kendisine sormuyorsun?"

Başıma iş açmıştım. Ellerimi kirletmeye hazır değildim henüz.

Mordecai, "D.C. barolar birliğinde aktif faaliyetlerin var mı?" diye sordu.

"Biraz. Neden sordun?"

"Hiç, merak ettim. Baro'nun halk yararına çalışmaları var da."

Beni kıstırmaya çalışıyordu, ama ona yakalanmak niyetinde değildim. Kendimle gurur duyarak bir yerde doğruyu söyleyerek, "Ben idam cezaları konusunda çalışıyorum," dedim. Dört yıl kadar önce, ortaklarımızdan birine, Texas'ta bulunan bir hükümlü için mektup yazarken yardım etmiştim. Şirketimiz tüm çalışanlarına bu tür halk yararına işler yapma izni veriyordu ama, bedava çalışmaların çıkaracakları faturaları azaltmaması gerekiyordu kuşkusuz.

Anneyle dört çocuğunu izlemeye devam ettik. İki küçük çocuk önce kurabiyelerini yemişler, çorbalarını soğutmuşlardı. Anne taş kesilmişti ya da şoktaydı.

"Bu kadının şu anda gidip kalabileceği bir yer var mı acaba?" diye sordum.

Mordecai, koca ayaklarını masanın kenarında sallayarak, büyük bir soğukkanlılıkla, "Hiç sanmıyorum," diye cevap verdi, "Dün baktığımda, acil durum barınağının bekleme listesinde beş yüz isim vardı."

"Acil durum barnağı mı?"

"Evet. Belediye'nin, ısı sıfırın altına düştüğü zaman açtığı bir acil durum barınağı vardır. Orada bir şans olabilir belki ama, bu gece büyük olasılıkla orası da dolmuştur. Ne yazık ki, buzlar eridiği zaman belediye bu yeri hemen kapatır."

Şef aşçı yardımcısı gitmek zorundaydı ve o anda boş olan tek gönüllü ben olduğumdan bu işi almak zorunda kaldım. Mordecai

sandviçleri hazırlarken, ben de, on bir yıldır evsizleri besleyen bir kilise çalışanı olan Bayan Dolly'nin dikkatle izleyen gözleri altında, bir saat süreyle kereviz sapları, havuç ve soğan soyup doğradım. Burası onun mutfığıydı. Burada çalışmak benim için gurur verici olmalıydı ve bir ara kadın bana, kereviz saplarını çok büyük kestiğimi de söyledi. Tabii hemen daha küçük kesmeye başladım. Kadının önlüğü tertemiz,

bembeyazdı ve yaptığı işten büyük gurur duyuyordu.

Bir ara ona, "Bu zavallı insanları görmeye alıştınız mı?" diye sordum. Ocağın önünde durmuş, arkalarında bir yerde çıkan tartışmaya bakıyorduk. Mordecai ve bir rahip tartışanları ayırdı ve sükûneti sağladılar.

Kadın ellerini bir havluya silerken, "Hiç alışamadım şekerim," dedi, "Onlara bakarken hâlâ içim sızlıyor. Ama Hz. Süleyman'ın Meselleri kitabında, 'Fakiri doyuran insana ne mutlu,' der, bilirsin. Ben de bu sözü hatırlayıp işimi sürdürüyorum işte."

Döndü ve çorbayı hafif hafif karıştırmaya başladı. Sonra bana doğru döndü ve, "Tavuk hazır," dedi.

"Bunun anlamı ne?"

"Bu demektir ki, tavuğu ocaktan alıp suyunu şu tencereye boşaltacak, tavuğu soğuttuktan sonra da kemiklerini ayıklayacaksın."

Bayan Dolly'nin yöntemiyle tavuk kemikleri ayıklamanın da bir sanat olduğunu öğrendim, işimi bitirdiğim zaman parmaklarım yanıyordu ve uçları kabarmıştı.

8

Mordecai beni alıp, karanlık bir merdivenden fuayeye çıkardı. Kilisenin içine açılan yaylı kapıları itip girerken, âdeta fısıldayarak, "Adımlarına dikkat et," dedi. İçerisi loştu ve her tarafta uyuyan insanlar vardı. Kimisi sıralara uzanmış, horluyordu. Bazıları sıraların altına kıvrılırken, anneler de çocuklarını sakinleştirmeye çalışıyordu. Sıralardan dışarıya sarktıkları için aradaki koridor daralmıştı ve minbere doğru güçlükle yürüyebiliyorduk. Kilise korosunun yeri de dolmuştu.

Mihrabın yanında durup sıralara bakarken, Mordecai, "Bunu her kilise yapmaz," diye fısıldadı.

Kiliselerin durumlarını anlayabiliyordum. "Pazar günü ne olacak?" diye sordum.

"Havaya bağlı. Rahip bizden biri. Gerekirse, onları dışarıya atmak yerine duayı iptal edebilir."

'Bizden biri,' sözcüğünün anlamını bilmiyordum ama, ben kendimi kulübün bir üyesi olarak kabul edememişim. Tavanın gıcırdadığını duydum ve üstümüzde U şekilli bir balkon olduğunu anladım. Gözlerimi kıstım ve oradaki sandalye sıraları arasında yığılmış insanlara baktım. Mordecai da aynı yere bakıyordu.

"Kaç kişi..." diye mırıldandım ama, cümlemini tamamlayamadım.

"İnsanları saymayız. Sadece besler ve yatacak yer veririz."

Binanın yan tarafına vuran ani bir rüzgâr pencereleri sarstı. Kilisenin dua edilen bu bölümü, bodrumdan daha soğuktu. Yerlerde uzanmış insanların üzerinden atlayarak yürüdük ve orgun yanındaki bir kapıdan çıktık.

Saat on bire geliyordu. Bodrum hâlâ kalabalıktı ama çorba kuyruğu bitmişti. Mordecai, "Beni izle," dedi.

Bir plastik kâse aldı ve doldurması için gönüllülerden birine doğru uzatarak, "Bakalım açılığın nasılmış?" diyerek gülümsedi Mordecai.

JOHN GRISHAM

Kalabalığın ortasında portatif bir masaya oturduk, sokakta yaşayan evsizlerle dirsek dirseğeydik. Mordecai, sanki her şey çok iyiymiş gibi hem çorbasını içiyor, hem de konuşuyordu, ama ben öyle, değildim. Bayan Dolly sayesinde gerçekten de güzel olmuş çorbayla, kaşığı kâse içinde dolaştırıp oynuyor ve Michael Brock gibi, Memphisli, Yale'de okumuş ve Drake & Sweeney'de çalışan başarılı bir beyaz adamın, nasıl olup da D.C.'nin kuzeybatı kesiminde bir kilisenin bodrumunda evsizlerle bir arada oturduğunu anlamaya çalışıyordum. Biraz önce, yemeğini yedikten sonra ortadan kaybolmuş olan, orta yaşlı, beyaz bir şarapçı görmüştüm.

Lexus arabamın çalındığından emindim ve bina dışına çıksam beş dakika yaşayamayacağım kesindi. Mordecai'nın peşinden ayrılmamaya, o ne zaman giderse onunla birlikte gitmeye karar verdim.

Mordecai, "Çorba güzel olmuş," dedi. "Tadı, içine konan sebzelere ve malzemeye göre değişik olabiliyor, tabii pişirilen yere göre de değişebiliyor."

Sağ tarafımda oturan ve dirseği, çorba kâseme benimkinden daha yakın olan adam, "Geçen gün Martha'nın Masası'nda şehriye çorbası içtim," dedi.

Mordecai, inanamıyormuş gibi, istihzah bir tavırla, "Şehriye çorbası mı?" diye sordu.

"Evet, aşağı yukarı ayda bir kez şehriye çorbası veriyorlar. Ama artık bunu herkes öğrendi ve boş masa bulmak kolay olmuyor tabii."

Adamın ciddi konuşup konuşmadığını, şaka yapıp yapmadığını anlamamıştım ama gözleri parlıyordu. Evsiz bir adamın, sevdiği aş-e-vinde boş masa bulamadığı için ağlamaklı olması bana komik gelmişti doğrusu.

Mordecai gülümsedi ve adama, "Adın ne senin?" diye sordu. Daha sonra, Mordecai'nın, konuştuğu her adama ismini sorduğunu öğrenecektim. Evsizler onun için sadece zavallı kurbanlar değil, özellikle sevdikleri kişiler, onun insanlarıydı.

Konu benim de merakımı uyandırmıştı. Evsizlerin nasıl olup da evsiz kaldıklarını öğrenmek istiyordum. Müthiş sosyal dayanışma sistemimizde ne olmuştu da Amerikalıların bazıları böylesine fakir-leşerek köprü altlarında yatmak zorunda kalmışlardı?

Adam, benim doğradığım büyük kereviz saplarından birini çiğneyerek, "Drano," diye cevap verdi.

SOKAK AVUKATI

Mordecai, "Drano mu?" dedi.

"Evet, Drano."

"Peki, soyadın ne?"

"Soyadım yok. Çok fakirim."

"Sana Drano ismini kim verdi?"

"Annem."

"Sana Drano ismini verdiği zaman kaç yaşındaydın?"

"Herhalde beş."

"Sana neden Drano adını verdi?"

"Hiç durmadan ağlayıp zırlayan, bizi uyutmayan bir bebeği oldu. Ben ona biraz Drano (bir ilaç) verdim." Hikâyesini anlatırken çorbasını karıştırıyordu. Bu hikâyeyi daha önceden uydurup hazırladığını düşündüm ve tek kelimesine bile inanmadım. Ama diğerleri dikkatle dinliyorlardı ve Drano'nun da hikâyeyi anlatmaktan hoşlandığı belliydi.

Mordecai, adamı konuşturmayı sürdürdü. "Peki, bebeğe ne oldu?"

"Öldü."

"Ölen o bebek herhalde erkek kardeşindi."

"Hayır. Kız kardeşimdi."

"Yani sen kız kardeşini öldürdün?"

"Evet, ama ondan sonra çok rahat uyuduk."

Mordecai, daha önce de bu tür hikâyeler dinlemiş gibi bana göz kırptı.

Bu kez ben, "Nerede yaşıyorsun Drano?" diye sordum.

"Bu kentte, D.C.'de."

Mordecai, sorumu düzeltip tekrar sordu. "Nerede kalıyorsun?"

"Oh, orada burada işte. Kendileriyle birlikte olmam için bana para veren bir sürü zengin kadın arkadaşım var."

Bu söz Drano'nun diğer yanında oturan iki adamın çok hoşlarına gitmişti. Birisi hafifçe, alay edercesine gülümserken, diğeri açıkça güldü.

Mordecai, "Mektup adresin neresi?" diye sordu.

Drano, "Postane," diye cevap verdi. Her soruya verilecek bir yanıtı vardı. Onunla daha fazla oyalanmadık ve yalnız bıraktık.

Bayan Dolly, ocağı söndürdükten sonra gönüllülere kahve yaptı. Evsizler artık yavaş yavaş uyumaya başlıyordu.

JOHN GRISHAM

Mordecai ile birlikte loş mutfakta bir masanın kenarına oturup kahvelerimizi yudumlarken, büyük servis penceresinden, birbirlerine sokulmuş yatan insanlara baktık. "Burada kaç kadar kalacaksın?" diye sordum.

Omuzlarını silktilti ve, "Belli olmaz," diye cevap verdi, "Bunun gibi bir yerde birkaç yüz kişi olursa genellikle bir olay çıkabilir. Bu nedenle rahibin rahat etmesi için kalabilirim."

"Bütün gece mi?"

"Bunu pek çok kez yaptım."

Bu insanlarla bir arada yatıp uyumayı hiç düşünmemiştim doğrusu. Ama bu binadan Mordecai'sız, onun koruması altında olmadan çıkmak da işime gelmiyordu.

"Sen istediğin zaman gidebilirsin," dedi. Buradan yalnız çıkmak, zaten kısıtlı olan seçeneklerimin en kötüsüydü. Gece yarısı, Cuma gecesi, D.C. sokaklarında benim gibi beyaz bir genç adamın, özellikle güzel bir arabayla fazla şansı olamazdı. Karlı ya da karsız, bu sokaklarda yalnız kalmak istemiyordum.

Ona, "Bir ailen var mı?" diye sordum

"Evet. Karım Çalışma Bakanlığı'nda sekreter. Üç erkek çocuğum var, biri üniversitede, biri orduda." Üçüncü oğlundan bahsetmeden sustu. Ben de sorup onu rahatsız etmek istemiyordum tabii.

"Bir oğlumu on yıl önce kaybettik. Sokak çeteleri öldürdü."

"Başın sağ olsun, üzüldüm."

"Senin durumun nasıl?"

"Evliyim, ama çocuk yok."

Saatlerden beri ilk kez Claire'i düşündüm. Benim böyle bir yerde olduğumu bilseydi acaba ne tepki gösterirdi? Şimdiye kadar ikimiz de bu tür yardım işleri için zaman bulamamıştık.

Yaptıklarımı bilse hiç kuşkusuz, "Gerçekten kaçırıyor," diye mırıldanır ya da buna benzer bir şeyler söylerdi.

Ama artık aldırımyordum.

Mordecai, konuşmayı sürdürmek için, "Karı ne iş yapıyor?" diye sordu.

"Georgetovvn'da asistan cerrah."

"İkiniz de yakında köşeyi dönersiniz, değil mi? Sen büyük bir firmanın ortağı olacaksın, o da bir operatör. Başka bir Amerikan rüyası."

SOKAK AVUKATI

G'.

"Öyle gibi."

O sırada rahip birden yanımıza geldi ve Mordecai'ı mutfağın diğer ucuna götürüp fısıltıyla bir şeyler söyledi. Kâseden dört kurabiye aldım ve bebeği kucağında, başını bir yastığa dayayarak uyuyan annenin bulunduğu yere gittim. İki küçük çocuk, battaniyelerin altında kımıldamadan yatıyorlardı. Fakat en büyükleri uyanıktı.

Onun yanına çömeldim ve bir kurabiye uzattım. Gözleri parladı ve kurabiyeyi hemen kaptı. Birinciye bitirinceye kadar onu seyrettim ve sonra bir tane daha istedi. Dört yaşında kadar, ufak tefek zayıf bir çocuktü.

Annenin başı birden yastıktan kaydı ve uyandı. Genç kadın, kederli, yorgun gözlerle bana baktı ve oğluna kurabiye verdiğimi görünce hafifçe gülümsedi, sonra yastığını düzeltti.

Küçük çocuğa, "Adın ne senin?" diye sordum. İki kurabiyeyle benim hayat boyu dostum olmuştu.

Hafif fakat anlaşılır bir sesle, "Ontario," diye cevap verdi.

"Kaç yaşındasın?"

Dört parmağını kaldırdı, sonra birini indirdi, fakat hemen yine kaldırdı.

"Dört mü?" diye sordum.

Başını salladı ve elini uzatıp bir kurabiye daha istedi, tabii hemen verdim. Ona istediği her şeyi verebilirdim.

"Nerede kalıyorsunuz?" diye fısıldadım.

O da fısıltıyla, "Bir arabanın içinde," dedi.

Bu cevabı sindirmek için bir an düşündüm. Ona başka ne sorabilirdim ki? Zaten o da konuşmak yerine kurabiye yemeyi yeğliyordu. Ona üç soru sormuş ve üç tane dürüst cevap almıştım. Demek bir arabada yaşıyorlardı.

Mordecai'ın yanına koşup ona, otomobil içinde yaşayan insanlar bulduğunda ne yaptığını sormak istedim, fakat bunu yapmak yerine Ontario'ya bakıp gülümsemeye başladım. O da bana gülümsedi ve sonra, "Başka elma suyu var mı?" diye sordu.

"Tabii," dedim ve hemen mutfağa koşup iki bardak doldurdum.

Birinci bardağı hemen içti ve ona ikinciye uzattım.

"Teşekkür etmelisin," dedim.

"Teşekkür ederim," dedi ve elini uzatıp bir kurabiye daha istedi.

Açılıp kapanan sandalyelerden birini buldum ve sırtımı duvara

JOHN GRISHAM

verip Ontario'nun yanına oturdum. Bodrum zaman zaman tamamen sessizleşiyor, fakat arada bazı sesler duyuluyordu. Yatağı olmayan insanlar rahatça, sakın uyuyamazlar. Mordecai bazen insanların arasında dolaşiyor ve bazı tartışmaları önleyip onları susturuyordu. İriyari, güçlü kuvvetli olduğundan, kimse onun otoritesine karşı gelemiyordu.

Midesi iyice dolan Ontario uyuklamaya başladı; küçücük başını annesinin ayağının üzerine dayamıştı. Sessizce mutfağa gidip kendime bir fincan daha kahve aldım ve tekrar köşedeki sandalyeme gittim.

Bir süre sonra bebek uyanıp ağlamaya başladı. Acı acı ağlaması, sessiz bodrumda dalga dalga yayılıyor, müthiş bir gürültü yapıyordu. Aniden uyanan genç anne şaşkın, yorgun ve öfkeliydi. Bebeğine susmasını söyledi, sonra onu omzuna koyup sallamaya başladı. Bebek susmuyordu ve uyanan evsizlerden bazıları homurdanmaya başlamışlardı.

Tamamen içgüdüsel olarak, hiç düşünmeden uzanıp çocuğu aldım ve bunu yaparken, annenin güvenini kazanmak için ona gülümsedim. Bebeğini aldığıma hiç aldırmadı ve hatta rahatlamış göründü.

Bebek çok hafifti ama sırlıklam ıslanmıştı. Bunu, minik başını omzuma dayayıp, sırtına hafif hafif vurmaya başladığım zaman anladım. Umutsuz bir şekilde mutfağa gittim ve beni kurtarmaları için, Mordecai'ı ya da gönüllülerden birini aramaya başladım. Bayan Dolly bir saat kadar önce gitmişti.

Sobanın çevresinde yürürken, bebeğin birden susması beni şaşırtmış ve rahatlatmıştı, onun sırtını sıvazlayıp bir şeyler mırıldanırken havlu ya da benzeri bir şeyler arıyordum. Ellerim ıslanmıştı.

Neredeydim ben? Böyle bir yerde ne arıyordum? Kucağımdaki bebeği susturmak için mırıldanıp, poposundaki bezin sadece ıslak olması için dua ederken arkadaşlarım beni görseler ne düşünürlerdi acaba?

Bebekten kötü kokular gelmiyordu ama, bitlerin, onun başından benimkine sıçradıklarını hisseder gibiydim. En iyi dostum Mordecai o anda ortaya çıktı ve ışığı yakarak, "Aman ne şeker şey," dedi.

"Buralarda çocuk bezi bulunur mu?" diye fısıldadım.

SOKAK AVUKATI

Dolaplara doğru giderken, "Büyüğünü mü yapmış küçüğünü mü?" diye neşeli bir sesle sordu.

"Bilmiyorum. Çabuk ol biraz."

Bir paket çocuk bezini dolaptan alınca bebeği ona uzattım. Kot ceketimin sol omzunda geniş bir ıslaklık vardı. Mordecai, bebeği büyük bir ustalıkla bir masaya yatırdı, altındaki ıslak bezi çıkartıp, minik kızın altını bir şeyle temizledi, altına yeni, kuru bez bağladı ve onu hazırlayıp tekrar bana uzattı. Sonra, kendisiyle gurur duyu-yormuş gibi, "işte, al bakalım," dedi, "tamamen yenilendi."

Bebeği ondan alırken, "Bunları hukuk fakültesinde öğretmiyorlar," dedim.

Bebek kucağımda olduğu halde bir saat kadar dolaşıp durdum, nihayet uyudu. Onu ceketimle sardım ve yavaşça annesiyle Ontario'nun arasına bıraktım.

Saat sabahın üçüydü ve Cumartesi gününe girmiştik, gitmeliydim. Yeni uyanan vicdanım bir günde ancak bu kadarını kaldırabilirdi. Mordecai beni kapıya kadar götürdü, geldiğim için teşekkür etti ve ceketsiz olarak sokağa bıraktı. Arabam bıraktığım yerde, karlarla örtülmüş olarak duruyordu.

Arabamla oradan uzaklaşırken, Mordecai kilisenin kapısında durmuş bana bakıyordu.

9

Salı günkü Mister olayından beri, sevgili firmam Drake & Swee-ney için bir saat bile çalışmamış, firmam için bir saatlik fatura bile çıkarmamıştım. Beş yıldır ayda ortalama iki yüz saat çıkarıyordum ki, bunun anlamı haftanın altı günü, günde en azından sekiz saatlik çalışma demekti. Hiçbir gün boş geçmemeli, kıymetli saatler boşuna harcanmamalıydı. Bu saatleri dolduramadığım zamanlar - ki böyle bir durum çok enderdi - Cumartesi hatta Pazar günleri de on iki saat çalışırdım. Hafta içi saatlerini doldurduğumda da Cumartesi sadece yedi ve bazen sekiz, Pazar günü de birkaç saat çalışırdım. Claire'in tıp fakültesine gidişi şaşırtıcı bir şey değildi.

Cumartesi sabahı öğleye doğru yatak odasının tavanına bakarken, âdeta felç olmuş gibi hareketsizdim. Büroya gitmek istemiyor, bu düşünceden nefret ediyordum. Polly'nin masama koyduğu küçük, pembe telefon mesajlarını, durumu öğrenmek ve benimle görüşmek isteyen ortaklardan gelen notları, dedikoducuların gevezeliklerini ve dostlarla birlikte benimle hiç ilgisi olmayanların o her zaman duyulan, "Nasıl gidiyor dostum?" sorularını düşünüyor, dehşete düşüyordum. Ama beni en çok korkutan şey işti. Antitröst vakaları çok uzun ve güç davalardı, kutularla taşınan bir sürü dosya vardı ve bunlarla uğraşmak neye yarayacaktı ki? Milyarlık şirketler birbirleriyle savaşırlardı. Bu tür davalarda bazen yüz avukat birden çalışır, insanlar kâğıtlara gömülürlerdi.

işi hiçbir zaman sevmediğimi kendime itiraf ettim. Bu tür işler insanı sonuna götürüyordu. Çılgınlar gibi çalışır, özel bir alanda uzman, ünlü bir dava avukatı olursam, çok geçmeden aranır biri olabilirdim. Bu alan vergi, iş hayatı ya da çeşitli davalar olabilirdi. Antitröst yasalarının sevilecek nesi vardı ki.

Kendimi zorlayarak yataktan kalktım ve duşa girdim.

M Sokağı'ndaki fırından aldığım çörek ve bir bardak kahveyle arabada, bir elim direksiyonda kahvaltımı ettim. Bir an için Onta-rio'nun kahvaltıda ne yediğini düşündüm ama, sonra, kendime iş-

SOKAKAVUKATI

69

kence etmemeye karar verdim. Kendimi suçlu hissetmeden bir şeyler yemeye hakkım vardı, fakat, yemek artık benim için önemini kaybediyordu.

Radyoda meteoroloji merkezi, o gün ısıнын en yüksek eksi yedi, en düşük eksi on sekiz derece olabileceğini söyledi, bir hafta kar yoktu.

Binanın lobisine kadar kimseyle karşılaşmadım ve orada şirket arkadaşlarımdan biri önüme çıkıverdi. Haberleşmede çalışan ve soyadını bilmediğim, Bruce adında biri, benimle birlikte asansöre bindi ve tabii,

hemen, "Nasıl gidiyor dostum?"u yapıştırdı.

"İyiym. Sen nasılsın?" dedim.

"Güzel. Bak, senin arkandayız, sıkı dur, tamam mı?"

Desteği çok önemliymiş gibi başımı salladım. Allahtan ikinci katta indi, ama dostça omzuma vurmaya da ihmal etmedi. Onların canına oku Bruce.

Kendimi tahrip olmuş bir eşya gibi hissediyordum. Madam De-vier'nin masası ve toplantı odasının önünden geçerken adımlarım yavaşlamıştı. Mermer koridorda büromu buluncaya kadar yürüdüm ve kendimi deri kaplı, döner koltuğuma zor attım.

Polly'nin, telefon mesajlarını masama bırakma konusunda değişik yöntemleri vardı. Arayanlara hemen cevap verir ve çalışmamla onu memnun edersem, telefonumun yanına bir iki mesaj bırakırdı. Bunu yapmayıp onu kızdırsam, masamın tam ortasına bir sürü pembe kağıdı kronolojik sırasına göre dizer, beni çılgına çevirirdi.

Şimdi de masanın üzerinde otuz dokuz mesaj vardı, çoğu acildi ve yine çoğu da patronlardan geliyordu. Polly'nin sıralamasına bakılırsa özellikle Rudolph öfkeli olmalıydı. Mesajları birer birer alıp okudum ve bir kenara koydum. Önce sakın sakın kahvemi içecek, biraz dinlenecektim. Kahve fincanımı iki elimle tutmuş, bir uçurumun kenarında duran biri gibi gözlerimi ileriye dikmişim ki, Rudolph içeriye girdi.

Bir casus, geldiğimi ona haber vermiş olmalıydı; bunu, etrafı gözetleyen bir stajyer ya da benimle birlikte asansöre binen Bruce yapmış olabilirdi. Belki de bütün şirket mensupları beni gözetliyordu. Ama bunu yapamazlardı, hepsi çok meşguldü.

Rudolph, bir sandalyeye oturup bacak bacak üstüne attı ve ciddi konulara girecek gibi, sakın bir tavırla,

70

JOHN GRISHAM

"Merhaba Mike," dedi.

"Merhaba Rudy," dedim. Daha önce ona hiç Rudy diye hitap etmemiştim. Her zaman Rudolph derdim. Ona sadece şimdiki karısı ve ortaklar Rudy diye hitap ederlerdi.

Hiçbir sevecenlik ifadesi göstermeden, "Neredeydin?" diye sordu.

"Memphis'deydim."

"Memphis mi?"

"Evet, annemle babamı görmek istedim. Bizim aile psikiyatrimız da oradadır."

"Psikiyatır mı?"

"Evet, birkaç gün gözetim altına aldı beni."

"Seni gözetim altına mı aldı?"

"Evet, bilirsin, hani şu İran hahlarıyla döşenmiş gösterişli küçük yerlerden biri işte. Akşam yemeği için de somon ikram ederler. Günlüğü bin dolar."

"öyle bir yerde iki gün mü kaldın yani?"

"Evet." Yalan söylemek beni rahatsız etmiyordu ve bunun için de kendimi kötü hissetmiyordum. Firma istediği zaman bana karşı sert ve acımasız olabilirdi ama, o anda Rudolph'dan fırça yemek niyetinde değildim. Yönetim kurulundan talimat almıştı ve benim büromdan çıkar çıkmaz da konuşmalarımız hakkında raporunu yazacaktı. Onu ikna edebilirsem rapor da yumuşak olur ve yönetim kurulu rahatlardı. Bu şekilde, yaşam, kısa bir vade için de olsa kolaylaşacaktı.

Sert bir sesle, "Birine telefon edebilirdin," dedi ama sanki biraz yumuşuyordu.

"Yapma Rudolph. Beni bir yere kapadılar. Telefona izin vermediler." Sesimde, onu yumuşatmaya yetecek kadar acı ifadesi vardı.

Bir süre düşündü ve sonra, "Şimdi iyi misin?" diye sordu.

"İyiym."

"Gerçekten iyi misin yani?"

"Doktor iyi olduğumu söyledi."

"Yüzde yüz mü?"

"Yüzde yüz on. Sorun yok, Rudolph. Biraz dinlenmeye ihtiyacım vardı, hepsi bu işte. Çok iyiyim. Tam gaz çalışabilirim."

Rudolph da zaten bunları duymak istiyordu. Rahatladı, gülümsedi ve, "Yapılacak çok işimiz var," dedi.

SOKAK AVUKATI

71

"Biliyorum. Hemen çalışmaya başlıyorum."

Büromdan koşar adımlarla çıktı. Hemen telefona gideceğini ve firmanın üretici güçlerinden birinin, işinin başına döndüğünü rapor edeceğini biliyordum.

Kapıyı kilitledim, ışıkları söndürdüm ve bir saat uğraşıp masamın üzerini bir sürü kâğıtlar ve notlarla doldurdum. Yapılan bir iş yoktu ama, en azından çalışır görünüyordum.

Tahammülüm tükendiğinde masanın üzerindeki telefon mesajlarını cebime tıktım çıktım. Kimseye yakalanmadan binadan kaçmıştım.

Massachusetts Caddesi üzerindeki büyük bir mağazaya girdim ve çılgınlar gibi alışveriş yaptım. Çocuklara şeker, çikolata, herkes için sabun ve tuvalet malzemesi ve çeşitli ölçülerde çocuk çorapları ve çamaşırları satın aldım. Büyük bir paket Pampers çocuk bezi de almıştım. Hayatımda hiç iki yüz dolar harcayarak bu kadar eğlendiğimi hatırlamıyordum.

Onları sıcak bir yere götürmek için ne kadar gerekiyorsa harca-yabilirdim. Onlar için bir aylığına motel ücreti ödemek bile mesele değildi benim için. Kısa süre sonra benim müvekkillerim olacaklardı ve onlara yaşayacak bir yer sağlayıncaya kadar savaşıacaktım. Bunun için kim olursa olsun dava etmeye hazırdım.

Arabamı kilisenin karşısına park ederken, bir gece önce olduğu kadar korkmuyordum ama, içimde yine de bir korku vardı. Akıllı davrandım ve yardım paketlerini arabanın içinde bıraktım. İçeriye Noel Baba gibi girersem bir isyan başlatabilirdim. Niyetim, orayı aileyle birlikte terk etmek, onları bir motele götürüp yerleştirmek, yıkanıp temizlenmelerini sağlamak, karınları iyice doyuncaya kadar beslemek, doktora ihtiyaçları varsa bunu sağlamak, gerekiyorsa onlarla birlikte gidip ayakkabı ve giysi almak ve yeniden karınlarını doyurmaktı. Bunların kaç paraya mal olacağı ve ne kadar zaman alacağı umurumda değildi.

Benim, suçluluk duygusundan kurtulmak isteyen zengin bir beyaz olduğumu düşünebileceklerine de pek aldırmıyordum.

Bayan Dolly beni gördüğüne sevinmişti. Bana merhaba dedi ve soyulması gereken sebzeleri gösterdi. Önce Ontario ve ailesini aradım ve bulamadım. Eski yerlerinde değillerdi ve bir süre, bodrum-

72

JOHN GRISHAM

da yerlere yayılmış düzinelerle sokak insanının arasından ve üzerlerinden geçerek onları aradım. Dua bölümünde de yoklardı, balkonda da.

Patates soyarken Bayan Dolly ile konuşmaya başladım. O, aileyi dün gecedan hatırlıyordu ama onlar, kendisi saat dokuza doğru buraya geldiğinde gitmişlerdi.

"Acaba nereye gitmiş olabilirler?" diye sordum.

"Şekerim bu insanlar bir yerde durmazlar. Bu tür yerlerde, aşev-lerinde dolaşır dururlar. Brightvood'da peynir ya da başka bir yerde battaniye verildiğini duymuş olabilir. McDonalds'da bir iş bulmuş ve çocuklarını kız kardeşine bırakmış da olabilir. Ne yaptıklarını bilemezsin onların, ama hiçbir zaman belli bir yerde kalmazlar."

Ontario'nun annesinin bir iş bulabileceğini pek sanmıyordum ama, bunu şimdi, mutfağında, Bayan Dolly ile tartışacak halim yoktu.

Evsizler öğle yemeği için sıraya girmeye başladıklarında Morde-cai geldi. O beni görmeden önce ben onu gördüm ve gözgöze geldiğimizde o tüm neşesiyle gülümsüyordu.

Sandviç yapma görevini yeni bir gönüllü üstlenmişti; böylece ben de Mordecai ile, masalara servis yapmaya, kepeçleri tencerelere daldırıp plastik kâselere çorba doldurmaya başladık. Bunu yapmanın da bir yolu vardı kuşkusuz; çorbanın suyunu fazla koyduğunuz zaman karşınızdaki adam size kötü kötü bakıyordu. Sebzeleri fazla kaçırdığınız zaman da, geridekilere sadece çorbanın suyu kalıyordu. Mordecai bu işi yıllardır yaptığı için tekniğini geliştirmişti, ama ben birkaç kişinin kötü bakışlarına maruz kaldım tabii. Mordecai, çorba verdiğimiz herkese, merhaba, günaydın, nasılsın, seni gördüğüme sevindim, gibi söyleyecek bir şeyler buluyordu. Bazıları gülümsüyor, bazıları ise başlarını kaldırıp bakmıyordu bile.

Öğle saati yaklaşırken kapıdan girenlerin sayıları artmaya ve kuyruk uzamaya başladı. Gönüllülerin sayısı da artmıştı ve şimdi mutfakta büyük bir muduluk içinde çalışan yardımseverlerin tatlı gürültüleri

duyuluyordu. Ben yine Ontario'yu aramaya devam ediyordum. Noel Baba bekliyordu ama, minik yavrunun bundan haberi bile yoktu.

SOKAK AVUKATI

73

Yemek kuyruğu bitinceye kadar bekledik ve sonra kendimize de birer kâse doldurduk. Masalar tıklım tıklım doluydu, bu nedenle mutfakta, lavaboya dayanarak yedik.

Bir ara Mordecai'a baktım ve, "Dün gece altını temizlediğin bebeği hatırlıyorsun, değil mi?" dedim.

"Nasıl hatırlamam?"

"Bugün onları göremedim burada."

Ağızındaki lokmayı çiğnerken bir süre düşündü. Sonra, "Bu sabah ben giderken buradaydılar," diye konuştu.

"Saat kaçtı?"

"Altı. Şuradaki köşede mışıl mışıl uyuyorlardı."

"Nereye gitmiş olabilirler ki?"

"Bunu hiçbir zaman bilemezsin dostum."

"Küçük çocuk bana, bir otomobilin içinde yaşadıklarını söylemişti."

"Onunla konuştun mu?"

"Evet."

"Şimdi de onu bulmak istiyorsun, değil mi?"

"Evet."

"Bu konuda fazla umutlu olma."

Öğle yemeğinden sonra güneş bulutların arasından yüzünü gösterdi ve içersi boşalmaya başladı. Evsizler teker teker servis masasının önünden geçiyor, bir elma ya da portakal alıp bodrumdan çıkıyorlardı.

Onları seyrederken Mordecai, "Evsizler de huzursuz," dedi. "Sokaklarda dolaşmak istiyorlar. Onların da kendilerine göre yapılacak işleri, sevdikleri yerler, sokaklarda arkadaşları var. Parklarına ve ara sokaklarına gidip, karların arasında bir şeyler bulmak istiyorlar."

"Ama dışarı çok soğuk," dedim, "Bu gece ısı sıfıra düşebilir."

"Merak etme gece dönerler. Hava kararınca kadar bekle, burası yine adam almayacaktır. Hadi biraz uzaklaşm buradan."

Bayan Dolly'ye gidip biraz çıkacağımızı söyledik. Mordecai'nın eski Ford Taurus arabası benim Lexus'un yanına park edilmişti. Arabamı göstererek, "Bu araba buralarda fazla dayanmaz," dedi. "Buralara gelip gitmeyi düşünüyorsan bunu verip daha külustür bir şeyler alman gerekecek."

74

JOHN GRISHAM

Harika arabamdan ayrılmayı hiç düşünmemiştim. Bunu duyunca canım sıkıldı.

Mordecai'nın Taurus arabasına atladık ve park yerinden çıktık. Birkaç saniye sonra onun kötü bir sürücü olduğunu anladım ve emniyet kemerini bağlamak istedim, ama o da kopmuştu. Mordecai ise hiçbir şeyin farkında değil gibiydi.

Kuzeybatı VWashington'un kardan temizlenmiş sokaklarını, eski apartman binalarını, en iriyarı ambulans şoförlerinin bile girmek istemedikleri dar geçitleri, kapıları zincirli okul binalarını ve sokak çetelerinin cirit attıkları mahalleleri geride bıraktık. Mordecai mükemmel bir tur rehberi. Her yer onun bölgesiydi, her köşenin bir hikâyesi, her sokağın bir tarihi vardı. Diğer aşevleri ve barınakların önünden geçtik. Hepsinin aşçısını ve rahibini tanıyordu. Kiliseler iyi ya da kötü olabiliyordu. Bazıları kapılarını evsizlere açarken, diğer bazıları kapalı tutuyordu. Bir ara, Howard'daki hukuk fakültesini gösterdi bana, bu okulla gurur duyuyordu. Bir yandan tam gün, bir yandan da yarım gün çalışarak beş yıl gece eğitimi almıştı. Bir zamanlar esrar satıcılarına mal veren yerlerin bulunduğu tamamen yanmış bir binayı gösterdi. Küçük oğlu Cassius bu binanın önündeki kaldırımın üzerinde ölmüştü.

Bürosuna yaklaştığımızda, birkaç dakika için içeriye girip giremeyeceğimizi sordu. Gelen mektuplara bakmak istiyordu. Benim için fark etmezdi, ben sadece onunla dolaşıp duruyordum.

içerisi loş, soğuk ve boştu. Elektrik düğmesini çevirdi ve konuşmaya başladı. "Burada üç kişi. Ben, Sofia Mendoza ve Abraham Lebow. Sofia sosyal yardım faaliyetlerine bakar ama, sokak yasalarını benden de Abraham'dan da iyi bilir." Düzensiz masaların arasında onu izliyordum. "Bir zamanlar burada yedi avukat çalışırdı, inanabiliyor musun buna?" diye devam etti, "Tabii o zamanlar hukuk hizmetleri için federal hükümet yardımı alıyorduk. Şimdiyse, Cumhuriyetçiler sayesinde, yardım falan aldığımız yok. Şu tarafta üç, bu yanda da üç büro vardı." Dönüp her yanı gösteriyordu. "Bir sürü boş yer işte."

içerisi personel açısından boş olabilirdi ama, burada eski dosyalarla dolu kutulara ya da üst üste yığılmış tozlu hukuk kitaplarına çarpmadan yürümek olanaksızdı.

"Bu binanın sahibi kim?" diye sordum.

SOKAK AVUKATI

75

"Cohen Vakfı. Leonard Cohen, büyük bir New York hukuk firmasının kurucusuydu. Seksen altıda öldü; yüz yaşına yakındı galiba. Tonlarla para kazandı ama, yaşamının sonunda bu paralarla birlikte ölmemeye karar verdi. Böylece parasını etrafa savurmaya başladı ve eserlerinden biri de, evsizlere yardım için avukatların çalışacağı bir vakıftı. Burası da bu nedenle açıldı işte. Bu vakfın burada, New York'ta ve Newark'ta üç bürosu var. Ben burada seksen üçte çalışmaya başladım ve seksen dört yılında direktör oldum."

"Bütün fonlarınız tek kaynaktan mı geliyor?"

"Hemen hemen öyle. Geçen yıl vakıf fonundan yüz on bin dolar geldi. Ondan bir yıl önce para yüz elli bindi ve bir avukat kaybettik. Vakıf iyi yönetilmiyor ve şu anda ana paradan yiyorlar. Beş yıl sonra burada olur muyuz bilemiyorum. Belki de üç yıl sonra her şey biter, kapanırız."

"Bağışla para toplayamıyor musunuz?"

"Evet, topluyoruz. Geçen yıl dokuz bin dolar topladık, fakat bu zaman alıyor. Yasalarla mı uğraşalım, bağış peşinde mi koşalım? Sofia insanlarla iyi geçinemez. Abraham da insanın canını sıkın New Yorklu bir eşektir. Böylece geriye ben ve benim çekici kişiliğim kalıyor."

Merakla, fakat üzülmeden, "Genel harcamalar ne kadar?" diye sordum. Kâr amacı gütmeyen hemen her kuruluş, her yıl tüm rakamları gösteren yıllık bir rapor yayınlardı.

"Ayda iki bin dolar. Masraflar ve küçük bir yedek paradan sonra, üçümüz seksen dokuz bin doları bölüşürüz. Eşit olarak tabii. Sofia kendisini bizimle eşit ortak olarak görüyor. Açık konuşmak gerekirse onunla tartışmaktan çekiniyoruz. Ben kendime hemen hemen otuz bin aldım ki, duyduğuma göre bu da bir fakir avukatı için ortalamaymış. Sokağa hoş geldin."

Onun bürosuna girdik ve karşısına geçip oturdum.

Soğuktan titreyerek, "Kalorifer parasını ödemeyi unuttun mu?" diye sordum.

"Muhtemelen unuttuğumdur. Hafta sonları pek çalışmayız. Böylece tasarruf yapıyoruz. Burasının ısıtılması ya da serinletilmesi çok zordur."

Böyle bir şey Drake & Sweeney'de kimsenin aklına gelmezdi.

76

JOHN GRISHAM

Hafta sonları çalışmayarak masraftan kurtulmak ve böylece evlilikleri de kurtarmak.

"Ayrıca, burası çok rahat bir yer olursa müşterilerimiz asla çıkmak istemezler. Burası kışın soğuk, yazın da sıcak olunca gelip giden azalır. Kahve ister misin?"

"Hayır, teşekkür ederim."

"Şaka yapıyorum tabii. Evsizleri buradan uzaklaştıracak hiçbir şey yapmayız. Sıcaklık bizi rahatsız etmez. Müşterilerimizin aç ve üşümüş olduklarını düşünür ve ona göre çalışırız. Bu sabah kahvaltını yaparken suçluluk hissettin mi?"

"Evet."

Çok şey görmüş ve yaşamış yaşlı ve akıllı bir adamın gülümse-mesiyle yüzüme baktı. "Bu, olağan bir şeydir. Büyük firmalardan yardım için gelen genç avukatlarla da çalıştık, ücretsiz olarak bize destek veriyorlardı. Onlar da bana her zaman, başlangıçta yemeklere ilgilerini kaybettiklerini söylerlerdi." Durdu ve koca göbeğine vurdu. "Ama zamanla alışırın buna."

"Fakirler için ücretsiz çalışan bu genç avukatlar ne yapardı?" diye sordum. Yeme doğru gittiğimi

biliyordum ve Mordecai da bunu bildiğini anlıyordu.

"Onları barınaklara gönderirdik. Oralarda müvekkillerle karşılaşp görüşürler, biz de davaları izlerdik. İşin büyük kısmı kolaydır, avukatın, çoğu zaman yapacağı şey, telefonu alıp, kığını kaldırmayan bir bürokrata bağtırmaktır. Gıda karneleri, gazilerin aylıkları, iskân yardımı, sağlık yardımı, çocuk yardımı gibi konular işte - işimizin yüzde yirmi beşi bu tür haklarla ilgilidir."

Onu dikkatle dinliyordum ve o da benim aklımdan geçenleri okuyordu. Mordecai beni oltaya takmış, çekmeye başlamıştı.

"Anlıyorsun değil mi Michael, evsizlerin sesleri çıkmaz. Kimse dinlemez, aldırmaz ve onlar da kendilerine yardım edecek birinin çıkmasını beklemezler. Haklarını aramak için telefona sarıldıklarında da hiçbir sonuç alamazlar. Telefonda onlara hep beklemleri söylenir. Adresleri yoktur. Bürokratlar aldırılmazlar ve yardım etmeleri gereken insanlara eziyet, işkence ederler. Yetişmiş bir sosyal yardım elemanı en azından bürokratlara kendini dinletebilir, bir dosyaya baktırabilir ve telefona cevap vermesini sağlayabilir. Ama telefonda bağtıran bir avukat ortalığı karıştırabilir ve bir şeylerin ya-

SOKAK AVUKATI

77

pılması için onları zorlayabilir. Bürokratlar harekete geçerler, kâğıtlar işleme konur. 'Müvekkilin adresi yok,' mu diyorlar. Avukat o zaman, 'Bana gönderin, ben müvekkilime veririm,' der."

Bunları anlatırken sesi yükseldi, iki elini de havada sallamaya başladı. Mordecai, tüm yetenekleri dışında, ayrıca mükemmel bir konuşmacıydı. Onun, bir jüri karşısında çok etkili olabildiğini düşündüm.

"Şu garip olayı dinle," diye devam etti. "Bir ay kadar önce bir müvekkilim maaş başvurusunun belgesini almak için Sosyal Güvenlik bürosuna gitti, rutin bir işti. Adam altmış yaşındaydı ve sürekli sırt ağrısı çekiyordu. On yıl süreyle taşlarda ve park sıraları üzerinde yatsan, senin de belin sağlam kalmaz. Adamcağız büronun dışındaki sırada iki saat bekleyip kapıdan içeriye giriyor, orada da bir saat bekliyor, ilk masaya yanaşıp ne istediğini söyleyince, kötü bir gün geçiren bir sekreterden iyi bir fırça yiyor. Kadın onu bir de pis kokuyor diye azarlıyor. Adamcağız hiç kuşkusuz bu hakarete dayanamıyor ve kâğıtlarını almadan oradan ayrılıyor. Bana telefon etti. Gerekli kişilerle konuştum ve geçen Çarşamba Sosyal Güvenlik bürosunda küçük bir toplantı yaptık. Oraya müvekkilimle beraber gittim. Orada, adama hakaret eden sekreterden başka, sekreterin şefi, müdürü, D.C. büro direktörü ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'ndan bir 'Büyük Adam' da vardı. Sekreter bizim müvekkilin önünde durdu ve elindeki bir sayfalık özür mektubunu okudu. Her şey mükemmeldi. Kadın bana gerekli kâğıtları verdi ve orada bulunan herkes de gerekenin hemen yapılacağını söyledi. İşte adalet buna denir Michael, sokak yasalarının istediği tek şey budur. Saygınlık."

Hikâyeler birbirini izliyor ve hepsi de sokak avukatlarının iyi insanlar ve evsizlerin de kazananlar oluşuyla sonuçlanıyordu. Repertuarında buna benzer daha pek çok hikâye olduğunu biliyordum, ama o şimdi bana yol hazırlıyordu.

Zamanı unutmuşum. Ona gelen mektuplardan hiç bahsetmedi. Sonunda oradan ayrıldık ve barınağa döndük.

Havanın kararmasına bir saat vardı ve sokak serserileri caddeleri işgal etmeden önce sıcak bodruma sığınmanın iyi olacağını düşündüm. Mordecai'ın yanında güvencede olarak ağır ağır yürüyordum. O olmasaydı, hiç kuşkusuz karların içinde, öne doğru eğilmiş, âdeta koşarak yürümek zorunda kalacaktım.

Bayan Dolly bir yerlerden bir sürü tavuk bulmuş, benim yardımımı bekliyordu. O, tavukları kaynatıyor, ben de sıcak tavuk etlerini ayırıyor, kemikleri temizliyordum.

Mordecai'nın karısı JoAnne da işlerin kızıştığı sırada bize yardıma geldi. O da kocası gibi hoş bir insan ve onun kadar uzun boyluydu. İki oğulları da iki metre boyundaydılar. Cassius'un, on yedi yaşında tabancayla öldürüldüğünde, iki metre altı santim boyunda çok iyi bir basketbol oyuncusu olduğunu öğrendim.

Oradan geceyarısı ayrıldım. Ontario ve ailesi gelmemişti.

10

Pazar günü öğleye doğru Claire telefon etti ve biraz gevezelik ettikten sonra eve geleceği saati bildirdi. Ona, sevdiğimiz restoranda akşam yemeği yemeyi teklif ettim ama, keyfinin yerinde olmadığını söyledi. Ne olduğunu sormadım bile. O aşamayı geride bırakmıştık.

Dairemiz üçüncü kattaydı ve Pazar günleri *Post* gazetesinin eve kadar getirilmesini sağlayamamıştım. Çeşitli yöntemler denemiştik ama, çoğu kez gazetemi yerinde bulamıyordum.

Sıcak bir duş aldım ve giyindim. Televizyonda meteoroloji raporunu dinleyip sabah ısınnın eksi dört derece civarında olacağını öğrenmiştim ve evden çıkmaya hazırlanıyordum ki, spikerin söyledikleri üzerine birden donup kaldım; söyleneni duymuştum ama, ilk anda anlayamadım. Mutfaktaki televizyona biraz daha yaklaştım, bacaklarım ağırlaşmış, kalbim donmuş, ağzım, şok ve duyduğuna inanamamanın etkisiyle bir karış açılmıştı.

D.C. polisi, dün gece saat on birde, kuzeydoğu bölgesinde Fort Totten Parkı yakınlarında küçük bir otomobil bulmuştu. Araba sokağa park edilmiş, kabak lastikleri donmuş karların içinde kalmıştı. Arabanın içinde genç bir anne ile dört çocuğu vardı ve hepsi de havasızlıktan ölmüşlerdi. Polis, ailenin, otomobil içinde yaşadığını ve soğuktan korunmaya çalıştığını sanıyordu. Arabanın egzoz borusu, temizlenen sokaktan toplanan kar yığınının içinde kalmıştı. Olayla ilgili bazı ayrıntılar da vardı ama, ölenlerin isimlerinden söz edilmiyordu.

Koşarak sokağa çıktım, ayaklarım kaydı ama düşmedim, P So-kağı'ndan VVisconsin Caddesi'ne, oradan da 34'üncü Sokağa kadar yürüdüm ve bir gazete kiosku bulup, nefes nefese ve korku içinde bir gazete kaptım. Hikâye birinci sayfanın en altındaydı ve son anda baskıya verildiği belliydi. İsimler yazılmamıştı.

Gazetenin olayla ilgili sayfasını bulup gerisini attım. Hikâye on dördüncü sayfada devam ediyor ve polisin birkaç standart yoru-

80

muyla birlikte, tıkalı egzoz borularının tehlikelerinden bahsediliyordu. Alt satırlara doğru üzücü ayrıntılar vardı: Genç anne yirmi iki yaşındaydı. İsmi Lontae Burton'du. Bebeğin adı Temeko, iki yaşındaki ikizlerin

Alonzo ve Dante ve dört yaşındaki ağabeyin adı ise Ontario'ydu.

Herhalde acayip bir ses çıkardım ki, yanımdan hızlı adımlarla geçmekte olan bir adam, bir an durup, tehlikeli biriymişim gibi garip bir ifadeyle yüzüme baktı. Gazetenin yere düşen eklerinin üstüne basıp, haberin olduğu sayfaya bakarak yürümeye başladım.

Arkamdan öfkeli bir sesin, "Hey, Bayım!" diye bağırdığını duydum, "Şu gazetenin parasını ödemediniz." Ben yoluma devam ettim.

Adam arkamdan koşup geldi ve, "Hey dostum!" diye bağırdı. Bir an durup cebimden bir beş dolarlık banknot çıkardım ve parayı, ona bakmadan ayaklarının dibine attım.

P Sokağ'ında bizim apartmana yakın bahçeli bir evin tuğla duvarına yaslandım. Kaldırımdaki karlar özenle kürelenmiş ve temizlenmişti. Hikâyeyi tekrar, ağır ağır, sonunu değiştirmeyi umut eder gibi okudum. Kafamın içinde bir sürü düşünce ve soru vardı, onlarla başa çıkamıyordum. Ama iki soru vardı ki, durmadan tekrarlanıyordu: Bu insanlar neden barınağa dönmediler? Ve, bebek benim eski kot ceketimin içinde mi öldü?

Düşünmek yeterince ağır geliyordu ve zorlukla yürüyebiliyordum. Şoktan sonra suçluluk duygusunun darbesi geldi. Onları ilk kez gördüğüm Cuma gecesi neden bir şeyler yapmamıştım sanki? O insanları sıcak bir motele götürebilir ve karınlarını doyurabilirdim.

Daireme girdiğinde telefon çalıyordu. Arayan Mordecai'dı. Bana, hikâyeyi görüp görmediğimi sorunca, ben de ona ıslak çocuk bezini hatırlayıp hatırlamadığımı sordum. Ölenler o zavallı aileydi. Arkadaşım daha önce isimlerini duymamıştı. Ona Ontario'yla olan konuşmalarımızı tekrar anlattım.

Mordecai, üzgün bir ses tonuyla, "Çok üzıldüm Michael," dedi.

"Ben de çok üzgünüm."

Daha fazla konuşamayacaktım, sözcükler ağzımdan çıkmıyordu, bu nedenle daha sonra buluşmaya karar verdik. Kanepeye uzandım ve orada bir saat hiç kımıldamadan yattım.

SOKAKAVUKATI

81

Sonra arabama gittim ve onlar için aldığım yiyecek, oyuncak ve giysi paketlerini boşalttım.

Mordecai, merak ettiği için öğle vakti büroma geldi. Zamanında o da birçok büyük firmada çalışmıştı ama, Mister'in düşüp öldüğü yeri görmek istiyordu. Ona küçük bir tur yaptırıp rehine olayını kısaca anlattım.

Onun arabasına binip oradan uzaklaştık. Hafif Pazar trafiğine şükrettim, çünkü Mordecai diğer arabaların ne yaptığıyla hiç ilgilenmiyordu.

"Lontae Burton'un annesi otuz sekiz yaşında ve uyuşturucu sattığı için on yıl hapis yemiş," diyen Mordecai, telefonla bir şeyler öğrendiğini söyledi. "İki erkek kardeşi de hapistelermiş. Lontae'nin de fahişelik ve uyuşturucudan sabıkası var. Baba ya da babaların kimlikleri bilinmiyor."

"Bunları nereden öğrendin?"

"Bir düşkünler evinde anneannesini buldum. Lontae'yi son gördüğünde üç çocuğu varmış ve annesiyle birlikte uyuşturucu satı-yormuş. Anneannenin söylediğine göre, uyuşturucu işine bulaştıkları için kızı ve torunuyla bir daha hiç görüşmemiş."

"Onların cenazelerini kim kaldıracak?"

"DeVon Hardy'ninkini kim kaldırırsa onlar tabii."

"Normal bir cenaze masrafı ne kadardır?"

"Bu konuda değişik fiyatlar vardır. Bununla ilgileniyor musun?"

"Onların iyi bir cenaze töreniyle gömülmesini isterdim."

Pennsylvania Bulvarı'nda Kongre'nin dev yapılı ofis binaları önünden geçiyorduk, arka planda Capitol görünüyordu ve o anda, bu kadar evsiz varken, her ay milyarlarca doları harcayan sersemlere sessizce küfretmekten kendimi alamadım. Dört küçük yavru, yaşayacak yerleri olmadığı için, hem de Capitol'a bu kadar yakın bir yerde sokakta nasıl ölürlerdi?

Kentin benim tarafıma yakın olan yerlerinde yaşayanlar, hiç kuşkusuz, bu çocukların doğmamaları gerektiğini söyleyeceklerdi.

Cesetleri, içinde bir de morg bulunan Adli Tıp Binası'na götürmüşlerdi. Burası, D.C. Devlet Hastanesi'nde iki katlı kahverengi bir binaydı. Cesetleri soran biri çıkıncaya kadar orada bekletileceklerdi. Kırk sekiz saat içinde kimse gelip cenazeleri almadığı takdirde

SA6

82

JOHN GRISHAM

belediye tarafından gerekenler yapılacak ve RFK yakınındaki mezarlığa gömüleceklerdi.

Mordecai, arabayı sakatlara ait bir yere park etti, bir an düşündü ve sonra, "Oraya gerçekten girmek istiyor musun?" diye sordu.

"Sanırım."

Kendisi orada daha önce bulunmuştu ve bu kez de gelmeden önce telefon etmişti. Üniforması üzerinden dökülen bir güvenlik memuru bizi durdurmak istedi, ama, Mordecai öyle bir homurdandı ki ben bile korktum. Midem zaten düğümlenmiş gibiydi.

Güvenlik memuru hemen geriye çekildi ve bizi bıraktı. Karşımızdaki cam kapıların üzerinde siyah harflerle MORG yazıyordu ve Mordecai, sanki oranın sahibiymiş gibi kapıları itip içeriye daldı.

Masanın arkasındaki genç adama, "Ben Mordecai Green'im," dedi, "Burton'ların avukatıyım." Konuşması âdeta bir meydan okumayı andırıyordu. Genç adam, üzerinde kâğıtlar olan bir tahtayı inceledi ve sonra bazı belgeleri karıştırdı.

Mordecai, dayanamadı ve, "Ne karıştırıp duruyorsun sen?" diye homurdandı.

Genç adam başını kaldırıp, gözlerini kısarak baktı ama, karşısındakinin cüssesinden korkmuş olmalı ki, "Bir dakika," diyerek bilgisayara gitti.

Mordecai bana döndü ve yüksek sesle, "Görenler de burada bin tane ceset var sanacak," diye söylendi.

Bürokratlar ve hükümet memurlarına karşı çok sabırsız olduğunu anlıyordum ve onun, Sosyal Güvenlik sekreterinin özür hikâyesini hatırladım. Mordecai için, yasal çalışmaların yarısı, memurları haşlamak, azarlamak ve onlara bağırarak demektir.

Saçları kötü bir şekilde siyaha boyanmış, soluk yüzlü bir adam geldi ve soğuk elini uzatıp isminin Bili olduğunu söyledi. Mavi bir laboratuvar önlüğü ve altları kalın kauçuk ayakkabılar giymişti. Morg'da çalışan insanları nereden buluyorlar acaba? diye düşündüm.

Bir kapıdan çıkıp onu izledik, ısının düşmeye başladığı steril bir koridorda yürüdük ve cesetlerin muhafaza edildiği yere geldik.

Mordecai, sanki her gün gelip cesetleri sayıyormuş gibi, "Bugün kaç ceset geldi?" diye sordu.

Bili kapının kolunu çevirdi ve, "On iki," diye cevap verdi.

SOKAK AVUKATI

83

Mordecai bana baktı ve, "iyi misin sen?" dedi.

"Bilmiyorum."

Bili metal kapıyı itti ve içeriye girdik. İçerisi buz gibiydi ve antiseptik kokuyordu. Döşeme beyaz çiniyle kaplanmıştı ve mavi flore-sanla aydınlatılıyordu. Başımı öne eğip, Mordecai'ı izledim. Çevreye bakmamaya çalıştım, ama bu imkânsızdı. Cesetler, aynen televizyonda görüldüğü gibi başlarından ayak bileklerine kadar beyaz örtülerle örtülmüştü. Başparmaklarına etiketler takılı birkaç ayağın önünden geçtik. Sonra kahverengi ayaklar gördüm.

Döndük ve bir köşede durduk. Sağda ve solda masalar vardı.

Bili, "Lontae Burton," dedi ve dramatik bir tavırla örtüyü cesedin beline kadar kaldırdı. Bu ceset Ontario'nun annesine aitti ve beyaz bir gömlek giydirilmişti. Ölüm onun yüzünde hiçbir işaret bırakmamıştı. Uyuyormuş gibi görünüyordu. Gözlerimi ondan alamıyordum.

Mordecai, sanki onu yıllardan beri tanıyormuş gibi, "Evet, o," dedi. Sonra bana baktı ve onu doğrulamak için başımı öne doğru yavaşça salladım. Bili diğer yana geçerken nefesimi tuttum. Çocukları sadece bir tek örtü kapatıyordu.

Yan yana muntazaman uzanmışlar, birbirlerine iyice sokulmuşlardı ve elleri birbirinin aynı olan gömleklerinin üzerinde kenetlenmişti, uyuyan melekler gibi yatıyorlardı, küçük sokak askerleri sonunda barışı bulmuşlardı işte.

Ontario'ya dokunmak, onun koluna hafifçe vurmak ve üzüldüğümü söylemek istedim. Onu uyandırmak,

alıp eve götürmek, karnımı doyurmak ve istediği her şeyi vermek istedim.

Onu daha yakından görmek için bir adım attım. Bili, "Dokunmayın," dedi.

Başımı sallayınca, Mordecai'ın, "Evet, onlar," dediğini duydum.

Bili onların üzerlerini örterken, gözlerimi kapadım ve kısa bir dua ettim, merhamet ve af diledim. Tanrı bana, böyle şeylere bir daha sakın izin verme, dedi.

Koridorun sonundaki bir odada, Bili, ailenin kişisel eşyalarının bulunduğu iki büyük tel sepeti çıkardı. Eşyaları masanın üzerine boşalttı ve neler olduğunu sayarken biz de onu izledik. Üzerlerinden çıkmış olan giysiler çok eski ve kirliydi. İçlerinde en yeni giysi, benim kot ceketimdi. Eşyaları, üç battaniye, bir para çantası, birkaç

84

JOHN GRISHAM

ucuz oyuncak, bir havlu, birkaç tane daha kirli giysi, bir kutu vanil-yalı bisküvi, açılmamış bir kutu bira, birkaç sigara, iki prezervatif ve kâğıt ve madeni para olarak yirmi dolardan ibaretti.

Bili, "Arabaları belediye otoparkında," dedi, "Söylediklerine göre içi hurda eşyalarla doluymuş."

Mordecai, "Biz onunla ilgileniriz," dedi.

Envanter kâğıdını imzaladık ve Lontae Burton ailesinin eşyalarını alarak çıktık. "Bunları ne yapacağız?" diye sordum.

"Anneanneye götür. Ceketini almak istiyor musun?"

"Hayır."

Cenaze evinin sahibi, Mordecai'ın tanıdığı bir rahipti. Rahibin kilisesi evsizlere pek dostça davranmadığı için Mordecai onu pek sevmiyordu ama, durumu idare edebileceğini söyledi.

Howard Üniversitesi yakınlarında, Georgia Bulvarı'ndaki kilisenin önünde park ettik, burası, pencerelerinde pek fazla tahta görülmeyen evlerin bulunduğu, daha temiz bir mahalleydi.

Mordecai bana, "Sen burada kalsan daha iyi olur," dedi. "Onunla yalnız olursam daha açık ve rahat konuşabilirim."

Arabanın içinde yalnız kalmak istemiyordum ama, ona, hayatımı emanet edebilecek kadar güveniyordum. Oturduğum yerde biraz aşağıya kayıp çevreye göz atarken, "Tamam," dedim.

"Merak etme, burada güvendesin."

O giderken arabanın kapılarını kilitledim. Birkaç dakika sonra rahatlardım ve düşünmeye başladım. Mordecai iş konuşacağı için rahiple yalnız kalmak istemişti. Benim yanlarında bulunmam durumu güçleştirebilirdi. Ben kimdim ve aileyle ne ilgim vardı? Yabancı olduğum için fiyat hemen yükseltilebilirdi.

Kaldırım üzerinde bir sürü insan vardı ve soğuk rüzgârda telaşlı adımlarla yürüyorlardı. İyi giyinmiş,

birbirlerinin ellerinden tutmuş bir anne ve iki çocuğu önümden geçtiler. Dün gece Ontario ve ailesi buz gibi arabanın içinde titreşip birbirlerine sokularak, ölünceye kadar kokusuz karbonmonoksit solurlarken bu insanlar acaba neredeydiler? Geriye kalan bizler nerelerdeydik?

Dünya yavaş yavaş çöküyordu. Hiçbir şeyin anlamı kalmamıştı. Bir haftadan az bir zamanda altı evsiz insanın öldüğünü görmüştüm ve bu şoku atlatacak kadar güçlü değildim. İyi eğitim görmüş

SOKAK AVUKATI

85

beyaz bir avukattım, zengindim ve iyi besleniyordum, daha da zengin olacak ve istediğim her şeyi alabilecektim. Evet, evliliğim bitiyordu ama kendimi toparlayabilirdim. Dışarda beni bekleyen bir sürü güzel kadın vardı. Bu konuda ciddi sıkıntılarımla olamazdım.

Hayatımı rayından çıkardığı için Mister'a lanet ettim. Mordecai'a, kendimi suçlu hissettirdiği için küfrederken, Ontario'ya da, beni üzdüğü için kızdım.

Arabanın camına vurulmasıyla irkildim ve kendimi toparladım. Sinirlerim zaten berbat bir haldeydi ve korkmuştum. Camı vuran Mordecai'dı, kaldırımın kenarında, karların içinde duruyordu. Camı araladım.

"Beş cenazeyi iki bin dolara kaldıracabileceğini söylüyor."

"Tamam," dememle yeniden kayboldu.

Birkaç dakika sonra gelip direksiyonun arkasına geçti ve arabayı kaldırımdan uzaklaştırırken, "Cenaze töreni burada, kilisede, Salı günü olacak," diye konuştu, "tabutlar tahtadan ama güzel. Çiçek de koyacak, yani güzel, gösterişli bir tören olacak. Önce üç bin dolar istedi ama, ona, medyanın gelebileceğini ve büyük olasılıkla televizyonda görünebileceğini söyleyip ikna ettim. Bundan hoşlandı, iki bin fena değil."

"Teşekkürler, Mordecai."

"iyi misin sen?"

"Hayır."

Benim büroma gidinceye kadar fazla konuşmadık.

Claire'in erkek kardeşi James'e doktorlar Hoçkin hastalığı teşhisi koymuşlardı ve ailenin Providence'da toplanmasının nedeni de buydu. Konunun benimle hiçbir ilgisi yoktu. Onun, hafta sonunda olanları, geçirdikleri şoku, birbirlerine sarılarak ağlayıp dua etmelerini ve James'le karısını teselli etmelerini anlatmasını dinledim. Ailece birbirlerine sarılıp ağlamaya bayılırlardı zaten ve beni de çağırmadığı için çok sevinmiştim. Hastalığın durdurulma şansı vardı; tedavi hemen başlayacaktı.

Karım eve geldiğine ve içini dökecek birini bulduğuna sevinmişti. Ateşin yanına oturup dizlerimize bir örtü örttük ve şaraplarımızı yudumladık. Durumumuz âdeta romantikti ama ben, duygusal olamayacak kadar yaralanmışım. Onun anlattıklarını dinlerken

86

JOHNGRISHAM

büyük bir gayret sarf ettim, zavallı James için yeterince üzüldüğümü gösterdim ve arada bir, söylenmesi gereken sözcükleri mırıldandım.

Aslında beklediğim bu değildi ve istediğimin de bu olduğunu sanmıyordum. Yavaş yavaş tartışmaya gireceğimizi ve belki de kavga edeceğimizi sanıyordum. Kısa sürede birbirimizi incitecek ve sonra uygar insanlar gibi konuşacak ve ayrılma konusunu halledecektik. Ama, Ontario olayından sonra, içinde duygusallık olan herhangi bir konuyla uğraşmaya hazır değildim. Tükenmişim. Claire birkaç kez, çok yorgun göründüğümü söyledi. Bunu görebildiği için ona neredeyse teşekkür edecektim.

Onu sonuna kadar sabırla dinledim ve konuşma nihayet, benim hafta sonunda, neler yaptığım konusuna döndü. Ona, barınakta gönüllü olarak çalışmamı, Ontario ve ailesini, her şeyi anlattım ve sonra gazetedeki haberi gösterdim.

Çok duygulanmıştı ama, aynı zamanda da şaşımıştı. Ben, bir hafta önceki insan değildim ve o, benim yeni kişiliğimi eskisinden fazla sevebileceğinden pek emin değildi. Ben de emin değildim tabii.

11

Genç işkolikler olarak, benim ve Claire'in, özellikle de bir haftalık mücadeleye başlayacağımız Pazartesi sabahları, çalar saate ihtiyacımız yoktu. Saat beşte kalkar, beş buçukta sütlü mısır gevreklerimizi yer ve âdeta dışarıya ilk çıkmak için yarış ediyormuş gibi hızlı davranarak, farklı yönlerle doğru yola çıkmak için evi terk ederdik.

Şarabın etkisiyle, hafta sonu geçirdiğim kâbusu unutup uyuyabilmişim. Arabamla şirkete doğru giderken, sokakta yaşayanlarla arama bir mesafe koymayı kararlaştırdım. Cenaze törenine katlanabilirdim. Evsizler yararına ücretsiz yasal çalışma için zaman da bulabilirdim. Mordecai ile dostluğumu sürdürebilir, hatta bürosunun devamlı bir destekçisi olabilirdim. Arada bir Bayan Dolly'nin yanına gidip ona, aç insanları doyurması konusunda yardımcı olarak çalışabilirdim. Onlara para yardımı yapabilir ve fakirler için para toplanmasında yardım edebilirdim. Bu fakir insanlara para toplanması konusunda, diğer avukatlardan daha verimli olacağıma inanıyordum.

Sabah karanlığında şirkete doğru giderken, birikmiş işlerimi yoluna koymak için günde on sekiz saat çalışmam gerektiğini düşündüm. Çalışma yaşamım, pek fazla olmasa bile raydan çıkmıştı; her şeyi düzeltmem için çılgınlar gibi çalışmalıydım. Binmiş olduğum para treninden atlamak için deli olmam gerekirdi.

Bu kez, Mister'la birlikte olduğum asansöre binmedim, başka birini seçtim. O artık tarih olmuştu, onu düşünmeyecektim. Onun öldürüldüğü toplantı odasına bakmadım. Çantamı ve pardesümü büromda bir sandalyenin üzerine attım ve kahve almaya gittim. Sabahın altısından önce koridorda yürürken iş arkadaşlarımla konuşmak, ceketimi çıkarmak, gömlek kollarımı sıvamak çok hoşuma gitti - geri döndüğüm için mutluydum.

Önce, *The Wall Street Journal* gazetesine göz attım, çünkü bu gazetede D.C.'de ölen sokak insanların söz edilmezdi. Sonra *Post'u* aldım. Şehir haberleri sayfasında Lontae Burton ailesi hakkında küçük bir hikâye vardı ve anneannenin de, bir bina önünde

ağlarken çekilmiş bir resmini koymuşlardı. Hikâyeyi okudum, sonra gazeteyi bıraktım. Olay konusunda gazeteciden daha çok şey biliyor ve artık bunu düşünmek istemiyordum.

Post gazetesinin altında, firmamızda milyonlarca kullanılan, kraft kartonundan yapılmış dosyalardan biri vardı. Üzerinde hiçbir yazı olmaması beni kuşkulandırdı. Birisi onu oraya, masamın üzerine öylecene bırakıvermişti. Yavaşça açtım.

İçinde sadece iki tabaka kâğıt vardı. Kâğıtlardan biri, dünkü *Post'ta*, hikâyeyi okuduğum ve Claire'e de gösterdiğim sayfanın bir kopyasıydı. Onun altında, bir Drake & Sweeney dosyasından alınmış sayfanın kopyası vardı. Kâğıdın başlığı şöyleydi: TAHLİYE EDİLENLER - RIVEROAKS/TAG A.Ş.

Kâğıdın sol tarafında bir'den on yedi'ye kadar numaralar sıralanmıştı ve dört numara DeVon Hardy idi. On beş numarada ise, 'Lontae Burton ve üç ya da dört çocuğu' yazılıydı.

Dosyayı yavaşça masamın üzerine bırakıp kalktım, gidip kapıyı kilitledim ve incelemeye başladım. Birkaç dakika sessizce bakıp durdum. Belgenin gerçek, doğru olup olmadığını anlamak istiyordum. Birisi neden böyle bir şey uydursundu? Dosyayı yine dikkatle elime aldım, ikinci kâğıdın altında, dosyanın arka kapağının iç tarafında, isimsiz muhbirin el yazısıyla yazılmış şu sözcükler görölüyordu: Tahliye hukuki açıdan ve ahlaki açıdan yanlıştı.

Yazı büyük harflerle yazılmıştı, muhbir, yazısının tanınmasını istemiyor olmalıydı. Harfler çok hafif, kalemin ucu dosyaya fazla dokunmadan yazılmıştı.

Kapımı bir saat kilitli tuttum ve bu süre içinde birkaç kez pencereye gidip güneşin doğuşunu seyrettim ve masama oturup dosyaya baktım. Koridorda trafik artmıştı ve bir süre sonra Polly'nin sesini duydum. Kilidi açıp, her şey yolundaymış gibi onu selamladım ve dava dosyalarını incelemeye başladım.

O sabah bir sürü toplantıya katıldım ve bunlardan iki tanesi Ru-dolph ve müvekkillerleydi. Yeterince performans gösterdim ama, konuştuklarımızı ve yaptıklarımızı hatırlayamıyordum. Rudolph, starının tam gaz geri dönüşüyle çok mutlu ve gururlu görölüyordu.

Rehine krizi ve sonraki olaylar konusunda konuşmak isteyenle-

SOKAKAVUKATI

89

re karşı biraz kabaca davrandım diyebilirim. Değişmiş görünümü yordum, eski, çok çalışan kişiliğimi bulmuştum ve dengesiz olabileceğim konusundaki görüşler kaybolmuştu. Öğleye doğru babam telefon etti. Onun bana, ofise en son ne zaman telefon ettiğini hatırlayamadım. Memphis'de yağmur yağdığını, evde oturup sıkıldığını ve annemle kendisinin, benim için üzüldüklerini filan söyledi. Ona Claire'in iyi olduğunu söyledim ve sonra kardeşi James'in hastalığından bahsettim, James'i bir kez, bizim düğünümüzde görmüşü babam. Claire'in ailesiyle ilgilenir gibi konuştuğumu duyan babam sevindi tabii.

Babam beni büromda bulduğu için çok mutlu olmuştu. Hâlâ isimdeydim ve iyi para kazanıyordum, daha da kazanacaktım. Arada bir onları aramamı söyledi ve telefonu kapadı.

Yarım saat sonra ağabeyim VVarner, Atlanta'daki bürosundan aradı. Benden altı yaş büyüktü ve o da büyük bir firmada ortaklardan biri olarak çalışıyordu, iyi bir avukattı. Aramızdaki yaş farkı nedeniyle çocukluğumuzda VVarner'la pek yakın olamamıştık ama, birbirimizi severdik. Üç yıl önceki boşanması sırasında her hafta bana içini dökerdi.

O da benim gibi saat hesabıyla çalıştığından, fazla konuşamayacağını biliyordum. "Babamla konuştum,"

dedi, "Bana her şeyi anlattı."

"Kuşkusuz anlatmıştır."

"Nasıl hissettiğini anlıyorum. Hepimizin başına geliyor. Çok çalışıyor, iyi para kazanıyor, küçük insanlara yardım için durmuyorsun bile. Sonra bir şeyler oluyor ve sen, hukuk fakültesinin, o ideal peşinde olduğumuz yıllarına dönüyor, hukuk bilgilerini insanlığı kurtarmak için kullanmayı düşünmeye başlıyorsun. Bunları hatırladın mı?"

"Evet, uzun yıllar oldu."

"Doğru. Hukuk fakültesinde birinci sınıftayken bir araştırma yapmışlardı, hatırlıyorum, bizim sınıfın yarısı kamu yararına çalışmak istiyordu, fakirlere yardım edeceklerdi. Üç yıl sonra mezun olduğumuzda herkes para peşinde koşmaya başladı. Ne oldu bilmiyorum."

"Hukuk fakültesi insanı aç gözlü yapıyor."

"Öyle galiba. Bizim firma isteyene bir yıl izin veriyor, kamu ya-

90

JOHN GRISHAM

rarına çalışmak için bir yıl izin. On iki ay sonra firmadan hiç ayrılmamış gibi işine dönüyorsun. Sizde böyle bir şey var mı?"

Akıllı VVarner. Benim bir sorunum vardı ve o, çözümü buluver-mişti. Her şey yolundaydı, on iki ay çalışıp, yepyeni bir adam olarak eski pozisyonuma dönebilecektim, geleceğim de garantide olacaktı.

"Çalışan avukatlar için böyle bir şey yok," diye cevap verdim, "Bir iki ortağın, bazı yönetimler için çalışmak üzere bir iki yıl süreyle ayrılıp sonra döndüğünü duydum, ama çalışanlara böyle bir izin yok."

"Evet ama senin durumun farklı. O firmanın bir elemanı olduğun için başına gelmedik kalmadı, neredeyse öldürülüyordun. Biraz ağırlığını koy ve dinlenmek istediğini filan söyle. Bir yıl için oradan ayrıl ve sonra yine bürona dön."

Onu yatıştırmak için, "Evet, bunu yapabilirim," dedim. Ağabeyimin değişik bir kişiliği vardı ve özellikle ailevi konularda ısrarcıydı. "Artık kapatmalıyım," dedim. Tekrar ve daha sonra konuşmaya karar verdik ve telefonu kapadık.

öğle yemeğini Rudolph ve bir müvekkille muhteşem bir restoranda yedik. Buna iş yemeği deniyordu ve bu tür yemeklerde içki içemiyorduk ama, yemekte geçen zamanı da müvekkile fatura edebiliyorduk. Rudolph'un saat ücreti dört yüz dolar, benimki üç yüzdü, iki saat boyunca çalıştık ve yemek yedik, böylece bu öğle yemeği müvekkilimize bin dört yüz dolara mal oldu. Yemek Drake & Sweeney firmasına fatura edilecek ve firma tarafından ödenecekti, ama, bizim muhasebeciler daha sonra yemek parasını da müşteriden çıkaracak bir yol bulacaklardı kuşkusuz.

Öğleden sonraki saatler, bir sürü telefona cevap vermek ve toplantılara katılmakla geçti. Büyük bir çaba gösterdim ve iyi bir çalışma sonucu kabarık faturalar çıkardım. Antitröst yasaları şimdiye kadar hiç böyle yoğun ve sıkıcı gelmemişti bana.

Kendime birkaç dakika ayırabildiğimde saat beşe geliyordu. Polly'ye güle güle dedim ve tekrar kapımı kilitledim. Esrareniz dosyayı açtım ve bir kâğıt üzerine bir şeyler yazıp karalamaya, RiverO-aks ve

Drake & Svveeney'e her yönden gelen oklarla birtakım şemalar çizmeye başladım. Dosya konusunda tartıştığım firma emlak bölümü ortaklarından Braden Chance, firmamızda en çok okun yönlendiği kişiydi.

SOKAKAVUKATI

91

Dosyayı bana gönderenin kim olduğuyla ilgili olarak kuşkulı. ımm en fazla yoğunlaştığı kişi, bizim tartışmamızı, konuşmaları m ı/ı duyan ve ben çıkarken Chance için, "Eşek," sözcüğünü kullanan o genç stajyerdi. Tahliyenin ayrıntılarını o bilebilirdi ve dosyaya da ulaşabileceğinden emindim.

Şirket kayıtlarına girmemesi için cep telefonumu kullandım ve antitröstte çalışan asistanlardan birini aradım. Bürosu benimkine çok yakın, koridorun köşesindeydi. O beni başka biriyle konuşturdu ve çok geçmeden, aradığım kişinin Hector Palma olduğunu öğrendim. Genç adam üç yıldır emlak bölümünde asistan olarak çalışıyordu. Onunla görüşecektim ama bunu büro dışında yapmalıydım.

Mordecai telefon etti ve akşam yemeğimi nerede yiyeceğimi sor-du. "Yemeği ben ısmarlıyorum," dedi.

"Çorba mı?"

Güldü. "Yok canım. Çok güzel bir yer biliyorum."

Yedide buluşmaya karar verdik. Claire, yine o cerrah havasında, zamana, yemeğe ya da kocasına boş vererek telefon etti. Öğleden sonra işe başlamıştı ve ancak birkaç kelime konuşabilecekti. Eve ne zaman gelebileceğini bilmiyordu ama, herhalde gecikecekti. Tabii bu durumda herkes yemeğini kendi başına yiyecekti. Bunun için ona hiç güvenmedim. Bu hızlı çalışma yaşamını benden öğrenmişti.

Dupont Meydanı yakınlarındaki restoranda buluştuk. Ön taraftaki bar, şehirden kaçmadan önce bir şeyler içen, üst düzey, iyi maaşlı hükümet memuru tipli adamlarla doluydu. Arka tarafta küçük loca gibi bir yerde içkimizi içtik.

Mordecai, fıçı birasından bir yudum aldı ve, "Burton hikâyesi büyük ve gittikçe de büyüyor," dedi.

"Özür dilerim, on iki saattir mağara gibi bir yerdeydim. Ne oldu?"

"Medya işin üzerinde. Dört ölü çocuk ve anneleri, bir araba içinde bulunuyorlar, düşünsene. Hem de onları, başka annelerin de sokaklara düşmesine yol açacak sosyal yardım reformlarının hazırlandığı Kongre binasına iki kilometre kadar mesafede buluyorlar."

"Cenaze töreni bir şova dönüşecek, desene."

92

JOHN GRISHAM

"Hiç kuşkun olmasın. Bugün evsizlerden bir düzine kadar sokak eylemcisiyle konuştum. Orada olacaklar ve arkadaşlarını da getirecekler. Orası sokakta yaşayan insanlarla dolacak. Pek çok medya mensubu da gelecek kuşkusuz. Annelerinin yanında dört küçüğün minik tabutları tüm kameralar tarafından çekilip altı haberlerinde verilecektir. Cenazeden önce çok insan toplanacak ve sonra da bir yürüyüş yapılacaktır."

"Onların ölümleri belki bir işe yarar."

"Olabilir."

Tecrübeli bir büyük kent avukatı olarak, her öğle ve akşam yemeği davetinin bir amaca yönelik olduğunu biliyordum. Mordecai'nın da bir hedefi vardı, gözlerinin, benimkileri izlemesinden anlıyordum.

Oltayı attım ve, "Onların neden evsiz kaldıklarını biliyor musun?" diye sordum.

"Hayır. Yine her zamanki olaylardan olmalı. Soru soracak zamanım olmadı bu konuda."

Arabamla oraya gelirken, ona esrarengiz dosya ve içindekilerden bahsetmemeye karar vermiştim, bunu yapamazdım. Bu, gizli bilgiydi ve Drake & Sweeney'deki pozisyonum nedeniyle bana verilmişti. Bir müvekkilin aktiviteleri konusunda öğrendiklerimi açıklamak, profesyonel sorumluluk duygusuyla asla bağdaşamazdı. Bu bilgiyi açığa vurma düşüncesi beni korkuttu. Ayrıca bu bilgiyi doğrulayamamıştım da.

Garson salataları getirdi ve yemeye başladık. Mordecai lokmasını yuttuktan sonra, "Bugün öğleden sonra esaslı bir toplantı yaptık," diye konuştu, "Ben, Abraham ve Sofia. Yardıma ihtiyacımız var."

Bunu duyduğuma şaşırmamıştım. "Nasıl bir yardım bu?"

"Başka bir avukat gerekiyor."

"Paranız olmadığını sanıyordum."

"Biraz yedek paramız vardı. Ayrıca, yeni bir satınalma stratejisi benimsedik."

14'üncü Sokak Hukuk Bürosu'nun satınalma stratejisi konusunda çareler araması fikri oldukça komikti ve onun niyeti de zaten beni güldürmektir, ikimiz de gülümsedik.

"Bize bağlı toplamak için haftada on saat çalışabilecek yeni bir avukat bulursak, adam kendi parasını da çıkarabilir."

SOKAK AVUKATI

Yine gülümseyerek birbirimize baktık.

Mordecai, "Bunu kabul etmekten nefret etsek bile, yaşamamız için para bulmamız, bu yeteneğimizi geliştirmemiz gerekiyor," diye devam etti, "Cohen Vakfı çökmek üzere. Şimdiye kadar dilenmeme lüksüne sahiptik ama, artık bu değişmek zorunda."

"İş sadece bu mu?"

"Sokak davalarının çoğu sana anlattığım gibi şeyler. Yerimizi gördün. Tam bir çöplük. Sofia ters, huysuz bir kadın. Abraham da bir eşek. Müşterilerimiz kötü kokuyorlar ve para bulmak kolay değil."

"Ne kadar ödeyeceksiniz?"

"Sana yılda otuz bin teklif edebiliriz ama, şimdilik ilk altı ay için sadece bunun yarısını söz verebiliriz."

"Neden?"

"Vakıf mali hesaplarını on üç Haziran'da kapatılıyor ve bir Temmuz'dan itibaren gelecek mali yıl için ne alacağımızı da o zaman söyleyecekler. Sana altı ay ödeme yapacak kadar rezervimiz var. Ondan sonra, harcamalardan artan parayı dördümüz paylaşacağız."

"Abraham ve Sofla bunu kabul ediyorlar mı?"

"Evet, yaptığım küçük konuşmadan sonra kabul ettiler. Senin bir baro avukatı olarak iyi bir çevren olduğunu sanıyoruz ve iyi eğitim görmüş, yakışıklı, parlak bir adam olup her şeye sahip olduğundan, para bulmakta güçlük çekeceğini sanmıyoruz."

"Para bulmak istemiyorsam ne olacak?"

"O zaman dördümüz de maaşlarımızı daha kısarız ve yılda yirmi bin dolara kadar ineriz. Olmazsa on beş bine. Vakıf kasası kurduğunda biz de müşterilerimiz gibi sokaklara dökülürüz. Evsiz avukatlar oluruz."

"Bu durumda, 14'üncü Sokak Hukuk Bürosu'nun geleceği bana mı bağlı?"

"Biz böyle düşündük. Seni de tam ortak olarak aramıza alacağız. Bakalım Drake & Sweeney bizden fazlasını verecek mi?"

"Etkilendim," dedim. Aynı zamanda biraz korkuyordum. Teklif edilen iş, beklemediğim bir şey değildi ama, önümde açılan kapıdan geçmekte tereddüt ediyordum.

Barbunya fasulyesi çorbalarımız geldi ve birer bira daha istedik.

94

JOHN GRISHAM

"Abraham'ın yaşam öyküsü nasıl?" diye sordum.

"Brooklynli bir Yahudi çocuğu. Washington'a, Senatör Moyni-han'ın ekibinde çalışmak için gelmiş. Kongre binasında birkaç yıl çalıştıktan sonra sokağa inmiş. Son derece parlak bir adam. Zamanının çoğunu, büyük firmalardaki avukatları yardım çalışmaları için ayarlamakla geçiriyor. Şimdi de, evsizlerin sayılmalarını sağlamak için Sayım Bürosu'nu dava ediyor. Evsizlerin çocukları da okullara gidebilsin diye, D.C. okul sistemi konusunda da dava açtı. İnsanlarla ilişkileri çok parlak olmasa da, arka planda kalıp dava açma konusunda çok iyi."

"Ya Sofia?"

"Kariyer olarak sosyal çalışmaları benimsemiş ve on bir yıldır hukuk fakültesinin gece derslerini alıyor. Özellikle hükümet memurlarını haşlayıp, onlara bağırır çağırırken tıpkı bir avukat gibi davranıp düşünür. Onun, günde on kez, 'Ben Sofia Mendoza, dava avukatıyım,' diye bağırdığını duyabilirsiniz."

"Aynı zamanda sekreterlik de yapıyor mu?"

"Hayır, bizde sekreter yoktur. Kendi yazını yazar, dosyanı düzenler, kahveni hazırlarsın." Masanın üzerinde hafifçe eğildi ve sesini kısıtı. "Uzun zamandır üçümüz bir aradayız Michael ve kendi yerlerimizi iyice benimsedik. Açık konuşmak gerekirse, yeni fikirlere sahip yeni bir yüze ihtiyacımız var."

Espiri yapmaya çalıştım ve, "Para oldukça çekici," dedim.

Yine de güldü. "Bunu para için değil, ruhunun rahatlığı için yapacaksın."

Ruhum, gecenin büyük bir bölümünde beni uyanık tuttu. Bundan kaçacak cesaretim var mıydı? Bu kadar az para ödeyen bir işi ciddi olarak düşünebilir miydim? Milyonlara açıkça veda etmek üzereydim.

İlerde sahip olacağım mal mülk, para, anılarda kalan, unutilan şeyler olacaktı.

Zamanlama kötü değildi. Evliliğim bitmek üzereyken, tüm cephelerde büyük ve kesin değişiklikler yapmam uygun düşecekti.

12

Salı günü telefon edip, Polly'ye, hasta olduğumu söyledim. "Galiba gribe yakalandım," dedim. O ise eğitimi gereği, ayrıntılar istedi. Ateş, boğaz ağrısı ya da baş ağrısı olup olmadığını mı soruyordu? Hepsi var dedim. Biri ya da hepsi olabilirdi. Aldırmıyordum. Şirkete çalışmaya gitmemek için insanın tamamen hasta olması gerekirdi. Polly hemen bir form doldurup Rudolph'a gönderecekti. Onun telefon edeceğini düşündüm ve sabah sabah evden çıkıp George-town sokaklarında dolaşım. Karlar hızla eriyordu ve ısı biraz yükselecekti. Washington Limanı'nda bir saat kadar dolaşıp, birkaç büfede İtalyan kahvesi kapuçino içtim ve Potomac nehrinde donarak kürek çeken kürekçileri izledim.

Saat onda cenaze törenine gittim.

Kilisenin önündeki kaldırım polisler tarafından kesilmişti. Her taraf polis doluydu ve motosikletlerini de kaldırım kenarlarına park etmişlerdi. Biraz ilerde, televizyon naklen yayın kamyonları duruyordu.

Ben arabamla ilerlerken büyük bir kalabalık, elindeki hoparlörle konuşan bir adamı dinliyordu. Kameraların görmesi için aceleyle yazılmış ve havaya kaldırılmış pankartlar vardı. Üç blok ilerde bir yan sokağa girip arabamı park ettim ve acele adımlarla kiliseye doğru yürüdüm. Ön taraftaki kalabalıktan kaçıp yan kapılardan birine yöneldim ve kapıdaki kilise görevlisine, balkonda yer olup olmadığını sordum. O da bana, gazeteci misin? diye sordu.

Sonra beni alıp içeriye götürdü ve bir kapı gösterdi. Ona teşekkür edip kapıdan girdim ve sallantılı merdivenden çıkarak, kilisenin içini mükemmel gören balkona çıktım. Yerdeki halı şarap rengi, sıralar koyu renkli tahtadandı ve pencerelerde renkli vitraylar vardı, camlar tertemizdi. Burası çok güzel bir kiliseydi ve o anda, rahibin, burasını evsizlere açmakta neden isteksiz davrandığını anladım.

JOHN GRISHAM

Balkonda yalnızdım ve istediğim yere oturabilirdim. Yavaşça, arka kapının üzerinde, orta koridordan doğruca rahip kürsüsünü gören bir noktaya yürüdüm. Dışarda, ön merdivende bir koro, ilahiler söylemeye başlamıştı ve ben, boş kilisenin sükûneti içinde oturup müziği dinledim.

Bir süre sonra müzik durdu, kapılar açıldı ve telaş başladı. Cenazeye gelenler kilisenin içine dolarken, balkon döşemesi sarsılıyordu. Koro, kürsü arkasındaki yerini aldı. Rahip trafiği yönlendiriyordu - TV ekiplerini bir köşeye, ölenlerin ailesinden gelenleri ön sıraya, eylemcilerle onların evsiz dostlarını da orta bölgeye yerleştirdi. Mordecai'nın, tanımadığım iki kişiyle geldiğini gördüm. Yan kapılardan biri açıldı ve mahkûmlar içeriye girdiler - Lontae'nin annesi ve iki erkek kardeşi mavi hapisane giysileri içindeydiler, elleri kelepçeliydi ve ayaklarına takılı kelepçelerden, zincirlerle birbirlerine bağlanmışlardı ve dört gardiyan

gözetimindeydiler. Onları ortada, ön sıraya, anneanneninin ve diğer birkaç akrabasının arkasına oturtular.

Herkes yerini alınca, orgun hafif ve kederli müziği başladı. Birden, aşağıda bir patırtı oldu ve herkes başını çevirip baktı. Rahip kürsünün arkasına geçti ve herkesin ayağa kalkmasını istedi.

Beyaz eldivenli görevliler tahta tabutları koridordan geçirdiler ve Lontae'ninki ortada olmak üzere uç uca ön tarafa koydular. Bebeğin tabutu minicik, bir metreden kısaydı. Ontario, Alonzo ve Dante'ninkilerse biraz daha büyüktüler. İnsanın içini parçalayan bir görüntüydü ve tabii ağlamalar, hıçkırıklar duyulmaya başladı. Koro hafifçe sallanarak bir şeyler mırıldanmaya başladı.

Görevliler tabutların çevresine çiçekler dizmişlerdi ve nedense bir an, onların, tabutları açacaklarını sandım, ödüm patladı. Daha önce hiç zenci cenaze töreni görmemiştim. Ne olacağını bilmiyordum ama, gazetelerde, bazı törenlerde tabutların açıldığını ve aile bireylerinin cesetleri öptüklerini okumuştum. Kameralı akbabalar hazır bekliyordu.

Fakat tabutlar açılmadı ve böylece herkes de benim bildiğimi öğrenemedi - Ontario ve ailesinin barış içinde, sakın sakın yattıklarını göremediler.

Nihayet oturduk ve rahip uzun uzun dua etti. Sonra, korodan bir kadın, solo bir şeyler söyledi ve arkasından kısa süren bir sessiz-

SOKAK AVUKATI

lik geldi. Rahip Kitabı Mukaddes'den bir şeyler okudu ve kıs.1 bil vaaz verdi. Arkasından kürsüye gelen bir eylemci, böyle bir şeyin olmasına izin veren toplum ve liderlerine verdi veristirdi, saldırgan bir konuşma yaptı. Kadın konuşmacı Kongre'yi, özellikle Cumhuriyetçileri suçladı. Bu konuda önderlikten yoksun kent yönetimini, mahkemeleri ve bürokrasiyi eleştirdi. Fakat en acı ve sert eleştirilerini, fakirler ve hastalar için hiçbir şey yapmayan zenginlere yöneltti. Çok açık ve düzgün konuşuyordu, öfkeli ve çok etkiliydi ama bir cenazede böyle konuşması bana göre pek yerinde olmamıştı.

Kadının konuşması bitince alkışladılar. Sonra rahip tekrar kürsüye geldi ve parası olan beyazlara karşı sert bir konuşma da o yaptı.

Korodan biri daha solo bir ilahi söyledi, tekrar Kitabı Mukaddes okundu ve daha sonra, koro öyle acıklı bir ilahiye başladı ki, ağlamamak için kendimi zor tuttum. Bazıları sıraya girip ellerini tabutların üzerine sürmeye başladılar. Fakat bir süre sonra iniltiler ve ağlamalar tekrar başladı, herkes tabutlara dokunmak istiyordu. Birisi, "Tabutları açın," diye bağırdı, fakat rahip buna izin vermedi. Kalabalık, kürsüye doğru ilerleyip, tabutların çevresini sararak ağlayıp inlemeye başlayınca, koro da sesini yükseltmek zorunda kaldı. En fazla ses çıkaran anneaneydi ve diğerleri de onun çevresini sarmış teselli etmeye çalışıyordu.

Buna inanamıyordum. Tüm bu insanlar, Lontae'nin son birkaç aylık yaşamında neredeydiler peki? Şurada kutular içinde yatan o küçük yavrular, hiç kuşkusuz şimdiye kadar böyle sevilmemişlerdi.

Ağlama ve inleme sesleri artınca kameralar da daha yakına gelmeye çalışıyorlardı. Bu bir cenaze töreni değildi, tam bir şovdu.

Rahip en sonunda müdahale etti ve düzeni sağladı. Bir süre daha org müziği eşliğinde dua etti. Dua bitince, herkes son bir kez daha tabutların önünden geçmeye ve yavaş yavaş dağılmaya başladı.

Cenaze töreni bir buçuk saat sürmüştü. İki bin dolar için hiç de fena sayılmazdı. Bunu yaptığım için kendimle gurur duyuyordum.

Kalabalık dışarda tekrar toplandı ve Kongre Binası'na doğru bir yürüyüş başladı. Mordecai yürüyüş kolunun ortasındaydı ve onlar bir köşeyi dönüp gözden kaybolurlarken, onun şimdiye kadar kim bilir kaç gösteri ve yürüyüşe katılmış olabileceğini düşündüm. Sor-saydım, bana herhalde, 'Yeteri kadar katılmadım,' diye cevap verirdi.

SA7

98

JOHN GRISHAM

Rudolph Mayes, Drake & Svveeney'e otuz yaşında ortak olmuştu ki, bu bir rekordu. Çalışmasını planladığı gibi sürdürdüğü takdirde bir gün şirketin en yaşlı ortağı da olabilirdi. Üç eski karısının da söyledikleri gibi, hukuk onun yaşamıydı. Dokunduğu diğer her şeyi berbat ediyordu, ama Rudolph, mükemmel bir büyük firma ve ekip avukatıydı.

Akşamın saat 6'sında masasında, bir sürü dosyanın arkasında beni bekliyordu. Asistanlar ve çalışanların büyük çoğunluğu gibi, Polly ve sekreterler de gitmişlerdi. Koridorlardaki trafik saat beş buçuktan sonra oldukça azalıyordu.

Kapıyı kapayıp oturdum. "Hasta olduğunu sanıyordum," dedi.

Bütün cesaretimi toplayıp, "Ben ayrılıyorum Rudolph," dedim ama midem kaskatı kesilmişti.

önündeki kitapları kenara itti ve pahalı dolmakaleminin kapağını taktı. "Evet, seni dinliyorum."

"Şirketten ayrılıyorum. Kamu yararına çalışan bir firmadan teklif aldım."

"Aptal olma Michael."

"Aptal değilim ve kararımı verdim. Buradan da mümkün olduğunca az sorunla ayrılmak istiyorum."

"Üç yıl sonra şirket ortaklarından biri olacaksın."

"Bundan daha iyi bir teklif aldım buldum."

Bana verecek bir yanıt bulamadı ve öfkeli gözlerini yüzüme dikti. "Hadi Mike. Bir olay yüzünden böyle saçmalayamazsın."

"Saçmalamıyorum Rudolph. Sadece çalışma alanımı değiştiriyorum."

"Diğer sekiz rehineden hiçbirisi böyle bir şey yapmadı."

"Onlar adına sevindim. Onlar mutluysa ben de onlar için mutluyum. Ayrıca onlar dava avukatları, değişik tiplerdir."

"Nereye gidiyorsun?"

"Logan Meydanı yakınlarında bir hukuk bürosu. Uzmanlık alanı evsizlerle ilgili yasalar."

"Evsizler Yasaları mı?"

"Evet."

"Sana ne kadar maaş veriyorlar"

"Muazzam bir servet. Oraya bağış yapmak ister misin?"

"Sen aklını kaçırmaya başlıyorsun."

SOKAKAVUKATI

99

"Ufak bir kriz geçiriyorum Rudolph. Henüz otuz iki yaşındayım ve orta yaş çılgınlıkları için fazla gencim. Sanırım bunu çabuk atlatırım."

"Bir ay izin al. Git evsizler için çalış ve bunu kafandan attıktan sonra buraya dön. Ayrılmak için korkunç bir zaman seçtin Mike. Biliyorsun işler çok birikti, programın gerisindeyiz."

"Bu iş yürümez Rudolph. Geleceğini garanti altına aldıktan sonra, bu iş pek eğlenceli olmuyor."

"Eğlence mi? Sen bunu eğlence için mi yapıyorsun?"

"Tamamiyle. Saatte bakmadan çalışmanın ne kadar eğlenceli olabileceğini düşünsene bir."

Umutsuzluğunun derinliğini ortaya koydu ve, "Peki, ya Claire?" diye sordu. Karımı pek az tanırdı ve ayrıca, şirkette evlilik konusunda nasihat verecek en son adamdı.

"O iyi," dedim, "Cuma günü ayrılmak istiyorum."

Yenilgiyi kabul edip bir şeyler homurdandı. Gözlerini kapadı ve başını iki yana sallayıp, "Buna inanamıyorum," diye mırıldandı.

"Üzgünüm Rudolph."

Tokalaştık ve benim tamamlanmamış çalışmalarımı görüşmek üzere bir sabah kahvaltıda buluşmaya karar verdik.

Polly'nin bunu başkasından duymasını istemiyordum, onun için büroma gittim ve onu aradım. Arlington'da evindeydi ve yemek hazırlıyordu. Söylediklerim onun haftasını da berbat etti.

Hazır Tayland yemeği alıp eve gittim. Biraz şarap soğuttum, masayı hazırladım ve ne yapacağımı düşündüm.

Claire bir tuzak sezdiyse bile bunu belli etmedi. Evlilik yıllarımızda, kavga etmek yerine, birbirimizi görmezden gelmeyi âdet edinmiştik. Bu nedenle taktiklerimiz incelikli değildi.

Ama ben, hiçbir şeyin farkında değilmiş gibi görünüp, şok için hazır beklemeyi ve sonra da garip şeyler duymayı seviyordum. Çökmekte olan bir evlilikte bu şekilde davranmanın hoş bir haksızlık olacağını düşünüyordum.

Saat ona geliyordu ve Claire saatler önce bir şeyler yediğinden, şarap kadehlerimizi alıp oturduk. Şömineye bir odun atıp ateşi karıştırdım ve ikimiz de koltuklarımıza gömüldük. Birkaç dakika sonra, "Konuşmamız gerekiyor," dedim.

100

JOHNGRISHAM

Hiç meraklanmamış gibi, "Ne var?" diye sordu.

"Drake & Sweeney'den ayrılmayı düşünüyorum."

"Oh, öyle mi?" Şarabından bir yudum aldı. Soğukkanlılığına hayrandım. Bunu ya biliyordu ya da ilgilenmemiş gibi görünmek istiyordu.

"Evet. Artık oraya gidemem."

"Neden?"

"Değişim için hazırım. Kalabalık şirket çalışması birden canımı sıkmaya, bana önemsiz gelmeye başladı ve insanlara yardım etmek için bir şeyler yapmak istiyorum."

"Çok güzel." Daha şimdiden parayı düşünüyordu ve bu konuyu açmak için ne kadar bekleyeceğini merak ediyordum. "Aslına bakarsan hayranlık uyandıracak bir şey bu Michael."

"Sana Mordecai Green'den bahsetmiştim. Onun bürosunda çalışmak için teklif aldım. Pazartesi başlıyorum."

"Pazartesi mi?"

"Evet."

"Demek kararını verdin ha?"

"Evet."

"Yani konuyu bana açmadan mı? Benim bir şey söylemeye hakkım yok, öyle mi?"

"Şirkete geri dönemem Claire. Bugün Rudolph'a söyledim."

Şarabından bir yudum daha aldı, dişlerini hafifçe gıcırdattığını gördüm, yüzünde ani bir öfke parıltısı görüldü ama kendisini çabuk topladı. Kendini kontrol gücü müthişti.

Bir süre alevleri seyrettik, hipnotize olmuş gibiydik. Daha fazla dayanamadı ve, "Finansal açıdan bunun bize etkisini sorabilir miyim?" dedi.

"Pek çok şey değişecek kuşkusuz."

"Yeni maaşın ne oluyor?"

"Yılda otuz bin."

"Yılda otuz bin," diye tekrarladı ve sonra, sanki rakamı daha da küçültüyormuş gibi bir daha söyledi. "Bu, benim kazandığımdan da az."

Claire'in maaşı yılda otuz bir bin dolardı ama, önümüzdeki yıllarda büyük artış gösterecekti, ciddi para uzakta değildi. Tartışacak olsak bile para konusunda sızlanma dinlememeye karar vermiştim.

SOKAK AVUKATI

101

Dindar bir adam gibi görünmemeye gayret ederek, "İnsanlara hizmet için çalışmada para düşünülmez," dedim, "Yanılıyorsam sen de tıp fakültesine para için gitmedin."

Ülkedeki her tıp öğrencisi gibi o da, eğitime başlarken, paranın önemli olmadığını söyler dururdu. İnsanlığa yardım etmek istiyordu. Hukuk öğrencileri de aynı şekilde konuşturlardı ve tabii hepimiz yalan söylüyorduk.

Alevlere baktı ve düşündü. Sanırım evin kirasını düşünüyordu. Dairemiz çok şıktı, ama ayda iki bin dört yüz dolar kiraya göre daha da iyi olabilirdi. Yeteri kadar mobilyamız vardı ve evimiz iyi döşenmişti, zengin bir semtte, güzel bir binada oturuyorduk ama, orada çok az bulduğumuz da bir gerçektir. Eğlencemiz çok azdı. Buradan taşınmak bir düzen değişikliği olacaktı, ama buna tahammül edebilirdik.

Parasal konularda birbirimize her zaman açık olmuştuk, gizli hiçbir şeyimiz yoktu. Yaklaşık elli bin dolarlık hisse senedimiz ve bankada da on iki bin dolarlık cari hesabımız olduğunu biliyordu. Altı yıllık evlilik yaşamımızda bu kadar az para biriktirebildiğimize şaşıyordum. Büyük bir firmada çok para kazandığınız zaman, paranın sonu gelmeyecek gibi görünüyordu.

Soğuk bir ifadeyle yüzüme baktı ve, "Sanırım bazı ayarlamalar yapmak zorunda kalacağız, değil mi?" diye sordu. 'Ayarlama' sözcüğü onda hiç kuşkusuz bazı çağrışımlar yapıyordu.

"Öyle sanıyorum."

"Yorgunum," dedi. Bardağındaki şarabı son damlasına kadar içti ve kalkıp yatak odasına gitti.

Ne kadar acıklı, diye düşündüm. Doğru dürüst bir kavga için birbirimize kin bile duyamıyorduk.

Hiç kuşkusuz sonunda, yaşamdaki yeni statümü idrak ediyordum. Harika bir hikâyeydi benimki - hırslı, genç avukat fakirler için çalışmaya başlıyor, karşılıksız çalışmak için büyük ve zengin şirketini bırakıyordu. Claire benim aklımı kaçırdığımı düşünse bile, bir azizi eleştiremiyordu.

Şömineye bir odun attım, bir kadeh daha şarap aldım ve sonra da divana uzanıp uyudum.

13

Ortakların sekizinci katta özel bir yemek salonları vardı ve bir çalışanın orada yemek yemesi önemli bir olay, bir gurur kaynağıydı. Rudolph, sabahın yedisinde özel yemek odasında ikram edilecek bir kâse İrlanda lapasının, benim aklımı başıma getireceğini düşünecek kadar sersem biriydi. Böyle güçlü kişilerle kahvaltı etmemi sağlayacak bir geleceğe nasıl sırtımı dönebilirdim?

Benim için heyecan verici haberleri olduğunu söyledi. Dün gece geç saatlerde Arthur'la konuşmuştu ve bana on iki aylık özel izin vermeyi düşünüyorlardı. Hukuk Bürosu'nun ödediği maaşın üzerini şirket tamamlayacaktı. Bunu saygın bir amaç uğruna yapıyorlardı. Fakirlerin haklarını korumak için daha da fazlasını yapmalıydılar. Şirketin, fakirleri koruyan elemanı olacaktım ve onlar da bu yaptıklarıyla gurur duyacaklardı. Bir yıl sonra, pillerim şarj edilmiş, istediklerimi yerine getirmiş ve yeteneğimi tekrar Drake & Sweeney için kullanmaya hazır olarak geriye dönecektim.

Bu fikir beni oldukça etkilemişti ve bunu hemen oracıkta reddedemezdim tabii. Ona, bu konuda biraz düşüneceğimi ve kısa zamanda cevap vereceğimi söyledim. Beni uyardı ve henüz ortak olmadığım için, bu teklifin yönetim kurulu tarafından da onaylanması gerektiğini söyledi. Şirkette daha önce hiçbir çalışan avukata bu şekilde izin verilmemişti.

Rudolph şirkette kalmam için elinden geleni yapıyordu ama, bunun nedeni sadece dostluğuma verdiği önem değildi. Antitröst bölümünde işler çok fazlaydı, birikmişti ve benim tecrübemde, en azından iki avukata daha ihtiyaç vardı. Ayrılmak için berbat bir zaman seçmiştim ama, aldırıyordum. Şirkette sekiz yüz avukat vardı, ihtiyaçları olan kişileri bulabilirlerdi.

Bir yıl önce, yedi yüz elli bin doların biraz altında fatura çıkarmıştım. Bu nedenle onların özel odalarında kahvaltı ediyor ve beni tutmak için öne sürdükleri teklifleri dinliyordum. Diğer yandan, yıllık ücretimi alıp, istediğim şekilde evsizlere ya da başka yardım

SOKAK AVUKATI

103

kuruluşlarına bağış olarak vermek ve bir yıl sonra geri dönmek de fena fikir değildi.

Özel izin konusu bitince, büromdaki en acil konulan konuşmaya başladık. Yapılması gereken işlerin listesini yapıyorduk ki, Bra-den Chance gelip yakınıımızdaki bir masaya oturdu. Beni hemen görmedi. Yemek salonunda bir düzineye yakın ortak kahvaltı ediyordu, çoğu yalnız oturmuş, gazetelerine dalmışlardı. Önce onu görmemiş gibi yaptım, ama bir süre sonra başımı kaldırıp baktığımda gözlerini bana diktığını gördüm.

Yüksek sesle, "Günaydın, Braden," deyince birden şaşırdı ve Rudolph da kiminle konuştuğumu merak edip başımı çevirerek baktı.

Chance başımı hafifçe salladı, ama hiçbir şey demedi ve hemen önündeki kızarmış ekmeğe döndü.

Rudolph, hafif bir sesle, "Onu tanıyor musun?" diye sordu.

"Bir kez karşılaştık," dedim. Ofisindeki kısa görüşmemiz sırasında Chance, ekibinde çalıştığım ortağın ismini sormuş, ben de Rudolph'un adını vermiştim. Demek beni şikâyet etmemişti adam.

Rudolph, duyulabilir bir sesle, "Eşegin tekidir," dedi. Kime söylediği belli değildi. Bir sayfa çevirdi ve Chance'ı unutup işine devam etti. Büromda bitirilmesi gereken pek çok iş vardı.

Chance'ı ve tahliye dosyasını düşünüyordum. Yumuşak bir görünüşü vardı, soluk yüzlü, narin hatları olan nazik tavırlı bir adamdı. Onun sokaklarda dolaşıp, terk edilmiş antrepolarda sokak serse-rileriyle uğraştığını, ellerini kirlettiğini düşünemiyordum. Kuşkusuz bu işleri kendisi yapmıyordu; bunu yapan asistanları vardı. Kirli işleri Hector Palma gibileri yaparken, Chance masasında oturup kâğıt işleriyle uğraşüyor ve saati birkaç yüz dolardan faturalar çıkarıyordu. Chance, RiverOaks yöneticileriyle yemek

yiıyor, golf oynuyordu; bir ortak olarak rolü buydu.

Büyük olasılıkla RiverOaks/TAG antrepolarından çıkarılan insanların isimlerini bilmiyordu, neden bilsindi ki? Onlar sadece boş binaları işgal eden, isimsiz, yüzleri olmayan evsizlerdi. O zavallılar sığındıkları yerlerden çıkarılıp sokağa atılırken, Chance polislerle birlikte orada değildi tabii. Ama Hector Palma olanları görmüş olmalıydı.

104

JOHN GRISHAM

Chance, Lontae Burton ve ailesinin isimlerini bilmiyorsa, tahliye ile onların ölümleri arasındaki bağı da kuramazdı. Ama biliyor da olabilirdi. Belki de birisi ona söylemişti.

Bu soruların cevaplarını bir süre sonra Hector Palma'dan alacaktım. Günlerden Çarşambaydı ve ben Cuma günü ayrılıyordum.

Rudolph saat sekizde kahvaltı masasından kalktı. Bürosunda çok önemli kişilerle toplantısı vardı. Ben de masama döndüm ve *Post* gazetesini okumaya başladım. Gazetede, insanın içini parçalayan bir fotoğrafta kilisedeki beş tabutun görüntüsü vardı ve yapılan cenaze töreniyle, daha sonraki yürüyüş anlatılıyordu.

Bir makale de, şehrimizdeki Lontae Burton'lan düşünmemiz için, bizim gibi evleri ve yiyecek yemekleri olanları eleştiriyordu. Bu zavallılar bir yere gitmiyorlardı. Onları sokaklardan süpürüp, gözlerimize görünmemeleri için köşe bucak saklayamazdık. Bu zavallılar otomobillerde, derme çatma kulübelerde yaşıyorlar, geçici önlemler olarak verilen çadırlarda donuyorlar, parklardaki banklarda uyuyorlar, kalabalık ve bazen yıkılıp, çökme tehlikesiyle karşı karşıya olan barmaklarda yatmak için yatak bekliyorlardı. Onlarla aynı kenti paylaşıyorduk; onlar da bu toplumun birer parçasıydılar. Onlara yardım etmediğimiz takdirde sayıları katlanarak artacaktı. Ve sokaklarımızda ölmeye devam edeceklerdi.

Makaleyi gazeteden kesip katladım ve cüzdanıma koydum.

Asistanlar ağını kullanarak Hector Palma ile temas kurdum. Ona doğrudan yaklaşmak tehlikeli olabilirdi; Chance'ın, onun yakınlarında bulunması olasılığı kuvvetliydi.

Onunla üçüncü katta, kitap yığınları arasında, insanlardan ve güvenlik kameralarından uzakta, kütüphanede buluştuk. Çok endişeliydi.

Hiç beklemeden, "O dosyayı masama sen mi bıraktın?" diye sordum. Onunla oyun oynayacak zamanım yoktu.

Çevremizde bizi gözetleyen silahlı adamlar varmış gibi, korkulu gözlerini etrafta gezdirdi ve, "Hangi dosyayı?" diye sordu.

"RiverOaks/TAG tahliye konusu. O konuyla sen ilgilendin, değil mi?"

Konu hakkında neler bildiğimi bilmiyordu tabii. "Evet," dedi.

"Peki, dosya nerede?"

SOKAKAVUKATI

Raftan bir kitap çekti ve bir şeyler inceliyormuş gibi yaparak, "Tüm dosyalar Chance'de," diye cevap verdi.

"Ofisinde mi yanı?"

"Evet. Dosya dolabında kilitli." Fısıldar gibi konuşuyorduk. Onunla buluşmak beni endişelendirmemişti ama, ben de onun gibi çevreyi kontrol ediyordum. Bizi gören biri, bir şeyler çevirdiğimizi hemen anlayabilirdi.

"Dosyada neler var?" diye sordum.

"Kötü şeyler."

"Söyle bana."

"Bir karım ve dört çocuğum var. Kovulmak istemiyorum."

"Benden bir şey çıkmaz, merak etme."

"Sen ayrılıyorsun, umurunda mı?"

Şirketten ayrılacağımı hemen duymuşlardı ama aldımıyordum. Bazen, acaba avukatlar mı daha çok dedikodu yapıyor, yoksa sekreterler mi, diye düşündüğüm oluyordu. Herhalde asistanlardı en çok dedikodu yapanlar.

"O dosyayı benim masama neden koydun peki?" diye sordum.

Başka bir kitap aldı. Sağ eli gözle görülür biçimde titriyordu. "Ne demek istediğini anlamadım," dedi.

Birkaç sayfa karıştırdı ve sonra kitap rafının diğer ucuna yürüdü. Onu izledim, yakınlarımızda kimsenin olmadığına emindim. Durdu ve başka bir kitap aldı; hâlâ konuşmak istiyordu.

"O dosyayı istiyorum," dedim.

"Bende değil."

"O zaman söyle, onu nasıl ele geçirebilirim?"

"Onu çalmak zorundasın."

"Güzel. Anahtarı nereden bulacağım?"

Ne kadar ciddi olduğumu anlamak ister gibi bir süre yüzüme baktı. Sonra, "Bende anahtar yok," diye cevap verdi.

"Tahliye edilenlerin isim listesini nasıl buldun?"

"Ne demek istediğini bilmiyorum."

"Çok iyi biliyorsun. Onu masamın üzerine sen koydun."

"Sen delinin tekisin," dedi ve benden uzaklaştı. Durmasını bekledim ama o, yoluna devam etti, kitap raflarını ve öndeki masayı geçerek kütüphaneden çıktı.

106

JOHNGRISHAM

Rudolph'un benden beklediklerini yapmaya ve son üç günümü şirkette çalışarak geçirmeye hiç niyetim yoktu. Masamın üzerini bir sürü kâğıt ve belgeyle doldurdum. Kapımı kapadım, duvarlara baktım ve arkamda bıraktığım şeylere güldüm. Her nefesimde üzerimdeki baskının hafiflediğini hissediyordum. Artık boğazıma sarılmış bir saat olmayacaktı. Hırslı iş arkadaşlarım belki de seksen beş saat yapıyor diye, haftada seksen saat çalışmak zorunda kalmayacaktım artık. Tepedekilere yağ çekme zorunluğu da yoktu. Ortaklık kapısı yüzüme kapanacak diye geceleri karabasanlar görmeyecektim artık.

Mordecai'a telefon ettim ve işi kabul ettiğimi resmen bildirdim. Bana maaş vermek için bir yol bulacağını gülerек ve espriler yaparak söyledi. Pazartesi başlayabilirdim ama, daha önce gidip çevreye alışmam daha iyi olacaktı. 14'üncü Sokak Hukuk Bürosu'nu gözümün önüne getirdim ve darmadağın ofislerden hangisini bana vereceklerini düşündüm. Sanki bu çok önemliydi.

Akşama doğru zamanımın çoğunu, gerçekten de aklımı kaçırdığıma hükmeden dostlar ve iş arkadaşlarımdan veda ziyaretlerine ayırdım.

Onların yorumlarını anlayışla karşıladım. Ne de olsa bir aziz olma yolundaydım.

Bu arada karım da, erkeklere karşı acımasız olmasıyla ünlü bir kadın boşanma avukatıyla görüşüyordu.

Erken bir saatte, altıda eve vardığımda Claire beni bekliyordu. Mutfak masasının üstü notlar ve bilgisayar kâğıtlarıyla doluydu. Kenarda bir hesap makinesi duruyordu. Buz gibiydi ve iyi hazırlanmıştı. Bu kez doğruca tuzağın içine düştüm.

Nazik bir sesle, "Şiddetli geçimsizlik ve fikir ayrılıkları nedeniyle boşanma teklif ediyorum," diye başladı, "Kavga etmiyoruz. Birbirimizi, parmaklarımızı uzatarak itham etmiyoruz. Söyleyemediğimizi kabul etmek zorundayız - bu evlilik bitmiştir."

Sustu ve benim bir şeyler söylememi bekledi. Şaşırılmış gibi rol yapamazdım. O kararını vermişti, benim itiraz etmem neye yarardı ki? Benim de onun kadar soğukkanlı görünmem gerekiyordu. Mümkün olduğu kadar kayıtsız görünmeye çalışarak, "Pekâlâ," dedim. Sonunda dürüst olmak beni rahatlatmıştı. Ama, boşanmayı onun benden daha fazla istemesi canımı sıktı.

SOKAK AVUKATI

Bana olan üstünlüğünü göstermek ister gibi, kadının ismini bil havan mermisi gibi ortaya atıp, yeni boşanma avukatı Jacquesline Hume'la görüşmesinden bahsetti ve avukatının verdiği fikirleri bana aktardı.

"Neden bir avukata gittin?" diye sorarak sözünü kestim.

"Korunacağımdan emin olmak istedim."

"Seni kullanacağımı, senden yararlanacağımı mı sanıyorsun?"

"Sen bir avukatsın. Ben de bir avukat istedim. İşte, bu kadar basit."

Ona biraz itiraz etmek istediğimi göstermek için, "Avukat tut-masaydın epey para tasarruf etmiş olurdun," dedim. Ne de olsa bu bir boşanmaydı.

"Ama şimdi, avukatım olduğu için daha rahat hissediyorum kendimi."

Mahkemeye verilmek üzere hazırlanmış, varlığımızı ve borçlar gibi sorumluluklarımızı gösteren A Belgesi'ni bana uzattı. B Belgesinde ise bunların teklif edilen paylaşımı vardı. Varlığımızın çoğunu almak istemesi beni şaşırtmamıştı. On iki bin dolar nakit paramız vardı ve Claire bunun yarısını arabasındaki banka ipoteğini kaldırmak için kullanmak istiyordu. Kalan paranın iki bin beş yüz dolarını ben alabilirdim. Benim Lexus'a olan on altı bin dolar borçtan bahis bile yoktu. Elli bir bin dolar tutarındaki hisse senetlerinin kırk bin dolarlık kısmını istiyordu. Gerisi bende kalacaktı.

"Eşit bir bölüşme değil bu," dedim.

Kendisini savunacak bir boğa bulmuş birinin güvencesi içinde, "Eşit bölüşme olmayacak tabii," dedi.

"Neden peki?"

"Çünkü orta yaş krizi geçiren ben değilim."

"Demek bu benim hatam, öyle mi?"

"Burada hata belirlemesi yapmıyoruz. Varlığımızı bölüşüyoruz. Sadece sence bilinen nedenlerle, yılda doksan bin dolarlık gelirini azaltmaya karar verdin. Bunun cezasını neden ben çekeyim? Avukatım, senin bu davranışının bizi parasal açıdan güç durumda bıraktığını hâkime söyleyecek ve onu ikna edecektir. Sen çıldırmak istiyorsan benim için hava hoş. Ama benim de açlıktan öleceğimi zannetme sakın."

"Bunun olacağını hiç sanmam."

108

JOHN GRISHAM

"Seninle tartışmayacağım."

"Her şeyi alsaydım ben de tartışmazdım kuşkusuz." Kendimi, onun başını biraz ağrıtmaya zorunlu gibi görüyordum. Birbirimize bağırıp, bir şeyler fırlatmıyorduk. Ağlamayacağımız da muhakkaktı. Birbirimizi başka ilişkiler ya da bağımlılık yaratan maddeler kullanımıyla da suçlayamazdık. Bu nasıl bir boşanma olayıydı?

Tepkisiz bir kadındı Claire. Ben orada değilmişim gibi, hiç kuşkusuz avukatının hazırladığı notları ve listeyi gözden geçiriyordu. "Evin kontratı 13 Haziran'da bitiyor, o zamana kadar burada kalacağım. Bu da kira için on bin demektir."

"Ne zaman gitmemi istiyorsun?"

"istediğin en kısa zamanda."

"Güzel." Gitmemi istiyorsa, kalmak için ona yalvaracak değildim. Birbirimize güçlerimizi göstermek istiyorduk, ikimiz de gururumuzdan taviz vermeye yanaşmayacaktık.

Az daha, 'Yoksa buraya başka biri mi taşınacak?' gibi saçma bir şey söyleyecektim. Onun aklını karıştırıp kızdırmak, karşımda eridiğini görmek istiyordum.

Fakat soğukkanlılığımı korudum ve, "Hafta sonu gitmiş olacağım," dedim. Bir şey söylemedi ama kaşlarını da çatmadı.

"Hisse senetlerinin yüzde sekseninin senin hakkın olduğunu nasıl düşünüyorsun?" diye sordum.

"Yüzde seksen almıyorum. On bini kiraya, üç bini genel harcamalara gidecek, ortak kredi kartlarımız için iki bin ödeyeceğim ve birlikte vergi borcumuz yaklaşık altı bin dolar olacak. Bunların toplamı yirmi bir bin oluyor."

C Belgesi'nde, küçük odadan başlayıp boş yatak odasında biten, kişisel eşyalar listesi vardı, ikimiz de tencere tava gibi eşyalar için kavga edecek değildik ve bu nedenle paylaşım dostane oldu. Özellikle havlular ve yatak takımlarıyla ilgili eşyalara sıra geldiğinde, "istediğini alabilirsin," dedim. Aramızda bazı şeyleri nazikane değiştirdik. Bazı eşyaların taşınması bana zor geldiği için ona bıraktım.

Bir televizyon ve birkaç tabak çanak istedim. Bekârlık yaşamı birden üzerime çökmüş gibiydi ve yeni bir yerin döşenmesi gözümü korkutuyordu. Claire ise, saatler önceden geleceğini planlamaya başlamıştı.

Ama yine de dürüst davrandı. C Belgesiyle ilgili sıkıcı çalışmayı

SOKAKAVUKATI

bitirdik ve ikimiz de eşit bir paylaşım konusunda fikir birliğine vardık. Bir ayrı yaşama anlaşması imzalayacak, altı ay bekleyecek ve sonra birlikte mahkemeye gidip evliliğimizi yasal olarak bitirecektik.

ikimiz de daha fazla konuşmak istemiyorduk. Pardesümü aldım ve Georgetovvn'n sokaklarında uzun bir yürüyüş yaparak, hayatımın nasıl olup da bu kadar büyük bir değişikliğe uğradığını düşündüm.

Evliliğimizin çöküşü ağır ağır, ama kesin gelmişti. Meslek değişikliği bizi bir kurşun gibi vurmuştu. Her şey çok çabuk oluyordu ve onları durduramıyordum.

14

Yönetim kurulu benim izin işini kabul etmedi. Bu grubun, özel toplantılarında neler yaptığı gizli olmakla beraber, sıkıntılı Ru-dolph'un söylediğine göre, bunun kötü örnek olabileceği belirtilmişti. Böyle büyük bir firmada çalışan bir avukata bir yıllık izin verilmesi, başka avukatların da aynı ya da benzer taleplerde bulunmalarına neden olabilirdi.

Artık geleceğim garanti altında değildi. Çıktığım takdirde kapı arkamdan kapanacaktı.

Rudolph, masamın önünde durup, "Ne yaptığımı bildiğinden emin misin?" diye sordu. Yerde, ayaklarının yan tarafında iki büyük kutu vardı. Polly, benim eşyalarımı toplamaya başlamıştı.

Ona gülümseyip, "Çok iyi biliyorum," dedim, "Beni merak et-

»

me.

"Ben elimden geleni yaptım."

"Teşekkürler Rudolph." Rudolph başını iki yana sallayarak çıktı.

Dün gece Claire'in yaptıklarından sonra şirket iznini düşünmemiştim bile. Kafamın içinde daha acil konular vardı. Boşanmak üzereydim ve ben de şu anda tek başıma, evsiz kalmış biriydim.

Yeni iş, büro ve kariyerden önce yeni bir eve ihtiyacım vardı. Kapımı kapadım ve gazetenin kiralık emlak bölümünü taramaya başladım.

Arabayı satar ve aylık dört yüz seksen dolarlık ödemedem kurtulabilirdim. Daha ucuz bir araba alır, iyi bir sigorta yaptırır ve yeni mahalleimde dikkatleri çekmeden kullanabilirdim. Bölgede iyi bir apartman dairesi tuttuğum takdirde yeni maaşımın büyük bölümünün kiraya gideceği açıktı.

Öğle yemeğine erken çıktım ve Washington'un merkezi civarında iki saat kadar özellikle çatı katlarına bakarak dolaşım. En ucuzu, aylık kirası bin yüz dolar olan köhne bir yerdi ve bu kira zaten bir sokak avukatı için çok fazlaydı.

SOKAK AVUKATI_____III

Öğle yemeğinden döndüğümde masamın üzerinde yine normal boyutlarda bir dosya buldum, bunun da üzerinde yazı yoktu. Ma sanın üzerinde aynı noktaya konmuştu. Dosyanın içine, sol tarafa iki anahtar bantla yapıştırılmış, sağ tarafa da bir not iliştilmişti. Şöyle yazıyordu:

Üstteki anahtar Chance'ın kapı anahtarıdır. Alttaki ise pencere altındaki dosya dolabının anahtarı. Kopya et ve yerine koy. Dikkat, Chance çok kuşkulu bir adamdır. Anahtarları yok et.

O anda Polly ansızın odama giriverdi; kapıyı vurmamış, hiç ses çıkarmamış ve bir hayalet gibi içeriye süzülüvermişti. Asık suratlıydı ve beni görmezden geliyordu. Dört yıldır birlikte çalışıyorduk ve ayrılışımın kendisini çok üzdüğünü söylemişti. Aslında birbirimize o kadar da yakın değildik. Birkaç gün içinde ona yeni bir iş verirdi. Çok iyi bir insandı, ama şimdi onu düşünecek halim yoktu.

Dosyayı hemen kapadım, onun görüp görmediğini bilmiyordum. O, benim kişisel eşya kutularımla uğraşırken bir süre bekledim. Dosya konusunda hiçbir şey söylemedi - onun farkında olmadığının bir kanıtıydı bu. Ama, oturduğu yerden benim ofisimi ve holü görebildiğine göre, Hector ya da başka birinin, ofisime, ona görünmeden nasıl girdiğini merak ediyordum.

Rehinelerden ve aynı zamanda arkadaşım olan Barry Nuzzo ciddi bir konuşma için ofisime geldi. Kapıyı kapadı ve kutuların çevresinden dolaşarak yaklaştı. Onunla, şirketten ayrılışım konusunu tartışmak istemiyordum, bu nedenle Claire'den bahsettim. Onun karısı da Claire gibi Providenceli'ydı ve bu da Washington'da önemli bir şey sayılırdı. Evlilik yıllarımız boyunca onlarla birkaç kez görüşmüştük, ama grup arkadaşlığı da evliliğimiz gibi bir süre sonra tatsızlaşmıştı.

Şaşırdı, üzüldü ama bir süre sonra kendini toparladı ve, "Çok kötü bir ay geçiriyorsun," dedi. "Üzüldüm."

"Uzun zamandır sürüyordu bu," dedim.

Eski günlerden, gelip gitmiş arkadaşlardan bahsettik. Mister olayından sonra bir araya gelip bu olaydan hiç söz etmemiştik ve bu da bana biraz garip gelmişti. Ölümle burun buruna gelen iki arka-

JOHN GRISHAM

daş, kurtuluyorlar ve daha sonra, birbirlerini göremeyecek, bundan konuşamayacak kadar meşgul oluyorlardı.

Sonunda konuya girdik; etrafta bir sürü kutu varken bundan kaçınmak kolay değildi kuşkusuz. Konuşmamızın nedeninin o olay olduğunu anlıyordum.

"Sana yardımcı olamadığım için üzülüyorum," dedi.

"Bırak şimdi Barry. Böyle konuşma."

"Yok, yok, gerçekten. Burada, yanında olmalıydım."

"Neden?"

Birden güldü ve, "Aklımı kaçırdığın için tabii, bu apaçık görülüyor işte," diye cevap verdi.

Şakasından hoşlanmış gibi göründüm. "Evet, sanırım biraz oynattım, ama yakında geçer, merak etme."

"Ciddi konuşuyorum, senin iyi olmadığını duymuştum. Geçen hafta seni aradım ama gitmiştin. Senin için endişe ediyordum, ama mahkemedeydim biliyorsun, her zamanki işler."

"Biliyorum tabii."

"Gerçekten de burada olamadığım için üzgünüm Michael."

"Yapma dostum, bırak şimdi bunları!"

"Hepimiz çok korktuk, ödümüz patladı, ama sen bir kurşun yiyebilirdin dostum."

"Aslına bakarsan o adam hepimizi öldürebilirdi Barry. Dinamitler gerçek olabilir ve onu vuramayabilirlerdi. Bu da sonumuz olabilirdi, şimdi bırakalım bu konuyu."

"Bağırarak kapıdan fırlarken en son gördüğüm sendin ve üstün başın kan içindeydi, çığlık atıyordun. Seni vurduklarını düşündüm. Dışarıya çıktığımızda insanlar bağırarak bize sarıldılar ve ben patlamayı bekliyordum. Mike hâlâ orada ve yaralandı, diye düşündüm. Asansörlerin orada durduk. Birisi bileklerimizdeki ipleri kesti ve o sırada geriye bakıp, polislerin seni tuttuklarını gördüm. Kanlan, o korkunç kanları hatırlıyorum."

Hiçbir şey söylemedim. Bunu yapmak zorundaydı, içini boşaltmak istiyordu. Rudolph'a ve diğerlerine, beni ikna etmek için elinden geleni yaptığını söyleyecekti tabii.

"Aşağıya inerken, hep, 'Mike yaralandı mı? Mike kurşun yedi mi?' diye soruyordum ama kimse bana cevap vermedi. Senin iyi olduğunu söylediklerinde, aradan sanki bir saat geçmişti. Eve gitti-

SOKAK AVUKATI_____ I I 3

ğim zaman seni aramak istedim ama, çocuklardan bir türlü kurtı lamadım dostum. Seni aramalıydım." <

"Unut bunları."

"Çok üzgünüm Mike."

"Lütfen bunu bir daha söyleme, tamam mı? Her şey bitti artık. Bu konuyu günlerce konuşabiliriz ama hiçbir şey değişmez."

"Gitme kararını ne zaman verdin?"

Bunu düşünmem gerekiyordu. Gerçek yanıt, Bill'in beyaz örtüyü açtığı ve dostum küçük Ontario'nun sükûn içinde yattığını gördüğüm Pazar günüydü. İşte orada ve o anda, kent morgunda birden değişmiş, başka biri oluvermiştim.

Fazla açıklama yapmadan, "Hafta sonu," diye cevap verdim. O da zaten açıklama istemiyordu.

Eşyalarımın konduğu kutuların orada bulunması kendi hatasıymış gibi başını iki yana salladı. Onun üzüntüsünü azaltmaya karar verdim ve, "Beni durduramazdın Barry," dedim, "kimse durduramazdı."

Söylediğimi anlamış gibi, başını bu kez evet anlamında salladı. İnsanın suratına bir silah doğrultulduğunda saat duruyor, öncelikler ortaya çıkıveriyordu - Tanrı, aile, dostlar kavramları geliyordu akla. Şirket, meslek gibi kavramlar bir anda siliniyor, saniyelerin geçmesiyle birlikte, bunun, yaşamınızın son günü olabileceğini idrak ediyorsunuz.

"Pekâlâ, senden ne haber?" diye sordum, "Sen nasılsın baka-hm?"

Şirketiye mesleğimiz birkaç saat için dipte kalabilirdi.

"Perşembe günü yeni bir davaya başladık," diye konuştu, "Aslında, Mister bizi durdurduğunda o davaya hazırlanıyorduk. Yargıçtan erteleme isteyemezdik, çünkü müvekkilimiz dört yıldır mahkeme tarihi bekliyordu. Zaten o olayda fiziksel olarak yaralanma-mıştık, biliyorsun. Onun için tüm hızla davaya başladık ve hiç yavaşlamadık. Anlayacağın, dava bizi kurtardı."

Kuşkusuz öyle olmuştu. Drake & Sweeney firmasında, çalışmak, terapi hatta kurtuluş yerine geçerdi. Ona bağışmak istedim, çünkü iki hafta önce ben de aynı şeyleri söyleyebilirdim.

"İyi," dedim. Ne kadar hoş~0:halde iyisin, değil mi?"

"Tabii." Arkadaşım bir dava avukatıydı ve işini iyi yapar, kimse-

SA8

114

JOHN GRISHAM

den çekinmezdi. Ayrıca üç çocuğu vardı ve bu nedenle otuz küsur yaşlarda görülen sapmalara kapılma lüksü onun için söz konusu bile olamazdı.

Bir süre sonra saat onu işine geri çağırdı. Tokalaştık, birbirimize sarıldık ve görüşmek üzere sözleştik.

Dosyaya bakabilmek ve ne yapacağımı kararlaştırmak için kapıyı kapadım. Çok geçmeden bazı varsayımlarda bulundum. Bir, anahtarlar doğruydu, iki bu bir tuzak değildi; bildiğim kadarıyla düşmanım pek yoktu ve zaten ayrılıyordum. Üç, dosya gerçekten de ofiste, pencere altındaki dosya dolabındaydı. Dört, onu yakalanmadan ele geçirmek mümkündü. Beş, kopyası kısa sürede çıkarılabilirdi. Altı, dosya, hiçbir şey olmamış gibi yerine konabilirdi. Yedi, hepsinden önemlisi de, dosyada korkunç kanıtlar vardı.

Bunları bir kâğıda yazdım. Dosyayı almak, işten çıkarma nedeni olabilirdi ama, ben şimdi buna hiç aldırmyordum tabii. Kaçak bir anahtarla Chance'ın ofisinde yakalanmak da aynı şeydi.

Kopyalama işi kolay olmayabilirdi. Şirketteki dosyaların hiçbiri iki ya da üç santimden ince olmadığından, her şeyi kopya etmeye kalktığım takdirde büyük olasılıkla yüz tane kâğıt kopyalayacaktım. Bunu yapabilmek için, fotokopi makinesinin başında dakikalarca kalmam gerekecekti. Bu da tehlikeliydi, fotokopi işini avukatlar değil, sekreterler ve yardımcılar yapardı. Makineler karmaşık, yeni teknoloji ürünleriydi ve düğmeye dokunduğum anda bir yerde takılıp bozulabilirdi. Fotokopi işlemi ayrıca şifreli yapılıyor ve düğmeler, kopyaların müvekillere fatura edilebileceği şekilde basılıyordu. Fotokopi makineleri ortalık yerlerde, herkesin görebileceği noktalarda duruyordu. Bir köşeye gizlenmiş hiçbir makine yoktu. Firmanın başka bir bölümünde bir makine bulabilirdim belki ama, orada bulunmam da kuşku uyandırabilirdi.

Binadan dosyayla birlikte ayrılabilirdim ama, bu da oldukça ağır bir suç sayılırdı. Ama ben dosyayı çalmayacak, sadece ödünç alacaktım.

Saat dörtte, gömleğimin kolları kıvrılmış, ellerimde dosyalar olduğu halde, önemli bir işim varmış gibi emlak bölümü koridoruna girdim. Hector masasında değildi. Braden Chance'ın kapısı aralıktı ve adam, masasında oturmuş, o cırtlak sesiyle telefonda konu-

SOKAK AVUKATI

115

yordu. Sekreterlerden biri, önünden geçerken bana gülümsedi. Koridorun tavanında, hiçbir noktada güvenlik kamerası yoktu. Kameralar bazı katlarda vardı, bazılarında yoktu. Emlak bölümünde güvenliği kim ihlal etmek isteyebilirdi ki?

Saat beşte çıktım. Bir şarküteriden birkaç sandviç aldım ve arabamı yeni ofisime doğru sürdüm.

Ortaklarım hâlâ orada, beni bekliyorlardı. Tokalaşırken Sofia gerçekten gülümsedi ama, bu pek kısa sürdü.

Abraham, batmakta olan bir gemiye çıkıyormuşum gibi, "Aramıza hoş geldin," dedi. Mordecai da, onunkinin yanında bulunan ofisinden el salladı.

"Burası nasıl?" diye sordu, "Daire E."

Yeni ofisime ayak basarken, "Çok güzel," dedim. Braktığım ofisin ancak yarısı kadardı. Şirketteki büyük masam buraya sığmazdı. Bir duvarın önünde, her biri değişik renkte dört dosya dolabı vardı. Tavanda çıplak bir ampul yanıyordu. Etrafta telefon göremedim.

"Hoşuma gitti," dedim, ama yalan söylüyordum.

Mordecai, pencerelerden birinin panjurunu çekerken, "Yarın sana bir telefon buluruz," dedi, "Burasını en

son, Banebridge adında genç bir avukat kullandı."

"Ne oldu ona?"

"Para işini beceremedi."

Hava kararmaya başlamıştı ve Sofia bir an önce gitmek istiyordu. Abraham ofisine çekilmişti. Aldığım sandviçleri açtım ve Mor-decai'nın masasında, onun yaptığı berbat kahveyle birlikte yemeye başladık.

Fotokopi makinesi büyük ve seksenli yılların modellerinden biriydi; üzerinde, şirkettekilerde bulunan şifre panelleri ile diğer ziller, düdükler yoktu. Üzerinde eski dosyaların yığılı olduğu dört masanın yakınında, büyük odada bir köşeye konmuştu.

Ağzımdaki lokmayı yutunca, "Bu akşam kaçta çıkıyorsun?" diye sordum.

"Bilmiyorum. Herhalde bir saat sonra. Neden sordun?"

"Hiç, merak ettim de. Ben birkaç saatliğine Drake & Sweeney'e gideceğim, bitirmem gereken birkaç iş var. Sonra, ofisteki kişisel eş-

116

JOHN GRISHAM

yalarımından bir kısmını buraya getirmeyi düşünüyordum. Bunu yapabilir miyim?"

O sırada lokmasını çiğniyordu. Çekmecesini açıp bir halkaya takılı üç anahtar çıkardı ve önüme attı. "istediğin zaman gelip gidebilirsin?"

"Buraları güvenli midir?"

"Hayır. Dikkatli olmalısın. Arabayı kapıya mümkün olduğu kadar yakın park et ve hızlı yürü. Sonra da içeriye girip kapıyı kilitle."

Gözlerimdeki korku ifadesini görmüş olmalı ki, "Buna alışmalısın," diye devam etti, "Uyanık davran."

Saat altı buçukta, arabama doğru hızlı adımlarla ve uyanık bir şekilde yürüdüm. Kaldırım bomboştu; etrafta hiçbir sokak serserisi görünmüyor, silah sesi duyulmuyordu ve Lexus arabam da çizilmemiş-ti. Kapıyı açıp motoru çalıştırarak oradan uzaklaşırken kendimle gurur duyuyordum. Belki ben de sokaklarda yaşamasını becerebilecektim.

Drake & Sweeney'e on bir dakikada vardım. Chance'ın dosyasının fotokopi işi yarım saat sürdüğü takdirde, dosya ofisten yaklaşık bir saat çıkmış olacaktı. Her şeyin yolunda gideceğini farz ediyordum. Adamın haberi olmayacaktı. Saat sekize kadar bekledim ve sonra, yine kollarımı sıvayıp çok meşgul biri pozunda emlak bölümüne indim.

Koridorlar boşalmıştı. Chance'ın kapısını vurdum, cevap yoktu, kapı kilitliydi. Sonra her ofisin kapısını yokladım, önce hafifçe vurdum, sonra daha şiddetli tıklattım ve kapı tokmaklarını çevirdim. Yarısı kilitliydi. Her köşebaşında güvenlik kameralarını kontrol ediyordum. Toplantı ve daktilo odalarına da baktım. Kimse yoktu.

Kapının anahtarı benimkine benziyordu, aynı renk ve büyüklükteydi. Kapı kolayca açıldı ve kendimi bir anda karanlık bir ofiste buldum, ışıkları yakıp yakmama konusunda tereddütlüydim. Yakınlardan geçen biri hangi ofiste ışık yandığını anlayamazdı ve koridorda duran birinin de kapı altından ışık görebileceğini sanmıyordum. İçerisi çok karanlıktı ve el feneri de getirmemiştim. Kapıyı kilitleyip ışığı yaktım, doğruca pencerenin altındaki dosya dolabına gittim ve ikinci anahtarı kullanarak onu açtım. Dizlerimin üzerine çöktüm ve çekmeceyi sessizce çektim.

SOKAK AVUKATI

117

Düzinelerce dosya vardı, hepsi RiverOaks'a aitti ve belirli bir sis teme göre güzelce dizilmişlerdi. Chance ve sekreteri intizamlı İn sanlardı ve bizim firma da bundan hoşlanırdı. Dosyalardan birinin üzerindeki etikette RiverOaks/TAG yazdığını gördüm ve onu yavaşça çekip içindekilere göz atmaya başladım. Onun doğru dosya olup olmadığını anlamak istiyordum.

Birden, koridorda birinin, "Hey!" diye bağırdığını duydum ve bu erkek sesiyle yerimden sıçradım, ödüm patlamıştı.

Başka bir erkek sesi diğerine cevap verdi ve ikisi, Chance'ın ofisine yakın bir yerde, koridorda durup sohbete başladılar. Basketbol maçlarından söz ediyorlardı.

Dizlerim titreyerek kapıya yürüdüm. Işığı söndürdüm ve onların konuşmalarını dinledim. Sonra gittim ve Braden'in deri kanepesine oturup orada on dakika kaldım. Boş elle çıkarsam hiçbir şey yapmamış olacaktım. Yarın da burada son günümdü. Dosyayı bir daha alamazdım.

Buradan elimde dosyayla çıkarken birine yakalanırsam ne yapacaktım peki? Önüme birisi çıktığı takdirde her şey bitmiş olacaktı.

Durumumu düşünürken öfkeleniyor, senaryolarda hep yakalanıyordum. Kendi kendime, 'Sabırlı ol,' deyip duruyordum. Bu adamlar mutlaka gideceklerdi. Basketboldan sonra kızlardan söz etmeye başladılar, herhalde ikisi de bekârdı, büyük olasılıkla George-town hukuk fakültesinde okuyan ve şirkette çalışan gençlerdi. Bir süre sonra sesleri duyulmaz oldu.

Dosyayı aldım ve çekmeceyi kilitledim. Yedi, sekiz dakika kadar bekledim, sonra yavaşça kapıyı açıp başımı çıkararak koridorun iki tarafına da baktım. Kimsecikler yoktu. Çıktım, Hector'un masasını geçtim hızlı adımlarla ve normal görünmeye çalışarak resepsiyon bölgesine geldim. Hızlı yürüyor ama doğal görünmeye çalışıyordum.

Arkamdan birisi, "Hey!" diye bağırdı. Köşeyi dönerken başımı çevirip bakınca, bir gencin arkamdan geldiğini gördüm. En yakın kapı, küçük kütüphanenin kapısıydı. Hemen içeriye daldım, şansına her taraf zifiri karanlıktı. Kitap raflarının arasından yürüyüp diğer tarafta başka bir kapı buldum. Kapıyı açıp bakınca, kısa bir koridorun sonunda, bir kapının üzerinde çıkış levhasını gördüm. Kapıdan çıkıp merdivene koştum ve ofisim iki kat yukarda olmasına

118

JOHN GRISHAM

rağmen, inişin daha hızlı olacağını düşünüp hızlı adımlarla inmeye başladım. Beni gören kişi tanıdıysa, büyük olasılıkla ofisime çıkıp orada arayabilirdi.

Nefes nefese zemin kata vardım, ceketsizdim ve kimseye görünmek istemiyordum, özellikle de, başka

sokak serserileri girmesin diye asansörleri gözeten güvenlik görevlilerinden uzak durmalıyım. Mister'in vurulduğu gece Polly ile birlikte, gazetecilerden kaçmak için kullandığımız yan kapıya gittim. Dondurucu bir soğuk vardı ve arabama doğru koşarken hafif bir yağmurun başladığını hissettim.

İlk kez hırsızlık yapan ve işleri yüzüne gözüne bulaştran biri gibi görüyordum kendimi. Aptalca bir iş yapmıştım. Ama yakalanmış mıydım? Kimse Chance'ın ofisinden çıkarken görmemişti beni. Hiç kimse bana ait olmayan bir dosyayı aldığımı bilmiyordu.

Aslında koşturamam, kaçmamam gerekiyordu. Arkamdan bağı-rıldığında durmam, gelen adamlara konuşmam ve her şey yolunday-mış gibi görünmem çok daha iyi olacaktı ve dosyayı görmek istediği takdirde onu tersleyebilir ve uzaklaştırabilirdim. Belki de daha önce konuşan gençlerden biriydi.

Peki ama neden öyle bağırıyordum? Beni tanımiyorsa, neden koridorun diğer ucundan seslenip de durdurmak istemişti acaba? Bir an önce fotokopileri çekmek ve dosyayı ait olduğu yere geri götürmek için hızla Massachusetts'e doğru yol alıyordum. Sabaha kadar uyumadığım geceler çok olmuştu ve Chance'ın ofisine tekrar girmek için sabahın üçüne kadar beklemem gerekse de bunu yapmak zorundaydım.

Biraz rahatlamıştım. Arabanın ısıtıcısı tam güçle çalışıyordu.

Bir uyuşturucu müptelasının çıldırdığını, bir polisin kurşunlandığını ve bir uyuşturucu satıcısına ait bir Jaguar'm 18'inci Sokak'ta aşağı doğru hızla gittiğini asla bilemezdim. New Hampshire'da yeşil ışıktaydım. Ama polisi vuran çocuklar trafik kurallarına aldırmıyorlardı. Jaguar'ı bulanık bir şekilde solumda gördüm ve sonra hava yastığı yüzümde patladı.

Kendime geldiğimde, sürücü tarafındaki kapı sol omzumu acıtırıyordu. Parçalanmış camdan bana bakan zenci yüzleri gördüm. Siren sesleri duydum ve tekrar bayıldım.

SOKAK AVUKATI

Sağlık görevlilerinden biri emniyet kemerimi çözdü ve beni konsol üzerinden çekip sağ kapıdan çıkardılar. Birisi, "Kan yok," dedi.

Sağlık görevlisi, "Yürüyebilir misiniz?" diye sordu. Omuzum ve kaburga kemiklerim acıyordu. Ayağa kalkmaya çalıştım ama, bacaklarım tutmuyordu.

Sedyenin kenarına oturarak, "iyiyim," dedim. Arkamda bir karışıklık, gürültü vardı ama arkama dönemiyordum. Beni sedyeye bağladılar ve ambulansa girerken, çevresi polisler ve sağlık görevlileriyle dolu, ters dönmüş Jaguar'ı gördüm.

Ambulansta adamlar benim kan basıncımı ölçerlerken, "İyiyim ben iyiyim," deyip duruyordum. Hareket ettik; bir süre sonra siren sesi hafifledi.

Beni George Washington Üniversite Hastanesi'nin aciline götürdüler, çekilen röntgenlerde kırık görünmüyordu. Bana birkaç ağrı kesici hap verdiler ve özel bir odaya yatırdılar.

Gecenin bir saatinde uyandım. Claire yatağımın yanındaki bir sandalyede uyuyordu.

geleceğini bildiriyordu. Doktorlarımla konuşmuştı ve büyük olasılıkla ölmeyecektim.

Birbirlerini seven, birbirlerine çok düşkün, tam anlamıyla normal ve mutlu bir çift görüntüsü veriyorduk. Bir süre, neden boşanma işine kalktığımızı düşündüm.

Bir hemşire beni yedide uyandırdı ve notu verdi. O benim tansiyonumu ölçüp, sulu kar ve kar yağacağından bahsederken ben notu tekrar okudum. Hemşireden bir gazete istedim. Yarım saat sonra, mısır gevreğimle beraber gazeteyi de getirdi. Hikâye gazetesinin şehir haberleri bölümündeydi. Narkotik polisi silahlı çatışmada birkaç yara almıştı ve durumu kritikti. Uyuşturucu satıcılarından birini öldürmüştü, ikinci satıcı Jaguar'ın sürücüsüydü ve araba kazasında ölmüştü, araştırma devam ediyordu. Benden bahsedilmiyordu ve bu da hoşuma gitti.

Olayın içinde olmasaydım, benim için bu her zamanki polis-uyuşturucu satıcısı çatışmalarından biri olarak kalacak ve tarafımdan okunmayacaktı bile. Kendi kendime, "Sokaklara hoş geldin," diye mırıldandım. Böyle bir olayın, D.C.'de çalışan herkesin başına gelebileceğini düşünüp, kendimi ikna etmeye çalıştım ama başaramadım. Hava karardıktan sonra kentin bu kesiminde bulunmak, belayı davet etmekle eş anlamlıydı.

Sol kolumun dirsekten yukarısı şişmiş ve morarmaya başlamıştı, sol omzum ve köprücük kemiğime dokunamıyordum. Kaburgalarım ağrıyordu ama dik durabiliyordum. Sadece nefes aldığımda acıyorlardı. Banyoya gidip rahatladım ve yüzüme baktım. Arabada bulunan hava yastığı âdeta küçük bir bombaydı. Yüze ve göğüse gelen darbe insanı sersemletiyordu. Ama hasar minimumdu; hafifçe şişmiş bir burun ve gözler, yeni bir şekil almış olan üst dudak. Hafta sonu tatilinde hepsi iyileşir, bir şey kalmazdı.

Hemşire yine bir sürü hapla geldi. Hapların ne olduğunu sorup

SOKAK AVUKATI

öğrendim ve sonra hiçbirini almadım. Haplar, ağrıları dindimick ve beni güçlendirmek içindi ama, ben kafamın berrak olmasını istiyordum. Doktor yedi buçukta geldi ve beni hızlı bir muayeneden geçirdi. Vücudumda kırık çıkık ve yara olmadığından hastanede fazla kalmayacaktım. Doktor, emin olmak için bir dizi röntgen daha çekilmesini istedi. Ben itiraz etmeye kalktım ama o, meseleyi karımla konuşmuştu bile.

Böylece, bana asırlar kadar uzun gelen bir süre, odanın içinde topallayarak yürüdüm, vücudumun hasarlı kısımlarını test ettim, televizyonda sabah haberlerini dinledim ve hiçbir tanıdığımın aniden içeriye girip beni sarı şal desenli robdöşambırım içinde görmemesi için dua ettim.

Bölgede kaza geçirmiş bir arabanın nereye götürüldüğünü bulmak, özellikle kazadan hemen sonra, hiç de kolay bir iş değildi. Tek kaynağım olan telefon rehberiyle işe başladım, ama trafikteki numaralardan yarısı cevap vermedi. Diğerleri cevap verdiler ama çok kayıtsızdılar. Saat erkendi ve hava da çok kötüydü. Günlerden de Cumaydı ve kimse bir şey yapmak istemiyordu.

Kaza geçirmiş arabaların büyük çoğunluğu, Kuzeydoğuda, Ras-co Yolu'ndaki belediye parkına çekiliyordu. Bunu Merkez Mıntıkasında bir sekreterden öğrendim. Polisle ilgili numaraları gelişigüzel çeviriyordum. Arabalar bazen başka yerlere de götürülürlerdi ve benim arabamın hâlâ çekiciye bağlı olma olasılığı da vardı. Sekreter kadının söylediğine göre, çekiciler özel şirketlere aitti ve bu da her zaman sorunlara neden oluyordu. O da bir zamanlar trafikte çalışmıştı ama o işten nefret etmişti.

Sokaklarla ilgili konularda yeni kaynağım olan Mordecai'ı düşündüm. Saat dokuza kadar bekleyip Mordecai'ı aradım. Ona olayı anlattım, hastanede olduğum halde çok iyi olduğumu söyledim ve kaza geçirmiş bir arabayı bulmanın yolunu bilip bilmediğini sordum. Bu konuda bazı fikirleri vardı.

Polly'ye telefon edip ona da aynı hikâyeyi anlattım.

"Gelmiyor musun?" diye sorarken sesi titriyordu, kekeler gibiydi.

"Şu anda hastanedeyim, Polly. Beni dinliyor musun?"

Hattın diğer ucunda tereddüt vardı ve bu da korktuğum şeyi

122

JOHN GRISHAM

doğruluyordu. Büyük olasılıkla bir toplantı odasında, üzerinde koca bir pasta ve bir punç kasesi bulunan bir masa, masanın çevresinde elli kadar insanın şerefe kadeh kaldırarak ne kadar iyi bir insan olduğum konusunda konuşmalar yaptığını görür gibiydim. Ben de birkaç kez bu tür partilere katılmışım. Korkunç şeylerdi bunlar. Benim ayrılmamla ilgili verilen partiye katılmamaya kararlıyım.

Polly, "Ne zaman çıkıyorsun?" diye sordu.

"Bilmiyorum. Belki yarın." Yalan söylüyordum, doktorlarım uygun görsün ya da görmesin, öğleden önce buradan çıkacaktım.

Diğer uçta tereddüt devam ediyordu. Pastalar, punçlar, meşgul kişiler tarafından yapılan önemli konuşmalar ve hatta belki de bir iki armağan. Polly bu durumu nasıl idare edecekti acaba?

Bir süre sonra, "Çok üzüldüm," dedi.

"Ben de üzgünüm. Beni arayan oldu mu?"

"Hayır, henüz yok."

"Güzel. Lütfen Rudolph'a kaza geçirdiğimi söyle, onu sonra arayacağım. Şimdi kapatmalıyım. Başka testler yapacaklarmış."

Böylece, bir zamanlar geleceği çok parlak olan Drake & Swee-ney'deki kariyerimin sonu gelmişti. Kendi veda partimden kaçmışım. Otuz iki yaşında, şirket boyunduruğu ve para esareti prangalarını atmış, kendimi kurtarmışım. Artık vicdanımın sesini dinleyecektim. Her hareket ettiğimde kaburgalarım bıçak saplanıyor gibi olmasa kendimi çok mutlu hissedecektim.

Claire saat on birde geldi. Holde doktorumla yan yana bir şeyler konuştular. Onların tıp terimleriyle konuşmalarını duyabiliyordum. Sonra ikisi beraberce odama girdiler, taburcu olabileceğimi söylediler ve hemen Claire'in evden getirdiği temiz giysileri giydim. Beni arabasıyla eve götürdü, yolda pek konuşmadık. Barışmamız artık olanaksızdı. Basit bir araba kazası neyi değiştirebilirdi ki? Benim yanımda karım olarak değil, bir dost, bir doktor olarak bulunuyordu.

Beni sedire uzattı ve domates çorbası yaptı. Sonra, haplarımı mutfak masasına dizip bana gerekli talimatı verdi ve gitti.

Çorbanın yarısını içip birkaç tuzlu kraker yiyinceye kadar yaklaşık on dakika geçirdim ve sonra telefonu aldım. Mordecai hiçbir şey bulamamıştı.

Dosyalardan yararlanıp emlakçıları aramaya başladım. Sonra

SOKAK AVUKATI

123

bir araba servisi şirketinden bir araba istedim. En sonunda da, vü-cudumdaki berelerin acısını hafifletmek için uzun ve sıcak bir duş aldım.

Arabanın sürücüsünün adı Leon'du. Arabanın ön koltuğunda, onun yanında oturdum ve yolda giderken çukurlara girip zıpladığımızda acıdan bağırılmamaya çalıştım.

Çok güzel bir daireye gücüm yetmeyecekti ama, en azından güvenli bir yer bulmak istiyordum. Leon'un da bazı fikirleri vardı. Bir gazete bayisinin önünde durduk ve bölgenin emlak durumunu gösteren ücretsiz broşürlerden iki tane aldım.

Leon'a göre, şu anda yaşanacak güzel bir yer Dupont Circle'ın kuzeyindeki Adams-Morgan bölgesiydi, ama beni uyarıyordu, burası bile altı ay sonra gözden düşebilirdi. Herkesçe bilinen, benim de birçok kez geldiğim bir yerdi ama hiçbir zaman da durup çevreyi inceleme isteği duymamıştım. Sokaklar, içinde hâlâ insanların yaşadığı, yüzyılın başlarından kalma eski ama pahalı evlerle doluydu. Leon'a göre burası D.C.'nin canlı, hareketli bir semtiydi. En iyi barlar ve kulüpler, en iyi yeni restoranlar burada açılıyordu. Ama, berbat bazı mahalleler de buraya çok yakındı ve insanın çok dikkatli olması gerekiyordu. Senatörler gibi önemli kişiler bile, Senato binası yakınlarında saldırıya uğrayıp soyuluyorlarsa, artık kimse güvende değil demekti.

Adams-Morgan'a doğru yol alırken, Leon koca bir çukurla karşılaştı. Araba büyüklüğündeki çukura girip havaya fırladık, on saniye kadar uçtuk ve sonra sert bir şekilde yere çarptık. Vücudumun sol tarafı acılar içinde kalırken bağırımdan kendimi alamadım.

Leon çok korktu. Ona gerçeği anlatmak, dün geceyi nerede geçirdiğimi söylemek zorunda kaldım. Bunun üzerine arabanın hızını düşürdü ve ev bulmama yardımcı oldu. tık bulduğumuz daireye çıkarken merdivende bana yardım etti. Burası eski, köhne bir daireydi ve halıdan kedi idrarı kokusu geliyordu. Leon, kendinden emin bir tavırla, ev sahibi kadına, böyle bir yeri bu haliyle göstermekten utanması gerektiğini söyledi.

İkinci durağımız beş katlı bir binanın çatı katıydı ve neredeyse merdivende kalıyordum. Asansör yoktu ve ısıtma sistemi iyi çalışmıyordu. Leon ev sahibine kibarca teşekkür etti.

Ondan sonra gördüğümüz daire dördüncü kattaydı, ama güzel,

124

JOHN GRISHAM

temiz bir asansör vardı. Bina, neredeyse Connecticut yakınındaki kuytu bir yer olan VVYoming Caddesi'ndeydi. Aylık kirası beş yüz elli dolardı ve daireyi görmeden kabul etmişim bile. Yorgun ve bitkindim, masada bıraktığım ağır kesici hapları düşünüyordum ve önüme çıkan ilk yeri kiralayabilirdim.

Çatı katında, eğimli tavanlarıyla üç küçük oda, muslukları çalışan bir banyo, tuvalet, temiz bir döşeme ve sokağa bakan pencere-leriyle fena bir yer değildi.

Leon, ev sahibine, "Tamam, tutuyoruz," dedi. Bir kapı eşiğine dayanmışım, düşmemek için direniyordum. Alt kattaki küçük büroda kira anlaşmasını aceleyle okuyup imzaladım ve bir aylık kira ile depozito için bir çek yazarak verdim.

Claire'e hafta sonu evden ayrılacağımı söylemişim ve bunu yapmaya kararlıyım.

Leon, Georgetovvn'daki gösterişli, lüks daireden Adams-Morgan' daki üç küçük odalı daireye neden taşındığımı merak ettiyse bile sormadı. Bunu yapmayacak kadar profesyoneldi. Beni eski evime götürdü ve ben, birkaç hap yutup kısa bir süre uyurken, arabanın içinde bekledi.

Ağrı kesicilerin etkisiyle uyuklarken, bir telefon sesi duyup elimi uzattım, ahizeyi buldum ve güçlükle, "Alo," dedim. Rudolph, "Seni hastanede sanıyordum," dedi. Onun sesini duyup tanıdım ama, kafam hâlâ tam anlamıyla açık değildi. Boğuk bir sesle, "Oradaydım," dedim, "Ama şimdi değilim işte. Ne istiyorsun?"

"Bugün öğleden sonra seni özledik."

Ah, evet. Punç ve kek şovu, diye düşündüm. "Bir araba kazasına uğramayı planlamadım Rudolph. Özür dilerim."

"Sana güle güle demek isteyen bir sürü dostun vardı." "Bana birkaç satır yazıp fakslayabilirler." "Kendini iyi hissetmiyorsun, değil mi?" "Evet Rudolph. Araba çarpmış gibiyim!" "İlaç alıyor musun?" "Neden soruyorsun?"

"Özür dilerim. Bak, Braden Chance bir saat önce büromdaydı. Seni mutlaka görmek istiyormuş. Bunu garip bulmuyor musun?"

SOKAK AVUKATI

125

Sis dağılmış, kafamın içi berraklaşmıştı. "Beni neden görmek il tiyormuş?"

"Bunu söylemedi, ama seni arıyor."

"Ona ayrıldığımı söyle."

"Söyledim zaten. Rahatsız ettiğim için özür dilerim. Vaktin olursa uğra bize. Burada hâlâ dostların var."

"Teşekkürler Rudolph."

Haplarımı cebime attım ve çıktım. Leon arabanın içinde kestiriyordu. Yola çıktığımız zaman Mordecai'ı aradım. Kaza raporunu bulmuştu ve raporda, çekici ve hurdacı olarak Hundley Çekici diye bir firma adı vardı. Firmayı birkaç kez telefonla aramış, fakat karşısına çoğu zaman bir telesekreter çıkmıştı. Sokaklar kaygandı, çok araba kazası oluyordu ve çekicilere sürekli iş düşüyordu. Nihayet saat üç sıralarında telefona bir teknisyen çıkmış, fakat o da doğru bilgi verememişti.

Leon, Hundley'nin Rhode Island'da 7'nci Sokak yakınlarındaki buldu. Eskiden tam servisli bir benzin istasyonu olan bu yerde, şimdi bir garaj, çekici servisi, kullanılmış araba satıcısı ve yük treyleri kiralayan bir firma bulunuyordu. Her pencerede siyah parmaklıklar vardı. Leon kapıya mümkün olduğunca yaklaştı ve ona, "Beni gözünden ayırma," diyerek arabadan inip içeriye daldım. Girerken, kapı birden geriye geldi

ve sol koluma çarptı. Acıyla iki büklüm oldum.  zerinde yağlı bir iş tulumu olan bir oto tamircisi, köşeden çıktı ve bana baktı.

Ona, neden geldiğimi açıkladım. Bir tahta plakaya klipsle tutturulmuş kâğıtlara bakmaya başladı. Arka tarafta bazı adamların konuştuklarını ve k frettiklerini duyuyordum; büyük olasılıkla zar atıyor, viski içiyor, belki de uyurucu satıyorlardı.

Adam, başını k ğıtlardan kaldırmadan, "Onu polis almış," dedi.

"Peki ama, neden?"

"Bilmiyorum. Suç sayılacak bir olay var mıydı?"

"Vardı, ama benim arabamın suçla ilgisi yoktu."

Boş gözlerle baktı. Anlaşılan onun da kendi sorunları vardı.

Nazik olmaya çalışarak, "Onu nerede bulabilirim acaba?" diye sordum.

"Polis, aldığı arabaları genellikle Howard'ın kuzeyinde, Georgia Caddesi'ndeki bir otoparka götürür."

126

JOHNGRISHAM

"Belediyenin kaç parkı var acaba?"

Omuzlarını silkti ve yürümeye başladı. Sonra, "Muhakkak birden fazla," dedi ve kayboldu.

Bu kez kapıyı dikkatle açıp kapadım ve Leon'un arabasına koştum.

Polisin araba hurdalığını bulduğumuz zaman hava kararmıştı, yarım blok kadar bir yer, zincirler ve dikenli tellerle çevrilmişti. Kaza geçirmiş yüzlerce araba içerde rasgele konmuş, hatta bazıları diğerlerinin üzerine yerleştirilmişti.

Leon da kaldırımında yanımda durdu ve içeriye bakmaya başladı. Arabamı gördüm ve, "İşte, orada," diyerek ona gösterdim. Benim Lexus, bir sundurma yakınında,  n  bize doğru duruyordu. Çarpışmada sol ön taraf parçalanmıştı. amurluk gitmişti, motor dışarı fırlamış ve hasar g rm şti.

Leon, "ok şanslı bir adamsınız," dedi.

Bana arpan Jaguar, arabamın yanında duruyordu, tavanı dümdüz olmuş, tüm pencereleri ortadan kaybolmuştu.

Sundurmada ofise benzer bir yer vardı ama, kapalı ve karanlıktı. Büyük giriş kapıları da zincirliydi.  zeri jilet gibi kesici parçalarla dolu dikenli tel yağmurda parlıyordu. Biraz ilerde, köşede, sokak serserileri olduğunu ve bizi g zetlediklerini hissedebiliyordum.

"Hadi, gidelim buradan," dedim.

Leon beni, araba kiralamak için bildiğim tek yer olan Ulusal Havaalanı'na götürdü.

Masa hazırđı, kutuyla alınan Çin yemekleri fırında ısınyordu. Claire bekliyordu ve biraz üzgün ve endişeli görünüyordu ama, ne derece üzgün olduğunu bilemiyordum tabii. Ona, sigorta şirketimin önerisi üzerine araba kiralamaya gittiğimi söyledim. Beni iyi bir doktor gibi muayene etti ve bir hap içirdi.

"Senin evde kalıp dinleneceğini sanıyordum," dedi.

"Denedim ama oturamadım işte. Açlıktan ölüyorum."

Bu, karı koca olarak son yemeğimiz olabilirdi ve böylece ilişkimiz başladığı şekilde, dışardan getirilmiş bir yemeği yiyerek bitebilirdi.

Claire, yemeğin ortasında, "Hector Palma adında birini tanıyor musun?" diye sordu.

SOKAK AVUKATI

127

Güçlölkle yutkundum. "Evet, dedim."

"Bir saat önce telefon etti. Çok önemli bir konuda seninle konuşması gerekiyormuş. Kim o?"

"Şirketteki asistan avukatlardan biri. Bu sabah onunla birlikte benim davalardan birinin dosyası üzerinde çalışacaktık. Adam güç durumda."

"Öyle olmalı. Bu gece saat dokuzda seninle M sokağındaki Nat-han'ın yerinde buluşmak istiyormuş."

Düşünceli bir tavrıla, "Neden bir barda buluşmak istiyor?" diye sordum.

"Bunu söylemedi. Sesinde bir suçluluk vardı."

iştahım kaçmıştı ama, bir şey belli etmemek için yedim. Zaten bu hiçbir şeyi değıştirmezdi tabii. Claire nasıl olsa aldırmayacaktı.

Sulusepken kara dönüşen hafif yağmur altında ve her yanıml ağrıyarak M Sokağı'na yürüdüm. Cuma gecesi buralarda park yeri bulmak olanaksızdı. Zaten adalelerimi biraz çalıştırmak ve kafamı da açmak istiyordum.

Buluşma, bana sorundan başka bir şey getirmeyebilirdi ve yürürken kendimi buna hazırlıyordum. Yaptıklarımın izlerini örtmek için yalanlar düşünüyor, bir şeyler yapmam gerektiğini biliyordum. Hırsızlık yaptığım için, yalan söylemek şimdi büyük bir suç gibi gelmiyordu bana. Hector şirket hesabına çalışıyor olabilirdi ve belki de üzerine dinleme cihazı koymuşlardı. Onu çok iyi dinlemeli ve az konuşmalıydım.

Nathan'ın yeri yarı yarıya doluydu. On dakika erken gelmiştim, ama o, oradaydı ve küçük bir locada, masada beni bekliyordu. Yaklaştığımı görünce hemen yerinden fırladı ve elini uzattı. "Siz Mic-hael olmalısınız. Ben emlak bölümünden Hector Palma. Sizinle tanıştığımı sevindim."

Beni hiç görmemiş gibi davranması, kişiliğime bir saldırıydı. Hemen oradan ayrılmamak için kendimi zor tuttum, kendimi toparlayarak, "Tanıştığımıza sevindim," gibi bir şeyler mırıldandım.

Çevresi kapalı, loca biçimindeki yerde, masadaki yerlerden birini gösterip, samimi bir tavrıla,

gölümseyerek, "Lütfen oturun," dedi. Hafifçe eğildim ve masaya geçip oturdum.

128

JOHN GRISHAM

"Yüzünüze ne oldu?" diye sordu.

"Bir hava yastığım öptüm!"

Hemen, "Evet, kazayı duydum," dedi, "iyi misiniz? Bir yeriniz kırılmadı, değil mi?"

Amacının ne olduğunu anlamaya çalışarak, hafif bir sesle, "Hayır," diye cevap verdim.

Cevabımı alır almaz, "Diğer adamın öldüğünü duydum," dedi. Konuşmamızı o yönetiyordu.

"Evet, bir uyuşturucu satıcısıymış."

Garson geldiğinde, "Ah bu kent," diye mırıldandı, "Ne alırdınız?"

"Sütsüz kahve," dedim. Kendisi içeceği şeyi seçerken, ayağıyla bacağıma dürttüğünü fark ettim.

Garsona baktı ve onların nefret ettikleri, "Ne marka biralarınız var?" sorusunu sordu. Garson ileriye doğru baktı ve bira markalarını saymaya başladı.

Bacağıma dokunması sonucu, göz göze geldik. Elleri masanın üzerindeydi. Garsonu bir kalkan gibi kullandı ve sağ elinin işaret parmağını hafifçe kıvrıp göğsünü işaret etti.

Sonra, "Molson getir bana," dedi ve garson gitti.

Üzerine dinleme cihazı koymuşlardı ve bizi gözetliyorlardı. Ama, garson önümüzdeyken, nerede olurlarsa olsunlar bizi göremezlerdi. İçgüdüsel bir davranışla, aniden dönüp bardaki diğer müşterilere bakmak istedim. Ama şükürler olsun ki, boynumun aniden dönmesi mümkün değildi ve bu nedenle bunu yapmaktan hemen vazgeçtim.

Onun, beni ilk kez görüyormuş gibi karşılayıp selamlamasının nedeni anlaşılmıştı. Hector, bütün gün sorguya çekilmiş ve her şeyi inkâr etmiş olmalıydı.

"Emlak bölümünde çalışan bir asistan avukatım," diye konuştu, "Şirketin ortaklarından Braden Chance'le tanıştınız herhalde."

"Evet." Konuşmalarım kayda geçtiğine göre, onlara fazla bir şey vermemeliydim.

"Ben genelde onun için çalışıyorum. Geçen hafta bir gün onun ofisine geldiğinizde birkaç kelime konuştuk."

"öyle mi? Ben böyle bir şey hatırlamıyorum."

Yüzünde çok hafif bir memnuniyet, gözlerinde bir rahatlama

SOKAK AVUKATI

ifadesi gördüm, bir gözetleme kamerası bunu yakalayamazdı. Bu kez masanın altından onun ayağını ben dürttüm. İkimiz de aynı müzikle dans ediyorduk ve buna seviniyordum.

"Bakın, sizinle görüşmek istememin nedeni, Braden'ın ofisinden bir dosyanın kaybolmasıdır."

"Yoksa ben mi suçlanıyorum?"

"Şey, hayır ama, sizden de kuşkuluyorlar. Kaybolan dosya, geçen hafta habersiz olarak ofise geldiğinizde sorduğunuz dosyaydı."

Öfkeli bir ses tonuyla, "O halde suçlanıyorum," dedim.

"Henüz değil. Sakin olun. Şirket bu konuda kapsamlı bir soruşturma yapıyor ve biz de düşünebildiğimiz herkesle konuşuyoruz. Braden'a bu dosya hakkında soru sorduğunuzu duyduğum için, şirket sizinle de konuşmamı istedi. Bütün mesele bu işte."

"Ben de ne demek istediğinizi anlamıyorum. Bütün mesele bu işte."

"Bu dosya konusunda hiçbir şey bilmiyor musunuz yani?"

"Gayet tabii bilmiyorum. Neden gidip de bir ortağın ofisinden bir dosya alayım?"

"Yalan makinesine girer miydiniz?"

Kendimden emin ve hatta öfkeli bir tavırla, "Tabii," dedim. Beni bir yalan makinesine sokmalarını kabul etmem kesinlikle mümkün değildi.

"Güzel. Bunu hepimizden istiyorlar. Dosyaya biraz yakın, onun çevresinde olanlardan yani."

O sırada garson, bira ve kahvemizi getirip bir durum değerlendirmesi yapmamız için gerekli zamanı sağladı. Hector biraz önce bana, başının dertte olduğunu söylemişti. Yalan makinesine girmek onun sonu demekti. Michael Brock'la firmadan ayrılmadan önce görüştün mü? Kayıp dosyayı konuştunuz mu? Ona dosyadaki belgelerden kopya verdin mi? Kayıp dosyayı alması için ona yardımcı oldun mu? Bu sorulara evet ya da hayır cevabı vermek zorundaydı. Bunlar, basit yanıtlar isteyen zor sorulardı. Yalan söyleyip de testi başarıyla tamamlaması imkânsızdı.

"Parmak izlerini de alıyorlar," dedi. Bunu, sesinin, saklı mikrofona gitmesini önlemek için değil de, bende oluşacak şoku biraz yumuşatmak için daha hafif bir sesle söylemişti.

Ama, bu bir işe yaramadı. Ne hırsızlıktan önce, ne de o zaman-

SA9

130

JOHNGRISHAM

dan bu yana parmak izi bırakabileceğim hiç aklıma gelmemişti, "iyi yapıyorlar," dedim.

"Aslına bakarsanız, bugün öğleden sonra hep parmak izi aldılar. Kapıdan, elektrik düğmesinden, dosya dolabından. Çok parmak izi aldılar."

"Aradıkları adamı bulurlar umarım."

"Bu gerçekten de büyük bir rastlantı, biliyor musunuz? Bra-den'in ofisinde yüz tane kadar aktif dosya var ve kaybolan tek dosya da, sizin, görmeyi çok istediğiniz dosya."

"Bana bir şey mi söylemek istiyorsunuz?"

"Söyledim ya. Gerçek bir rastlantı işte." Bunu, bizi dinleyenler için yaptığını biliyordum.

Benim de biraz rol yapmam gerektiğini düşündüm ve âdeta bağırarak, "Bu tarz konuşmanız hoşuma gitmiyor," dedim, "Beni suçlamak istiyorsanız, polise gidip ihbar edin ve tutuklatın. Aksi takdirde saçma fikirlerinizi kendinize saklayın."

Sakin bir ses tonuyla, "Polis zaten işin içinde," deyince, yapmacık öfkem kayboluverdi. "Bu bir hırsızlık olayı."

"Gayet tabi hırsızlık. Gidip hırsızınızı yakalayın ve vaktinizi benimle boşuna harcamayın."

Birasından uzun bir yudum aldı. "Birisi size Braden'in ofis anahtarlarını verdi mi?"

"Tabii ki hayır."

"Şey, masanızın üstünde bir boş dosya buldular, ayrıca bir de iki anahtarla ilgili bir not vardı. Biri kapıya, biri de dosya dolabına ait."

Boş dosyayı en son nereye koyduğumu hatırlamaya çalışırken, mümkün olduğunca küstah bir tavırla, "Bu konuda hiçbir şey bilmiyorum," dedim. Arkamda bıraktığım izler çoğalıyordu. Ben, bir kanun kaçağı gibi değil, bir avukat gibi düşünmek için eğitilmiştim.

Hector birasından bir yudum daha alınca, ben de kahvemi dudaklarıma götürüp bir yudum aldım.

Yeterince konuşmuştuk. Firmanın ve Hector'un mesajları yerlerini bulmuştu. Şirket, içindekilere dokunulmadan dosyayı geri istiyordu. Hector da bana, bu işle ilişkisi meydana çıkarsa işinden olacağını bildiriyordu.

Onu kurtarmak bana kalıyordu. Dosyayı onlara geri götürür,

SOKAK AVUKATI

her şeyi itiraf eder, kimseye bir şey söylemeyeceğime söz veririm, şirket büyük olasılıkla beni affederdi. Bu durumda kimse zarar göl meyecekti. Hector'un işini kurtarmak dosyanın dönüşüne bağlıydı.

Birden, gitmek için hazırlandım ve, "Hepsi bu mu?" diye sordum.

"Evet. Yalan makinesine ne zaman girebilirsiniz?"

"Size telefonla haber veririm."

Paltomu aldım ve çıktım.

v

16

Bir süre sonra, Mordecai'ın, bazı nedenlerle, çoğu zenci olmalarına karşın bölge polislerinden hiç hoşlanmadığını öğrenecektim. Ona göre, polisler evsizlere karşı çok sert davranıyorlardı ve onun iyi ve kötüyü derecelendirmesinde genellikle standart buydu.

Ama dost olduğu polisler de vardı ve bunlardan biri de, 'sokaklardan' diye tanımladığı Komiser Muavini Peeler'di. Peeler, Hukuk Bürosu yakınlarında bir cemaat merkezinde sorunlu çocuklarla uğraşırdı ve Mordecai'la birlikte aynı kiliseye giderlerdi. Peeler'in tanıdığı çoktu ve benim, arabamı almama yardımcı olabiliirdi.

Cumartesi sabahı saat dokuzdan biraz sonra Hukuk Bürosu'na geldi. Mordecai ve ben kahvelerimizi içiyor ve ısınmaya çalışıyorduk. Peeler Cumartesi günleri çalışmıyordu. Onun, yatakta kalmayı yeğlediğini hissettim.

Mordecai arabayı sürer ve gevezelik ederken, ben arkada oturuyordum. Kaygan sokaklarda kuzeydoğuya doğru yol alıyorduk. Meteoroloji kar yağışı vermişti ama buz gibi bir yağmur yağıyordu ve trafik çok hafifti. Soğuk Şubat sabahlarından biriydi ve ancak kendine güvenenler sokağa çıkabiliyordu.

Georgia Bulvarı yakınlarındaki belediye otoparkı ya da hurdalığının kilitli büyük kapısına yakın bir noktada kaldırımın kenarına park ettik. Peeler, "Burada bekleyin," dedi. Lexus'un kalıntısını görebiliyordum.

Peeler kapıya gitti, bir direk üzerindeki düğmeye dokundu ve sundurmanın altındaki ofisinin kapısı açıldı. Elinde şemsiye olan ufak tefek, zayıf, üniformalı bir polis memuru geldi ve Peeler'le bir şeyler konuştular.

Peeler arabaya döndü, girip, kapıyı çarparak kapadı ve omuzlarındaki suyu silkeledi. Sonra, "Seni bekliyor," dedi.

Arabadan, yağmurun altına çıktım, şemsiyemi kaldırdım ve Polis memuru VVinkle'ın asık bir suratla beni beklediği kapıya doğru koşar adımlarla yürüdüm. Düzinelerce anahtar çıkardı ve kapıdaki.

SOKAK AVUKATI

koca asma kilide uyanı nasılsa buldu. Sonra, kapıyı açarak, "Bu taraftan," dedi. Su ve çamur dolu çukurlara batmamak için zıplayarak, mıcır kaplı yolda onu izledim. Her hareketimde tüm vücudum acı içinde kalyordu ve bu nedenle dikkatli olmaya gayret ediyordum. Adam doğruca benim arabama yürüdü.

Ön koltuğa oturdum ve aradım, ama dosya orada değildi. Kısa bir panik sürecinden sonra, onu sürücü koltuğunun arkasında, yerde buldum, olduğu gibi duruyordu. Dosyayı aldım ve çıkmaya hazırlandım. Arabanın hasarını incelemek niyetinde değildim. Kendim tek parça halinde kurtulmuştum ya, önemli olan buydu. Sigorta şirketiyle haftaya görüşebilirdim.

Winkle, "Aradığınız bu muydu?" diye sordu.

Gitmeye hazır bir tavırla, "Evet," diye cevap verdim.

"Beni izleyin."

Bir köşesinde yanan bütan gazı sobasının püskürttüğü sıcak havayla ısınmış olan sundurma ofisine girdik. Duvara asılı on kadar rapor levhasından birini aldı ve elimdeki dosyaya bakmaya başladı. Kâğıda bir şeyler yazarken, "Kahverengi karton dosya," dedi, "Yaklaşık beş santim kalınlığında." Ben orada, elimde sanki bir altın külçesi tutuyormuş gibi hareketsiz duruyordum. "Dosyanın üzerinde bir yazı var mı? İsmi ne?"

Ona itiraz edecek durumda değildim. Bu adamı atlatacak, beni yakalatmayacak bir şeyler söylemeliydim. "Neden sordunuz?" dedim.

"Onu masanın üzerine koyun," dedi.

Dediğini yaptım ve dosyayı masaya koydum. Yazmaya devam ederek, "RiverOaks çizgi TAG Şti.," dedi, "Dosya numarası TBC-96-3381." Bıraktığım ipuçları artıyordu.

Kuşkusunu saklamaya gerek görmeden, dosyayı göstererek, "Bu size mi ait?" diye sordu.

"Evet."

"Pekâlâ, artık gidebilirsiniz."

Ona teşekkür ettim ama bana cevap vermedi. Hurdalık alanda koşmak istedim ama, yürümek bile zordu benim için. Arkamdan geldi ve ben çıkınca kapıyı tekrar kilitledi.

Arabaya girdiğim zaman, Mordecai ve Peeler, ön koltukta arkaya döndüler ve merakla dosyaya baktılar, ikisi de bir şey bilmiyor-

134

JOHN GRISHAM

lardı. Sadece Mordecai'a dosyanın çok önemli olduğunu söylemiştim. Arabayla birlikte yok edilmeden önce onu ele geçirmek zorundaydım.

Tüm bu çabalar basit bir karton dosya için miydi?

Hukuk Bürosu'na doğru yol alırken dosyayı açıp içindekileri incelemek istedim ama kendimi tuttum.

Peeler'e teşekkür ettim, Mordecai'a allahısmaıradık dedim ve arabayı çok dikkatle kullanarak, yeni evime doğru yola çıktım..

Paranın kaynağı federal hükümetti ki, bu da D.C.'de sürpriz değildi. Posta İdaresi, kentte yirmi milyon dolarlık büyük bir posta hizmetleri tesisi inşa etmek istiyordu ve bu tesisi inşa edip kiralamak ve yönetimini üstlenmek isteyen büyük şirketlerden biri de RiverOaks idi. İnşaat için, hepsi de kentin fakir ve eski mahallelerinde olan birkaç yer seçilmişti. Bu yerler arasında bir ön seçim yapılmış ve geçtiğimiz Aralık ayında üç bölge belirlenmişti. RiverOaks şirketi, bu iş için gerekli olabilecek tüm bu ucuz yerlerin alımlarına hemen başlamıştı.

TAG, kaydını usulüne uygun olarak yaptırmış bir şirketti ve tek sahibi olarak da, eski bir kadın simsarı,

hileli işler yapmış ve iki sabıkası olan Tillman Gantry görülyordu. Kentteki böyle hirçok insandan biriydi işte. Gantry, yasadışı işlerden sonra, ikinci el otomobil ve emlak işlerine başlamıştı. Terk edilmiş binaları satın alarak bazen yenileyip satmış, bazen kiraya vermeye başlamıştı. Bir dosyaya göre TAG'ın elinde on dört mülk görünüyordu. ABD Posta Servisi'nin büyük bir tesis yaptırma işinde, RiverOaks ve Gantry'nin yollar kesişmişti.

Posta Servisi, 6 Ocak'ta taahhütlü bir mektupla, RiverOaks'a yeni tesislerinin inşaatını/mal sahipliğini/yöneticiliğini üstlenecek şirket olarak kendilerinin seçildiğini bildirmişti. Gönderdikleri sözleşmedeki teklife göre yirmi yıllık kontrat yapılacak ve her yıl 1.5 milyon dolar kira ödenecekti. Mektupta ayrıca, RiverOaks ve Posta İdaresi arasındaki kati anlaşma 1 Marta kadar imzalanmadığı takdirde, anlaşmanın iptal edileceği de bildiriliyordu. Federal Hükümet, bu işi yedi yıl süreyle düşünüp planladıktan sonra, şimdi binanın bir çırpıda yapılvirmesini istiyordu.

RiverOaks, avukatları ve emlakçıları hemen işe giriştiler. Firma,

SOKAK AVUKATI

I 35

Ocak ayında Florida Bulvarı'nda, tahliyenin yapıldığı antrepo yakı nmda dört arazi satın aldı. Dosyada bölgenin iki haritası vardı, satın alınmış mülk taranmış, satış görüşmeleri süren mülk de açık renkle gösterilmişti.

1 Marta sadece yedi gün kalmıştı. Chance'ın, dosyanın kaybolduğunu bu kadar çabuk anlaması normaldi. Her gün o dosyayla çalışıyordu.

Florida Bulvarı'ndaki antrepo, bir önceki Temmuz ayında, dosyada belirtilmemiş bir fiyata TAG tarafından satın alınmıştı. RiverOaks burasını, 31 Ocakta, yani DeVon Hardy ve Burton ailesinin sokağa atılmalarından dört gün önce, iki yüz bin dolara almıştı.

Salonum olacak odanın çıplak parke zemininde yere oturmuş, dosyadaki belgeleri teker teker çıkarıp inceliyor ve yerlerini kaybetmemek için gerekli notları alıyordum, sayfaları tekrar yerli yerlerine koymam gerekiyordu. Her emlak dosyasında olduğunu sandığım bir sürü kâğıt vardı dosyada: önceki yılların vergi kayıtları, önceki tapu senetlerinin kopyaları, mülkün satışıyla ilgili anlaşmalar, emlakçılarla yapılan yazışmalar ve benzeri belgelerdi bunlar. Satış nakit parayla yapılmıştı ve işin içinde hiçbir banka yoktu.

Dosyanın sol kapağı içinde, her belgeyi tarihiyle gösteren basılı bir fihrist görülyordu. Listedeki ayrıntılarda, Drake & Sweeney'de bunu hazırlayan sekreterin organizasyon yeteneği görülebiliyordu. Bir dosyaya giren tüm belge, harita, fotoğraf ya da krokinin, fihriste kaydedilmesi gerekirdi. Bunu bizlere defalarca söylemişlerdi. Çoğumuz bunu uzun zaman uğraştıktan sonra öğrenmiştik; ayrıntılı olarak fihriste işlenmemiş bir belgeyi bulmak için bir sürü kâğıt karıştırmak kolay değildi tabii. İstedığınız belgeyi otuz saniyede bulamadığınız takdirde iş bitmişti.

Chance'ın dosyası kusursuzdu; sekreterinin, ayrıntılara büyük önem veren bir kadın olduğu belliydi. Ama dosyada tahrifat yapılmıştı.

Hector Palma 22 Ocakta, normal bir satın alma öncesi inceleme için yalnız başına antrepoya gitmişti. İçeri girerken, iki sokak serserisinin saldırısına uğramış, başına darbe yemiş ve adamlar bıçak tehdidiyle onun cüzdanını ve bozuk paralarını almışlardı. Palma, 23 Ocakta evinde kalmış ve dosya için saldırıyla ilgili bir rapor yazmıştı. Raporun son cümlesi şöyleydi: "İnceleme için 27 Ocak Pa-

JOHN GRISHAM

zartesi bir koruma elemanı ile döneceğim." Rapor uygun bir şekilde dosyaya girmişti.

Fakat ikinci ziyaretiyle ilgili rapor yoktu. Fihristte 27 Ocak tarihinin karşısında, 'H.P. notu - yerin ziyareti, binanın incelenmesi,' yazıyordu.

Hector Palma 27 Ocakta bir muhafızla oraya gidip binayı incelemiş, hiç kuşkusuz içerde bir sürü evsiz bulmuş ve diğer çalışmalarına bakılırsa, mükemmel bir rapor ya da not yazmış olacaktı.

Bu not dosyadan çıkarılmıştı. Bu bir suç değildi kuşkusuz, ben de fihriste not düşmeden dosyalardan bir sürü kâğıt çıkarır ama sonra onları mutlaka tekrar dosyadaki yerlerine koyardım. Fihriste işlenmiş bir belgenin, mutlaka dosyanın içinde bulunması gerekirdi.

Kapatma 31 Ocak Cuma günü yapılmıştı. Hector ertesi Salı günü evsizleri oradan çıkarmak için geri gitmişti. Yanında, eski bir polis olan bir güvenlik elemanı ile, bir tahliye firmasının dört memuru vardı, iki sayfalık rapora göre, tahliye işlemi üç saat sürmüştü. Hector duygularını saklamaya çalışmış ama, insanların sokaklara atılmasına dayanamadığı anlaşılıyordu.

Son rapordaki şu cümleleri okuduğum zaman kalbim duracak gibi oldu: "Annenin dört çocuğu vardı ve biri bebektir. Suyu olmayan iki odalı bir dairede yaşıyordu. Döşemeye serilmiş iki yatakta uyuyorlardı. Çocukları olayı seyrederken, kadın, polisle kavga etti. Sonunda zorlukla atıldılar."

Demek annesi polisle mücadele ederken, Ontario onları seyretnmişti.

Sokağa atılanların listesi vardı ve hepsi, çocuklar dışında on yedi kişiydi. Bu liste, Pazartesi sabahı *Post* gazetesinin kopyasıyla birlikte masamın üzerine bırakılan listenin ayısıydı.

Dosyanın en sonunda, fihriste işlenmemiş ve dağınık duran, on yedi kişiye yazılmış tahliye uyarı mektupları vardı ve bunlar gönderilmemişlerdi. Evsizlerin, uyarılmak da dahil, hiçbir hakları yoktu. Uyarı mektupları, sonradan düşünülmüş ve usulen dosyayı tamamlamak için yazılmışlardı. Bunlar büyük olasılıkla, Mister olayından sonra Chance tarafından, belki gerekli olur düşüncesiyle dosyaya konmuş olacaktı.

SOKAK AVUKATI

Dosyada tahrifat yapıldığı belliydi ve aptalca bir işti. Fnk.ıl Chance firmanın bir ortağıydı. Bir ortağın, dosyasını başkasına teslim ettiği hiç duyulmamıştı.

Dosya başkasına teslim edilmemişti, çalınmıştı. Bu da bir suçtu ve şu an bunun kanıtları belirleniyordu. Hırsız, bir ahmaktı.

Yedi yıl önce işe başlamadan önce, özel araştırmacılar tarafından parmak izlerim alınmıştı. Bu parmak izleriyle Chance'ın dosya dolabından alınanları karşılaştırmak güç bir şey değildi. Bu iş birkaç dakikada yapılabilirdi ve eminim yapılmıştı da. Acaba tutuklanmam için emir çıkmış mıydı? Bu kaçınılmazdı.

Başlamamdan üç saat sonra işi bitirdiğimde, yerde bir sürü kâğıt vardı. Hepsini eski sıralarıma göre

yeniden dosyaya yerleştirdim ve sonra Hukuk Bürosu'na gidip kopyalarımı çıkardım.

Claire, notunda, alışverişe gittiğini söylüyordu. Çok güzel bavullarımız vardı ama eşya paylaşımında onları unutmuştuk. Yakın gelecekte o benden daha çok seyahat edebilirdi ve bu nedenle spor çantalar ve torbalar gibi ucuz şeyleri aldım. Yakalanmak istemiyordum ve bunun için, çoraplar, çamaşırlar, tişörtler, tuvalet malzemesi, ayakkabılar gibi şeyleri yatağın üzerine yığdım, ama sadece bir yıl içinde kullandıklarımı almıştım. Karım diğerlerini atabilirdi.  ekmecelerimi ve ilaç dolabının benim payıma düşen bölümünü aceleyle boşalttım. Maddi-manevi acılar içinde spor torbalarımı iki kat indirip kiraladığım arabaya yükledim ve sonra elbiseleri almak için tekrar yukarıya  ıktım. Son beş yıldır kullanmadığım uyku tulumunu buldum ve bir yastık ve yorganla birlikte onu da aldım.  alar saatimi, radyomu, birkaç CD ile birlikte CD  alarımı, mutfaktaki 33 ekran TV'yi, kahve makinesini, sa  kurutucusunu ve birkaç mavi havluyu almaya hakkım vardı.

Araba dolunca ona bir not bıraktım ve ayrıldığımı söyledim. Notumu onunkinin hemen yanına koydum. Karmakarışık duygular içindeydim ve o anda kendimi hiç de iyi hissetmiyordum. Daha önce hiç taşınmamıştım ve bu işin nasıl yapıldığını bilmiyordum.

Kapıyı kilitledim ve merdivenden aşağı indim. Birkaç gün sonra, geriye kalan eşyalarımı almak için buraya tekrar geleceğimi biliyordum ama, sanki aşağıya son kez iner gibi idim.

Karım notu okuyacak, neler aldığımı anlamak için  ekmeceleri

138

JOHN GRISHAM

ve dolapları açıp bakacak ve gerçekten de gittiğimi anlayınca oturup ağlamaya başlayacaktı. Belki de hüngür hüngür ağlayacaktı ama, bunun uzun s rmeyeceğinden emindim. Bir sonraki aşamaya kolayca geçebilecekti.

Arabayı sürerken hiç de  zg rm ş gibi hissetmiyordum kendimi. Tekrar bekâr olmak çok heyecanlı bir şey değildi. Claire'le ben, ikimiz de kaybetmiştik.

17

Kendimi ofise kilitledim. Hukuk Bürosu, Pazar günü, Cumartesi g nk nden daha da soğuk oluyordu. Kalın bir kazak, fitilli kadife pantolon, kalın çoraplar giydim ve masama oturup, önüme iki fincan dumanı tüten kahve alarak gazetemi okumaya başladım. Binada bir ısıtma sistemi vardı, ama şimdi onunla uğraşacak halde değildim.

İstediğim gibi sağa sola, ileriye geriye yatan deri kaplı eski koltuğumu özlemiştim. Yeni koltuğum, düğünlerde kiralanan katlanır sandalyelerden biraz daha iyice sayılırdı. İyi günlerimde de pek rahat etmeyeceğimden emindim, ama şu anki, dayak yemişe benzer halimle bir işkence aletinden farksızdı.

Masa, belki de terk edilmiş bir okuldan alınmış, eski, kare şeklinde ve kutuya benzer bir şeydi, her iki yanında üçer  ekmece vardı ama, bunları açmak büyük çaba gerekiyordu. Masanın diğer tarafındaki müşteri sandalyeleri gerçekten de katlanır tiplerdendi, biri siyahtı, diğer de şimdiye kadar görmediğim bir yeşilimsi bir renge boyanmıştı.

Sıvalı duvarlar yıllar önce boyanmış ve boya, açık limon rengine dönüşüp iyice solmuştu. Duvarlarda çatlaklar vardı ve tavan köşelerinde örümcek ağları g r l yordu. İçerdeki tek dekorasyon, Temmuz

1988'de Alışveriş Merkezi'nde yapılan Adalet Yürüyüşünün çerçevesiymiş afişiydi.

Döşeme eski meşe ağacındandı ve tahtaların uçları uzun yıllar kullanım sonucu artık yuvarlaklaşmıştı. Odanın bir süre önce sü-pürüldüğü, köşede duran süpürge ve faraştan anlaşılıyordu ve bundan sonraki temizliğin de bana ait olacağı açıktı.

Aman Tanrım! diye düşündüm. Sevgili ağabeyim Warner benim burada Pazar günü, şu berbat masamda titreyerek oturup, duvardaki çatlaklara baktığımı, müşterilerin rahatsız etmemesi için kendimi içeriye kilitlediğimi görse bana öyle küfürler ederdi ki, bu renkli küfürleri unutmamak için yazmak zorunda kalırdım.

140

JOHN GRISHAM

Annemle babamın tepkisinin ne olacağını düşünemiyordum. Kısa bir süre sonra onlara telefon ederek, hem iş, hem ev adresimin değiştiğini bildirip çifte şok yaşatacaktım.

Kapının gürültüyle vurulması, beni korkuyla yerimden sıçrattı. Oturduğum yerde ne yapacağımı bilemiyormuş gibi doğruldum. Sokak serserileri arkamdan mı gelmişlerdi yoksa? Ön kapıya doğru giderken, kapı tekrar vuruldu ve birinin, kapıdaki parmaklıklar ve kalın cam arkasından içeriye görmeye çalıştığını fark ettim.

Kapıdaki adam Barry Nuzzo idi ve titriyor, bir an önce içeriye girip kendini güvende hissetmek istiyordu. Kapıyı açtım ve onu içeriye aldım.

Ben kapıyı tekrar kilitlerken, ön odada etrafına bakındı ve, "Burası berbat bir mahalle!" diye homurdandı.

Onun gelişine şaşırılmış ve ne demek istediğini anlamamıştım. "Garip bir yer, değil mi?" dedim.

"Felaket bir yer dostum!" Burası âdeta hoşuna gitmiş gibiydi. Eldivenlerini yavaşça çıkarırken, Sofia'nın masasının etrafından dolandı, yığılı dosyaları devirmemek için hiçbir şeye dokunmamaya özen gösteriyordu.

"Cebimize biraz fazla para kalsın diye genel giderleri düşük tutuyoruz," dedim. Bu, Drake & Sweeney'de söylenen eski bir espriydi. Ortaklar durmadan giderlerin çok olduğundan şikâyet ederler, fakat çoğu da ofislerini yeni eşyalarla döşemek isterlerdi.

Hâlâ eğleniyormuşçasına, "Demek buraya para için geldin, öylemi?" diye sordu.

"Tabii."

"Sen aklımı kaçırmışsın."

"Bana ihtiyaçları vardı."

"Evet, herhalde bazı sesler duyuyorsun."

"Buraya bunun için mi geldin sen? Bana deli olduğumu söylemek için mi yani?"

"Claire'e telefon ettim."

"Ee, ne söyledi sana?"

"Evden ayrıldığımı söyledi."

"Bak bu doğru işte. Boşamyoruz."

"Yüzüne ne oldu?"

"Arabadaki hava yastığı."

SOKAK AVUKATI

"Ah, evet, unuttum. Sadece çamurluklar zarar gördü san[VO] dum."

"Tabii, çamurluklar da eğilip büküldü."

Paltosunu bir sandalyeye düzgün bir şekilde koydu, fakat hemen tekrar alıp giydi. "Giderleri düşürmeye çalışırken kalorifer parasını da mı ödemiyorsunuz yoksa?"

"Arada bir ödemediğimiz, bir ayı atladığımız oluyor."

Etrafta biraz daha dolaştı, yan taraftaki küçük ofislere göz attı. Sonra, "Buranın masraflarını kim ödüyor?" diye sordu.

"Bir vakıf."

"Çökmekte olan bir vakıf galiba, öyle mi?"

"Evet, hızla batmakta olan bir vakıf."

"Nasıl buldun burayı?"

"Şu bizim öldürülen Mister buraya gelirmiş. Bunlar onun avu-katlarıymışlar."

"Zavallı Mister," diye mırıldandı. Bir an için çevreyi incelemeyi bıraktı ve bir duvara bakmaya başladı. "Acaba bizi gerçekten öldürecek miydi? Ne diyorsun?"

"Hayır. Kimseye söz dinletemiyor, derdini anlatamıyordu. Zavallı evsiz insanlardan biriydi işte. Sadece sesini duyurmak istedi."

"Onun üzerine atlamak geçti mi hiç içinden?"

"Hayır, ama onun elinden silahı alıp Rafter'ı vurmayı düşündüm."

"Keşke yapsaydın bunu."

"Belki gelecek sefere yaparım."

"Kahven var mı?"

"Tabii, otur şuraya."

Barry'nin, beni izleyip mutfağa gelmesini istemiyordum, çünkü içerisi rezaletti. Büyük fincanlardan birini bulup hemen yıkadım ve kahve doldurdum. Sonra onu ofisime davet ettim.

Etrafına bakındı ve, "Güzel," dedi.

Gururlu bir tavrıyla, "işte en büyük darbelerimizi burada indiriyoruz," dedim. Masanın iki tarafına geçip, kırılacakmış gibi gıcırdayan sandalyelere oturduk.

"Hukuk fakültesindeyken böyle bir ofis mi hayal ederdin?" diye sordu.

142

JOHNGRISHAM

"Hukuk fakültesini unuttum bile. O zamandan bu yana saat hesabıyla pek çok fatura çıkardım."

Nihayet ciddi bir ifadeyle yüzüme baktı. Gülümsemiyordu, şakalar ve espriler bitmişti. Böyle düşündüğüm için utanıyordum ama, yine de Barry'nin üzerinde dinleme cihazı bulunup bulunmadığı geldi aklıma. Hector'u gönderirken gömleğinin altına dinleme cihazı koymuşlardı ve aynı şeyi Barry'de de yapabilirlerdi. Onun böyle bir şeye itiraz edeceğinden emindim, ama yine de zorlayabilirlerdi. Ben artık bir düşmandım onlar için. "Demek buraya Mister için geldin, öyle mi?" "Sanırım öyle oldu." "Peki, ne buldun?"

"Benimle oyun oynama Barry. Şirkette neler oluyor? Neler yapmak istiyorsunuz siz? Beni kıstırmak mı niyetiniz?"

Söylediklerimi düşünür gibi, ses çıkarmadan kahvesinden birkaç yudum aldı. Sonra, içtiğini tükürecekmiş gibi, "Kahve berbat," dedi.

"En azından sıcak, değil mi?" "Claire konusuna çok üzüldüm."

"Teşekkür ederim ama, o konuda konuşmak istemiyorum." "Kayıp bir dosya var Michael. Herkes senden kuşkuluyor dostum."

"Buraya geldiğini kim biliyor?" "Karım."

"Seni buraya şirket göndermedi mi yani?" "Kesinlikle hayır."

Ona inanıyordum. Yedi yıldan beri çok iyi ve samimi arkadaşlık onunla. Ama bu arkadaşlığımızı tam olarak yürütemeyecek kadar da meşguldük.

"Neden benden kuşkuluyorlar peki?"

"Dosyada Mister'la ilgili bazı şeyler varmış. Braden Chance'a gitmiş ve o dosyayı görmek istediğini söylemişsin. Dosyanın kaybolduğu gece de seni onun ofisinin yakınlarında gören olmuş. Birinin sana, almaman gereken bazı anahtarlar verdiğine dair kanıtlar var."

"Hepsi bu mu?"

"Bu ve parmak izleri tabii."

Şaşırmış görünerek, "Parmak izleri mi?" diye söylendim.

"Her yerde. Kapıda, elektrik düğmesinde, dosya dolabında, her yerde parmak izi var Michael. Oraya girdiğin apaçık ortada dostum. Dosyayı sen aldın. Şimdi söyle bana, onunla ne yapacaksın?"

"Bu dosya hakkında neler biliyorsun?"

"Bizim emlak bölümü müşterilerinden biri Mister'ı evinden atmış. Adam eski bir binada oturuyormuş. Tabii sokağa atıldığı için çıldırıp bize saldırdı ve ödümüzü kopardı, neredeyse sen de vuruluyordun. Bütün bunlar senin sinirlerini bozmuş olmalı."

"Hepsi bu mu?"

"Bize söyledikleri bundan ibaret."

"Bunları söyleyenler kimler peki?"

"Tepedekiler tabii, kim olacak! Cuma akşamı, şirketteki herkese, avukatlara, sekreterlere, yardımcılara birer not gönderip, bir dosya çalındığını, senden kuşkulandıklarını ve şirkette kimsenin seninle temas etmemesini bildirdiler. Şu anda burada bulunmam aslında yasaklanmış durumda."

"Merak etme, kimseye söylemem."

"Teşekkürler."

Braden Chance, insanların sokağa atılımlarıyla Lontae Burton arasındaki bağlantıyı kurmuş olsa bile, bunu başkalarına söyleyecek bir adam değildi tabii. Bunu ortakları bile bilmiyordu, bundan emindim. Barry bana dürüst davranıyordu. O da, benim dosyayla olan ilgimin, sadece DeVon Hardy'yle sınırlı kaldığına inanıyor olmalıydı.

"O halde neden geldin?"

"Ben senin dostunum. Ortalık karmakarışık. Aman Tanrım, Cuma günü şirkete polisler geldi, buna inanabiliyor musun? Geçen hafta da özel tim gelmişti ve bizler de rehineydik. Sen şimdi bir uçurumdan atlamış durumdasın. Ayrıca Claire konusu da var. Neden bir süre uzaklaşmıyorsun buradan? Birkaç haftalığına bir yerlere gidelim, dostum. Karılarımızı da alalım."

"Nereye?"

"Bilmiyorum. Ama ne fark eder. Örneğin adalara gidebiliriz."

"Bunun ne yararı olur ki?"

"En azından biraz gevşer, rahatlatırız. Tenis oynarız, uyuruz. Kendimizi yenileriz biraz."

"Masrafları şirket mi ödeyecek?" "Hayır, ben ödeyeceğim."

"Claire'i unut Barry, o iş bitti. Uzun zaman aldı ama sonunda bitti."

"Pekâlâ, o zaman sadece ikimiz gideriz biz de." "Ama, benimle görüşmemen gerekmiyor mu senin?" "Dinle, bir fikrim var. Sanırım Arthur'a gidip onunla uzun bir konuşma yapabilirim. Bu meseleyi çözümllemeliyiz. Dosyayı geri getir, içindekileri unut, şirket de unuttur ve affeder, biz de iki haftalığna Maui'ye gidip tenis oynarız, sonra sen de dönüşte eski lüks ofisine tekrar oturursun."

"Seni onlar gönderdi, değil mi?" "Hayır! Yemin ederim." "Bu iş yürümez Barry."

"Peki ama neden? Bana iyi bir neden söyle. Lütfen." "Bir avukat olmak için, sadece saatleri sayıp fatura çıkararak para kazanmak yetmiyor. Neden birer şirket fahişesi olmak istiyoruz acaba? Bundan bıktım Barry. Biraz daha farklı şeyler yapmak istiyorum."

"Hukuk fakültesinin birinci sınıfındaki öğrenciler gibi konuşuyorsun."

"Tamamiyle. Bu mesleğe girdik, çünkü yasaların daha yüksek amaçlara hizmet edeceğini sanıyorduk. Adaletsizliklerle, sosyal hastalıklarla mücadele edecek ve avukat olarak büyük işler başaracaktık. O zamanlar idealistlik dostum. Bunu neden tekrar yapamaya-lım yani?"

"ipotekleri, taksitlerimizi unuttun galiba."

"Seni yanımda çalışman için ayartmaya çalışmıyorum. Senin üç çocuğun var, çok şükür ki Claire ve ben çocuk sahibi olmadık. Ben biraz deliliğe tahammül edebilirim."

Daha önce dikkat etmediğim köşe radyatörlerinden biri tıkırdamaya, tıslamaya başladı. Ona baktık ve içerisinde biraz ısınabileceğim düşünerek umutla bekledik. Bir dakika geçti, sonra iki.

Arkadaşım, gözleri hâlâ radyatörde, fakat onu görmüyormuş gibi dalgın bir tavırla, "Seni yakalamaya gelecekler Michael," dedi.

"Onlar mı? Yani biz demek istiyorsun, değil mi?"

"Evet, şirket yani. Dosya çalamazsın. Müvekkili düşünsene. Mü-

SOKAK AVUKATI_____

vekkil şirkete güveniyor ve gizlilik sağlayacağını biliyor. Bir dosya çaldığı takdirde şirketin yapabileceği tek şey, onu arayıp bulmakla il.

"Beni suçlayacaklar, değil mi?"

"Büyük olasılıkla. Hepsi de çılgına dönmüş durumdalar, Michael. Onları ayplayamazsın. Seni ayrıca baro disiplin kuruluna vermeyi düşünüyorlar. Sana bir uyarı yazısı da gelebilir. Rafter bu iş üzerinde çalışmaya başladı bile."

"Mister neden sanki biraz daha aşağıya sıkmadı kurşunu?"

"Peşindeler dostum."

"Şirketin kaybı benimkinden fazla olur."

Dikkatle yüzüme baktı. Dosyanın içinde neler olduğunu bilmiyordu.

"Yoksa dosyada Mister'dan başka şeyler de mi var?" diye sordu.

"Hem de çok. Şirket çok açık vermiş. Benim peşimden gelirlerse ben de onların peşinden giderim."

"Çalınmış bir dosyayı kullanamazsın. Ülkede hiçbir mahkeme onu delil olarak kabul etmez. Sen dava konularını bilmiyorsun."

"Evet ama öğreniyorum. Onlara, üzerime gelmemelerini söyle. Unutma, dosya bende ve içinde de pek çok pislik var."

"Onlar sadece birkaç evsiz serseriymiş Michael."

"Bu iş sandığından çok daha karmaşık dostum. Birinin Braden Chance'la bir masaya oturup gerçekleri öğrenmesi gerekiyor. Raf-ter'a söyle, kafasızca işler yapmadan önce iyice düşünsün, inan bana Barry, bu iş tam manşetlik. Bunu yaparsam hiçbiriniz evinizden çıkamaya cesaret edemeyeceksiniz."

"Yani ateşkes mi istiyorsun? Dosya sende kalsın, biz de peşini bırakalım, öyle mi?"

"En azından şimdilik. Gelecek hafta ya da daha sonrası için ne yapacağımı bilemiyorum."

"Neden Arthur'la konuşmuyorsun? Ben hakemlik yapabilirim. Üçümüz bir odaya girer, kapıyı kilitler ve bir çözüm yolu ararız. Ne diyorsun?"

"Artık çok geç. İnsanlar öldü."

"Mister öldürülmeyi kendisi istedi."

"Başkaları da var," dedim ama yeterince konuşmuştum. Arkadaşımdı ama, konuştuklarımızı hiç kuşkusuz patronlarına anlatacaktı.

SA10

146

JOHNGRISHAM

"Biraz daha açık konuşur musun?" dedi.

"Konuşamam. Konunun gizliliği var."

"Dosya çalan bir avukatın gizlilikten bahsetmesi sahte bir görüntü veriyor."

Radyatörden yine takırtılar, sesler gelmeye başladı ve biz de konuşmayı kesip bir süre ona baktık, ikimiz de, daha sonra pişman olacağımız şeyler söylemek istemiyorduk.

Arkadaşım bana, büroda çalışan diğerlerini sordu ve ona hemen onların isimlerini söyledim. Birkaç kez başını salladı ve, "inanılacak gibi değil," diye mırıldandı.

Kapıda durdu ve, "Arada bir görüşelim," dedi.

"Tabii."

18

işe alışmam, yaklaşık otuz dakika, yani bürodan, kuzeydoğuda, Petworth'daki Samaritan Evi'ne gidinceye kadar sürdü. Mordecai arabayı sürerken bir yandan da konuşuyor, ben de çantam kucağımda, kurtlara atılacak bir kuzu gibi sessizce ve sinirli bir halde otuyordum. Blucin pantolon, beyaz gömlek ve eski bir lacivert blazer giymiş, kravat takmışım, ayaklarımda da beyaz çoraplar ve eski Nike tenis ayakkabıları vardı. Sakal tıraşı olmamışım. Artık bir sokak avukatıydım, istediğim gibi giyinebilirdim.

Mordecai, içeriye girip işe başlamaya hazır olduğumu söylediğim anda, bendeki değişikliği fark etmişti: Hiçbir şey söylemedi ama, gözleri bir an, ayaklarımdaki Nike'lara takıldı. Bunu daha önce de, büyük firmalardan fakirlere yardım için birkaç saatliğine gelen avukatlarda görmüştü. Bu insanlar, nedense sakal bırakıp kot giysiler giymek zorunda hissederlerdi kendilerini.

Etrafımızdaki diğer otolara hiç aldırış etmeden, bir elinde kahve, diğeriyle arabanın direksiyonunu berbat bir şekilde kullanırken, "Müvekkillerin, üçte birlerin bir karması olacak," diye konuştu, "Yaklaşık üçte biri çalışmakta, üçte biri çocuklu aileler, diğer üçte biri zekâ özürlü ve bir kısmı da emekliler. Bunlardan yaklaşık üçte biri fakirlik yardımı alabiliyor. Son on beş yılda iki buçuk milyon adet ucuz maliyetli konut yapımı iptal edildi ve federal konut programlarına ayrılan para yüzde yetmiş kesintiye uğradı, insanların neden sokaklarda yaşadıkları belli zaten. Hükümetler bütçelerini fakirlerin sırtlarından dengeliyorlar."

İstatistikleri hiç düşünmeden rahatça söylüyordu. Bu onun mesleği ve yaşamıydı. Titiz, notlar tutmak üzere eğitilmiş bir avukat olarak, çantamı açıp bir şeyler yazmamak için kendimi zor tutuyordum. Sadece dinledim.

"Bu insanlar asgari ücretle çalıştıkları için kendilerine ayrı bir ev tutamıyorlar. Bunu rüyalarında bile görmüyorlar. Ücretleri de, inşaat maliyetleri artışlarına paralel olarak artmıyor tabii. Böylece sü-

148

JOHN GRISHAM

rekli olarak geriliyorlar ve aynı zamanda yardım programları da devamlı darbe yiyor. Şunu sakın unutma: Sakat evsizlerin sadece yüzde on dördü sakatlık yardımı alabiliyor. Yüzde on dört! Bu vakalardan pek çoğunu göreceksin."

Bir kırmızı trafik ışığında, ani ve acı sesler çıkaran bir frenle, yol kavşağını biraz da kapatarak durdu. Etrafımızdaki arabalar korna çalarak onu uyarıyorlardı. Koltukta biraz daha aşağıya kayıp, birinin bize çarpmasını bekledim. Mordecai, arabasının, kalabalık trafiği engellediğinin farkında bile değilmiş gibiydi, aldırıyordu. Boş gözlerle ileriye bakıyordu, başka bir dünyadaydı.

"Evsizliğin korkutucu yanını sokaklarda göremezsin. Tüm fakirlerin yaklaşık yarısı, gelirlerinin yüzde yetmişini barındıkları yere verirler. Çevre ve İskân Bakanlığına göre aslında üçte birini harcamaları gerekir. Bu kentteki on binlerce insan, başlarının üzerindeki damlara yapışmışlardır; bir maaş çeklerinin kaybolması, beklenmeyen bir hastane masrafı, bir acil durum onlara evlerini kay-bettirebilir."

"O zaman nereye giderler?"

"Hemen barmaklara başvuranlar fazla değildir. Önce ailelerine, akrabalarına ya da dostlarına giderler. Sıkıntı korkunçtur, çünkü yanlarına sığındıkları akraba ya da arkadaşlarının evleri de barmak fonları desteğiyle kiralanmış evlerdir ve kontratlarına göre evlerde yaşayabilecek insan sayısı sınırlandırılmıştır. Böyle bir durumda kontrat hükümlerini ihlale zorlandıkları için, tahliye tehlikesiyle karşı karşıya kalırlar. Bu nedenle oradan oraya taşınırlar. Çocuklarından birini bir kız kardeşe, diğerini bir arkadaşın evine bırakırlar, işleri gittikçe kötüleşir. Evsizlerin çoğu barmaklardan, kimsesizler yuvalarından korkarlar ama, oralara gitmek zorundadırlar."

Kahvesinden bir yudum almak için susunca, "Neden korkarlar?" diye sordum.

"Barmakların hepsi iyi değildir. Bazılarında saldırılar, hırsızlıklar ve hatta cinsel tecavüzler olmuştur ve olmaktadır."

işte, bundan sonraki hukuk yaşamımı buralarda geçirmem bekleniyordu benden. "Tabancamı almayı unuttum," dedim.

"Merak etme, bir şey olmaz. Bu kentte yüzlerce gönüllü fakir avukatı vardır. Hiçbirine de bir şey olduğunu duymadım şimdiye kadar."

SOKAK AVUKATI

I 49

"Bunu duyduğuma sevindim." Tekrar hareket ermişlik ve gfl vendeydik.

"Bu insanların yaklaşık yarısında çeşitli maddelere bağımlılık vardır, tıpkı senin şu dostun DeVon Hardy gibi. Bu tipler epey fazladır."

"Onlar için ne yapabiliyorsunuz?"

"Korkarım fazla bir şey yapamıyoruz. Bazı yardım programları var ama buralarda bir yatak bulmak zor. Hardy'yi emeklilere bakan bir tedavi merkezine yatırmıştık ama oradan kaçtı. Bağımlılar, ayık olma zamanlarını kendileri ayarlamak isterler."

"En çok kullanılan madde nedir?"

"Alkol. En ucuz olanı odur. Bazı ucuz uyuşturucuları kullananlar da vardır tabii. Her şeyi göreceksin, ama normal tertip uyuşturucular çok pahalıdır."

"Benim ilk beş vakam ne olacak?"

"Meraklanıyorsun, değil mi?"

"Evet ama, bana ipucu da vermiyorsun."

"Sıkma kendini, işler karışık değildir, sadece sabır gerekir. Yardım, belki de gıda pulları almayan biri. Boşanma davası. Ev sahibinden şikâyeti olan biri. Bir işten çıkarma meselesi. Bir ceza davası."

"Nasıl bir suç bu?"

"önemli bir şey değil. Amerikan kentlerinde evsizleri suçlamak bir âdettir. Büyük kentlerde, sokaklarda

yaşayanlara eziyet etmek için gereken her yasa çıkarılmıştır. Dilenemezsin, bir bankta uyuyamazsın, bir köprü altında kalamazsın, kişisel eşyalarını bir parkta bırakamazsın, kalabalık yerlerde yemek yiyemezsin. Bunların çoğu mahkemelerde tutuklanır. Abraham, federal yargıçlara, bu yasaların anayasaya aykırı olduğunu söyleyerek çok güzel bir şey yapmıştır. Bunun üzerine kentler genel yasalara dayanarak başıboş dolaşmayı, serseriliği, kamu yerlerinde içki içmeyi yasakladılar. Hedefleri de evsizlerdir. Mükemmel bir dairede oturan bir adam bir barda içki içer, bir sokak arasına girip işer, ama bu mesele değildir. Zavallı bir evsiz aynı sokak aralığına girip işediği zaman, hemen tutuklanır, suçu da insanların önünde işlemektir. Süpürmek her yerde aynıdır."

"Süpürmek mi?"

"Evet. Kentin bir bölgesini hedef alıp, oradaki tüm evsizleri top-

150

JOHNGRISHAM

lar, başka bir yere atarlar. Atlanta bunu Olimpiyatlar'dan önce yaptı, sokaklarda dilenen, parklarda yatan insanları dünyanın gözleri önüne sermek istemediğinden, onları polis gücüyle toplayıp sorundan kurtuldular. Ondan sonra da belediye, her şeyin mükemmel olmasıyla övünüp durdu."

"Onları nereye götürdüler peki?"

"Barınaklara götürmediklerine eminim, çünkü böyle yerleri yoktu. Onları toplayıp sadece kentin diğer bölgelerine dağıttılar, gübre gibi etrafa serpiştirdiler." Kahvesinden bir yudum aldı ve arabanın ısıtıcısını ayarladı, bunu yaparken beş saniye için direksiyon boş kalmıştı. "Unutma Michael, herkes bir yerde olmak zorundadır. Bu insanların alternatifleri yok. Karnın açsa, yiyecek bir şeyler için dilenirsin. Yorgunsan, ilk bulduğun yerde kıvrılıp yatar ve uyursun. Evin yoksa bir yerde yaşamak zorundasındır."

"Onları tutukluyorlar mı?"

"Her gün ve bu, saçma bir kamu politikası. Sokaklarda yaşayan, barınaklara girip çıkan, bir yerlerde asgari ücretle çalışan ve kendine yeterli olabilmek için elinden geleni yapan bir adam düşün. Bu zavallıyı, köprü altında uyuyor diye tutukluyorlar. O adam köprü altında uyumak istemiyor ama, herkes bir yerde uyumak zorunda. O adam suçlu, çünkü, şehir meclisi, şehir meclisinin parlak fikirli üyeleri evsiz olmayı bir suç olarak kabul etmiş. Zavallı adam hapisten çıkmak için otuz, cezası için de ayrıca otuz dolar ödemek zorunda. İncecik cüzdanından altmış dolar çıkıyor. Böylece, bir kademe daha aşağıya iniyor, biraz daha fakirleşiyor. Tutuklanıyor, hakaret görüyor, cezalandırılıp cezasını ödüyor ve bu adamın, hatalarını görüp, kendisine bir ev bulması isteniyor. Ona, sokaklardan çekil diyorlar. Bu, kentlerimizin hemen hepsinde oluyor."

"Hapiste kalmak onun için daha iyi olmaz mı?"

"Son zamanlarda hapishaneye gittin mi hiç?"

"Hayır."

"Sakin gitme. Polisler evsizlerle, özellikle de akıl hastası ve madde bağımlısı olanlarla uğraşmak için eğitilmemişlerdir. Hapishaneler çok kalabalık. Suçlarla ilgili adalet sistemi zaten bir kâbusa dönüşmüş ve evsizleri tutuklayıp suçlamak, sistemi daha da tıkıyor, işin aptalca yanı da şu: bir insanı bir gün hapiste tutmanın maliyeti, ona bir çatı, yiyecek, ulaşım imkânı ve danışma hizmeti sunma-

nın maliyetinden yüzde yirmi beş daha fazla tutuyor. Bunların lıu, kuşkusuz uzun vadeli yararları olacaktır ve bunlar hiç kuşkusuz/ s<◇k daha mantıklıdır. Yüzde yirmi beş. Tutuklama ve işlemlerin maliyeti de buna dahil değildir. Belediyelerin çoğu zaten parasız, özellikle de D.C. belediyesi - unutma, barınakları da bunun için kapatıyorlar - ama evsizleri suçlular haline dönüştürüp daha fazla para harcıyorlar."

Onu teşvik etmeme gerek yoktu ama, ben yine de, "Bunlar dava konusu durumlar," dedim.

"Onları deliler gibi dava ediyoruz. Tüm ülkede avukatlar bu yasalara saldırıyorlar. Allahın cezası belediyeler, hukuk harcamaları için, evsizlere barınak yapmaktan çok para harcıyorlar. Bu ülkeyi sevmek zorundasın. Dünyanın en zengin kenti New York, insanlarına ev sağlayamıyor, onlar da sokaklarda uyuyor, 5'inci Cadde'de dileniyorlar, bu da hassas New Yorkluları üzüyor ve sokakları temizleme sözü veren Rudy Bilmemkim'i başkan seçiyorlar, adam şehir meclisini toplayıp evsizleri kanun dışı ilan ediyor, onlara, dile-nemezsin, kaldırımda oturamazsın, evsiz olamazsın, diyor, barınakları kapatıp yardımları kesiyor ve sonra da zavallı evsizlere karşı kendilerini savunmak için New York avukatlarına avuç dolusu paralar ödüyorlar."

"Washington ne durumda?"

"New York kadar kötü değil belki, ama çok da iyi değil tabii." Kentin öyle bir mahallesine gelmiştik ki, iki hafta önce buradan zırlı bir araçla ve gündüz vakti bile geçemezdim. Dükkânların önlerinde siyah demir parmaklıklar vardı; apartman binaları yüksek, parmaklıklarından çamaşırlar sarkan ölü yapılara benziyordu. Gri kiremitli, federal hükümet parasıyla alelacele inşa edilmiş kişiliksiz binalardı.

Mordecai, "Washington, siyahların egemen olduğu bir kent," diyerek sözünü sürdürdü, "ama geniş bir zengin kesimi de var. Değişim isteyen birçok eylemci ve radikal çekiyor. Yani senin gibi insanları."

"Ben pek eylemci ve radikal sayılmam canım."

"Pazartesi günü sabahını yaşıyoruz. Son yedi yıldır Pazartesi sabahları nerede olduğunu düşün."

"Masamdaydım."

"Mükemmel, güzel bir masa."

"Evet."

"Şu senin zarif ve mükemmel ofisinde."

"Evet."

Sırtarak yüzüne baktı ve, "işte şimdi sen bir radikalsin," dedi.

Ve bu cümleyle de alışma sürecim tamamlanmıştı.

ilerde sağ tarafta, kalın giysiler giyinmiş bir grup adam, sokağın köşesine koydukları bir bütün gazı sobasının üzerine eğilmişlerdi. Onların yanından döndük ve kaldırıma yanaştık. Bina yıllar önce bir süpermarket olarak kullanılmıştı. Elle yazılmış bir tabelada, Sa-maritan Evi sözcükleri görülüyordu.

Mordecai, "Burası özel bir barınak," dedi, "Doksan yatağı, yenebilir yemekleri olan bir yer, Arlington'daki bazı kiliselerin işbirliğiyle destekleniyor. Altı yıldır geliriz buraya."

Kapıda bir gıda bankasının kamyonu duruyor ve birkaç gönüllü de sebze ve meyve kutularını boşaltıyordu. Mordecai kapıdaki yaşlı bir adamla konuştu ve içeriye girdik.

Mordecai, "Sana etrafı çabucak bir göstereyim," dedi. Zemin katta dolaşırken onun yanından bir adım bile ayrılmıyordum, içerde bir sürü küçük, labirent gibi birbirine girmiş koridor ve bunların üzerinde de, yine küçük, kare şeklinde odalar vardı. Her odanın bir kapısı ve kapı üzerinde de kilidi vardı. Kapılardan biri açıktı. Mordecai başını uzatıp içeriye baktı ve, "Günaydın," dedi.

içerde, ufak tefek, vahşi bakışlı bir adam, bir yatağın kenarına oturmuş, hiçbir şey söylemeden bize bakıyordu. Mordecai, bana döndü ve, "Burası güzel bir oda," dedi, "Adamın kendine ait özel bir oda. Güzel bir yatağı ve eşya koyacak yerleriyle elektriği de var." Kapının yanındaki elektrik düğmesini çevirdi ve küçük ampulü söndürdü. Oda bir saniye için karanlıkta kaldı ve Mordecai düğmeyi bir kez daha çevirdi. Vahşi gözler hiç kılmıdamamıştı.

Odanın tavanı yoktu; eski mağazanın yaşlanmış tavan panelleri yaklaşık on metre yukardaydı.

"Peki, ya banyo?" diye sordum.

Mordecai, "Onlar arka tarafta," diye cevap verdi, "Birkaç odayı banyo haline sokmuşlar." Yine adama baktı ve, "Günaydın," deyince, adam bu kez başını salladı.

SOKAK AVUKATI

Radyoların bazılarında müzik, bazılarında da haberler duyu luyordu. insanlar sağa sola gidip geliyorlardı. Pazartesi sabahıydı ve bazılarının işleri, gidecekleri yerler vardı.

Cevabını tahmin etmeme rağmen, "Burada oda bulmak zor mu?" diye sordum.

"Hemen hemen imkânsız. Çok uzun bir bekleme listesi var ve alınacakları seçerek kabul ediyorlar."

"Burada ne kadar kalıyorlar?"

"Bu değişir, ama ortalama olarak üç ay diyebiliriz. Burası oldukça iyi bir yerdir ve burada güvendedirler. Adamlar kendilerini toparlayıp dengelerini buldukları zaman, barınak onlara uygun ve düşük kiralı evler bulur ve oraya gönderir."

Mordecai beni, bu yeri çalıştıran siyah çizmeli genç bir kadınla tanıştırdı. Beni tanımlarken, "Yeni avukatımız," demişti. Kadın bana hoş geldiniz dedi ve ikisi, kaybolan biri hakkında konuşurlarken, ben de biraz yürüdüm ve aile bölümünü buldum. Bir bebek ağlaması duydum ve açık duran bir kapıya doğru ilerledim. Bu oda biraz daha büyüktü ve birkaç bölmeye ayrılmıştı. Yirmi beş yaşlarında iri bir kadın, bir sandalyeye oturmuş, belinden yukarısı tamamen çıplak olduğu halde bebeğini emziriyordu ve benim aptal aptal bakmamdan hiç telaşlanmadı, iki küçük çocuk yatağın üzerinde oynasırken radyodan rap müziği

geliyordu.

Kadın, sağ elini boş olan memesine götürüp bana gösterdi. Hemen dönüp, oradan koşarak uzaklaştım ve Mordecai'ı buldum.

Müvekkillerimiz bizi bekliyorlardı. Ofisimiz, yemekhanenin bir köşesinde, mutfakın yakınındaydı. Çalışma masamız, aşçıdan ödünç aldığımız bir katlanabilir, portatif masaydı. Mordecai köşedeki dosya dolabının kilidini açtı ve çalışmaya başladık. Duvarın önündeki, yan yana dizili sandalyelerde altı kişi oturuyordu.

Mordecai, "Birinci kim?" diye sorunca bir kadın sandalyesiyle birlikte ilerledi. Sonra, biri tecrübeli bir sokak avukatı, diğeri de henüz acemi olan, kalem ve bloknotlarıyla bekleyen iki avukatının önüne oturdu.

Kadının ismi Waylene'di, yirmi yedi yaşındaydı, iki çocuğu vardı ama kocası yoktu.

Gerekli notları alırken, Mordecai bana, "Yarısı barmaktan gelecek," dedi, "Diğer yarısı da sokaktan gelirler."

154

JOHN GRISHAM

"Herkesi kabul edecek miyiz?"

"Evsiz olan herkesi."

Waylene'in sorunu karmaşık değildi. Genç kadın bazı nedenlerle, çalıştığı self-servis restoranından ayrılmış ve son iki maaş çekini alamamıştı. Kadının sürekli bir adresi olmadığından, patronu çekleri yanlış adrese göndermişti. Çekler kaybolmuştu ve patron da ilgisizdi.

Mordecai, "Gelecek hafta nerede olacaksın?" diye sordu.

Kadın nerede olacağını bilemiyordu. Orada burada dolaşacaktı. Bir iş arıyordu ve bulduğu takdirde başka şeyler olabilirdi, başka birisiyle bir ev tutabilirdi. Belki de kendi başına bir ev kiralardı.

Mordecai, "Paranı kurtaracağım, çeklerin ofisime gönderilmelerini sağlayacağım," dedi ve kadına kartını verdi. "Bir hafta sonra bana, bu numaraya telefon et."

Kadın kartı aldı, bize teşekkür etti ve hızlı adımlarla uzaklaştı.

"O restorana telefon edip, kadının avukatı olduğunu söyle, önce nazik konuş, fakat seninle işbirliği yapmazlarsa ağzına geleni bağır. Gerekiyorsa oraya git ve çekleri kendin al."

Onun söylediklerini, sanki karmaşık şeylermiş gibi not ettim. VWaylene'in alacağı iki yüz on dolardı. Drake & Sweeney'de üzerinde çalıştığım son dava, dokuz yüz milyon dolarlık bir antitröst da-vasıydı.

İkinci müvekkil belirli bir yasal sorundan bahsetmedi, sadece birisiyle konuşmak istediğini söylüyordu. Belki sarhoş, belki akıl hastası, belki de her ikisiydi ve Mordecai onu mutfakta götürüp kahve verdi.

"Bu zavallılar bazen böyle sıraya girmeye bayılırlar işte."

Üçüncü müvekkil barmakta yaşayanlardan biriydi, iki aydır oradaydı ve adres sorunu yoktu. Kadın elli

sekiz yaşında, temiz birisiydi ve bir emekli eşi olduğunu söylüyordu. Mordecai onunla konuşurken, göz attığım kâğıtlara bakılırsa, emeklilik haklarından yararlanması gerekiyordu. Fakat çekler Maryland'deki bir banka hesabına gönderiliyor ve kadın da oraya ulaşamıyordu. Açıklaması buydu ve belgeler de doğru söylediğini gösteriyordu. Mordecai, "Emekli Sandığı iyi bir işletmedir. Çeklerin buraya gönderilmesini isteyeceğiz," dedi.

Müvekkillerin sorunlarını çözümlerken sıra da azalıyordu. Mor-

SOKAK AVUKATI

decai bu sorunları daha önce de görmüştü; sürekli adres olmadığı için nerede oldukları bilinmeyen maaş çekleri; teminatı iade etme yen ev sahibi; ödenmeyen çocuk parası; karşılıksız çek yazmaktan verilen tutuklama emri; Sosyal Güvenlik'ten istenen sakatlık parası gibi sorunlardı bunlar. İki saat sonra, on kişiyle görüşüp, masanın diğer ucuna gittim ve onlarla kendim konuşmaya başladım. Fakir insanların avukatı olarak çalıştığım ilk günde, işleri yalnız başıma çözümleyecek hale gelmiştim, gerekli notları alıyor ve iş arkadaşım kadar önemli biri gibi davranıyordum.

Marvis, tek başıma konuştuğum ilk müvekkildi. Boşanmak istediğini söylüyordu. Aynı şey benim de basımdaydı. Onun üzücü hikâyesini dinledikten sonra, eve, Claire'e koşup ayaklarını öpmek geldi içimden. Marvin'in iyi bir ev kadını olan karısı, uyuşturucudan sonra fahişe olmuştu. Uyuşturucu bulma çabası, onu önce bir satıcının, daha sonra da bir pezevenğin eline düşürmüştü, sokaklarda yaşamaya başlamıştı. Bu pis yaşam sonucu kadın hırsızlık yapmış, evlerindeki eşyaları satmış ve kocasını borçlandırmıştı. Adamcağız iflasını istemiş, kadın da iki çocuğunu alıp pezevenğiyle yaşamaya başlamıştı.

Adamın boşanma konusunda bazı genel soruları vardı ve ben de temel bilgilere sahip olduğumdan elimden geleni yaptım. O anda Claire'in de, avukatının güzel ofisinde oturmuş, bizim boşanmamız konusundaki planları yaptığını görür gibiydim. Bir yandan da not alıyordum.

Adamın, "Ne kadar zaman alır bu?" diye sormasıyla, kısa süreli hayal dünyamdan ayrıldım.

"Altı ay," diye cevap verdim, "Karınız itiraz eder mi acaba?"

"Ne demek istiyorsunuz?"

"Boşanmayı kabul edecek mi yani?"

"Bu konuda onunla konuşmadım."

Kadın kocasının evini bir yıl önce terk etmişti ve bu da iyi bir boşanma nedeni olabilirdi, işin içine zinayı da kattığımız zaman mesele kolayca hallolabilirdi.

Marvis bir haftadır barmaktaydı. Temiz, ayık bir adamdı ve iş arıyordu. Onunla geçirdiğim yarım saatten hoşlandım ve onun için boşanma kararı alacağıma yemin ettim.

Sabah saatleri hızlı bir şekilde geçip gitmiş, benim sinirli halim

zavallı insanlara yardım ediyordum. Sadece benden değil, yasalar dünyasından, kurallardan, mahkemelerden ve bürokrasiden de çekmiyorlardı, korkudan sinmişlerdi. Gülümsemesini, onları rahadatmasını öğrendim. Bazıları, bana ödeme yapamayacakları için özür dilediler. Onlara, paranın önemli olmadığını söyledim. Para gerçekten de önemsizdi.

Saat on ikide, öğle yemeği servisi yapılması için masamızı verdik. Yemekhane kalabalıktı ve çorba hazırdu.

Biz de yakınımızda olan Florida Bulvarı Izgara Restoranı'na gittik. Kalabalık restoranda tek beyaz yüz benimkiydi, fakat artık beyazlığımla uzlaşabiliyordum. Hiç kimse beni öldürmeye teşebbüs etmemişti, kimse bana aldırıyordu.

Sofia çalışan bir telefon buldu. Telefon cihazı, kapıya en yakın masadaki dosya yığınının altındaydı. Ona teşekkür ettim ve ofisime girip yalnız başıma kaldım. Avukat olmayan Sofia'yı. ondan yasal bilgiler almak için bekleyen sekiz kişi saymıştım. Mordecai bana, sabahleyin Samaritan'da aldığımız işleri öğleden sonra ofisimde oturup çalışmamı söylemişti. Toplam on dokuz dosya olmuştu. Mordecai ayrıca, süratli çalışmamı ve sonra da Sofia'ya yardımcı olmamı ima etti.

Sokak meseleleri konusundaki çalışmaların daha hafif ve yavaş olacağını düşünürken yanılmıştım. Kendimi aniden, gırtlığma kadar başka insanların sorunları içinde buldum. Tanrıya şükürler olsun ki, kendine yeterli bir işkolik olarak tam bu işin adamıydım.

Her şeye rağmen ilk telefonumu Drake 8c Sweeney'e ettim. Hec-tor Palma'yı aradım, beklemeye alındım ve beş dakika bekledikten sonra kapatıp tekrar açtım. Sonunda bir sekreter cevap verdi ve beni yine beklemeye aldı. Bir süre sonra. Braden Chance'ın gıcık sesi kulağımı tırmaladı, "Buyrun yardımcı olabilir miyim?"

Yutkundum ve, "Evet, Hector Palma ile konuşmak istiyordum," dedim. Sesimi yükseltmeye çalıştım ve sözcüklerimi kırparak konuştum.

"Kimsiniz?" diye sordu.

"Rick Hamilton, eski bir okul arkadaşı."

"O artık burada çalışmıyor. Özür dilerim," dedi ve kapattı. Ahi-

SOKAK AVUKATI

157

zeye bakakalmıştım. Polly'yi arayıp ondan, neler olduğunu, Hec-tor'un durumunu sormayı düşündüm. Bana hemen bilgi verebilirdi. Rudolph'u, Barry Nuzzo'yu ya da şu benim en iyi asistanımı arayabilirdim. Fakat, o anda, onların artık benim dostlarım olmadığını idrak ettim. Ben artık onlar için sınır dışıydım, düşmandım. Ben bir sorun kaynağıydım ve tepedeki güçler, onların benimle konuşmalarını yasaklamıştı.

Telefon rehberinde üç tane Hector Palma vardı. Onları teker teker arayacaktım, ama hatlar daha önce alınmıştı, boş değildi. Hukuk bürosunda iki telefon hattı vardı ama, avukat sayısı dörttü.

ilk günümde, bürodan hemen çıkmak için acele etmiyordum. Ev dediğim yer boş bir tavan arasıydı ve

Samaritan Evi'ndeki üç göz odanın herhangi birinden pek büyük değildi. Ev, yatağı olmayan bir yatak odası, içinde kablosuz TV olan bir salon ve buzdolabı olmayan, sadece bir masası bulunan mutfağıyla basit bir yerdi işte. Orasını döşeyip dekore etmek için bazı belirsiz, uzak planlarım vardı tabii.

Sofia, standart çıkış saati olan beşte ayrıldı. Oturduğu mahalle pek güvenli değildi ve hava kararmadan evine girip kapılarını kilitlemek istiyordu. Mordecai, benimle yarım saat kadar günlük işleri görüştüktan sonra altıya doğru çıktı. Beni, çok geç kalma ve ikiniz birlikte çıkın, diye uyardı. Daha önce Abraham Lebow'la görüşmüş, onun saat dokuz'a kadar çalışacağını öğrenmişti, bana da onunla birlikte çıkmamı tavsiye ediyordu. Otopark yakın. Acele et, hızlı yürü. Her şeyi gözetle.

Dışarıya çıkarken kapıda durdu ve, "Ee, ne düşünüyorsun bakalım?" diye sordu.

"Sanırım cazip bir iş. İnsanlarla temas etmek ilham veriyor."

"Bazı durumlarda üzülebilirsin."

"Üzıldüm bile."

"Bu iyi işte. Eğer üzülmeye ve acıma duygunu kaybedersen bu işi bırakmanın zamanı geldi demektir."

"Daha yeni başladım."

"Biliyorum ve bize katıldığın için çok seviniyorum. Burada bir beyaz avukata ihtiyacımız vardı."

"O halde ben de bir ihtiyacı karşıladığımı için mutluyum."

Mordecai çıktı ve kapıyı tekrar kapadım. Burada, adı konmamış bir açık kapı politikası hüküm sürüyordu; Sofia açıkta çalışıyordu ve tüm büro gibi ben de onun bütün öğleden sonra telefonda bürokratları haşladığımı, azarladığımı duymuştum. Mordecai telefonda bir canavardı sanki, öfkeli ve gür sesiyle bağırıp çağırıyor, karşısın-

SOKAK AVUKATI

159

dakilere pis tehditler savurup bir sürü şey talep ediyordu. Abraham onlardan çok daha sakindi ama, onun kapısı da daima açıktı.

Ben henüz ne yaptığımı tam olarak bilemediğim için, kapımı kapalı tutmayı yeğliyordum. Bana karşı sabırlı olacaklarından emindim.

Telefon rehberindeki üç Hector Palma'yı sırayla aradım. Birincisi aradığım Hector değildi. İkinci numara cevap vermedi. Üçüncü numarada Hector Palma'nın telesekreterdeki gerçek sesi geldi kulağıma; mesaj kısaydı ve evde olmadıklarını söylüyordu. İstiyorsam mesaj bırakabilirdim ve o da istiyorsa beni arayabilirdi.

Bu onun sesiydi.

Şirket sonsuz kaynaklarıyla, Hector Palma'yı saklayacak pek çok yol ve yer bulabilirdi. Sekiz yüz avukatı, yüz yetmiş avukat yardımcısı, Washington, New York, Chicago, L.A., Portland, Palm Beach, Londra ve Hong Kong'da büroları olan dev bir avukatlık şirketiye bu. Onu işten atmayacak kadar

akıllıydılar, çünkü adam çok şey biliyordu. Bu durumda onun maaşını iki katına çıkarırlar, terfi ettirirler ve yeni bir kentte başka bir ofise gönderirken, ona daha büyük bir apartman dairesi de tutarlardı.

Telefon rehberinden adresini yazdım. Telesekreteri çalıştığına göre, henüz taşınmamış olabilirdi. Yeni edindiğim sokak yasaları anlayışla onu bulacağımdan emindim.

Kapıya hafifçe vuruldu ve aynı anda da kapı açılıverdi. Kilidin dili bozuktu ve kapı kapansa bile zaten biraz aralık kalıyordu. Gelen Abraham'dı. Sandalyeye otururken, "Bir dakikan var mı?" diye sordu.

Bu, onun nezaket ziyareti, beni selamlamasıydı. Sessiz, sakın ve kafası çok iyi çalışan bir adamdı ve normalde insanın gözünü korkutan bir tip olabilirdi ama, ben de son yedi yılını her türden dört yüz avukatla aynı binada geçirmiştım. Sosyal uzmanlıklara hiç önem vermeyen, herkese soğuk ve mesafeli davranan bir sürü insanla, en azından bir düzine Abraham'la tanışmışım.

"Sana hoş geldin demek istedim," dedi ve hemen heyecanlı bir şekilde kamu yararına olan yasalardan bahsetmeye başladı. Brookly-nlı orta halli bir ailenin oğluydu, Columbia Hukuk Fakültesine gitmiş, bir Wall Street şirketinde üç yıl güç koşullarda çalışmış, dört yılını Atlanta'da idam karşıtı bir grupla çalışarak geçirmiş, Kongre bi-

160

JOHNGRİSHAM

nasmda iki yıl boşuna didinmiş ve bir gün, bir hukuk dergisinde, avukat arayan 14'üncü Sokak Hukuk Bürosu'nun ilanını görmüştü.

"Hukukun hedefi daha yukarlardadır," dedi, "Yasal çalışma sadece para kazanmak değildir." Bir an düşündü ve sonra, avukatlık ücreti olarak milyonlar kazanan büyük avukatlık firmalarıyla ilgili bir nutuk çekti. Brooklyn'den bir arkadaşı, göğüs protezleri ve ameliyatları yapan firma ve doktorları ülkenin her yanında dava edip yılda on milyon dolar kazanıyordu. "On milyon dolar dostum! Bu parayla Washinton'daki tüm evsizlere ev bulup onları doyurabilirsin!"

Sonuç olarak, benim de ışığı görmüş olmamdan mutluydu ama, Mister olayına da üzülmüştü.

"Özellikle neler yaparsın sen?" diye sordum. Onunla konuşmak hoşuma gitmişti. Zeki, ateşli bir konuşmacıydı ve zengin kelime hazinesiyle beni âdeta şaşırtmıştı.

"İki şey," diye cevap verdi. "Politika saptarım. Diğer avukatlarla çalışır, yasalarla uğraşırım. Davaları yönlendiririm. Ticaret Bakanlığı'nı dava ettik, çünkü doksan sayımında evsizlerin temsili umulanın çok altında kalmıştı. Evsizlerin çocuklarını almadıkları için Bölge okul sistemini dava ettik. Belediye, yasal yollara gitmeden binlerce ev yardımını hatalı olarak sona erdirdiği için mahkemeye gittik. Evsizleri suçlu haline sokan birçok yasayı protesto ettik. Evsizlere baskı yapan her şeyi dava edebiliriz ve edeceğiz de."

"Bu davalar karmaşık olmalı."

"Öyledir, ama burada, D.C.'de bizim için zaman ayıracak pek-çok iyi avukat var. Ben sadece yönlendiriciyim. Oyun planını yapar, onları bir araya getirir ve oyunu başlatırım."

"Müvekkilleri görmez misin?"

"Arada bir görürüm tabii. Ama en iyi çalışmalarımı, şurada odamda yalnız başıma otururken yaparım. Bu nedenle bize katıldığına sevindim. Bu kadar çok iş arasında yardıma ihtiyacımız var."

Birden ayağa fırladı, konuşmamız sona ermişti. Dokuzda ofisten çıkmaya karar verdik ve o da odasına gitti. Onun konuşmaları sırasında bir ara baktığımda parmağında evlilik yüzüğü görmemiştim.

Hukuk onun hayatıydı. Hukukun kıskanç bir metres olduğu şeklindeki atasözü, Abraham ve ben gibi insanlar tarafından yeni bir düzeye getirilmişti.

Hukuk bizim her şeyimizdi.

SOKAK AVUKATI

161

Washington polisi gece yarısından sonra saat bire kadar bekledi ve sonra komandolar gibi saldırıya geçti. Kapının zilini çaldılar ve hemen arkasından yumruklamaya başladılar. Claire, uyku sersemi, kendini toparlayıp yataktan fırlayarak pijamasının üzerine bir şeyler geçirinceye kadar onlar kapıyı tekmelemeye başlamışlardı bile. Claire'in sorusunu, "Polis!" diye bağırarak yanıtladılar. Claire yavaşça kapıyı açıp korkuyla geriye çekilirken, ikisi üniformalı, diğer ikisi sivil olan dört polis, sanki içerde hayatı tehlikede olanlar varmış gibi eve daldılar.

Birisi Claire'e, "Orada kal!" diye emretti. Claire konuşmıyor-du.

Polis, tekrar, "Geride dur!" diye bağırdı.

Kapıyı arkalarından çarparak kapadılar. Üzerinde daracık bir elbise olan şefleri, Komiser Gasko, öne doğru çıktı ve cebinden birkaç katlanmış kâğıt çıkararak, berbat bir Komiser Columbo taklidiyle, "Claire Brock siz misiniz?" diye sordu.

Genç kadın başını salladı, ağzı bir karış açık kalmıştı.

"Ben Komiser Gasko. Michael Brock nerede?"

Claire, "O artık burada yaşamıyor," diyebildi. Diğer üç polis etrafi dolaşıp duruyor, sanki bir şeyin üzerine saldıracak gibi görünüyorlardı.

Gasko'nun bu yanıtı inanacağı beklenemezdi tabii. Ama yanında bir tutuklama emri yoktu, sadece arama izni alabilmişti. "Bu evi aramak için akşam saat beşte Yargıç Kisner tarafından imzalanmış bir arama emrim var," dedi. Sonra elindeki kâğıdı açıp, sanki o anda okuyabilirmiş gibi Claire'in gözlerinin önüne tuttu.

"Lütfen kenarda durun," dedi. Claire biraz daha geriye çekildi.

"Ne aradığınızı sorabilir miyim?"

Gasko, elindeki kâğıtları mutfak masasının üzerine atarak, "Bu kâğıtlarda yazıyor," diye cevap verdi. Dört polis evin her tarafını aramaya başladılar.

Uyku tulumunu açıp yere yaymış ve bir yastık alıp yatmışım, cep telefonum başımın hemen yanında duruyordu. Kendimi yeni müvekkillerime uydurabilmek için üçüncü gecedir yerde yatıyordum. Az yiyor, ondan da az uyuyor ve park sıraları ve kaldırımlarda geçen yaşamı anlamaya çalışıyordum. Vücudumun sol tarafı, di-

JOHN GRISHAM

zime kadar morarmıştı ve acıyordu, bu nedenle sağ yanıma dönerek yatıyor ve uyuyordum.

Buna katlanmak hiç de zor değildi. Başımın üzerinde bir dam vardı, içerisi sıcaktı, kapım kilitliydi, bir işim vardı, yarınki yiyeceğimi alabilirdim ve bir geleceğe sahiptim.

Çalan cep telefonunu aldım ve, "Alo," dedim.

Claire, zor duyulan bir sesle, "Michael!" diye fısıldadı, "Polisler evi arıyorlar."

"Nee?"

"Burada dört polis var. Bir arama izniyle geldiler."

"Ne istiyorlar?"

"Bir dosya arıyorlarmış."

"On dakika sonra oradayım."

"Lütfen çabuk ol."

Çılgın gibi evin içine daldım, önüme ilk çıkan Komiser Gasko oldu. "Ben Michael Brock'um," dedim, "Siz de kim oluyorsunuz?"

Beni küçümser bir tavırla, "Komiser Gasko," dedi.

"Kimliğinizi göreyim," dedim ve elinde bir fincan kahveyle buz dolabına yaslanmış olan Claire'e döndüm. "Bana bir parça kâğıt verir misin?"

Gasko ceketinin cebinden kocaman rozetini çıkardı ve görebilmem için gözlerime doğru kaldırdı.

"Larry Gasko," dedim, "Bu sabah dava edeceğim ilk kişi siz olacaksınız ve dokuzda hemen yapacağım bunu. Yanınızda kim var?"

Claire elindeki kâğıt parçasını bana uzatarak, "Üç kişi daha var, dedi, "Galiba yatak odalarını arıyorlar."

Gasko arkamda olduğu halde dairenin arka tarafına yürüdüm, Claire de onu izliyordu. Misafir yatak odasında sivil bir polis, dizleri üzerine çökmüş yatağın altına bakıyordu. Ona doğru, "Bana kimliğinizi gösterin, hemen şimdi," diye bağırdım. Adam ayağa fırladı, saldırıya hazır gibiydi. Ona bir adım daha yaklaştım, dişlerimi gıcırdattım ve, "Kimliğin, salak," dedim.

Adam bir adım geriledi, Gasko'ya baktı ve, "Sen de kimsin?" diye sordu.

"Michael Brock. Sen kimsin?"

Rozetini çıkarıp uzattı ve ben yazarken, "Darrell Clark," dedi. Yüzüne baktım ve, "İki numaralı davalı," dedim.

"Benden davacı olamazsın," dedi.

"Bekle de gör, koca adam. Sekiz saat içinde, federal mahkemede yasadışı arama için hakkınızda bir milyon dolarlık dava açacağım. Davayı kazanıp sizi mahkûm ettireceğim ve sizleri iflasa götürünce-ye kadar da peşinizi bırakmayacağım."

O sırada eski yatak odamdan çıkan diğer iki polis de geldiler ve beni ortalarına aldılar.

"Claire," dedim, "Video kamerasını getir hemen. Bu sahnenin filme alınmasını istiyorum." Claire hemen kayboldu, salona gitti.

Gasko, savunmaya geçip, "Elimizde yargıç tarafından imzalanmış bir arama izni var," dedi. Diğer üçü birer adım öne atmış ve çevremdeki daireyi küçültmüşlerdi.

Öfkeli bir sesle, "Bu arama yasadışı," dedim, "bu izni imzalayanları da dava edeceğim. Hepinizi dava edeceğim. Zorunlu izne ayrılacaksınız, büyük olasılıkla da ücretsiz izin olacak bu ve mahkemeye çıkacaksınız."

Gasko, arkadaşlarına baktı ve, "Bizim görev dokunulmazlığımız var," dedi.

"Hiçbir şeyiniz yok sizin."

Claire elinde kamerayla geldi. Ona, "Bunlara burada yaşamadığımı söyledin, değil mi?" diye sordum.

Kamerayı gözüne kaldırdı ve, "Evet, söyledim," diye cevap verdi.

"Buna rağmen sizler aramaya devam ettiniz. İşte bu noktada iş yasadışı oluyor beyler. Orada duracağınızı bilmeniz gerekirdi ama, o zaman da eğlenemezsiniz, değil mi? İnsanların özel eşyalarını karıştırmak büyük zevk, değil mi? Elinizde bir fırsat vardı ve onu kaçırdınız çocuklar. Bunun için de sonucuna katlanacaksınız."

Gasko, "Sen delisin," diye homurdandı. Korktuklarını belli etmemeye çalışıyorlardı ama avukat olduğumu biliyorlardı. Beni evde bulamamışlardı ve belki de ne söylediğimi iyi biliyordum. Aslında bilmiyordum ama, o anki konuşmam etkisini göstermişti.

Üzerinde kaydığım yasal buz çok inceydi.

Ona aldırmadım ve iki üniformalı polise dönüp, "İsimleriniz lütfen," dedim. Onlar da rozetlerini gösterdiler, isimleri Ralph Lilly

numaralı davalılar olacaksınız. Evet, şimdi gidebilirsiniz."

Gasko, "Dosya nerede?" diye sordu.

"Dosya burada değil, çünkü burada yaşamıyorum. İşte zaten bu nedenle sizi dava edeceğim Komiser Gasko."

"Bizi her zaman dava ediyorlar zaten, artık alıştık buna. Önemli değil."

"Harika. Avukatınız kim?"

Gasko'nun o anda aklına aniden bir isim gelmedi. Küçük odaya doğru yürüdüm ve onlar da arkamdan geldiler.

"Hadi gidin artık," dedim, "Dosya burada değil."

Claire onların her hareketini videoya alıyordu ve bu nedenle âdeta kımıldayamaz olmuşlardı. Blovver, avukatlar hakkında bir şeyler mırıldanırken, dördü birden kapıya doğru yürüdüler.

Onlar gittikten sonra arama iznini okudum. Claire mutfak masasına oturmuş kahvesini yudumluyordu. Aramanın şokunu atlatmış, tekrar eski haline dönmüş, hatta buz kesilmişti. Korktuğunu kabul edemez, kolay incinen bir kadın gibi görünmek istemezdi ve o anda hiç kuşkusuz, bana ihtiyacı varmış gibi görünmekten kaçınıyordu.

Birden, "O dosyada ne var?" diye sordu.

Aslında bilmek istemiyordu. Claire'in istediği, böyle bir şeyin tekrar olmaması konusunda bir garantiydi.

Ona, bunu sormamasını ima etmek için, "Çok uzun bir hikâye," diye cevap verdim. Bunu hemen anladı tabii.

"Onları gerçekten dava edecek misin?"

"Hayır, dava için yeterli neden yok. Sadece onlardan kurtulmak için öyle konuştum."

"Ama işe yaradı. Geri gelebilirler mi?"

"Hayır."

"Bunu duyduğuma sevindim."

Arama iznini katladım ve cebime koydum. Yazıda RiverOaks/ TAG dosyasından bahsediliyordu ki, o da şu anda bir kopyasıyla birlikte yeni evimde gizlenmişti.

"Onlara benim nerede yaşadığımı söyledin mi?" diye sordum.

"Nerede yaşadığımı bilmiyorum ki," diye cevap verdi. Bundan

SOKAK AVUKATI

sonraki zaman sürecinde, nerede yaşadığımı sorması uygun olabilirdi tabii, ama o bunu da yapmadı.

"Olanlara üzüldüm Claire."

"önemi yok. Sadece bir daha tekrarlanmaması için söz ver bana."

"Söz veriyorum."

Ona sarılmadan, bir öpücük vermeden, hatta hiç dokunmadan ayrıldım oradan. Sadece iyi geceler diledim ve kapıdan çıktım. Onun da istediği tam olarak buydu zaten.

20

Salı, Washington'un en büyük barınağı olan CCNV'yi ziyaret günüydü. Arabayı yine Mordecai sürüyordu, ilk haftayı bana refakat etmekle geçirmeyi ve daha sonra beni serbest bırakmayı planlamıştı.

Barry Nuzzo'ya yaptığım uyarılar ve tehditlerin hiçbir etkisi olmamıştı. Drake & Sweeney bana karşı sert oynayacaktı ve buna şa-şırmamıştım. Eski evime gece yarısından sonra yapılan baskın, gelecekte olacaklar için basit bir uyarıydı. Yaptıklarım ile ilgili gerçeği Mordecai'a anlatmalıyım.

Arabaya binip yola çıkar çıkmaz, "Karımla ayrılıyorruz," dedim, "Ben başka bir eve taşındım."

Zavallı dostum sabahın sekizinde bu tür berbat haberlere hazır değildi kuşkusuz. Yüzüme baktı ve karşı kaldırıma, arabalara aldırış etmeden geçmeye çalışan sorumsuz bir yayayı sıyrarak, "Üzüldüm," dedi.

"Üzülme. Geceyarısından sonra polisler eski evimi bastı, beni ve özellikle de şirketten ayrılırken aldığım bir dosyaya arıyorlardı."

"Ne dosyası bu?"

"DeVon Hardy ve Lontae Burton dosyası."

"Anlat, dinliyorum."

"Artık bildiğimiz gibi, Drake & Sweeney şirketi kendisini evinden çıkardığı için, DeVon Hardy rehineler aldı ve bu da onun ölümüne neden oldu. Onunla birlikte sokağa atılan on altı kişi ve birkaç çocuk da vardı. Lontae ve küçük çocukları da bu grubun içindeydiler."

Söylediklerimi bir süre düşündü ve sonra, "Burası küçük bir kent," diye söylendi.

"Terk edilmiş antrepo, RiverOaks'ın posta idaresi için bir tesis inşa etmeyi düşündüğü arazinin üzerindeymiş. Yirmi milyon Mo-larlık bir proje."

"O binayı bilirim. Hep evsizler tarafından kullanılmıştır."

SOKAK AVUKATI

"Ama onlar evsiz serseriler değillermiş, yani ben öyle olduklarını sanmıyorum."

"Tahmin mi yürütüyorsun, yoksa kesin olarak biliyor musun?"

"Şimdilik sadece tahmin. Dosya kurcalanmış, bazı kâğıtlar alınmış, bazıları da eklenmiş. Hector Palma adında bir asistan avukat yürütmüş kirli işleri, oraya gidip inceleme yapmış, tahliye işlemiinde bulunmuş ve benimle de görüştü. Bana imzasız bir not gönderdi ve tahliye işleminin yasadışı olduğunu bildirdi. Dosyayı ele geçirmem için bana anahtarlar getirdi. Düünden itibaren artık onun VVashington'daki ofiste çalışmadığını öğrendim."

"Peki şimdi nerede?"

"Bunu bilmeyi çok isterdim doğrusu."

"Sana anahtar mı verdi?"

"Getirip eliyle vermedi tabii. Onları bir notla birlikte masama bırakmıştı."

"Sen de onları kullandın, öyle mi?"

"Evet."

"Bir dosya hırsızlığı ha!"

"Niyetim onu çalmak değildi. Dosyayı kopyalamak için büroya giderken, salağın biri kırmızıda geçti ve beni hastaneye yolladı."

"Arabandan aldığımız dosya mı bu?"

"Evet. Onun kopyalarını çıkarıp yine Drake & Sweeney'deki eski yerine koyacaktım ve kimse de bunu bilmeyecekti."

"Bunun akıllıca bir iş olup olmadığını bilemiyorum." Bana salak demek istediğini biliyordum ama, samimiyetimiz henüz yeniydi.

"Dosyada kayıp olan ne?" diye sordu.

Ona RiverOaks'ın posta tesisini inşa etme konusundaki hızlı çalışmalarını özetledim. "Her şeyden önce araziye ele geçirme konusunda bir baskı vardı. Palma antrepoya ilk gittiğinde saldırıya uğradı ve soyuldu. Dosyada notu var. İkinci kez bir koruma görevlisiyle gitti ama, bu ziyaretle ilgili rapor ortada yok. Rapor dosyaya girmiş, ama sonradan, büyük olasılıkla Braden Chance tarafından alınmış."

"Peki raporda ne var?"

"Bilmiyorum. Ama bana öyle geliyor ki, Hector binaya girdi, oradaki evsizlerle konuştu ve onların, küçük daireleri için TiUman

sahibi-kiracı yasalarına göre korunmaları gereken kiracıları. Ama o sırada yıkma işlemleri başlamıştı, o binanın boşaltılması gerekiyordu, Gantry bu işten iyi para kazanacaktı, böylece rapora boş verildi ve oradaki insanlar sokağa atıldılar."

"On yedi kişi mi vardı?"

"Evet, birkaç tane de çocuk tabii."

"Diğerlerinin isimlerini biliyor musun?"

"Evet, birisi, sanırım Palma, bana bir liste verdi. Yine masama bırakılmıştı. Bu insanları bulabilirsek elimizde tanıklar olabilir."

"Bu mümkündür ama, Gantry onları mutlaka çok korkutmuştur sanıyorum. Koca bir tabancası olan, mafya babası gibi, iri bir adam. İnsanlara konuşmalarını söylediği zaman ya dediğini yaparlar ya da konuşanın cesedini nehirde bulursun."

"Ama sen ondan korkmuyorsun, değil mi, Mordecai? Gidip onu bulalım ve biraz dürtükleyelim bakalım; mutlaka çözülecek ve her şeyi anlatacaktır."

"Sokaklarda biraz daha fazla yaşasaydın böyle konuşmazdın. Ben bir aptalı mı işe aldım yoksa?"

"Bizi gördüğünde kaçacak delik arayacaktır."

Sabahın bu saatinde şaka ya da espri işe yaramıyordu. Arabanın ısıtıcı fanı harıl harıl çalışıyordu ama, ısıtıcıda iş yoktu. Arabanın içi buz gibiydi.

"Gantry binayı kaç satmış?" diye sordu.

"İki yüz bin. Orasını iki ay önce satın almış ama, dosyada kaç aldığı konusunda bilgi yok."

"Onu kimden almış?"

"Belediyeden. Terk edilmiş bir binaymış."

"Oraya beş bin, en fazla on bin dolar vermiştir."

"Çok kârlı bir iş."

"Evet, hiç fena sayılmaz, Gantry işi büyütmüş. Eskiden küçük işler yapar, iki katlı eski evleri alıp satar, araba yıkama ve bakkal dükkânı işleriyle uğraşırdı."

"Neden koca bir antrepoyu alıp ufak daireler halinde kiraya vermeye başladı acaba?"

"Para kazanmak için tabii. Diyelim ki orasını beş bine aldı ve bin dolar da harcaayıp birkaç duvar ve tuvalet yaptırdı. Elektriği de

SOKAK AVUKATI

açtırdı mı, işe başlamış demektir. Olay kulaktan kulağa duyulur, kiracılar sükün etmeye başlarlar ve o da küçük daireleri yüz dolar kirayla vermeye başlar. Kiracılar kâğıt işlemlerini zaten istemiyorlar-dır. Adam,

yerini bir çöplük gibi gösterir, oraya hiç bakmaz ve belediye yetkilileri geldiğinde de içerdekilerin bedava oturan evsizler olduğunu söyler. Onları oradan atacağına söz verir ama buna niyeti yoktur. Bunlar burada her zaman olan şeylerdir. Kuraldışı kiraya verme olayı işte."

O anda, belediyenin neden olaya müdahale edip de yasaların gereğini yapmadığını sormak istedim, ama çok şükür bu fikrimden hemen vazgeçtim. Bunun cevabı, sokaklardaki sayısız çukurlarda, üçte biri dökülen polis otolarında, çatıları çökmekte olan okul binalarında, küçücük, dolap gibi odalara doldurulan hastaların şifa beklediği hastanelerde ve barınacak yer bulamayan en azından beş yüz anne ve çocuklarındaydı. Belediye çalışmıyordu.

Aslında insanları sokaklardan bile atan hain bir ev sahibininse bu insanlara hiçbir önceliği yok sayılırdı.

"Hector Palma'yı nasıl bulacaksın?" diye sordu.

"Umarım şirket onu işten atmayacak kadar akıllı davranır. Yedi yerde daha ofisleri var ve bu nedenle onu bunlardan birine göndermiş olacaklarını sanıyorum. Onu bulacağım."

Kentin merkezine gelmiştik. Bir yeri gösterdi ve, "Birbiri üzerine yığılmış şu treylerleri görüyor musun?" dedi. "Orası Mount Ver-non Meydanı işte."

Yarım blok kadar bir yer, dışardan görülmemesi için yüksek bir duvarla çevrilmişti. Bazıları harap olmuş, eski, çeşitli boy ve büyüklüklerde bir sürü treyler vardı içerde.

"Burası dünyanın en berbat barınağıdır. Bunlar hükümetin belediyeye verdiği eski posta treylerleridir ve belediye de bunları evsizlerle doldurmak gibi parlak bir fikre kapıldı. Zavallı insanlar bunların içinde balık istifi gibi yaşarlar işte."

ikinci ve D Caddeleri köşesinde uzun, üç katlı bir bina gösterdi; burada da üç yüz kişi yaşıyordu.

CCNV, yetmişli yılların başlarında, hükümete baskı yapmak için VWashington'da toplanmış bir grup savaş aleyhtarı tarafından kurulmuştu. Bu insanlar kuzeybatı kesiminde bir binada hep birlik-

170

JOHN GRISHAM

te yaşıyorlardı. Kongre binası çevresindeki protesto gösterileri sırasında, evsiz Vietnam gazileriyle karşılaşmış ve onları da yanlarına almaya başlamışlardı. Zamanla kentin başka yerlerine de yayıldılar ve sayıları gittikçe arttı. Savaşın sonra, D.C.'deki evsizlerin durumları dikkatlerini çekti. Seksenlerin başında Mitch Snyder adında bir eylemci ortaya çıktı ve sokakta yaşayanların ateşli ve gürültülü bir savunucusu oldu.

CCNV, hükümet parasıyla inşa edilip terk edilmiş ve hâlâ hükümete ait olan eski bir okul binası buldu ve altı yüz evsizle orasını işgal etti. O bina onların merkezi ve evleri oldu. Onları oradan çıkarmak için birkaç girişimde bulunuldu ama bir sonuç alınmadı. Snyder, 1984'te evsizlere yapılan zulme dikkat çekmek için elli bir gün açlık grevi yaptı. Başkan Reagan, ikinci kez seçilme umuduyla, seçimlerden bir ay önce, cesurca bir çıkış yaptı ve o binayı evsizler için örnek bir barınak haline getireceğine söz verdi. Snyder grevine son verdi, herkes mutluydu. Seçimden sonra Reagan sözünü tutmadı ve birbiri ardına davalar açıldı.

Belediye, 1989'da kentin güneydoğu kesiminde bir barınak inşa etti, ev, evsizleri CCNV'den buraya

almayı planladı, burası kentin merkezinden çok uzaktı. Fakat evsizler huysuzluk, inatçılık ediyorlar, yerlerinde kalmak istiyorlardı. Snyder, pencerelerini tahtalarla kapatacaklarını ve kendilerini koruyacaklarını açıkladı. Çeşitli söylentiler vardı; orada sekiz yüz sokak insanı yaşıyordu; silahlanmışlardı ve bu bir savaş olabilirdi.

Belediye mücadeleden vazgeçip geri adım attı ve barışı sağladı. CCNV büyüdü ve bin üç yüz yataklı bir yer oldu. Mitch Snyder 1990'da intihar etti ve belediye bir sokağa onun ismini verdi.

Oraya vardığımızda saat sekiz buçuğa geliyordu ve orada yaşayanlar çıkmaya hazırlanıyordu. Çoğunun işi vardı ve çalışmaya gidiyorlardı. Ön kapı civarında birikmiş yüze yakın adam, sigaralarını içerek sıcak bir gecenin ardından gelen soğuk sabahın neşesiyle konuşuyorlardı.

Zemin katın kapısı içinde, Mordecai, camlı bir hücrede oturan bir gözetleyici ile konuştu. Adımı yazıp imzaladı ve içeriye girip, dışarıya çıkmak için acele eden insanların arasına karıştık. Beyaz ren-gimi düşünmemek istiyordum ama bu olanaksız gibiydi. Onlarla kıyaslanınca yine de iyice giyinmiştim, ceketim ve kravatım vardı.

SOKAK AVUKATI

171

Hayatım boyunca bolluk içinde yaşamıştım ve şimdi, birçoğu sabıkalı ve ancak birkaçının cebinde üç dolar olan bir sürü siyah, acımasız sokak adamı arasındaydım. Bunlardan biri kolayca boynumu kırıp cüzdanımı alabilirdi. Onlarla göz göze gelmemeye çalışıyor ve yere bakıyordum. Görüşme odasının yanında bekledik.

Adamların merdivenden aşağıya inişlerini izlerken, Mordecai, "Silah ve uyuşturucu bu adamlara ömür boyu yasaklanmıştır," dedi. O zaman kendimi daha güvende hissettim tabii.

"Buraya geldiğinde sinirlenir misin hiç?" diye sordum.

"Zamanla alışırsın," dedi. Ama onun için bunu söylemek kolaydı. O da onlarla aynı dili konuşuyordu.

Kapının bitişiğinde, tahta levha üzerindeki kâğıda Hukuk Bürosu'ndan yardım isteyenlerin isimleri yazılmıştı. Mordecai onu aldı ve müvekkillerimizin isimlerini inceledik. On üç kişinin adı vardı listede. Mordecai, "Ortalamanın biraz altında," dedi. Orada anahtar beklerken bana bazı bilgiler verdi, "Şurada gördüğün yer postane," dedi, "Bu işin ypraticı bir yönü de müvekkillerle temasın zor olmasıdır. Adresler sık değişir. İyi barınaklar insanlarına mektup gönderme ve alma izni verirler." Sustu ve başka bir kapıyı gösterdi. "Orası giysi odası. Haftada otuz, kırk yeni evsiz kabul ederler. İlk adım sağlık muayenesidir; tüberküloz her zaman görülen ve korkulan bir hastalıktır. İkinci ziyaret oraya yapılır ve gelenlere, iç çamaşırı, çoraplar ve giysiler verilir. Bir müşteri ayda bir buraya gelip yeni bir giysi alabilir ve yıl sonunda iyi bir gardroba sahip olabilir. Bunlar öyle çok eski elbiseler değildir. Hepsini kullanamayacak kadar elbise başışı alırlar."

"Bir yıl mı?"

"Evet. Onlara bir yıl bakar, beslerler, bu biraz garip görünebilir, ama değildir. Amaç onlara, kendine yeter olmayı öğretmektir. Buraya gelen biri, bir yıl boyunca kendini temizleme, ayık gezme, bir meslek öğrenme ve iş bulma fırsatı yakalayacağını bilir. Çoğu bir yılını doldurmadan giderler, ama burada sürekli kalmak isteyenler de vardır tabii."

Ernie adında bir adam, insanı etkileyen koca bir anahtar halka-sıyla geldi. Görüşme odasının kapısını açtı ve hemen kayboldu. Hukuk büromuzu kurduk ve danışmanlık için hazırlandık. Mordecai kapıya gitti ve listedeki ilk ismi çağırdı: "Luther Williams."

172

JOHN GRISHAM

Luther kapıdan güçbela geçebildi ve oturduğu sandalye, kırıla-cakmış gibi sesler çıkardı. Adam yeşil bir iş üniforması, beyaz çoraplar ve portakal rengi duş sandalları giymişti. Pentagon'un altında bir kazan dairesinde geceleri çalışıyordu. Kız arkadaşı her şeyini alıp gitmiş, ona da bir sürü fatura bırakmıştı. Oturduğu evden çıkıp barınağa sığınmıştı ve bundan utanıyordu. "Kendimi toparlamak için zamana ihtiyacım var," deyince ona acıdım.

Ödemesi gereken bir sürü fatura vardı. Kredi şirketleri peşindeydi. Şimdilik CCNV'de saklanıyordu.

Mordecai, "Onun iflasını ilan edelim," dedi. Bunun nasıl yapılacağını bilmiyordum. Kaşlarımı çattım ve başımı salladım. Luther bundan hoşlanmış görünüyordu. Yirmi dakika çalışıp gerekli belgeleri doldurduk ve adam yanımızdan mutlu ayrıldı.

İkinci müvekkil Tommy, zarif tavırlarla odaya girdi ve tırnakları parlak kırmızıya boyanmış elini uzattı. Elini siktim ama, Mordecai aynı şeyi yapmadı. Tommy uyuşturucu tedavisi görüyordu, esrar ve eroin kullanmıştı ve vergi borcu vardı. Üç yıldan beri vergi beyannamesi doldurmamış ve eski durumu ortaya çıkmıştı. Ayrıca çocuk nafakası için ödemesi gereken birkaç bin doları da ödememişti. Onun, ne şekilde olursa olsun, bir baba olduğunu öğrenince rahatlamıştım. Haftanın her günü tedaviye gittiği için tam gün iş bulamıyordu.

Mordecai, "Ne çocuk nafakası ve ne de vergi borçları için iflas isteyemeyiz," dedi.

"Evet ama, tedavim yüzünden çalışamıyorum ve tedaviyi bırakırsam tekrar uyuşturucuya başlarım. Çalışamazsam ve iflas beyan etmezsem ne yapacağım ben?"

"Hiçbir şey yapmayacaksın. Tedavin bitinceye kadar bunu düşünme ve bitince bir iş bul. Sonra da bu arkadaşım Michael Brock'u ara."

Tommy gülümsedi ve bana göz kırptı, sonra da uçarcasına odadan çıktı.

Mordecai, "Galiba senden hoşlandı," dedi.

Ernie, üzerinde on bir isim olan başka bir liste getirdi. Kapının önünde uzun bir kuyruk oluşmuştu. Ayrılma stratejisine başvurduk; ben odanın diğer ucuna gittim, Mordecai olduğu yerde kaldı ve müşterileri ikişer ikişer almaya başladık.

Bana ilk gelen, uyuşturucu suçlamasıyla karşı karşıya olan genç

SOKAKAVUKATI

173

bir adamdı. Söylenenleri not aldım ve bunu Mordecai'la büroda görüşeceğimi söyledim.

Ondan sonra gördüğüm kişi beni şoke etti: kırk yaşlarında, dövmesi, yüz yaraları, kırık dişleri, küpeleri, kan çanağı gibi gözleri ya da kıpkırmızı burnu olmayan bir beyaz adamdı bu. Sakalı bir haftalık kadardı ve başı da bir ay kadar önce traş edilip kazınmıştı. To-kalaşırken elinin yumuşak ve nemli olduğunu fark ettim. Adı Paul Pelham'dı ve üç aydır barınakta yaşıyordu. Söylediğine göre bir zamanlar doktormuş.

Uyuşturucuya alışmış, boşanmış ve doktorluk diploması ve izni elinden alınmıştı; tüm bunlar acı anılardı ama yavaş yavaş alışıyordu. Sadece biriyle ve mümkünse beyaz biriyle konuşmak istemişti. Arada sırada korkulu gözlerle diğer taraftaki Mordecai'a bakıyordu.

Pelham, Scranton, Pennsylvania'da ünlü bir jinekologdu - büyük bir evde güzel karısı ve birkaç çocuğuyla yaşıyordu, bir Mercedes arabası vardı. Önce Valyum almaya başlamış, sonra daha sert uyuşturuculara alışmıştı. Bir süre sonra kokaine geçmiş ve klinikteki bazı hemşirelerin de tadına bakmaya başlamıştı. Ayrıca banka kredilerinden yararlanıyor, emlak alıp satarak iyi paralar kazanıyordu. Bir gün normal bir doğum sırasında elindeki bebeği düşürmüştü ve bebek ölmüştü. Bebeğin babası bir bakandı ve olaya tanık olmuştu. Pelham mahkemeye düşmüş, uyuşturucuya daha fazla kapılmıştı, hemşirelerle düşüp kalkmaya devam etmiş, tüm hayatı yıkılmıştı. Bir hastasından bir cilt hastalığı kapmış, onu karısına da bulaştırmış ve karısı da her şeyi alıp Florida'ya gitmişti.

Anlattıklarından büyülenmiş gibiydim. Evsizlerin avukatı olarak başladığım kısa çalışma yaşamımda, müvekkillerimin, sokaklara nasıl düştüklerini öğrenmek istiyor, böyle şeylerin benim başıma gelmeyeceğine inanmaya çalışıyordum; benim sınıftaki insanlar bu tür felaketlerle karşılaşamazlardı.

Pelham beni büyülemişti, çünkü ilk kez bir müvekkile bakıyor ve evet, bu ben de olabilirdim diyordum. O da bu konuda konuşmaya çok arzulu görünüyordu.

Başından geçenlerin izlerinin henüz kaybolmamış olabileceğini ima ediyordu. Onu yeterince dinlemiştim ve neden bir avukata ihtiyacı olduğunu sormak üzereydim ki, "İflasımı ilan ettiğimde bazı şeyler sakladım," dedi.

174

JOHN GRISHAM

Mordecai, müvekkilleri hızlı hızlı sorguya çekip gönderirken, biz iki beyaz adam burada gevezelik ediyorduk, bu nedenle not almaya başladım. "Ne gibi şeyler?"

Söylediğine göre, iflas işlemlerini yapan avukatı bir sahtekârdı. Sonra yeni bir hikâye anlattı ve bankaların, zamanından önce ipotekli mallarına el koyduklarını ve onu mahvettiklerini söyledi. Yumuşak ve hafif bir sesle konuşuyor ve Mordecai'ın bize baktığını görünce susuyordu.

"Dahası da var," dedi.

"Ne?" diye sordum.

"Bu, aramızda kalacak, değil mi? Yani, şimdiye kadar birçok avukat tuttum, ama hepsinin parasını ödedim. Onlara nasıl ödeme yaptığımı Tanrı bilir."

Ciddi ve samimi bir ifadeyle, "Bu konuşma tamamen gizli kalacak," dedim. Burada bedava çalışıyor olabilirdim ama, ücretin ödenip ödenmemesi avukat-müvekkil ayrıcalığını etkileyemezdi.

"Kimseye söyleyemezsiniz."

"Tek kelime söylenmeyecektir." O anda, VWashington'da bir barınakta bin üç yüz kişiyle birlikte yaşamının, harika bir saklanma yolu olabileceğini düşündüm.

Bu sözüm ona güven vermişti. Daha da hafif bir sesle, "O çılgın yaşamım sırasında karımın beni aldattığını öğrendim," diye devam etti, "Bunu bana bir hastam söyledi. Bir kadını çıplak olarak muayene ederken ondan her şeyi öğrenebilirsiniz. Karımın başka bir erkekle beraber olması beni mahvetmişti. Bir dedektif tuttum ve bana söylenenin gerçek olduğunu öğrendim. Diğer adam, şey, bir gün onun aniden ortadan kaybolduğunu söyleyelim." Sustu ve benim bir şeyler söylememi bekledi.

"Kayboldu mu?"

"Evet. O zamandan beri de onu bir daha gören olmadı."

Şaşkın bir tavırla, "Öldü mü yoksa?" diye sordum.

Hafifçe başını öne salladı.

"Nerede olduğunu biliyor musunuz?"

Başı yine öne sallandı.

"Ne zaman oldu bu?"

"Dört yıl önce."

Her şeyi yazmaya çalışırken elim titriyordu.

SOKAK AVUKATI

175

Bana doğru eğildi ve, "O bir FBI ajanıydı," diye fısıldadı, "Üniversiteden eski bir arkadaşımı, Pennsylvania'dan."

Onun gerçeği söyleyip söylemediğinden emin olamadığım için, "Hadi canım," dedim.

"Benim peşimdeler."

"Kim?"

"FBI tabii. Dört yıldır beni izliyorlar."

"Benden ne yapmamı istiyorsunuz peki?"

"Bilmiyorum. Belki onlarla anlaşabiliriz. Bir av olmaktan bıktım."

Mordecai bir müvekkilin işini bitirip başka birini çağırırken, adamın söylediklerini düşündüm. Pelham onun her hareketini gözlüyordu.

"Bazı bilgilere ihtiyacım var," dedim, "Ajanın ismini biliyor musunuz?"

"Evet. Doğum yeri ve tarihini de biliyorum."

"Ne zaman ve nerede öldüğünü de, değil mi?"

"Evet."

Yanında herhangi bir not ya da belge getirmemişti.

"Neden ofisime gelmiyorsunuz?" dedim, "Belge de getirin. Orada daha rahatça konuşabiliriz."

Saatine baktı ve, "Bunu düşünceğim," dedi. Sonra bir kilisede yarım gün temizlik elemanı olarak çalıştığını ve geç kaldığını söyledi. Tokalaştık ve adam çekip gitti.

Bir sokak avukatı olmanın yollarından biri de dinlemesini bilmektir ve bunu çabuk öğreniyordum. Müvekkillerimden çoğu, sadece biriyle konuşmak istiyordu. Hepsi de şöyle ya da böyle ezilmişler, tekmelenmişlerdi ve mademki bedava yasal danışmanlık vardı, dertlerini avukatlara açmaktan doğal ne olabilirdi? Mordecai, onların hikâyelerini dinlerken sorular sorup, yapılabilecek bir şey olup olmadığını anlama konusunda uzmandı. Bense hâlâ, insanların bu kadar fakir olmaları karşısında dehşete düşmekten alamıyordum kendimi.

En iyi meselelerin, devamı gelmeyecek şekilde hemen oracıkta çözümlenenler, arkada izlenecek işler bırakmayanlar olduğunu da öğreniyordum. Not defterim, gıda pulları başvuruları, ev yardımı, sağlık desteği, Sosyal Güvenlik kartları ve hatta sürücü belgesi talepleriyle dolmuştu. Kuşkumuz olduğu zaman bir form dolduruyorduk.

176

JOHN GRISHAM

Öğleden evvel ikimizin önünden yirmi altı kişi geçti. Yorgun bir şekilde oradan çıktık.

Binanın dışına çıktığımızda Mordecai, "Gel biraz yürüyelim," dedi. Hava açık, soğuk ve rüzgârlıydı ama üç saat penceresiz ve havasız bir yerde kaldıktan sonra çok iyi geldi. Caddenin karşı tarafında, güzel, modern bir bina olan Vergi Mahkemesi vardı. Zaten CCNV'nın etrafında hep, daha sonra inşa edilen güzel yapılar bulunuyordu. 2'nci Cadde'yle D'nin köşesinde durduk ve barınağa baktık.

Mordecai, "Kira anlaşmaları dört yıl sonra bitiyor," dedi. "Em-lakçı akbabalar daha şimdiden çevrede dolanmaya başladılar. İki bloku kaplayacak büyük bir kongre binası inşa etmeyi planlıyorlar."

"Desene büyük bir mücadele olacak."

"Bir savaş olacak."

Sokağın karşı tarafına geçtik ve Kongre binası olan Capitol'e doğru yürümeye başladık.

Mordecai, "Şu beyaz adam. Onun derdi neydi?" diye sordu.

Pelham, o gün konuştuğum tek beyaz adamdı. Nereden başlayacağımı bilmeden, "Şaşkına döndüm," diye cevap verdim, "Adam bir zamanlar Pennsylvania'da doktormuş."

"Şimdi kim kovalıyormuş onu?"

"Ne?"

"Şimdi kim kovalıyormuş onu?"

"FBI."

"Bu iyi işte. Geçen sefer CIA'ydı."

Ayaklarım birden durdu, ama o yoluna devam etti. "Onu daha önce gördün mü?"

"Evet, arada sırada çıkar ortaya, dolaşır. Adı Peter miydi ne?"

"Paul Pelham."

Omzunun üzerinden bana bakıp, "Onu da değiştirmiş," dedi, "Harika bir hikâyesi var, değil mi?"

Konuşamıyordum. Orada öylece durdum ve elleri paltosunun cebinde yürüyüp giden Mordecai'n arkasından bakıp kaldım, öyle gülüyordu ki, omuzlan sarsılıyordu.

»

21

Cesaretimi toplayıp öğleden sonra işim olduğunu ve ofisten çıkmam gerektiğini söylediğim zaman, Mordecai, benim de herkesle aynı haklara sahip olduğumu, kimsenin çalışmamı kontrol edemeyeceğini ve işim olduğunda çıkabileceğimi söyledi. Acele adımlarla ofisten çıktım. Çıkışımı sadece Sofia görmüş gibiydi.

Bir saat kadar arabanın sigorta işlemleriyle uğraştım. Lexus tamamen harap olmuştu; sigortam 21,480 dolar değer biçmişti ama, paranın tamamı, Jaguar'ın sigortası çözümlendikten sonra ödenecekti. Bankaya 16,000 dolar borcum olduğu için 5.000 küsur dolarlık bir çek alıyordum. Bu da, yeni pozisyonum olan fakir avukatına yakışır ve oto hırsızlarının dikkatini çekmeyecek bir araba almaya yeterdi.

Bir saatimi de doktorun bekleme salonunda geçirdim. Cep telefonu ve birçok müvekkili olan meşgul bir avukat olarak, dergilerin arasında pişerken saatin tik taklarını dinleyip oturdum.

Bir hemşire gelip beni, sadece şortum kalacak şekilde soydu ve soğuk bir masada yirmi dakika oturdum. Çürüklerin rengi koyu kahverengine dönüşüyordu. Doktor beni dürtükleyip canımı acıttı ve sonra da, iki hafta geçirip tekrar gelmemi istedi.

Claire'in avukatının ofisine tam saat dörtte vardım ve erkek gibi giyinmiş, asık suratlı bir resepsiyon elemanı ile karşılaştım. Ofisin her köşesinden şirretlik akıyordu. Her ses erkek düşmanıydı: telefona cevap veren kızın haşın, boğuk sesi; hoparlörde duyulan köylü kızının gıcık sesi ve de koridorun diğer ucundan arada bir duyulan cırtlak ses, hep erkeklere karşı açılan savaşları ilan eder gibiydiler. İçerisi yumuşak pastel lavanta, pembe ve bej renklerle boyanmıştı. Sehpanın üzerindeki dergiler de oraya sanki ifade vermek üzere konmuş gibiydiler, tek taraflı kadın sorunlarıyla dolu olmalıydılar, çekici ya da dedikodu içeren şeyler yoktu. Bunlar oraya ziyaretçiler tarafından okunmak için değil, sadece seyredilsinler diye konmuş olmalıydılar.

JOHN GRISHAM

Jacqueline Hume, önceleri kötü şöhretli doktorlarla savaşıarak tonlarca para kazanmış, daha sonra da kadın peşinde koşan birkaç senatörün yaşamlarını mahvetmiş sert bir avukat olarak tanınıyordu. Kadının ismi, D.C.'de zengin olup da evliliği iyi gitmeyen her erkeğin kalbine korku salıyordu. Bir an önce kâğıtları imzalayıp gitmek için sabırsızlanıyordum.

Ama beni yarım saat beklettiler ve iyice öfkelenip bağırıp çağırmaya başlayacaktım ki, birisi beni alıp koridorun sonlarına doğru götürdü ve bir ofise girdik. Elime tutuşturulan ayrılma anlaşmasına bir göz atınca ilk kez olarak gerçeği gördüm. Kâğıttaki başlık şöyleydi: Claire Addison Brock'a karşı Michael Nelson Brock.

Yasa bizden, ayrılmadan önce altı ay ayrı yaşamamızı istiyordu. Belgeyi dikkatle okuyup imzaladım ve çıktım. Şükran gününde tekrar resmi olarak bekâr olacaktım.

Öğleden sonraki dördüncü durağım Drake & Sweeney'nin otoparkı oldu. Orada saat tam beşte Polly ile buluştum ve onun iki kutu içinde getirdiği, ofisimde kalan kişisel eşyalarımı aldım. Polly bana karşı çok nazık ve işbilir tavırlarla davrandı ama ağzını pek açmadı ve ayrılmak için acele ediyordu. Büyük olasılıkla ona da dinleme cihazı takmışlardı.

Birkaç blok yürüdüm ve kalabalık bir köşede durdum. Bir binanın duvarına yaslanıp Barry Nuzzo'nun numarasını çevirdim. Her zamanki gibi bir toplantıdaydı. Adımı verdim, acil bir durum olduğunu söyledim ve otuz saniye sonra Barry telefodaydı.

"Konuşabilir miyiz?" diye sordum. Konuşmamızın dinlenip kayda alınabileceğini düşünüyordum.

"Tabii."

"Sokağın biraz aşağısındayım, K ve Connecticut'ın köşesinde. Beraber bir kahve içelim."

"Bir saat sonra orada olabilirim."

"Hayır. Ya şimdi gelirsin ya da olmaz." Onlara, bana karşı planlar yapma zamanı vermek istemiyordum. Dinleme cihazı da taka-mayacaklardı.

"Pekâlâ, bir bakayım. Tamam, oldu. Bunu yapabilirim."

"Bingler Kafe'de olacağım."

"Orayı biliyorum."

SOKAK AVUKATI

"Bekliyorum. Yalnız gel."

"Çok fazla film seyrediyorsun Mike."

On dakika sonra küçük ve kalabalık kafede, büyük camın önünde oturmuş, sıcak kahvelerimizi yudumlarken Connecticut Caddesi'nden geçen insanları seyrediyorduk.

"Neden arama izni çıkarttınız?" diye sordum.

"Bu dosya bize ait. Sen onu aldın ve biz de geri istiyoruz. Bu kadar basit işte."

"Onu bulamazsınız dostum, tamam mı? Onun için aramaktan vazgeçin."

"Şimdi nerede oturuyorsun?"

Homurdandım ve çok bilmiş tavrıyla ona bakıp güldüm. "Tevkif müzekkeresi genellikle arama izninden sonra çıkar," dedim, "Benim için de öyle mi olacak?"

"Bunu söylemeye yetkim yok."

"Teşekkürler dostum."

"Bak Michael, bir an için senin hatalı olduğunu varsayarak başlayalım. Sana ait olmayan bir şeyi aldın. Bu, en basit ifadeyle hırsızlıktır. Sen bunu yapmakla şirketin düşmanı oldun. Ben senin arkadaşınım ama hâlâ o şirkette çalışıyorum. Yaptıklarının şirkete zararlı olduğunu bilerek sana yardım edemem. Bu karmaşayı sen yarattın, ben değil."

"Şimdi de sen beni dinle, Braden Chance her şeyi anlatmıyor. O herif bir solucan, yanlış işler yapmış küstah bir hergele ve şimdi de hatalarını örtmeye çalışıyor. Senin, bu işin basit bir dosya hırsızlığı ve benim peşimden gelmenin, doğru olanı yapmak olduğuna inanmanı istiyor. Fakat bu dosya şirketi rezil eder."

"Pekâlâ, sen ne yapmak istiyorsun?"

"Bırakın beni. Aptalca bir şey yapmayın."

"Seni tutuklattırmak gibi mi yani?"

"Evet, en başta o tabii. Bütün gün omzumun üzerinden arkamı gözetlemek zorunda kaldım, can sıkıcı bir şey bu."

"Hırsızlık yapmamalıydın."

"Bak, niyetim onu çalmak değildi, tamam mı? Dosyayı sadece ödünç olarak aldım. Kopyalarını çıkaracak ve yerine koyacaktım, ama yapamadım."

"Sonuç olarak onu aldığını ve sende olduğunu söylüyorsun."

180

JOHN GRISHAM

"Evet, ama bunu inkâr da edebilirim."

"Oyun oynuyorsun Michael, ama bu bir oyun değil. Kendine kötülük yapıyorsun, incineceksin."

"Peşimi bırakırsanız bir şey olmaz. En azından şimdilik. Bir haftalık bir ateşkes anlaşması yapalım. Arama izni, tevkif müzekkeresi olmasın."

"Pekâlâ, buna karşılık bize ne  neriyorsun?"

"Dosyayı kullanarak şirketi  zmeyeceğim."

Barry başını iki yana salladı ve kahvesinden bir yudum aldı. "Anlaşma yapacak pozisyonda değilim. Ben sadece orada çalışan biriyim."

"Bu işin peşindeki adam Arthur mu?"

"Tabii ki o."

"O halde Arthur'a söyle, sadece seninle konuşurum."

"Sen kendine çok güveniyor ve hayal kuruyorsun Michael. şirketin seninle konuşmak istediğini sanıyorsun ama, açıkçası, onlar konuşmak istemiyorlar. Dosyanın  alınması ve senin de onu geri vermemen onları çok kızdırdı. Onları ayıplayamazsın."

"Onların dikkatlerini  ekmelisin Barry. Bu dosya gazeteler için manşetlik bir hikâye ve gürültücü gazeteciler bunun peşini bırakmazlar, düzinelerle hikâye çıkarırlar bundan. Tutuklandığım takdirde doğruca *Post* gazetesine gideceğim."

"Sen aklını kaçırmışsın."

"Olabilir. Chance'ın, Hector Palma adında bir yardımcısı vardı. Onun hakkında bir şey biliyor musun?"

"Hayır."

"Senin dünyadan haberin yok."

"Ben de var demedim ki."

"Palma dosya konusunda çok şey biliyor. Dünden itibaren eski çalıştığı yerde  alışmıyor. Nerede olduğunu bilmiyorum ama, onu bulmak çok ilginç olabilir. Bunu Arthur'a sor."

"Sen sadece dosyayı ver Michael. Onunla ne yapmak istediğini bilmiyorum ama, onu mahkemede kullanamazsın."

Kahvemi aldım ve masadan kalkarken, "Bir haftalık ateşkes," diyerek yürüdüm, "Arthur'a söyle sana biraz bilgi versin."

Öfkeli bir sesle, "Arthur emirleri senden almıyor," diye söylendi.

SOKAK AVUKATI

Acele adımlarla kaldırımdaki kalabalığın arasına karıştım ve âdeta koşarak Dupont Meydanı'na doğru yürüdüm, Barry'yi ve beni gözetlemesi için göndermiş olabilecekleri adamları bir an önce geride bırakıp kaybolmak istiyordum.

Telefon rehberindeki adrese göre, Palma'nın evi Bethesda'daki bir apartman binasındaydı. Acelem olmadığından ve düşünmem gerektiğinden, çevre yoluna çıktım ve binlerce arabayla tampon tampona gitmeye başladım.

Hafta içinde tutuklanma ihtimalimin yüzde elli olabileceğini düşünüyordum. Şirketin benim peşimden gelmekten başka çaresi yoktu ve Braden Chance, gerçeği Arthur'dan ve yönetim kurulundan saklıyorsa, ben de onlara karşı sert oynayabilirdim. Bir yargıcın hakkımda tevkif müzekkeresi vermesi için aleyhimde deliller vardı.

Mister olayı şirketi karıştırmıştı. Chance'ı hiç kuşkusuz karşılarına çağırıp sorguya çekmişlerdi ama, onun, yanlışlarını kabul ettiğini hiç sanmıyordum. Onlara yalan söylemiş ve dosyayı yeniden ayarlayıp bu işten paçasını kurtarabileceğini sanmıştı. Kurbanları ne de olsa birkaç evsiz serseriden ibaretti.

Peki ama, Hector'dan bu kadar çabuk nasıl kurtulabilmişti? Parasal açıdan sıkıntısı olamazdı, Chance şirketin ortaklarından biriydi. Chance'ın yerine ben olsaydım, Hector'a para verirken, bir yandan da onu korkutur, işini bitirebileceğimi söyleyip tehdit ederdim. Sonra da, örneğin Denver'deki bir arkadaşına telefon eder ve hemen oraya atanmasıyla ilgili bir iyilik isterdim. Onu başka bir ofise göndermek hiç de zor değildi.

Hector gitmişti ve benden ya da soru soracak kişilerden saklanıyordu. Büyük olasılıkla, daha yüksek bir maaşla hâlâ şirkette çalışıyordu.

Ya şu yalan makinesi hikâyesi neydi? Şirket onu da, sadece beni ve Hector'u korkutmak için mi ortaya atmıştı acaba? Onu yalan makinesine sokmuşlardı da temiz mi çıkmıştı acaba? Bundan kuşkuluydum.

Gerçeğin gizli kalması için, Chance'ın Hector'a ihtiyacı vardı. Hector'un da, işini kaybetmemesi için Chance'a ihtiyacı vardı tabii. Bu nedenle, yalan makinesi gerçekten düşünülmüş olsa bile, Chance bu işi kapatmıştı muhakkak.

182

JOHN GRISHAM

Apartmanların oluşturduğu site çok genişti, binalar düzensiz bir şekilde yerleştirilmiş ve kentin kuzeye doğru genişlemesi sonucu yeni bloklar ilave edilmişti. Binaların çevresindeki sokaklarda, çalışanlara zaman kazandırmak için bir sürü hazır yemek lokantası, benzin istasyonu, video kaset kiralama gibi yerler açılmıştı.

Arabamı bir tenis kortu yanına park ettim ve binaları dolaşmaya başladım. Acele etmiyordum; bu maceradan sonra gideceğim bir yer yoktu. Polisler bir tutuklama emri ve kelepçeyle herhangi bir köşede beni bekliyor olabilirlerdi. Şehir hapishanesi hakkında anlatılan korkunç hikâyeleri düşünmemeye gayret ediyordum.

Ama bu hikâyelerden biri beynime kazınmış gibiydi. Birkaç yıl önce, Drake & Sweeney'de çalışan genç bir avukat, bir Cuma akşamı iş çıkışı Georgetown'daki barlardan birine gitmiş ve orada birkaç saat kalıp içmişti. Arabasıyla Virginia'a doğru giderken, alkol kuşkusuyla yolda polis tarafından durdurulmuştu. Polis karakolunda, alkol testinde kullanılan üfleme cihazını üfleme reddetmiş ve sarhoşların konduğu bir

hücreye atılmıştı. Hücre tıklım tıklım doluydu; üzerinde takım elbisesi olan, güzel bir kol saati ve ayakkabıları bulunan tek beyaz adam oydu. Kazara oradaki adamlardan birinin ayağına basmış ve korkunç bir dayak yiyip kan içinde kalmıştı. Yüzünün eski halini alabilmesi için üç ay hastanede kalıp tedavi gördü. Sonra da Wilmington'a ailesinin yanına gitti. Beynindeki hasar çok azdı ama, büyük bir avukatlık firmasında çalışması için yeterli görülmemişti.

ilk ofis kapalıydı. Bir başkasını bulmak için kaldırımda yürümeye başladım, yorulmuş gibiydim. Rehberdeki adreste apartman numarası yoktu. Burası güvenli bir siteydi. Küçük verandalarda bisikletler, plastik oyuncaklar görülüyordu. Evlerde yemek yiyen, televizyon izleyen aileleri görebiliyordum. Pencerelelerde demir parmaklıklar yoktu. Otoparklarda duran arabalar, orta halli insanların kullandığı modellerdi ve tekerlek kapaklarının dördü de yerlerinde duruyordu.

Bir süre sonra bir güvenlik görevlisi beni durdurdu. Birkaç sorudan sonra tehlikeli olmadığını anlamış olacak ki, en azından birkaç yüz metre mesafedeki merkez ofise gitmemi söyledi.

"Burada kaç apartman var acaba?" diye sordum.

"Bir sürü," diye cevap verdi. Sayıyı bilmek zorunda mıydı sanki?

SOKAK AVUKATI

IH*

Gece nöbetçisi, sandviçini yiyen bir öğrenciydi ve önüne fizik kitabını açmıştı. Ama, küçük bir TV'de bir futbol maçı izliyordu. Ona Hector Palma'yı aradığımı söyledim, bilgisayarın tuşlarına dokundu ve daire numarasının G-134 olduğunu söyledi.

Sonra, ağzındaki lokmayı çiğneyerek, "Ama taşındılar," dedi.

"Evet, biliyorum," dedim, "Hector'la aynı yerde çalıştık. Cuma onun son günüydü. Ben de bir ev arıyordum ve onun dairesini görmek istedim."

Ben daha cümlemi bitirmeden, o başını iki yana sallamaya başlamıştı bile. "Sadece Cumartesi günleri dostum. Burada dokuz yüz daire var ve bir bekleme listesi yaptık."

"Cumartesi burada olmayacağım."

Sandviçinden bir lokma daha ısırdı ve gözlerini tekrar TV'ye çevirip, "Özür dilerim," dedi.

Cüzdanımı çıkardım. "Kaç yatak odası var?"

Bilgisayar ekranına baktı. "İki."

Hector'un dört çocuğu vardı. Yeni dairesinin daha büyük ve konforlu olduğundan emindim.

"Aylık kirası ne?"

"Yedi yüz elli dolar."

Cüzdanımdan bir yüz dolarlık banknot çıkardım ve bunu hemen gördü. "Bak ne diyeceğim. Anahtarı bana ver. Oraya bir göz atıp on dakikada döneceğim. Kimse de bir şey bilmeyecek."

Sandiviçini önündeki karton tabağa bıraktı ve, "Bir bekleme listesi var," diye tekrarladı.

Bilgisayarı gösterip, "Liste bu bilgisayarda mı?" diye sordum.

Ağzını sildi ve, "Evet," diye cevap verdi.

"O zaman onu değiştirmek kolay."

Kilitli bir çekmecedan anahtarı aldı ve parayı kaptı.

"On dakika," dedim.

Daire, yakındaki üç katlı bir binanın zemin katındaydı. Anahtar kapıyı hemen açtı. Taze boya kokusunu daha içeriye girmeden almıştım. Aslında boya işi daha bitmemişti; salonda bir merdiven, beyaz kutular ve örtüler vardı.

Buraya bir parmak izi uzmanları ekibi gelse bile Palma ailesine ait bir iz bulamazdı. Tüm dolaplar, gardroplar ve çekmeceler bomboştı, halı ve paspas gibi şeyler sökülüp götürülmüştü. Banyo kü-

184

JOHNGRISHAM

veti ve lavabodaki lekeler bile silinmişti. Mutfak lavabosunun altında toz toprak ya da örümcek ağı yoktu, her taraf tertemizdi, âdeta sterilize edilmişti burası. Odalar beyaza boyanmıştı ama salonun boya işi henüz bitmemişti.

Ofise döndüm ve anahtarı masanın üzerine attım.

"Ee, beğendiniz mi?" diye sordu.

"Benim için küçük," dedim, "Ama yine de teşekkürler."

"Paranızı geri istiyor musunuz?"

"Okula gidiyor musun?"

"Evet."

"O halde kalsın."

"Teşekkürler."

Kapıda durdum ve, "Palma, mektupları için gideceği yerin adresini bıraktı mı acaba?" diye sordum.

"Onunla birlikte çalıştığınızı söylediniz sanıyorum."

"Evet," dedim ve hemen çıkıp kapıyı kapadım.

«-

Çarşamba sabahı işe gittiğimde ufak tefek kadın kapımızda oturuyordu. Saat sekize geliyordu, ofis kilitliydi ve ısı sıfırın altındaydı, önce onun, oraya, geceyi geçirmek ve rüzgârdan korunmak için sığındığını sandım. Ama benim yaklaştığımı görünce birden ayağa fırladı ve, "Günaydın," dedi.

Gülümsedim, "Merhaba," dedim ve anahtarlarımı aramaya başladım.

Kadın, "Siz bir avukat mısınız?" diye sordu.

"Evet, avukatım."

"Benim gibi insanlar için mi?"

Kadının evsiz olduğunu tahmin ettim ve benim müvekkilim olması için de bu yeterliydi. "Tabii, gel buyur," diyerek kapıyı açtım, içerisi dışardan da soğuktu. Termostat düğmesini ayarladım ama, bildiğim kadarıyla bu düğme hiçbir yere kumanda etmiyordu, bağlantısı yoktu. Kahvenin altını açtım ve mutfakta birkaç bayat çörek buldum. Onları ona verdim ve birini hemen yedi.

Ona, "Adın ne?" diye sordum. Ön tarafta, Sofia'nın masasına yakın bir yerde oturuyor, kahveyi ve radyatörlerin çalışmasını bekliyorduk.

"Adım Ruby."

"Benim de Michael. Nerede yaşıyorsun Ruby?"

"Orada burada." Üzerinde Georgetovvn yazılı gri renkli kalın bir süveter giymiş, ayaklarına kalın kahverengi çoraplar ve markası belli olmayan, kirli beyaz spor ayakkabılar geçirmişti. Yaşı otuzla kırk arasında olmalıydı, çok zayıf ve biraz da şaşıydı.

Hafifçe gülümsedim ve, "Hadi, yapma," dedim, "Nerede yaşadığını bilmek zorundayım. Bir barnakta mı kalıyorsun?"

"Bir barnaktaydım ama terk etmek zorunda kaldım. Az kalsın tecavüze uğrayacaktım. Bir arabam var."

Ofise geldiğimde yakınlarda bir araba görmemiştim. "Araban mı var?"

186

JOHN GRISHAM

"Evet."

"Yani onu kullanıyor musun, sürüyor musun?"

"Araba gitmiyor. Onun arka koltuğunda uyurum."

Ona soru sorarken not alamıyordum ve ben buna alışık değildim. İki büyük karton bardağa kahve koydum ve benim ofisime girdik, çok şükür oradaki radyatör çalışıyor, ama garip sesler çıkarıyordu. Kapımı kapadım. Mordecai biraz sonra gelirdi ve buraya sessizce girmesini bir türlü öğrenememişti.

Ruby, benim kahverengi ve katlanabilir müvekkil sandalyemin kenarına ilişti, omuzları düşmüş, elindeki kahve bardağına, sanki göreceği son sıcak şeymiş gibi sıkı sıkıya yapışmıştı.

Önüme bloknotumu çektim ve not almaya hazırlanıp, "Sana nasıl yardım edebilirim acaba?" diye sordum.

"Benim derdim oğlum Terrence," diye cevap verdi, "Oğlum on altı yaşında ve onu benden aldılar."

"Kim aldı?"

"Belediye. Çocuk bürosunun adamları aldı."

"Şimdi nerede?"

"Bilmiyorum, aldılar onu."

Cevapları kısa asabi sözcükler halindeydi. "Neden sakinleşip bana Terrence'den bahsetmiyorsun?" dedim.

Birden rahatladı ve kahve bardağını iki eliyle tutarak hikâyesini anlatmaya başladı. Pek iyi hatırlayamıyordu ama, Terrence on yaşlarındayken, yani yıllar önce, küçük bir apartman dairesinde yalnız yaşıyorlardı. Bir gün uyuşturucu satarken yakalanmış ve dört ay hapis yatmıştı. O sırada Terrence teyzesiyle yaşamıştı. Hapisten çıkınca Terrence'i yine yanına almıştı ama artık sokaklarda bir kâbus hayatı yaşıyorlardı. Bazen arabaların içinde, bazen buldukları boş binalarda geceliyorlar, iyi havalarda köprü altlarında uyuyor, soğuklarda ise barmaklara sığınıyorlardı. Oğlunu okula göndermeyi başarmıştı. Kaldırımlarda dileniyor, vücudunu satıyor ve gereğinde küçük çaplı uyuşturucu ticareti yapıyordu. Terrence'in karnını doyurup iyi giydirecek okula göndermek için her şeyi yapmıştı.

Ama uyuşturucudan kurtulması olanaksızdı. Bir süre sonra hamile kaldı ve bebeği doğunca belediye çocuğu hemen elinden aldı. Uşuturucu kullanan bir annenin bebeği idi o.

Bebeği zaten pek sevememişti, onun Terrence'i vardı, yeterdi.

SOKAK AVUKATI

187

Belediye yetkilileri Terrence konusunda sorular sormaya başlayınca, ana oğul iyice içlerine kapanmış ve evsizler dünyasında gölgele re sığınmışlardı. Bir gün iyice umutsuzluğa düşmüş ve bir zamanlar hizmetçilik yaptığı Rowland ailesine gitmişti Rowlandların çocukları büyümüş ve evden ayrılmışlardı. Howard Üniversitesi yakınlarında küçük, sıcak bir evleri vardı. Terrence'i evlerine kabul ederlerse onlara ayda elli dolar ödeyebileceğini söylemişti. Arka verandanın üzerinde, birçok kez temizlediği küçük bir yatak odası vardı ve orası Terrence için mükemmeldi. Rowlandlar önce tereddüt etmiş, ama sonra kabul etmişlerdi. O zamanlar iyi insanlardı ve Ruby'ye de, her akşam bir saat oğlunu görebileceğini söylemişlerdi. Oğlunun okulu iyi gidiyordu, çocuk temiz ve güvenli bir yaşama kavuşmuştu ve Ruby de hayatından memnundu.

Kadıncağz yaşamını oğlunun yaşamına göre ayarlamıştı: Rowlandlara yakın aş evleri, acil durumlar için farklı barmaklar, değişik sokaklar, parklar ve boş arabalar buluyordu. Kazandığı parayı biriktirip oğlunun kirasını ödüyordu ve her akşam onu görüyordu.

Bunlar tabii tutuklanıncaya kadar devam etti. İlkinde fahişelik nedeniyle tutuklanmıştı, ikincisi de Farragut Meydan'nda park sırasında uyuduğu için. Üçüncü bir kez daha tutuklanmış olabilirdi ama bunu hatırlamıyordu.

Bir keresinde onu sokakta baygın yatarken bulmuşlar ve hemen D.C. General Hastanesi'ne götürmüşlerdi. Uyuşturucu kullananların tedavi edildiği bir koğuşa yatırılmış, fakat Terrence'i özlediği için üç gün sonra oradan kaçmıştı.

Bir akşam oğlunun odasında, onunla birlikte oturuyorlardı ki, oğlu onun karnına bakmış ve yine hamile olup olmadığını sormuştu. Ona, öyle sandığını söylemiş ve oğlu, babanın kim olduğunu sorunca cevap verememişti. Oğlu birden öfkelenip bağırmaya başlamış ve Rowlandlar da ona gitmesini söylemişlerdi.

Hamileliği süresince Terrence ona hiç aldırış etmemişti. Terk edilmiş hurda arabalarda uyuyor, dileniyor, oğlunu göreceği saatin gelmesini sabırsızlıkla bekliyordu ama, oğlu ona hiç bakmıyor ve ev ödevini yaparken o da bir köşede sessizce oturuyordu.

Ruby, hikâyesinin burasında ağlamaya başladı. Birkaç satır not aldım ve bir süre sonra Mordecai'n geldiğini duydum, Sofia ile tartışacak gibi, bir şeyler homurdanıyordu.

188

JOHN GRISHAM

Ruby, bir yıl önce yine bir doğum yapmış ve bu bebek de, uyuşturucu kullanan anne bebeği olarak belediye tararından alınmıştı. Doğum için dört gün hastanede kalmış ve bu süre içinde Terrence'i görememişti. Hastaneden çıkınca yine eski yaşamına başlamıştı tabii.

Terrence çok iyi bir öğrenciydi, matematik ve ispanyolca dersleri fevkaladeydi, çocuk aynı zamanda trombon çalıyor ve okul tiyatrosunda oynuyordu, iyi bir aktördü. Terrence Deniz Akademisi'ne yani Askeri Deniz Okulu'na gitmek istiyordu. Bay Rovvland da bir zamanlar silahlı kuvvetlerde görev yapmıştı.

Ruby bir akşam oğlunun ziyaretine kötü bir durumdayken gitmişti. Bayan Rovvland onun halini görünce tartışmaya başlamışlardı. Birbirlerine sert sözler söylediler. Terrence de tartışmanın orta-sındaydı, üçe karşı yalnız kalmıştı. Ona, tedavi olmasını kendisine çeki düzen vermesini, aksi takdirde kendisini bir daha eve almayacaklarını söylemişlerdi. Ruby, oğlunu alıp gideceğini söylemiş, fakat oğlu bir yere gitmeyeceğini belirtmişti.

Ertesi akşam bir belediye görevlisi birtakım kâğıtlarla onu bekliyordu. Mahkeme kararı çıkartmışlardı ve Terrence'i aile yanına alıyorlardı. Oğlunun yeni anne ve babası Rovvlandlar olacaktı. Terrence zaten üç yıldan beri onların yanında yaşıyordu. Ruby uyuşturucu tedavisi görüp altmış gün temiz kalmadığı takdirde oğlunu göremeyecekti.

Aradan üç hafta geçmişti.

"Oğlumu görmek istiyorum," dedi, "Onu çok özledim."

"Uyuşturucu tedavisine başladın mı?" diye sordum.

Başını iki yana salladı ve gözlerini kapadı.

"Peki ama, neden?"

"İçeri almıyorlar."

Bir uyuşturucu bağımlısının tedavi merkezine nasıl alındığını bilmiyordum ve bunu öğrenmenin zamanı gelmişti. Terrence'i, sıcak odasında, karnı doymuş, iyi giyimli, güven içinde, ayık kafayla, kendisini Ruby kadar seven Bay ve Bayan Rowland'ın gözetimi altında ev ödevlerini yaparken düşündüm. Onu, sabah kahvaltı masasında bir şeyler yerken, edebiyat dersi konusunda bazı şeyler söylerken ve Bay Rowland'ı da, elindeki gazeteyi bırakıp ona, İspanyol-casını daha iyi yapmasını tavsiye ederken görebiliyordum. Terren-

SOKAK AVUKATI

189

ce, annesi olan müvekkilimin tersine dengeli ve normaldi, onun gibi cehennem hayatı yaşamıyordu.

Kadın şimdi de gelmiş benden, oğlunu alıp ona vermemi istiyordu.

işlerin ne kadar süreceğini bilmediğim için, "Bu biraz zaman alabilir tamam mı?" dedim. Beş yüz ailenin bir barınakta yer bulmak için beklediği bir şehirde bir uyuşturucu bağımlısına tedavi olabileceği bir yerde yatak bulmak pek kolay olmayabilirdi.

Fazla katı görünmemeye çalışarak, "Uyuşturucudan kurtuluncaya kadar Terrence'i göremeyeceksin," dedim.

Gözleri sulandı ama sesini çıkarmadı.

O anda, bağımlılık konusunda ne kadar az şey bildiğimi düşündüm. Uyuşturucuyu nereden buluyordu? Bunların fiyatı neydi? Her gün ne kadar alıyordu? Onu uyuşturucudan kurtarmak ne kadar zaman alacaktı? Tam olarak iyileşmesi ne kadar sürecekti? On yıldan fazla bir zamandır kullandığı uyuşturucudan kurtulma şansı neydi?

Belediye, bu gibi kadınlardan aldığı bebekleri ne yapıyordu?

Elinde hiçbir belge, adres, kimlik kartı yoktu ve sadece insanda acıma duygusu uyandıran hikâyesi vardı. Karşımdaki sandalyede oturmaktan memnun görünüyordu ve ben, ona gitmesini nasıl söyleyeceğimi düşünmeye başladım. Kahve bitmişti.

Sofia'nın tiz sesi beni düşüncelerimden ayırdı. Onun olduğu yerden gürültülü sesler geliyordu. Kapıya doğru koşarken, aklıma ilk olarak Mister gibi bir delinin yine silahlı olarak içeriye girmiş olabileceği geldi.

Ama orada başka silahlar vardı. Komiser Gasko geri gelmişti ve bu kez yanında çok sayıda polis vardı. Üç üniformalı polis memuru, bağırıp çağıran Sofia'ya doğru ilerlediler, ona aldırma mışlardı bile. Blucinli ve kazaklı iki polis de bir olay olursa müdahale etmek için tetikte bekliyordular. Ben ofisimden çıkarken, Mordecai da kendisinininkinden çıktı.

Gasko bana, "Merhaba Mikey," dedi.

Mordecai'nın, "Hey, bu da ne demek oluyor?" diye bağırmasıyla, duvarlar sarsıldı. Üniformalı polislerden biri ürktü ve elini tabancasına attı.

Gasko, elindeki kâğıtları Mordecai'a doğru uzattı ve, "Arama emri var," dedi, "Burasını arayacağız. Bay Green siz misiniz?"

Mordecai kâğıtları kapdı ve, "Benim," diye homurdandı.

Gasko'ya baktım ve, "Ne arıyorsunuz?" diye bağırdım.

O da bağırarak, "Aynı şeyi arıyoruz," diye cevap verdi, "Onu bize ver de biz de bitirelim bu işi."

"Burada değil."

Mordecai, elindeki arama emrine bakarak, "Hangi dosya?" diye sordu.

Ben, "Tahliye dosyası," dedim.

Gasko bana döndü ve, "Bizi mahkemeye vermedin," dedi. Üniformalı polislerden ikisi Lilly ve Blower'di. Gasko yine baktı ve, "Bir sürü palavra," diye söylendi.

Blower'in, masasına doğru eğildiğini gören Sofia, "Defol hurdan!" diye bir çığlık attı.

Gasko her şeye hâkim gibi görünüyordu. Istihzalı tavrıyla, "Bakın bayan," diye konuştu, "Bunu iki şekilde de yapabiliriz. Birincisi, kıçınızı o sandalyede tutar ve çenenizi kaparsınız. İkincisi, ellerinizi kelepçeler ve sizi iki saat bir arabanın arka koltuğunda oturturuz."

Polislerden biri başını uzatıp diğer bürolara bakıyordu. Ruby arkamda rahatça oturuyordu.

Mordecai, Sofia'ya, "Sakin ol," dedi, "Sakin olmalısın."

Gasko bana dönüp, "Yukarda ne var?" diye sordu.

Mordecai, "Orası antrepo," diye cevap verdi.

"Sizin antreponuz mu?"

"Evet."

"Burada değil diyorum size," dedim, "Boşuna zaman kaybediyorsunuz."

"Biz zaman kaybetmekten hoşlanırsınız, merak etme."

Muhtemel müvekkillerden biri aniden kapıyı açtı ve içerde bulunan herkesin irkilmesine neden oldu. Gözleriyle çevreyi şöyle bir taradı, sonra üç üniformalı polise takıldı kaldı. Sonra, hiç düşünmeden geriye döndü ve kendisini sokakların güvenli kaldırımına attı.

Ruby'ye de gitmesini söyledim. Sonra Mordecai'ın ofisine girdim ve kapıyı kapadım.

Alçak sesle, "Nerede bu dosya?" diye sordu.

"Yemin ederim ki burada değil. Bu düpedüz bir taciz olayı."

"Arama emri geçerli. Ortada bir hırsızlık olayı var; dosyanın, onu çalan avukatta olduğunu düşünmeleri bence mantıklı."

Avukatlara yaraşır parlak bir şeyler, aramayı hemen kesmelerine neden olabilecek yasal bir şeyler söyleyip polisleri buradan def etmek istedim. Fakat o sözcükleri bulamadım. Polisi buraya getirdiğim için de iyice canım sıkılmıştı.

Mordecai, "Dosyanın kopyası var mı sende?" diye sordu.

"Evet."

"Orijinali onlara geri vermeyi düşündün mü?"

"Bunu yapamam. Bu, suçu kabul etmek olur. Aslında dosyanın bende olduğundan emin değiller. Onu geri versem bile kopyasını aldığımı bileceklerdir."

Sakalını ovaladı ve benimle aynı fikirde olduğunu söyledi. Biz ofisten dışarıya çıkarken, Lilly isimli polisin ayağı bir yere takıldı ve adam, Sofia'nın masasının yanındaki kullanılmayan masaya çarptı. Masadaki bir sürü dosya yere düştü ve dağıldı. Sofia polise, Gasko da Sofia'ya bağırды. Herkesin sinirleri gerilmişti ve artık tartışma değil, resmen kavga başlayabilirdi.

Gelecek olan müvekkillerin aramayı görmemeleri için ön kapıyı kilitledim. Mordecai, "Bakın baylar, bunu şu şekilde yapabiliriz," dedi. Polisler dik dik baktılar ama, bir yönlendirmeye de hayır demeyecek gibiydiler. Bir avukatlık bürosunu aramak, yaşı küçük gençlerle dolu bir barda arama yapmaya benzemiyordu kuşkusuz.

"Aradığınız dosya burada değil, tamam mı? Bunun için size yemin edebilirim. Bütün dosyalara bakabilir, ama onları açamazsınız. Bu, müvekkil güvenini ihlal etmek olur. Anlaştık mı?"

Diğer polisler Gasko'ya bakınca, o da bunu kabul ediyormuş gibi omuzlarını silkti.

Altı polis memuru, ben ve Mordecai, işe benim ofisimden başladık ve daracık yerde birbirimize çarpmamaya gayret ederek aramaya yardımcı olduk. Masamdaki her çekmeceyi açtım ama, hiçbiri de çok sert bir şekilde çekilmeden açılmıyordu. Bir ara Gasko'nun, kendi kendine, "Harika büro," diye söylendiğini duydum.

Dosya dolaplarından her dosyayı birer birer alıp Gasko'nun burnuna kadar uzatıyor, sonra yerlerine koyuyordum. Sadece Pi zartesi'den beri buradaydım ve aranacak fazla şey de yoktu tabii.

Mordecai bir süre sonra odadan çıktı ve Sofia'nın masasını 1 gci dip telefona yapıştı. Gasko, ofisimin aranmasının tamamlandığını resmen açıkladıktan sonra, dışarıya henüz çıkmıştık ki, Mordecai'ın

telefon ahizesine, "Evet, sayın Yargıç, teşekkür ederim. Kendisi burada," dediğini duyduk.

Ahizeyi Gasko'ya gülümseyerek uzatırken bütün dişleri görünüyordu. "Yargıç Kisner, yani şu arama iznini

imzalayan yargıç telefonda. Sizinle konuşmak istiyor."

Gasko telefonu sanki bir cüzamlıdan alıyordu. Ahizeyi kulağından birkaç santim açıkta tuttu ve, "Buyrun, ben Komiser Gasko," dedi.

Mordecai, diğer polislere döndü ve, "Baylar burasını da arayabilirsiniz, mesele değil," dedi, "ama yandaki özel ofislere giremezsiniz. Yargıcın emri."

Gasko, "Tamam efendim," diye mırıldandı ve telefonu kapadı.

Onlar, Sofia'nınki de dahil dört masayı sırayla ararken, biz de kenarda durup onları izledik. Birkaç dakika sonra aramanın bir sonuç vermeyeceğini anlamışlar, işi uzatmak için ağırdan almaya başlamışlardı. Her masanın üzerinde, uzun zaman önce kapanmış bir sürü dosya vardı. Kitaplar ve hukuk yayımları yıllardan beri orada duruyordu, kimse de açıp bakmamıştı. Bazı dosya yığınları kalın bir toz tabakasıyla kaplanmıştı. Bazı yerlerde örümcek ağlarını bile temizlemek zorunda kaldılar.

Her dosyanın üzerinde, dava adının elle ya da daktiloda yazılmış olduğu bir etiket vardı. Polislerden ikisi, Gasko ve diğerlerinin yüksek sesle söylediği dosya isimlerini yazıyorlardı. Çok sıkıcı ve umutsuz bir işti.

Sofia'nın masasını en sona bıraktılar. Sofia masasından ayrılmadı ve her dosyanın ismini söylerken, Jones, Smith, Williams gibi basit isimleri de onlara heceledi. Polisler ona pek yaklaşmıyorlardı. Sofia çekmecelerini biraz aralıyor ve onlar bakar bakmaz kapatıyordu. Kadının bir de özel eşyalarını koyduğu bir çekmece vardı ama, onu hiçbiri görmek istemedi nedense. O çekmecede silah olduğuna emindim.

Polisler bize veda bile etmeden çıkıp gittiler. Polis baskını için Sofia ve Mordecai'dan özür diledim ve ofisimin güvenli ortamına çekildim.

23

Tahliye edilenlerin listesindeki beşinci isim Kelvin Lam'dı ve Mordecai bu ismi bir yerden hatırladığını söyledi. Bir zamanlar Washington'daki evsiz sayısını yaklaşık olarak on bin tahmin etmişti. 14'üncü Sokak Hukuk Bürosu'nda da neredeyse bu sayıya yakın dosya vardı. Her isim Mordecai'nın kafasında bir iz bırakıyordu.

Meydanları, aşevlerini, barmakları, hizmet verenleri dolaşıyor, rahipler, polisler ve diğer sokak avukatlarıyla temas kuruyordu. Hava karardıktan sonra, kiralari yüksek ofis binalari ve lüks otellerin bulunduğu kent merkezinde, bunların arasına sıkışmış bir kiliseye gittik. İki kat aşağıda, geniş bir salonda, Beş Somun isimli akşam yemeği programı bütün hızıyla devam ediyordu. Salonun kenarlarına portatif masalar kurulmuştu ve masaların çevreleri, yemek yiyen ve konuşan aç insanlarla doluydu. Burada sadece çorba verilmiyordu; tabaklar mısır, patates, hindi ya da tavuğa benzer bir parça et, meyve salatası ve ekmekle doluydu. Akşam yemeği yememiştım ve yemek kokusu iştahımı iyice açtı.

Girişte durup aşağıya, yemek salonuna bakarken, Mordecai, "Buraya yıllardan beri gelmedim," dedi. "Günde üç yüz kişiyi besliyorlar. Harika bir şey, değil mi?"

"Bu yiyecekler nereden geliyor?"

"CCNV'nin bodrumundaki D.C. Merkez Mutfağı'ndan. Bunlar müthiş bir sistem geliştirmişler, bölgedeki restoranlardan, kalan yemekleri değil, hemen kullanılmadığı takdirde bozulacak olan pişmemiş gıda maddelerini topluyorlar. Soğuk antrepolu bir kamyon filoları var, bütün kenti dolaşıp gıda maddesi topluyor, mutfağa taşıyıp dondurulmuş yemek hazırlıyorlar. Günde iki binden fazla."

"Yemekler, güzel ve lezzetli görünüyor."

"Gerçekten de çok güzeldir."

Birkaç dakika sonra Liza adında genç bir kadın yanımıza geldi.

SA13

194

JOHNGRISHAM

Beş Somun'da yeniydi. Mordecai, daha önce burada onun işinde çalışanı tanıdığını söyledi ve onlar onun hakkında konuşurlarken ben de yemek yiyen insanları izlemeye başladım.

Orada, daha önce de görmem gereken bir şeyi fark ettim. Evsizler arasında da sosyo-ekonomik açıdan bakıldığında farklı gruplar vardı. Masalardan birinde altı adam, neşe içinde yemeklerini yerken, televizyonda izledikleri bir basketbol maçından bahsediyorlardı. Giysileri oldukça iyiydi. Bir tanesi yemek yerken eldiven giyiyordu ve grupta, onun dışında olanların tümü kentin herhangi bir barında rahatça oturabilirler ve kimse de onlara evsiz diyemezdi. Onların arkasında iriyarı, güneş gözlüğü takmış bir adam yalnız yiyor ve tavuğu parmaklarıyla tutuyordu. Ayaklarında, ölmeden önce Mister'ın giymiş olduğu lastik çizmelerden vardı. Paltosu pisti ve yıpranmıştı. Çevresiyle hiç ilgilenmiyordu. Onun yaşamı, hiç kuşkusuz, yanındaki masada yiyenlerin yaşamlarından daha güçlü. Onlara sıcak su ve sabun da sağlanıyordu ama, o buna aldırmıyor gibiydi. Diğerleri barınaklarda, o ise parklarda, güvercinlerle birlikte uyuyordu. Ama hepsi de evsizdiler işte.

Liza, Kelvin Lam'ı tanıımıyordu ama çevredekilere sorabilirdi. Genç kadının yanımızdan ayrılıp kalabalığın arasına karışarak onlarla konuşmasını, bazılarına köşedeki çöp kutusunu göstermesini ya da yaşlı bir kadınla sohbet etmesini izledik. Bir ara iki adamın arasına oturup onlarla konuşmaya başladı ama, adamlar ona bakmıyorlardı. Sonra bir başka masaya ve bir diğerine geçti.

Bir süre sonra yanımıza genç bir avukat gelince şaşırdım; büyük bir firmada çalışıyordu ve şimdi de evsizlere yardım eden Washington Hukuk Bürosu'nda fakirler için gönüllü çalışıyordu. Mordecai'ı bir yıl önceki bir bağış kampanyasından tanıyordu. Birkaç dakika yasal konulardan bahsettik ve sonra o, üç saatlik çalışması için arka odalardan birine girip gözden kayboldu.

Mordecai, "Washington Hukuk Bürosu'nda yüz elli gönüllü çalışıyor," dedi.

"Bu yeterli mi?" diye sordum.

"Hiçbir zaman yeterli olmaz ki. Gönüllü avukatlar programını yeniden canlandırmamız gerekiyor sanırım. Belki sen bu işi ele alırsın ve yürütebilirsin. Abraham bu fikri çok beğeniyor."

Mordecai ve Abraham'm ve hiç kuşkusuz Sofia'nın, belirli bir

SOKAK AVUKATI

[95

programı benim yürütmemi tartışmalarını öğrenmek hoşuma gitmişti.

"Bu, iş çevremizi genişletir, hukuk toplumunda daha fazla görünmemizi sağlar ve bağış toplamamızda da yardımcı olur."

Pek ikna olmamıştım ama, yine de, "Tabii," dedim.

Bir süre sonra Liza geri geldi ve başıyla işaret ederek, "Kelvin Lam arka tarafta," dedi, "Sondan ikinci masada. Başında bir Red-skins kasketi var."

Mordecai, "Onunla konuştunuz mu?" diye sordu.

"Evet, ayık ve zeki bir adama benziyor, söylediğine göre CCNV" de kalıyor ve bir çöp kamyonunda yarım gün çalışıyormuş."

"Buralarda kullanabileceğimiz küçük bir oda var mı acaba?"

"Tabii."

"O halde Lam'a, bir evsizler avukatının kendisiyle görüşmek istediğini söyler misiniz?"

Lam ne merhaba dedi, ne de elini uzattı. Mordecai bir masaya oturdu, ben ise köşede ayakta durdum. Lam kalan tek sandalyeyi aldı ve bana öyle bir baktı ki, tüylerim diken diken oldu.

Mordecai, insanı sakinleştiren bir ses tonuyla, "Ortada korkulacak bir sorun yok," diye konuştu, "Sana birkaç soru soracağız, hepsi bu."

Lam barınakta yaşayan biri gibi giyinmişti; üzerinde, köprü altında yatanların pis kokulu kat kat giysileri yerine, blucin pantolon, kalın bir kazak, lastik ayakkabılar ve bir yün ceket vardı.

Mordecai, "Lontae Burton adında bir kadın tanıyor musun?" diye sordu. Biz avukatlar adına konuşmayı o yapacaktı.

Lam başını hayır anlamında iki yana salladı.

"Peki, ya DeVon Hardy?"

Yine hayır yanıtı geldi.

"Geçen ay, terk edilmiş bir antrepoda mı yaşıyordun?"

"Evet."

"New York ve Florida Caddeleri köşesinde mi?"

"Haha, öyle."

"Kira ödüyor muydun?"

"Evet."

"Ayda yüz dolar mı?"

"Evet."

"Kırayı Tillman Gantry'yemi ödüyordun?"

Lam birden durakladı ve soruyu düşünmek için gözlerini kapadı. Sonra, "Kim?" diye sordu.

"Antreponun sahibi kimdi?"

"Kırayı Johnny adında bir züppeye ödüyordum."

"Johnny kimin için çalışıyordu peki?"

"Bilmiyorum. Bana ne. Hiç sormadım bile."

"Orada ne kadar kaldın?"

"Dört ay kadar."

"Peki neden ayrıldın?"

"Bizi çıkardılar, tahliye ettiler."

"Tahliyeyi kim yaptı?"

"Bilmiyorum. Bir gün bir sürü polis yanlarında birkaç züppeyle geldiler. Bizi itip kakarak sokağa attılar. Birkaç gün sonra da buldozerlerle binayı yerle bir ettiler."

"Polislere, orada yaşamak için kira ödediğinizi söylemediniz mi?"

"Kıracıların çoğu söyledi bunu. Şu küçük çocukları olan kadın polislerle mücadele etti ama bir işe yaramadı tabii. Ben polislerle kavgaya girmem. Berbat bir manzaraydı dostum."

"Tahliyeden önce size bir belge verdiler mi?"

"Hayır."

"Çıkmanız için bir uyarı filan?"

"Hayır. Hiçbir şey. Sadece aniden geliverdiler işte."

"Yani yazılı hiçbir şey almadınız, öyle mi?"

"Hiçbir şey. Polisler, bizim bina işgalcisi olduğumuzu ve çıkacağımızı söylediler, o kadar."

"Demek oraya geçen sonbaharda, yani Ekim ayında filan taşındın."

"Evet, öyle bir şey."

"O binayı nasıl buldun?"

"Bilmiyorum. Birisi bana, bir antrepoda küçük daireler kiraladıklarını söyledi. Kira ucuz dediler. Ben de gidip bir bakayım dedim. İçerde tahtalarla bölmeler, duvarlar yapıyorlardı. Bir damı, yakınında tuvaleti vardı ve suyu akıyordu. Fena değildi yani."

SOKAK AVUKATI

197

"Sen de hemen oraya taşındın, öyle mi?"

"Evet, öyle."

"Bir kontrat imzaladın mı?"

"Hayır. O züppe bana dairelerin yasal yolla kiralanmadığını söyledi, onun için yazılı bir şey yoktu. Bana da, birisi sorarsa orada bedava oturduğumu söylememi bildirdi."

"Ve nakit ödeme?"

"Evet, sadece nakit."

"Kiranı her ay ödedin mi?"

"Bunu yapmaya çalıştım tabii. Kirayı toplamaya ayın on beşinde geliyordu."

"Tahliye edildiğinde kirayı ödemede gecikmen var mıydı?"

"Biraz vardı."

"Ne kadar?"

"Bir ay kadar galiba."

"Sokağa atılmanın nedeni bu mu peki?"

"Bilmiyorum. Bize tahliyenin nedenini söylemediler. Hepimizi toparlayıp sokağa attılar."

"Antrepoda yaşayan diğer insanları tanıyor muydun?"

"İki kişiyle tanışmıştım. Ama herkes kendi bölümünde yaşar, diğerleriyle pek görüşmezdi. Her dairenin kilitlenebilen bir kapısı vardı."

"Şu, polisle kavga ettiğini söylediğin çocuklu kadını tanıyor muydun?"

"Hayır. Onu sadece bir iki kez görmüştüm. O, diğer uçta yaşıyordu."

"Diğer uçta mı?"

"Evet. Antreponun ortasında su tesisatı yoktu. Bunun için daireleri iki uç bölüme yapmışlardı."

"Onun dairesini seninkinden görebiliyor muydun?"

"Hayır. Büyük bir antrepoydu orası."

"Senin dairenin büyüklüğü ne kadardı?"

"İki oda vardı, büyüklüğünü bilemem."

"Elektrik var mıydı?"

"Evet, içeriye kablolar döşemişlerdi. Radyo filan çalabiliyorduk yani. Işık da vardı. Musluktan su akıyordu ama tuvaletler ortaktı."

"Ya ısınma sorunu?"

198

JOHN GRISHAM

"Pek yoktu. Çok üşüyordum ama, yine de sokakta olduğu kadar değildi tabii."

"Yani oradan memnundun, öyle mi?"

"Eh, öyle diyebiliriz. Yani ayda yüz dolara fena sayılmazdı."

"İki kişiyle tanıştığını söyledin. Onların adları neydi?"

"Herman Harris ve Shine gibi bir şey."

"Onlar nerede şimdi?"

"Onları bir daha görmedim."

"Sen nerede kalıyorsun?"

"CCNV'de."

Mordecai cebinden kartını çıkarıp Lam'a uzattı ve, "Orada ne kadar kalacaksın?" diye sordu.

"Bilmiyorum."

"Benimle teması sürdürebilir misin?"

"Neden?"

"Bir avukata ihtiyacın olabilir. Barınak değiştirir ya da kendine bir yer bulursan beni ara."

Lam hiçbir şey söylemeden kartı aldı. Liza'ya teşekkür ettik ve ofise döndük.

Her davada olduğu gibi, bunda da davalılara karşı birkaç yoldan gidebilirdik. Karşımızda davalı olabilecek üç şirket vardı; River-Oaks, Drake & Sweeney ve TAG, ve bunlara başkalarını da ilave etmek istemiyorduk.

İlk yöntem tuzağa düşürmekti. Diğer de tebliğ ve yaylım ateş olabilirdi.

Tuzak yönteminde iddialarımızı bir çerçeve içinde toplar, hazırlar, mahkemeye gidip dava açar, durumu basına sızdırır ve bildiğimizi sandığımız meseleyi kanıtlamaya çalışırdık. Bunun avantajı, sürpriz, davalıları sıkıntıya sokma ve kamuoyunu kazanma umuduydu. Kötü yanı ise, aşağıda bir yerlerde, bizi tutacak bir ağ bulunması umuduyla, güçlülerle birlikte bir uçurumdan aşağıya atlamaktı, elimizde doğrulanmış bir kanıt yoktu.

Tebliğ ve yayılım ateşinde ise, iddialarımızı birer mektupla davalı olacıklara bildirmek, ama dava açmadan, bunları onlarla tartışmak şeklinde bir çalışma yapabiliydik. Mektuplaşmalar, genelde her iki taraf için de, diğerinin ne yapabileceğini ortaya koyarak uzaya-

SOKAK AVUKATI

199

bilirdi. Aranan haklar kanıtlanabildiği takdirde, büyük olasılıkla sessiz bir anlaşma yapılabilirdi. Böylece dava açılmadan mesele çözümlenebilirdi.

Tuzak yöntemi, Mordecai ve bana iki nedenle daha iyi görünüyordu. Şirket benim peşimi bırakmamıştı; polislerin yaptığı iki arama, en üst kattaki Arthur ve onun altındaki Rafter ve yandaşlarının, beni rahat bırakmayacaklarının bir kanıtıydı. Tutuklanmam medyada iyi bir haber olacaktı ve hiç kuşku yok ki bunu medyaya duyurarak beni aşağılamayı ve baskı altına almayı düşüneceklerdi. Biz de buna karşı kendi saldırımızı hazırlamalıydık.

İkinci neden, bu yöntemin davamıza uygun düşmesiydi. Dava açmadan ve onları ifadeye zorlamadan, Hector ve diğer tanıklar bildiklerini anlatma konusunda zorlanamazlardı. Dava açıldıktan sonra gelen araştırma aşamasında davalılarla ilgili her türlü soruyu sorabilme fırsatını bulacaktık ve onlar da, yemin etmiş tanıklar olarak cevap vermek zorunda kalacaklardı. İstediklerimiz kişilerden yeminli ifade almamıza izin verilecekti. Hector Palma'yı bulduğumuz takdirde onu yeminli olarak sorguya çekebilecek, terletebilecektik. Tahliye edilen diğer kiracıları bulabilirsek, neler olduğunu anlatmaları konusunda onları zorlayabilecektik.

Herkesin bildiğini ortaya çıkarmamız gerekiyordu ve bunu da ancak mahkeme kararı ve onayıyla yapabiliydik.

Teorik olarak davamız oldukça basitti: Antrepoda yaşayanlar Tillman Gantry ya da onun için çalışan birine kayıt dışı, nakit parayla kira ödüyorlardı. Gantry bu mülkü RiverOaks'a satma fırsatı yakalamıştı ve bunu hemen yapması gerekiyordu. Gantry, antrepoda yaşayanlar konusunda RiverOaks ve avukatlarına yalan söylemişti. Olayın hukuk yönüyle ilgilenen Drake & Sweeney, kapanmadan önce Hector Palma'yı mülkü incelemesi için göndermişti. Hector ilk gidişinde saldırıya uğramış, ikinci kez bir koruma görevlisiyle gitmiş ve orada yaşayanların, aslında kaçak ve bedava oturanlar değil, kira ödeyen kiracılar olduğunu öğrenmişti. Bunu bir raporla Braden Chance'a bildirmiş, fakat Chance bu raporu dikkate almadan yanlış bir kararla kapatma işlemini sürdürmüştü. Sonuçta kiracılar, gerekli işlemler yapılmadan, işgalciler gibi sokağa atılmışlardı.

Normal bir tahliye işlemi en azından otuz gün daha sürerdi ki, taraflar bu zamanı kaybetmek istememişlerdi. Oysa, otuz gün daha

alışan bir araba içinde uyumak zorunluluğu da ortadan kalkmış olacaktı.

Ama onlar sadece sokaklarda yaşayan insanlardı, ellerinde hiçbir kayıt ya da belge yoktu ve hiçbir şey yapamazlardı.

Teorik olarak karmaşık bir dava değildi. Fakat önümüzde pek çok engel vardı. Evsiz insanların ifadelerini almak, tanıklıklarını dinlemek, özellikle Bay Gantry kendisini ortaya koyduğu takdirde zor ve tehlikeli olabilirdi. Adam sokaklara hâkimdi ve o arenada savaşmak benim için kolay değildi tabii. Mordecai'ın da geniş bir çevresi vardı, pek çok insana iyilik yapmıştı ve karşılığını alabilirdi, ama yine de Gantry ile başa çıkamazdı. Bu nedenle TAG şirketini dava edip etmeme konusunda bir saat tartıştık ve onu aradan çıkarmanın yollarını aradık. Gantry'nin işin içine girmesiyle, dava daha karmaşık ve tehlikeli bir hale gelecekti. Davayı ondan söz etmeden açabilir ve onu davanın içine çekme işini RiverOaks ve Drake & Sweeney'ye bırakabilirdik.

Fakat, sorumluluk teorimizde Gantry de taraflardan biriydi ve açtığımız davada ondan söz etmediğimiz takdirde, davanın ileri aşamalarında başımıza sorunlar aabilirdik.

Hector Palma'yı bulmamız gerekiyordu. Onu bulduğumuz zaman da, saklanmış olan rapor ya da notu bize vermesi için ikna edecek ya da içinde neler yazıldığını syletecektik. Onu bulmak kolay olabilirdi ama, konuşturmak için aynı şeyi söyleyemiyordum. İşini kaybetmek istemediği için konuşmaktan kaçınacaktı. Bana, bir karısı ve dört çocuğu olduğunu söyleyeceğinden emindim.

Davayla ilgili prosedür açısından da sorunlarımız olabilirdi. Biz, avukatlar olarak, Lontae Burton'un ailesi ve vârisleri adına dava açma yetkisine sahip değildik. Bunun için aileden birinin bizi avukat olarak tutması gerekiyordu. Annesi ve iki erkek kardeşi hapisteydi ve babasının da kimliği bilinmediğinden, Mordecai, Aile Mahke-mesi'nden, ailenin çıkarlarını korumak için avukat tayini iznini çıkarabileceğimizi sanıyordu. Bunu yaparak en azından başlangıçta aileyi devreden ıkarabilirdik. Tazminat kazandığımız takdirde aile bir kâbus olabilirdi. Dört ocuğun iki ya da daha fazla babadan olduğunu ve ortaya bir para çıkarsa, bu adamlardan her birinin haberdar edilmesi gerektiğini düşünmek daha emin olacaktı.

SOKAK AVUKATI

201

Mordecai, "Bunu daha sonra düşünürüz," dedi, "nce davayı kazanmamız gerekiyor." n tarafta, Sofia'nın masasının yanındaki, her zaman çalışan eski bilgisayarın bulunduğu masadaydık. Mordecai söylüyor, ben yazıyordum.

Gece yarısına kadar çalıştık, davayı nasıl aacağımızı kararlaştırdık, planlarımızı tekrar tekrar yaptık, prosedürleri tartıştık ve RiverOaks ile eski şirketimi ses verecek bir dava için mahkemeye çıkarmanın yollarını araştırdık. Mordecai, bu davayı bir dönüm noktası olarak görüyor, kamuoyunun evsizlere karşı azalan sempatisinin tekrar artacağını söylüyordu. Bense, bunu sadece bir hatanın düzeltilmesi olarak görüyordum.

24

Ruby ile tekrar kahve içmek zorundaydım. Yedi kırk beşte ofise geldiğimde kapının önünde bekliyordu ve beni gördüğünde sevinmişti. Terk edilmiş bir arabanın arka koltuğunda sekiz saat yatıp, uyumaya çalışan bir insan nasıl bu kadar neşeli olabilirdi, anlaya-mıyordum?

Elektrik düğmelerini açarken, "reğin var mı?" diye sordu.

Buna alışmıştı bile.

"Bir bakayım. Sen otur da biraz kahve yapayım." Mutfakta etrafa bir göz attım, kahve makinesini temizledim ve yiyecek bir şeyler aradım. Dünden kalan çörekler sertleşmişti, ama başka bir şey de yoktu. Ruby belki yarın yine gelebilirdi. Bunu düşünerek biraz taze çörek almalıydım, içimden bir ses onun yine geleceğini söylüyordu.

Bayat çöreğin kenarlarını biraz didikleyerek yedi ve nazik olmaya gayret etti.

"Kahvaltını nerede yiyorsun?" diye sordum.

"Çoğu zaman kahvaltı etmem."

"Öğle ve akşam yemekleri?"

"Öğle yemeğimi 10'uncu Sokak'ta Naomi'de, akşam yemeğimi de 15'inci Sokak'taki Calvary Misyonu'nda yerim."

"Peki, gün boyunca neler yapıyorsun?"

Sıcak kahve bardağını yine iyice kavramış, onunla ısınmaya çalışıyordu.

"Genellikle Naomi'de kalırım."

"Orada kaç kadın var?"

"Bilmiyorum. Epey var ama. Bize iyi bakıyorlar, ama sadece gündüz saatlerinde açık."

"Orası sadece evsiz kadınlara mı bakıyor?"

"Evet, öyle. Saat dörtte kapatıyorlar. Kadınların çoğu barınaklarda, bazıları da sokaklarda yaşıyorlar. Ben de arabamda tabii."

"Uyuşturucu kullandığını biliyorlar mı?"

"Sanırım biliyorlar. Alkol ve uyuşturucu bağımlılarının toplan-

SOKAK AVUKATI

203

tılarına katılmamı istiyorlar. Ben yalnız değilim, bunu pekçok kişi din yapıyor."

"Dün gece de çektin mi?" diye sordum. Sözcükler kulaklarımda yankılar yapıyordu. Bu tür sorular sorabildiğime inanamıyordum.

Çenesi göğsüne düştü ve gözlerini kapandı.

"Bana gerçeği söyle," dedim.

"Yapmak zorundaydım. Bunu her akşam yaparım."

Onu azarlamak niyetinde değildim. İki gün önce onu gördüğümünden beri tedavisi için hiçbir şey yapmamıştım. Bu işe öncelik vermeliydim.

Bir çörek daha istedi. Son çöreği kalaylı kâğıda sarıp verdim ve kahvesini tazeledim. Bir süre sonra Naomi'de yapacağı bir işe geciktiğini söyledi ve çıkıp gitti.

Mart ayı, hükümet binasında yapılan bir mitingle başladı. Mor-decai evsizlerin dünyasında tanındığı için, beni kalabalığın içinde bıraktı ve platformdaki yerini aldı.

Kırmızı şarap rengi ve altın sırma işlemeli giysileriyle, bir kilise korosu merdivenlerde yerini almış ve ilahiler söylemeye başlamıştı. Yüzlerce polis sokaklarda devriye geziyor ve bazen trafiği kesiyorlardı.

CCNV bin kişilik bir grup göndereceğine söz vermişti ve bu evsizler kalabalığı, uzun bir yürüyüş kolu halinde geldiler. Onların gelişlerini görmeden önce seslerini duydum; önceden prova ettikleri belli olan bir şekilde bağırıyolar ve sesleri çok uzaklardan duyuluyordu. Köşeyi döndükleri zaman, TV kameraları hemen karşlarına geçip onları çekmeye başladı.

Bölge Binası olarak isimlendirilen binanın merdivenlerinin önünde toplanıp, büyük çoğunluğu kendileri tarafından, elle yazılmış pankartlarını sallamaya başladılar. ÖLÜMLERE SON VERİN; BARINAKLARI KURTARIN; BİR YUVAYA HAKKIM VAR; İŞ, İŞ. Yazılı pankartlar başların üzerine kalkmış, bağırışlarla birlikte söylenen ilahilerin ritmiyle dalgalanıyolarlardı.

Kilise otobüsleri polis barikatlarında duruyor ve pek çoğu sokakta yaşayanlara benzemeyen yüzlerce insan indiriyordu. Bunlar genellikle iyi giyinmiş kilise müdavimleriydi ve çoğu da kadındı. Kalabalık gittikçe arttı ve etrafımdaki boşluk küçüldü. Mordecai'dan

204

JOHN GRISHAM

başka kimseyi tanıımıyordum. Sofla ve Abraham da kalabalığın içindeydiler ama, onları göremiyordum. Bu, son on yılın en büyük evsizler yürüyüşüydü - Lontae Mitingi.

Lontae Burton'un bir fotoğrafı büyütülerek çoğaltılmış ve büyük levhalara yapıştırılıp etrafları siyah çizgiyle çevrilmişti, resmin altında LONTAE'Yİ KİM ÖLDÜRDÜ? sözcükleri görülüyordu. Fotoğrafın kopyaları kalabalığa dağıtıldı ve herkesin elinde dolaşmaya başladı; kendi protesto pankartlarını getirmiş olan CCNV sakinleri bile onları bırakmış, ölen kadının resimlerini almaya başlamışlardı. Lontae'nin yüzü şimdi kalabalığın başları üzerinde dalgalanıp duruyordu.

Uzaklardan duyulan bir siren sesi gittikçe yaklaştı. Polis eskortlu bir cenaze arabası polis barikatlarını geçti ve kalabalığın ortasında, Bölge Binası'nın tam önünde durdu. Arabanın arka kapıları açıldı ve altı evsiz adam, arabadan çıkardıkları özel yapılmış siyah renkli boş bir maket tabutu omuzlarına alıp yürüyüş için beklemeye başladılar. Daha sonra, arabadan aynı renkte fakat daha küçük dört tabut daha çıkarıldı ve yine omuzlara alındı.

Kalabalık dalgalanıp açıldı ve maket tabutları taşıyan adamlar, koronun içleri parçalayan ilahileri arasında merdivenlere doğru yürümeye başladılar, gözlerim dolmuştu. Bu, bir ölüm yürüyüşüydü. O küçük tabutlardan biri de Ontario'yu temsil ediyordu.

Sonra kalabalık birden coştı, birbirine girdi. Eller havaya kalktı ve tabutlar, sağa sola, öne arkaya sallanarak âdeta havada uçar gibi gitmeye başladılar.

Büyük bir dramaydı bu ve platform yakınında bulunan kameralar her acıklı sahneyi kayda alıyordu. Bu sahneleri artık kırk sekiz saat boyunca TV ekranlarında tekrar tekrar görecektik.

Tabutlar merdivenlerin ortasında, Mordecai'ın durduğu platformun bir iki metre altında kurulmuş kontrplak bir çıkıntı üzerine, Lontae' ninki ortada olmak üzere yan yana dizildiler. Kameralar onları uzun süre çektiler ve sonra da konuşmalar başladı.

Toplantı başkanı olan bir eylemci, yürüyüşün organizasyonuna katılan tüm gruplara teşekkür etti. En azından sayısal açıdan etkileyici bir topluluktan bu. Mitinge katkıda bulunanların isimleri okunurken, bu kadar çok sayıda barınak, misyon, aşevi, sağlık ocağı ve hastane, hukuk bürosu, kilise, yardım grubu, kurum ve hatta seçilmiş yetkilinin katkısı beni şaşırtmıştı.

SOKAK AVUKATI

205

Bu kadar destek varken nasıl oluyor da bir evsizler sorunu varoluyordu?

Daha sonraki altı konuşmacı bu soruma yanıt verdiler. Sorunun nedenleri, yeterli fonların olmaması başta olmak üzere, bütçe kısıtlamaları, federal hükümetin bu konuda duyarsız kalması, belediyenin kör gözleri, olanak sahiplerinin ilgisiz kalmaları, gereğinden fazla muhafazakâr olan bir hukuk sistemi gibi çeşitli faktörlerdi ve bu böyle devam ediyordu.

Aynı sorunlara başka konuşmacılar da değindiler ama Mordecai, beşinci konuşmacı olarak, Burton ailesinin son saatlerini anlatan hikayesiyle koca kalabalığı susturdu. Bebeğin altının belki de son kez olarak değiştirildiğini anlatırken, kalabalıktan çıt çıkmıyordu. Bir öksürük, bir fısıltı bile yoktu. Sanki birinin içinde gerçekten o bebek varmış gibi tabutlara baktım.

Mordecai, hafif, derin ve yankılanan sesiyle ailenin barınaktan ayrıldığını anlattı. Sokaklara, kar fırtınasının içine dönmüşler, Lontae ve çocukları ancak birkaç saat yaşayabilmişlerdi. Mordecai bu noktada, gerçekleri açıklayarak herkesin merakını giderdi, çünkü olanları hiç kimse bilmiyordu. Ben biliyordum ama aldırımadım. Kalabalık onun hikayesiyle hipnotize olmuş gibiydi.

Anne ve çocuklarının ısınmak için birbirlerine sokulmuş olduklarını ve o halde bulunduklarını anlatırken, çevremdeki kadınların ağladıklarını gördüm ve duydum.

O sırada biraz bencil düşündüğümün farkındaydım. Şu benim meslektaşım ve dostum olan adam, birkaç metre ilerdeki bir platformdan binlerce insanı etkileyebiliyorsa, çok daha yakında oturan ve on iki kişiden oluşan bir jüriyi kim bilir nasıl etkilerdi?

Ama yine o anda, Burton davasının o aşamaya kadar gelemeyeceğini de düşündüm. Akli başında hiçbir savunma ekibi, Mordecai Green'in bu kentte siyah bir jüri önüne çıkmasına izin vermezdi. Tahminlerimiz doğruysa ve onları kamtlayabilirsek, bir dava bile açılmayabilirdi.

Bir buçuk saat süren konuşmalardan sonra kalabalık kıpırdanmaya başlamıştı, yürüyüşe geçmek istiyorlardı. Koro tekrar ilahilerine başladı ve taşıyıcılar tabutları kaldırıp binadan ayrılarak yürümeye başladılar. Tabutların arkasında, Mordecai da dahil olmak üzere liderler yürüyordu. Kalabalık da onları izliyordu. Bir ara biri-

JOHN GRISHAM

si elime bir Lontae resmi tutuşturdu ve ben de onu herkes gibi havaya kaldırdım.

Ayrıcalıklı insanlar yürümez ve protestolarda bulunmazlar; onların dünyası güvenli ve temizdir, onları mutlu edecek şekilde çıkarılmış yasalar tarafından yönetilirler. Daha önce ben böyle sokaklara dökülmemiştim; ne işim vardı bu insanların içinde? Bu kalabalığın arasında, elimdeki bir sopanın ucunda, yirmi iki yaşında ve dört gayri meşru çocuk doğurmuş bir zenci kadının resmini taşıyarak yürürken ilk birkaç blok geçene kadar kendimi bir garip hissettim.

Ama birkaç hafta önceki adam değildim artık. İstesem de eskisi gibi olamazdım zaten. Geçmişim, para, mal mülk ve toplumsal durum gibi belalarla doluydu ki, bunlar şimdi beni rahatsız ediyordu.

Böylece sakinleştim ve yürüyüşten zevk almaya başladım. Evsizlerle birlikte şarkılar söyledim, diğerleriyle uyum içinde elimdeki resimli levhayı salladım ve hatta hiç bilmediğim ilahilere bile eşlik ettim. Böylece, ilk sivil protesto tatbikatının zevkini çıkarıyordum. Ama, bu benim son yürüyüşüm olmayacaktı kuşkusuz.

Kongre binasına doğru yürürken çevredeki polis barikatları bizi koruyordu. Yürüyüş iyi planlanmıştı ve çok kalabalık olduğundan herkesin dikkatini çekiyordu. Bir süre sonra tabutlar Kongre binasının merdivenlerine bırakıldı. Kalabalık, tabutların çevresinde toplandı ve insan hakları eylemcileri ve iki Kongre üyesi tarafından yapılan konuşmaları dinledik.

Konuşmalar hep aynıydı ve yeterince dinlemiştim. Evsiz kardeşlerimin işleri yoktu ama, ben, Pazartesi yeni işe başladığımdan bu yana otuz bir dosya açmışım. Otuz bir gerçek insan, onlar için gıda pulları veya ev bulmamı, boşanma davaları açmamı, ceza davalarında kendilerini savunmamı, alamadıkları haklarını almamı, tahliyelerini önlememi, bağımlılıktan kurtulmalarına yardımcı olmamı ve neredeyse, parmaklarımı şıklatıp onlar için adalet getirmemi bekliyorlardı. Şimdiye kadar, tekelleşme konularıyla ilgilenen bir antitiröst avukatı olarak müvekkillerimle pek fazla karşılaşmazdım. Ama sokaklarda işler farklı yürüyordu.

Kaldırım üzerindeki küçük bir dükkândan ucuz bir puro aldım ve alışveriş merkezinde biraz dolaştım.

25

Palma ailesinin yaşadığı evin yanındaki komşusunun kapısına vurdum ve bir kadın sesi, "Kim o?" diye seslendi. Kapının zinciri çıkarılmamış ve açılmamıştı. Oyunumu uzun süre düşünmüş ve hazırlamışım. Hatta Bethesda'ya gelirken yolda prova bile yapmışım. Fakat karşımdakileri ikna edebileceğimden pek emin değildim.

Âdeta yaltaklanır gibi bir sesle, "Bob Stevens," diye cevap verdim, "Hector Palma'yı arıyordum efendim."

Kadın, "Kim?" diye sordu.

"Hector Palma. Size komşu olan evde oturuyordu."

"Ne istiyorsunuz?"

"Ona biraz borcum vardı. Onu bulmaya çalışıyordum, hepsi bu."

Eğer para almaya ya da hoş olmayan başka bir iş için gelmiş olsaydım, komşular hiç kuşkusuz savunma durumunda olacaktı. Şık bir hile bulduğumu sanıyordum.

Kadın hiç düşünmeden, "O buradan gitti," dedi.

"Gittiğini biliyorum. Nereye gittiğini biliyor musunuz acaba?"

"Hayır."

"Bu mahalleden ayrıldı mı?"

"Bilmiyorum."

"Taşınırlarken onları gördünüz mü?"

Yanıt kuşkusuz evetti; başka ne olabilirdi ki? Ama kadın bana yardımcı olacak yerde evinin arka taraflarına çekildi ve belki de güvenliği çağırdı. Sorumu tekrarladım, sonra kapının zilini tekrar çaldım, ama hiçbir şey olmadı.

Ben de Hector'un son adresinin diğer tarafındaki kapıya gittim. Zili iki kez çaldım, kapı aralandı ve zincirin izin verdiği noktaya kadar açıldı. Ağzının kenarında mayonez olan benim yaşında bir adam, "Ne istiyorsunuz?" diye sordu.

Oyunumu ona da tekrarladım. Arkada, salondan gelen çocuk ve

208

JOHN GRISHAM

televizyon sesleri arasında beni dikkatle dinledi. Saat sekizi geçmişti, soğuk ve karanlık bir geceydi ve adamın yemeğini bölmüştüm.

Ama o yine de nazik davrandı ve, "Onunla hiç tanışmadım," dedi.

"Peki, karısını tanır mıydınız acaba?"

"Hayır. Ben çok seyahat ederim, burada az bulunurum."

"Acaba eşiniz onları tanıyor muydu?"

"Hayır." Bunu çok çabuk söylemişti.

"Siz ya da eşiniz, onları taşınırken gördünüz mü?"

"Geçen hafta sonu burada değildik."

"Nereye gittikleri konusunda da bir şey bilmiyorsunuz tabii."

"Hayır, bilmiyoruz."

Ona teşekkür ettim ve arkama döner dönmez, sağ elindeki copu filmlerdeki polisler gibi sol avucuna

vurup duran, iriyarı, üniformalı bir güvenlik memuruyla burun buruna geldim. Adam, "Ne arıyorsun sen?" diye homurdandı.

"Birini arıyorum," dedim. "Şunu indirir misiniz?"

"Beni tahrik etme sakın."

"Sağır mısın sen? Birini arıyorum, dedim, kimseyi tahrik ettiğim de yok." Yanından geçip otoparka doğru yürüdüm.

Arkamdan, "Bir şikâyet aldık," dedi, "Buradan gitmelisin."

"Gidiyorum zaten."

Yakınlardaki bir bara girip bir sandviç yedim ve bir bira içtim. Banliyölerde yemek daha güvenliydi. Burası yeni mahallelere yayılan yeni bir bar-restoranlar zincirinin açtığı yerlerden biriydi. Müşterilerden çoğu devlet memurlarıydı ve genç adamlar eve gitmeden önce birer bira içip siyaset konuşmak ya da TV ekranındaki maça bağırarak için toplanmışlardı.

Yalnızlığa alışıyordum. Karım ve arkadaşlarım artık geride kalmışlardı. Drake & Sweeney'nin insanı terleten ofislerinde yedi yıllık çalışma zaten arkadaş edinmemi engellemiş ve evliliğimi de yıkmıştı. Otuz iki yaşında bekâr yaşam için hazır değildim. Televizyondaki maçı ve kadınları izlerken, kendi kendime, arkadaş bulmak için barlara ya da gece kulüplerine dönüp dönmeyeceğimi sordum. Hiç kuşkusuz başka bir yer ve yöntem de vardı.

Sonunda sıkıldım ve oradan çıktım.

SOKAKAVUKATI

209

Kente doğru arabayı ağır ağır sürerken, eve dönmek geliyordu içimden. Kira kontratında ve bir yerlerde ismim vardı, bilgisayarda bulabilirlerdi ve polisin beni zorlanmadan bulabileceğini biliyordum. Beni tutuklayacaklara, bu işin gece olması olasılığı daha fazlaydı tabii. Gece yarısı kapımı vurup beni korkutmaktan, biraz itip kakarak bileklerime kelepçe geçirmekten, kapıdan dışarıya itmekten, kollarımın altından tutup asansörle aşağıya indirmekten ve polis arabasına atıp şehir nezarethanesine götürmekten büyük zevk alacaklarına emindim. Nezarethanede, o gece tutuklanmış tek beyaz profesyonel de kuşkusuz ben olacaktım. Beni, yakalanan serserilerin, canilerin arasına atıp, başımın çaresine bakmak için neler yaptığımı görmek isteyenlerini adım gibi biliyordum.

Yaptığım iş ne olursa olsun, yanımda iki şey taşıyordum. Bunlardan biri bir cep telefonuydu ve onunla, tutuklanır tutuklanmaz Mordecai'ı arayabilirdim. Diğeri de yirmi adet yüz dolarlık banknottu ve bu parayla kefaletimi ödeyip serseri ve canilerin arasına düşmekten kurtulabilirdim.

Evime iki blok ötede park ettim ve çevredeki tüm boş arabaları, içinde kuşku birileri var mı diye gözden geçirdim. Daireme kimse dokunmadan, tutuklanmadan çıkabilmişim.

Salonumda şimdi iki bahçe sandalyesi ve kahve sehpası olarak kullanılan plastik bir eşya kutusu vardı. Televizyon da yine diğerine benzer bir kutunun üzerinde duruyordu. İçerde az eşya olması hoşuma gitimişti ve bu yere başka kimseyi getirmemeye kararlıyım. Kimse nasıl yaşadığımı görmemeliydi.

Annem telefonla aramıştı. Onun telesekreter kaydına alınan sesini dinledim. Babamla ikisi, benim için üzüyorlar ve beni ziyarete gelmek istiyorlardı. Ağabeyim Wamer'la konuşmuşlardı ve belki o da gelecekti. Onların, benim yaşamımla ilgili konuşmalarını duyar gibiydim. Birisinin benimle konuşmasını ve bana mantık yolunu göstermesini istiyor olmalıydılar.

Saat on birde Lontae yürüyüşü ilk haber olarak verildi. Bölge Bi-nas'ının merdivenlerine konan beş tabutun yakın çekimleri ve sonra da eller üzerinde götürülüşü gösterildi. Mordecai'nın kitlelere karşı konuşması da vardı tabii, insan sayısı benim tahmin ettiğimden de fazlaydı, tahminler beş bin civarındaydı. Belediye Başkanı yorum yapmamıştı.

SAH

210

JOHN GRISHAM

Televizyonu kapattım ve Claire'in numarasını çevirdim. Dört gündür konuşmamıştık ve onu telefonla arayarak aradaki buzları eritmenin bir uygarlık göstergisi olabileceğini düşünmüştüm. Teknik olarak hâlâ evliydik. Bir hafta ya da daha sonra beraberce bir yemek yememiz iyi olurdu.

Telefonun üçüncü çalışından sonra garip bir ses, isteksiz bir tonla, "Alo?" dedi. Bu bir erkek sesiydi.

Bir an için konuşamayacak kadar afallamıştım. Perşembe gecesini saat on bir buçuktu ve Claire evine bir erkek almıştı. Benim evden ayrılmam daha bir hafta bile olmamıştı. Telefonu neredeyse kapatıyordum, fakat birden kendimi toparladım ve, "Claire'i istiyorum, lütfen," dedim.

Ters ve boğuk bir sesle, "Kim arıyor?" diye sordu. "Michael, kocası yani."

Cevabımdan tatmin olmuş gibi, "Şu anda duşta," dedi. "O halde aradığımı söyleyin ona," dedim ve hemen kapattım. Gece yarısına kadar üç odayı adımlayıp durdum, sonra tekrar giyindim ve buz gibi havada yürüyüşe çıktım. Bir evlilik çöktüğü zaman tüm senaryoları düşünürsünüz. Bu, sadece basit bir birbirinden kopma olayı mıydı, yoksa bundan çok daha karmaşık mıydı? Acaba sinyalleri kaçırmış mıydım? Bu adam acaba sadece bir gecelik maceralardan biri miydi, yoksa birbirlerini yıllardan beri görüyorlar mıydı? Evli, çocuklu ve ateşli bir doktor muydu, yoksa benden alamadığını Claire'e verebilen genç ve güçlü bir tıp öğrencisi miydi?

Kendi kendime, bunun önemli olmadığını söyleyip duruyordum. Biz sadakatsizlik ya da zina yüzünden ayrılmıyorduk ki. Onun başka erkeklerle düşüp kalktığına üzülme için artık çok geçti.

Evliliğimiz bitmişti, basit ve açık bir gerçektir bu. Neden önemli değildi, her şey sona ermişti işte. Bana göre, artık cehenneme kadar yolu vardı. Benim için bitmişti o artık, unutulmuştu. Ben kadın peşinden koşabilirsem, o da aynı şeyi yapabilecek durumdaydı. Tabii ya, diye düşündüm.

Sabahın 2'sinde kendimi Dupont Meydanı'nda buldum, homo-ların seslenmelerine aldırmadan, üzerlerine ne buldularsa geçirmiş ve banklara uzanmış uyuyan insanların arasından geçerek yoluma devam ettim. Bu çok tehlikeli bir şeydi, ama artık aldırmıyordum.

SOKAK AVUKATI

211

Birkaç saat sonra, sabaha kadar açık olan dükkânların birinde birkaç parça çörek, bisküvi gibi yiyecekler ve iki büyük plastik bardak sıcak kahveyle bir gazete aldım. Ruby yine kapının önünde titreyerek büyük bir sadakatle beni bekliyordu. Gözleri her zamankinden daha kırmızıydı ve kolay gülümseyemiyordu.

Üzerinde pek fazla dosya bulunmayan, öndeki masalardan birine oturduk. Masanın üzerini temizledim ve kahvelerle çörekleri koydum. Çikolatalı çörekten hoşlanmadı ve içi meyveli olanı aldı.

Gazeteyi açarken, "Gazete okur musun?" diye sordum.

"Hayır."

"Okuman yazman iyi midir?"

"Pek sayılmaz."

Bunun üzerine gazeteyi ona ben okumaya başladım. Ön sayfadan başlamıştım tabii, çünkü orada, eller üzerinde havada giden beş tabutun büyük bir fotoğrafı vardı. Olay ilk sayfanın alt yarısına yazılmıştı ve Ruby, okuduğum her sözcüğü dikkatle dinliyordu. O da Burton ailesinin ölümüyle ilgili hikâyeler duymuştu; ayrıntılar onu âdeta büyüledi.

"Ben de böyle mi öleceğim acaba?" diye sordu.

"Hayır. Arabanın motoru yoksa ve ısıtıcıyı çalıştırmazsan böyle bir şey olmaz tabii."

"Ama keşke bir ısıtıcısı olsaydı."

"Sen açık havaya maruz kalarak ölebilirsin."

"O ne demek?"

"Yani soğuktan donarak ölebilirsin."

Ağzını kâğıt peçeteyle sildi ve kahvesinden bir yudum aldı. On-tario ve ailesinin öldüğü gece de ısı sıfırın altındaydı, acaba Ruby nasıl dayanmıştı?

"Hava çok soğuk olduğu zaman nereye gidiyorsun?" diye sordum.

"Hiçbir yere gitmiyorum."

"Yani arabada mı kalıyorsun?"

"Evet."

"Peki ama, donmaktan nasıl korunuyorsun?"

"Bir sürü battaniyem var. Onların altına gömülüyorum."

"Hiç barınağa gitmez misin?"

"Asla."

JOHN GRISHAM

"Terrence'i görmene yardım edersem barınağa gider misin?"

Başını yana yatırdı ve garip bir ifadeyle bana baktı. "Şunu bir daha söyle bakayım," dedi.

"Terrence'i görmek istiyorsun, değil mi?"

"Evet."

"O halde temiz olman gerekiyor, değil mi?"

"Evet."

"Temizlenmen için bir süre uyuşturucu tedavi merkezinde kalman gerekiyor. Bunu yapacak mısın, istiyor musun?"

"Belki," dedi, "Belki olabilir."

Bu küçük bir adımdı, ama yine de önemsiz sayılmazdı.

"Terrence'i görmeni sağlayabilirim ve yine onun hayatının bir parçası olabilirsin. Ama temizlenmen ve temiz kalman gerekiyor."

Gözlerini benden kaçırarak, "Bunu nasıl yapacağım?" diye sordu. Kahvesini alıp yüzüne yaklaştırdı ve buharını kokladı.

"Bugün Naomi'nin yerine gidecek misin?"

"Evet."

"Oranın müdürüyle konuştum. Bugün iki toplantıları var, alkol ve uyuşturucu bağımlılarını bir araya topluyorlar. Buna AA/AN yani, Adsız Alkolikler/Adsız Narkotikler diyorlar. Bu iki toplantıya da katılmanı istiyorum senden. Müdür beni arayacak."

Azarlanmış bir çocuk gibi başını salladı. O anda onun üzerine daha fazla gitmek istemiyordum. Ona gazetedeki diğer bazı haberleri okurken, çöreğini kemiriyor, kahvesini yudumluyor ve beni büyük bir dikkatle dinliyordu. Dış haberler ve spor haberleriyle pek ilgilenmiyor, fakat şehir haberlerine büyük önem veriyordu. Bir kez oy vermişti, tabii yıllar önceydi bu ve bölge politikasını anlıyordu. Suç hikâyelerini de anladığını söyledi.

Uzun bir makalede Kongre ve belediye, evsizlere yardım için para bulamadıkları öne sürülerek sert bir şekilde eleştiriliyorlardı. Yazıda, daha başka Lontae'ler de olacağı belirtiliyordu. Amerikan Kongre binasının gölgesinde başka çocuklar da ölebilirdi. Ruby'ye bunu ağır ağır okurken, aynı fikirde olduğunu söylüyor, başını sallıyordu.

Dışarda yumuşak, buzlanmaya yol açan bir yağmur başlamıştı ve bu nedenle, Ruby'yi, o gün gideceği yere arabamla götürdüm. Naomi Kadınlar Merkezi, kuzeybatıda, birkaç benzer yapı arasın-

daki dört katlı bir blok apartmandaydı ve 10'uncu Sokak'la buluşuyordu. Merkez yedide açılıyor, dörtte kapanıyor ve her gün, oraya gelen evsiz kadınlara, yemek, duş, giysi, yapacak iş ve danışma sağlıyordu. Ruby oranın devamlı müşterisiydi ve içeriye girdiğimizde arkadaşları onu sevinçle karşıladılar.

Megan adındaki yönetici genç kadınla bir süre alçak sesle konuştuk ve Ruby'yi uyuşturucudan kurtarmak için neler yapabileceğimizi tartıştık. Kadınların yarısı akıl hastası, yarısı madde bağımlı-sıydı ve üçte biri AIDS'liydi. Megan'ın bildiği kadarıyla Ruby'nin bulaşıcı bir hastalığı yoktu.

Ben çıkarken kadınlar salonda toplanmış, şarkılar söylüyordu.

Sofia kapıma vurup cevap beklemeden içeriye girdiğinde, masamdaki işe iyice dalmıştım.

Elinde, not almaya hazır olduğunu gösteren bir bloknot vardı. "Mordecai, senin birini aradığımı söyledi," dedi.

Bir an düşündüm ve hemen Hector'u anımsadım. "Oh, evet. Arıyorum."

"Sana yardımcı olabilirim. Aradığın kişi hakkında tüm bildiklerini anlat bana." Karşıma oturdu ve ben, adamın ismini, adresini, son çalıştığı yeri, fiziksel tanımlamasını ve bir karısıyla dört çocuğu olduğunu anlatırken hepsini not aldı.

"Yaşı?"

"Otuz civarında olmalı."

"Yıllık yaklaşık ücreti?"

"Otuz beş bin dolar."

"Dört çocuğu olduğuna göre, bunlardan en az birinin okula gittiğini varsayabiliriz. Bu ücretle ve Bethesda'da yaşadıklarına bakarsak, özel bir okul kolay değil. Adam İspanyol kökenli ve büyük olasılıkla Katolik. Başka bir şey var mı?"

Ona verebileceğim başka bilgi yoktu. Sofia masasına döndü ve kalm, üç halkalı bir not defteri çıkarıp sayfaları karıştırmaya başladı. Kapımı açık bırakmıştım, onu görmek ve dinlemek istiyordum. İlk telefonunu Posta Servisi'nden birine etti. Birkaç kelime sonra İspanyolca konuşmaya başladılar ve tabii hiçbir şey anlayamadım. Durmadan telefon ediyordu. Önce İngilizce olarak alo diyor, konuşacağı kişiyi istiyor, sonra hemen ana dili olan İspanyolca'ya geçi-

yordu. Bir ara Katolik piskoposluğunu aradı ve arkasından yine seri telefonlara başladı. Bir süre sonra dinlemekten ve ilgilenmekten vazgeçtim.

Bir saat kadar sonra Sofia kapıma geldi ve, "Chicago'ya taşınmışlar. Adreslerini istiyor musun?" diye sordu.

"Bunu nasıl?... " diye başladım ve sustum, inanamıyormuş gibi ona bakıp kalmıştım.

"Bunu nasıl öğrendiğimi sorma. Bir dostumun dostu onlarla aynı kiliseye gidiyormuş. Hafta sonunda aceleyle taşınmışlar. Yeni adreslerini istiyor musun?"

"Ne kadar zaman alır bu?"

"Bunun kolay olacağını sanmıyorum. Ama sana doğru yönü işaret edebilirim."

ön cam boyunca oturmuş en az altı kişinin ondan yardım almak için beklediklerini görünce, "Şimdi boşver," dedim, "Belki daha sonra yaparız bunu. Teşekkürler."

"önemli değil canım."

önemli değil diyordu. Ben hava karardıktan sonra, tekrar Hec-tor'un komşularını dolaşıp, kapılarına vurarak, buz gibi havada güvenlik görevlilerini atlatmaya çalışıp, kimsenin beni vurmayacağını umut ederek bilgi toplamayı düşünüyordum. O ise bir saat telefonla çalışmış ve aradığım adamı bulmuştu.

Drake & Svveeney'nin Chicago ofislerinde yüzden fazla avukat çalışıyordu. Ben de antitröst davaları nedeniyle oraya iki kez gitmiştim. Ofisler göl kıyısına yakın bir gökdelenideydi. Binanın fuayesi çok katlıydı ve çevrede dükkânlar, fiskiyeli çeşmeler, yukarı katlara çıkan yürüyen merdivenler vardı. Hector Palma için, saklanacak ve etrafı gözetleyecek mükemmel bir yerdi.

26

Evsizler her zaman sokaklara, kaldırım taşlarına, asfalta, hendeklere, su kanallarına, betona, çöplüklere, kanalizasyon kapaklarına, yangın musluklarına, otobüs duraklarına ve dükkân önlerine yakın olmuşlardır. Her gün kendi bölgelerinde oradan oraya gider, zaman onlar için önemli olmadığından yolda durup gevezelik ederler, trafikte sıkışmış arabalara bakar, bir köşede beliren yeni bir uyuşturucu satıcısını gözetler, mahalledeki yeni bir yüzü izlerler. Şapkaları, kasketleri ve bereleriyle yüzlerini gizleyip kaldırım kenarlarına ve dükkân tenteleri altına otururlar ve nöbetçiler gibi her yanı gözetlerler. Şehrin sokaklarının seslerini dinlerler, otobüslerin dizel egzoz gazlarını solurlar ve ucuz lokantalardan gelen yanık yağ kokularını alırlar. Aynı taksi bir saat içinde önlerinden ikinci kez geçerse onu hemen tanırlar. Uzaklarda duyulan silah sesinin nereden geldiğini bilirler. Kaldırıma yanaşıp park eden Virginia ya da Maryland plakalı şık bir arabayı, oradan gidinceye kadar gözetlerler.

Üzerinde hiçbir işareti olmayan sivil bir arabada üniformasız bir polis bulunuyorsa, bu onların gözlerinden asla kaçmaz.

Müşterilerimizden biri Sofia'ya, "Dışarda polis var," demişti. Sofia masasından kalkıp kapıya gitti. Q Sokağı'ndan güneydoğuya doğru baktı ve işaretsiz bir polis otosuna benzeyen arabayı gördü. Yarım saat bekledi ve tekrar baktı. Sonra doğruca Mordecai'a gitti.

Ben olanlardan habersizdim, çünkü bir cephede gıda pulları ofisi, bir başka cephede de savcılık bürosuyla savaşıyordum. Günlerden Cuma ve öğleden sonraydı, normal günlerde bile doğru dürüst çalışmayan kent bürokrasisi kapanmak üzereydi. Bana haberi ikisi birlikte verdiler.

Mordecai, ciddi bir tavırla, "Polisler seni bekliyor olabilir," dedi.

JOHN GRISHAM

ilk düşündüğüm şey, masanın altına girmek oldu ama, kuşkusuz bunu yapmadım. Sakin görünmeye çalıştım ve sanki çok önemliymiş gibi, "Nerede?" diye sordum.

"Köşedeler. Yarım saatten fazla bir süredir binayı gözetliyorlar."

"Belki de seni bekliyorlardır," dedim, ama bu espriye kendim bile gülemedim. Herkesin suratı asıktı.

Sofia, "Telefon edip sordum," dedi, "Hırsızlık suçundan tutuklanman için tevkif müzekkeresi çıkarmışlar."

Suç işlemiştim! Hapse girecektim! Yakışıklı beyaz bir genç kodesi boyalayacaktı. Oturduğum yerde hafifçe kımlıdım ve korkumu göstermemek için elimden geleni yaptım.

"Bunda şaşacak bir şey yok," dedim. Artık alışmıştım, her zaman olan bir şeydi bu. "Hadi şu işi bitirelim."

Mordecai, "Savcılık bürosundan biriyle konuştum," dedi, "Kendin teslim olman için izin verilerse daha iyi olur."

Sanki bunun önemi yokmuş gibi, "Evet, iyi olur," diye mırıldandım, "Ama, bugün öğleden sonra ben de savcılık bürosuyla konuşup durdum. Orada kimse kimseyi dinlemiyor."

"iki yüz tane avukatları var."

Mordecai'ın o taraflarda pek dostu yoktu. Polisler ve savcılar onun doğal düşmanlarıydı.

Hemen oracıkta bir plan yaptık. Sofia bir kefalet ofisiyle görüşecek ve adam bizimle hapisanede buluşacaktı. Mordecai, tanıdık bir yargıç bulmaya çalışacaktı. Fakat söylemediğimiz, ama açık olan bir husus vardı; günlerden Cuma'ydı ve akşam saatleri yaklaşıyordu. Hafta sonunu şehir hapisanesinde geçiremez, buna dayanamazdım.

Onlar telefonlarının başına gidince, orada tek başıma, âdeta taşlaşmış gibi, kımlıdayamadan, düşünmeden, hiçbir şey yapamadan, sadece kapının gıcırtsını dinleyerek oturdum. Beklemem uzun sürmedi. Saat tam 4'te Komiser Gasko, arkasında birkaç adamı olduğu halde içeriye girdi.

Gasko'yla ilk karşılaşmamızda, yani Claire'in dairesini ararken, ben onlara bağırıp çağırır, isimlerini alırken, onun söylediği her söze itiraz eder, kendimi müthiş bir avukat ve onu da zavallı bir polis memuru olarak görürken, bir gün beni tutuklayacağı hiç aklıma gelmemişti. Ama işte orada, karşımdaydı, yaşanmaya başlayan bir

SOKAK AVUKATI

maymun gibi sallanıyor, elinde bir sürü kâğıtla, sırtarak, kâğıtlın bana göstermek için duruyordu.

Sofia'ya, "Bay Brock'u görmek istiyorum," derken, ben de gülümseyerek ön salona çıktım.

"Merhaba Gasko," dedim, "Hâlâ şu dosyayı mı arıyorsun?"

"Hayır. Bugün aramıyorum."

O anda Mordecai ofisinden çıktı. Sofia masasının arkasında ayakta duruyor, herkes birbirine bakıyordu. Mordecai, "izniniz var mı?" diye sordu.

Gasko hiç beklemeden, "Evet," diye cevap verdi, "Bay Brock için aldık."

Omuzlarımı silktim ve, "Tamam, gidelim," diyerek Gasko'ya doğru yürüdüm. Salak polislerden biri belinden bir çift kelepçe çıkardı. En azından soğukkanlı görünmeye kararlıydım.

Mordecai, "Ben onun avukatıyım," dedi, "Şunu bir göreyim." Onlar ellerimi arkaya alıp kelepçe takarken, tevkif müzekkeresini Gasko'dan aldı ve incelemeye başladı. Kelepçeler çok sıkıydı, belki de bunu benim için kasıtlı yapmışlardı, ama hiç ses çıkarmayacak ve soğukkanlılığımı koruyacaktım.

Mordecai, "Müvekkilimi karakola ben götürebilirim," dedi.

Gasko, "Aman ne güzel!" diyerek sırtıttı, "Ama zahmet etmeyin siz."

"Onu nereye götürüyorsunuz?"

"Merkez Karakolu'na."

Mordecai bana döndü ve, "Arkanızdan geliyorum," dedi. Sofia telefondaydı ve bu, Mordecai'nın yakınımda bir yerlerde olduğunu bilmekten daha da rahatlatıcıydı.

Müşterilerimizden üçü olanları görmüştü; Sofia'dan bazı konularda bilgi almaya gelmiş üç zararsız sokak adamıydı bunlar. Müşterilerin her zaman bekledikleri yerde oturuyorlardı ve ben yanlarından geçerken, inanamıyormuş gibi baktılar.

Polislerden biri dirseğimden yakaladı ve beni kapının dışına doğru itti, itiraz etmedim ve bir an önce köşede park etmiş olan işaretsiz, beyaz arabaya binmek için acele ettim. Evsizler, arabanın gelişini, polislerin içeriye dalışlarını ve beni kelepçeleyip dışarıya çıkardıklarını, yani her şeyi görmüşlerdi.

Kısa bir süre sonra sokaklara dağılıp birbirlerine, "Bir avukat tu-

218

JOHNGRISHAM

tuklandı," diye fısıldamaya başlayacaklar ve haber her yana yayılacaktı.

Gasko benimle birlikte arka koltuğa oturdu. Koltuğa iyice gömüldüm, etrafı görmüyor, şoku atlatmaya çalışıyordum.

Gasko, kovboy çizmesi giymiş ayağını diğer dizinin üzerine koyarken, "Ne acı bir zaman kaybı," diye söylendi, "Şehirde yüz kırk faili meçhul cinayet var, her köşede uyuşturucu ticareti yapılıyor, okullarda bile satılıyor ve biz de seninle zaman kaybediyoruz."

"Beni sorguya çekmeye mi çalışıyorsun Gasko?" diye sordum.

"Hayır."

"İyi öyleyse." Bana bir uyarı yapmamıştı ve sorgulamaya başlayıncaya kadar da yapmak zorunda değildi zaten.

Direksiyondaki polis memuru, ışsız ve sirensiz, trafik işaretlerine ve yayalara hiç saygı göstermeden 14'üncü Cadde'de tam gaz gidiyordu.

"Beni sorgulamayacaksan bırak gideyim," dedim.

"Bana kalsaydı bırakırdım tabii. Ama bazı kimseleri çok kızdırmışsın dostum. Savcı, seni yakalamamız için baskı altında olduğunu söyledi bize."

"Kimden geliyor bu baskı?" diye sordum, ama yanıtını biliyordum. Drake & Sweeney'dekiler polislerle vakit harcamazlardı; doğrudan başsavcıyla konuşmuş olacaktı.

Gasko, alaycı bir ifadeyle, "Kurbanlardan," diye cevap verdi. Onun ifadesindeki alaycılığı anlıyordum, bir sürü zengin avukatı bir suçun kurbanları olarak görmek çok zordu.

Geçmişte birçok ünlü insan tutuklanmıştı. Onları anımsamaya çalıştım. Martin Luther King birkaç kez hapse girmişti. Listede Bo-esky, Milken ve isimlerini hatırlayamadığım bir sürü hırsız da vardı tabii. Ya şu, sarhoş araba kullanan ve sokak fahişelerini toplayan ünlü aktör ve sporculara ne demeliydi? Onlar da polis arabalarının arka koltuklarına oturtulmuş ve diğer suçlular gibi götürülmüşlerdi. Memphisli bir yargıç ömür boyu hapisle cezalandırılmıştı; üniversiteden tanıdığım biri de içerdeydi ve eski bir müvekkilim vergi kaçırmaktan yatıyordu. Hepsı tutuklanmışlar, karakola götürölüp sorgulanmışlar, parmak izleri alınmış ve çenelerinin altındaki küçük numaralarla fotoğrafları çekilmişti. Ama sonra, hepsi de yaşamlarını sürdürebilmişlerdi.

SOKAK AVUKATI

219

Belki Mordecai bile bir zamanlar kelepçelerin soğuk demirlerini bileklerinde hissetmiş olabilirdi.

Aslında, artık bu iş olup bittiği için rahatlamış gibiydim. Kaçıp saklanmayı ve arkamda birileri var mı diye durmadan geriye bakmayı bırakabilirdim. Bekleme süresi sona ermişti. Beni bir gece yarısı baskınıyla da almamışlardı, sabaha kadar nezarethanede kalmak zorunda değildim. Şansım yardım ederse, hafta sonu tatili başlamadan önce işlemlerim tamamlanabilir ve kefaletle tahliye olabilirdim.

Ama içimde yine bir korku, şimdiye kadar hissetmediğim bir endişe vardı. Şehir hapishanesinde işler yolunda gitmeyebilirdi. Kâğıtlar kaybolabilir, bir sürü akla gelmeyen şey gecikmelere neden olabilirdi. Kefalet işlemi Cumartesiye, Pazar, hatta Pazartesiye kadar ertelenebilirdi. Hiç de hoş olmayan insanlarla bir arada, bir hücreye tıklılabildim.

Tutuklandığım haberi etrafa yayılacaktı. Arkadaşlarım üzüntüyle başlarını sallayacaklar ve hayatımı rezil etmek için daha neler yapacağımı birbirlerine soracaklardı. Annem babam, mahvolacaklardı. Claire'in, hele yanındaki jigolosuyla, pek aldırış edeceğini sanmıyordum.

Gözlerimi kapadım ve rahatlamaya çalıştım, ama arkadan kelepçeli ellerimin üzerinde otururken pek kolay değildi bu.

Gasko beni önüne katmış, kayıp bir köpek yavrusu gibi oradan oraya götürürken, işlemler bana karmakarışık geliyor, âdeta başım dönüyordu. Kendi kendime, gözlerini yerden kaldırma, bu insanlara bakma, deyip duruyordum. Önce ceplerimi boşalttırıp bir form imzalattılar. Aşağıya, fotoğrafhaneye indik, ayakkabılarımı çıkartıp boyumu ölçtüler, istemediğim takdirde gülmek zorunda değildim tabii, ama kameraya bakmalıyım. Sonra profilden çektiler. Parmak izi bölümüne gittik, ama doluydu, Gasko beni koridorda bir sandalyeye bir akıl hastası gibi kelepçeledi ve kahve almaya gitti. Tutuklular gelip geçiyordu ve her taraf polis doluydu. Benim gibi tutuklanmış, iyi giyimli, genç bir beyaz erkek gördüm, sarhoşa benziyordu ve sol yanağında bir çürük vardı. Cuma günü akşam saat 5'ten önce insan bu hale nasıl gelebilirdi? Yüksek sesle, tehditler savurarak konuşuyordu, sözleri sert ve anlaşılmazdı ama kimse de

220

JOHN GRISHAM

ona aldırmiyordu. Adam birden ortadan kayboldu. Zaman geçiyordu ve paniğe kapılmaya başladım. Dışarda hava kararmış, hafta sonu tatili başlamıştı, suçlular sokaklara dökülecek ve hapisane hücreleri yavaş yavaş dolacaktı. Gasko nihayet geldi ve beni alıp parmak izi bürosuna götürdü; parmaklarıma mürekkep sürüp tüm parmak izlerimi aldılar.

Telefona gerek yoktu. Avukatım yakınlarda bir yerde olmalıydı, ama Gasko onu görmemişti. Nezarethaneye inerken kapılar daha da ağırlaşıyordu. Yanlış yöne gidiyorduk; sokak arkamızda kalmıştı.

Nihayet dayanamadım ve, "Kefaletle çıkamaz mıyım?" diye sordum, ilerde demir parmaklıklar ve silahlı gardiyanlar görüyordum.

Gasko, "Galiba avukatın o işle uğraşiyor," dedi.

Beni Komiser Muavini Coffey'e teslim etti ve o da beni duvara dayayıp, bacaklarımı iyice açtıktan sonra üzerimi aradı. Bir şey bulamayınca homurdanarak bir metal detektörü gösterdi ve ben de sesimi çıkarmadan onun içinden geçtim. Bir zırlıtı duyuldu, bir kapı yana kayarak açıldı ve iki yanında da demir parmaklıklar bulunan bir koridora girdik. Arkamda bir kapı gürültüyle kapandı ve aynı anda, kolayca çıkma umudum da uçup gitti.

Demir parmaklıkların arkasından koridora doğru eller ve kollar uzatılıyordu. Biz yürürken hücredekiler bizi izliyorlardı. Gözlerimi tekrar ayaklanma indirdim. Coffey her hücrenin önünde durup içeriye bakıyordu, insanları sayar gibiydi. Sağdaki üçüncü hücrenin önünde durduk.

Hücre arkadaşlarımın hepsi zenciydi ve benden çok gençtiler. Önce dört kişi saydım, sonra ranzanın üstünde beşinciye de gördüm. Altı kişi için iki ranza vardı. Kare şeklindeki küçük hücrenin üç tarafı demir parmaklıklarla çevriliydi ve yandaki ve karşıdaki hücrelerde bulunan tutukluları görebiliyordum. Dördüncü duvar cüruf briketinden yapılmıştı ve bir köşesinde küçük bir tuvalet vardı.

Coffey arkamdan kapıyı gürültüyle kapadı. Ranzanın tepesinde oturan genç birden kalkıp oturdu ve ayaklarını, alt yatakta oturan arkadaşının yüzüne yakın bir noktaya kadar sarkıttı. Sakin ve korkusuz görünmeye çalışıp kapının yanında dururken, beşi de gözlerini bana dikmişlerdi; onların hiçbirine dokunmadan yere oturabilir miyim diye çevreme bir göz attım.

SOKAK AVUKATI

221

Tanrıya şükür silahları yoktu. Tanrıya şükür, birisi girişe metal detektörü yerleştirmişti. Silahları ve bıçakları yoktu; benim de giysilerimden başka bir şeyim bulunmuyordu zaten. Saatim, cüzdanım, cep telefonum, bozuk paralarım, yani üzerimde ne varsa alınmıştı ve kayıt altında muhafaza ediliyordu.

Hücrenin ön tarafı arka tarafından daha güvenli olabilirdi. Onların gözlerine aldırmadım ve sırtımı kapıya vererek yere oturdum, koridorun aşağı tarafından birisi gardiyanı çağırıp duruyordu.

iki hücre aşağıda bir kavga başladı ve demir parmaklıkların arasından baktığımda, sarhoş beyaz gencin iki iriyarı zenci tarafından köşeye sıkıştırılmış dövüldüğünü gördüm, adamın başını duvara vuruyorlardı. Diğerleri de bağırarak onları destekliyorlardı ve herkes çıldırmıştı. O anda beyaz olmak hiç de iyi bir şey değildi kuşkusuz.

Bir düdük sesi duyuldu, bir kapı açıldı ve Coffey elinde copuyla içeriye girdi. Kavga hemen sona ermiş, beyaz adam yüzüstü yere düşüp hareketsiz kalmıştı. Coffey o hücreye girdi ve neler olduğunu sordu. Hiçbir şey olmamış, kimsecikler bir şey görmemişti tabii.

Coffey, "Kesin sesinizi!" diye bağırdı ve çıktı.

Bir süre sonra sarhoşun homurtuları duyuldu; uzakta biri kusuyordu. Benim hücredekilerden biri ayağa kalktı ve oturduğum yere doğru yürüdü. Çıplak ayağı bacağıma dokundu, başımı kaldırıp baktım, sonra gözlerimi başka yere çevirdim. Dik dik bana baktı ve sonumun geldiğini anladım.

"Güzel ceket," dedi.

Onu tahrik etmemeye çalışarak, alaycı görünmeden, "Teşekkürler," diye mırıldandım. Üzerimdeki ceket, blucin pantolon ve kazakla her gün giydiğim eski lacivert bir blazerdi. Üzerinde savaşmaya değmezdi.

Tekrar, "Güzel ceket," dedi ve ayağıyla beni dürttü. Ranzanın üst yatağında oturan genç aşağıya atladı ve daha iyi görmek için bana yaklaştı.

Ben de tekrar, "Teşekkür ederim," dedim.

On sekiz, on dokuz yaşlarında, uzun boylu ve adaleliydi, üzerinde bir gram yağ yoktu ve büyük olasılıkla bir çete üyesi olup hayatını sokaklarda geçirmişti. Kendini beğenmişin biriydi ve kabadayılık gösterisiyle diğerlerini etkilemek istiyordu.

222

JOHN GRISHAM

Karşısında benim gibi kolay bir rakip bulmuştu işte.

"Benim böyle güzel bir ceketim yok," diye söylendi ve ayağıyla beni tekrar ve bu kez biraz daha sertçe dürttü, tahrike çalışıyordu.

Adi bir sokak serserisi gibi görünmüyor, diye düşündüm. Ceketimi çalamazdı, çünkü kaçacak yeri yoktu. Başımı kaldırıp ona bakmadan, "Biraz giymek ister misin?" diye sordum, "Ödünç verebilirim."

"Hayır."

Ayaklarımı iyice dizlerim çeneme yakın olacak şekilde geriye çektim. Bu bir savunma pozisyonuydu. Beni tekmele ya da yum-ruklarsa onunla kavga etmeyecektim. En küçük bir direnme diğerlerini de başıma toplar ve hepsi birden üstüme çullanıp, beyaz adam dövmenin zevkini çıkarırlardı.

Ranzanın üstünden atlayan diğeri, "Dude, güzel ceketin olduğunu söylüyor," dedi.

"Ben de teşekkür ettim."

"Dude, böyle güzel bir ceket olmadığını söylüyor."

"Peki, ne yapmamı istiyorsunuz?" diye sordum.

"Onu hediye etmeyi düşünebilirsin."

Üçüncüsü de yaklaştı ve yarım daireyi kapattı. Birincisi ayağımı tekmeledi ve hepsi birden biraz daha yaklaştılar. Beni yumruklamak için hepsi birbirini bekliyordu, bunu düşündüm ve ceketimi hemen çıkarıp ileriye fırlattım.

Birincisi, ceketı alırken, "Bu bir hediye mi?" diye sordu.

"Nasıl istersen öyle olsun," dedim. Onunla göz göze gelmemek için önüme bakıyordum ve bu nedenle ayağımı göremedim. Başım, sol şakağıma yediğim korkunç bir tekmeyle geriye gitti ve demir parmaklıklara çarptı. Elimi başımın arkasına götürürken, "Bok!" diye bağırdım.

İkinci saldırıya karşı savunma pozisyonuna geçerken, "O Allanın cezası şeyi alabilirsin," diye homurdandım.

"Bu bir hediye mi?"

"Evet."

"Teşekkürler dostum."

Yüzümü ovarken, "Önemli değil," diye mırıldandım. Başım uyuşmuş gibiydi.

Beni orada, kıvrılmış tespih böceğı gibi bırakıp gerilediler.

SOKAK AVUKATI

223

Dakikalar geçti, ama zaman kavramını yitirmiştim. İki hücre aşağıda beyaz genç kendine gelmeye çalışıyor ve başka bir ses gardiyana sesleniyordu. Ceketimi alan it onu giymemişti. Hücre sanki onu yutmuştu.

Yüzüm zonkluyordu ama kan yoktu. Tekrar üzerime gelip başka şeyler sormazlarsa kendimi şanslı sayacaktım. Koridorun aşağılarından biri uyumaya çalıştığını bağırarak ilan etti ve ben de, gecenin neler getireceğini düşündüm. İçerde altı kişiydik ama, ranzalarda sadece iki yatak vardı ve onlar da daracık şeylerdi. Burada yastık ve battaniye de olmadan yerde mi yatacaztık yoksa?

Döşeme buz gibi olmuştu ve orada otururken, hücre arkadaşlarıma bakıp, onların ne gibi suçlar işlemiş

olacaklarını düşünmeye başladım. Ben, yerine koymak niyetiyle bir dosya çalmıştım, daha doğrusu ödünç almıştım. Ama işte, uyuşturucu satıcıları, araba hırsızları, kadınlara tecavüz edenler ve hatta canilerle bir arada, hapisteydim.

Aç değildim ama yiyecek bir şeyler düşündüm. Yanımda diş fırçam da yoktu. O anda tuvalete ihtiyacım yoktu ama, olduğu zaman ne yapacaktım? İçme suyu neredeydi? Temel ihtiyaçlar önem kazanmaya başlamıştı.

Birinin, "Güzel ayakkabılar," dediğini duyunca birden irkildim. Başımı kaldırıncı, onlardan birinin yine başıma dikilmiş olduğunu gördüm. Ayağında kirli beyaz çoraplar vardı ama ayakkabısı yoktu, ayrıca ayakları benimkilerden çok daha büyüktü.

Yine, "Teşekkür ederim," dedim. Ayağımdaki ayakkabılar, eski Nike koşu ayakkabılarıydı. Ama bunlar basketbol ayakkabısı değildi ve hücre arkadaşımın hoşuna gitmiş olamazdı. O anda, keşke eski püsküllü mokasenlerimi giymiş olsaydım, diye düşündüm.

"Kaç numara giyiyorsun?" diye sordu.

"Kırk üç."

Ceketimi alan serseri bana yaklaştı; mesaj verilmiş ve alınmıştı.

Birincisi, "Benim giydiğim numara," dedi.

"Onları almak ister misin?" diye sordum ve hemen bağlarını çözmeye başladım. "İşte, ayakkabılarımı sana hediye ediyorum." Onları ayağımdan fırlatıp attım ve o da hemen aldı.

O anda, ya pantolonum ve çamaşırlarım? diye sormamak için kendimi zor tuttum.

224

JOHN GRISHAM

Mordecai nihayet akşam saat 7'ye doğru geldi. Coffey beni hücreden çıkardı ve ön tarafa doğru yürürken, "Ayakkabıların nerede?" diye sordu.

"Hücrede kaldı," diye cevap verdim, "Onları zorla aldılar."

"Şimdi alırım onları."

"Teşekkürler. Bir de lacivert blazer ceketim olacak."

Yüzümün sol tarafına baktı ve gözümün köşesindeki şişi görünce, "İyi misin sen?" diye sordu.

"Harikayım. Serbestim."

Kefaletim on bin dolardı. Mordecai kefalet memuruyla bekliyordu. Ona bin dolar nakit ödedim ve kâğıtları imzaladım. Coffey ayakkabılarımı ve ceketimi getirdi ve hapishane maceram son buldu. Sofia dışarda, arabasının içinde bekliyordu ve beni hemen alıp oradan uzaklaştırdılar.

Zirveden sokağa indiğim için fiziksel olarak bir maliyet ödüyor-dum. Araba kazasından kalan yara bereler hemen hemen kaybolmuştu ama, adale ve eklem ağrıları birkaç hafta daha devam edecekti. Zayıflıyordum ve bunun da iki nedeni vardı; bir zamanlar rahatça gittiğim güzel restoranlara artık gidemiyordum; ve ayrıca yemeklere karşı olan ilgimi yitirmiştim. Sırtım, yerde, uyku tulumunda uyumaktan ağrıyordu ve buna dayanabileceğimi görmek için devam etmeye niyetliydim. Ama kuşuklarım da vardı.

Daha sonra da, bir sokak serserisi tekmesiyle neredeyse kafamı kıracaktı. Başıma buzlar koydum ve bunu geç saatlere kadar sürdürdüm, fakat gece her uyanışında kafam sanki biraz daha büyüyor gibiydi.

Ama yaşıyor olmam büyük şansı ve cehenneme indikten birkaç saat sonra kurtulduğum için halime şükrediyordum. Bilinmeyen korkusu en azından şimdilik kaybolmuştu. Artık gölgelerde beni bekleyen polisler yoktu.

Hırsızlık suçu öyle basit bir suç değildi ve ben bununla suçlanıyordum. Azami ceza on yıl hapisti. Ama bunu daha sonra düşünebilirdim.

Cumartesi sabahı daha güneş doğmadan evden çıktım ve gazete aramaya başladım. Yeni mahalleimde kahve içebileceğim yer, güvenli ama bir blok sonra korkulacak bir yer olan Adams-Morgan'm bir bölümünde, Kalorama üzerinde bir Pakistanlı çiftin çalıştırdığı, tüm gece açık, küçük bir pastaneydi. Kontuardaki taburelerden birine oturdum ve büyük bir kek istedim. Sonra gazetemi açtım ve gece uykumu kaçırان hikâyeyi buldum.

Drake & Svveeney'deki dostlarım bunu iyi planlamışlardı. Şehir haberleri bölümünün ikinci sayfasında, bir yıl önce çekilmiş bir resmim vardı. Fotoğrafın negatifi şirketteydi.

Hikâye dört paragraftık, kısa ve özlüydü ve şirketin muhabire verdiği bilgilerle doluydu. Hikâyeye göre orada yedi yıl, antitröst bölü-

SA15

226

JOHN GRISHAM

münde çalışmışım, Yale hukuk fakültesi mezunuydum ve sabıkam yoktu. Şirket, ülkenin beşinci büyük avukatlık firmasıydı, sekiz yüz avukat çalıştırıyordu ve sekiz kentte büroları vardı. v.b. Kimseden yorum alınmamıştı çünkü buna gerek yoktu. Hikâyenin tek amacı beni aşağılamak, rezil etmektir ve bunu da başarmıştı. Resmimin yanındaki başlık, BİR AVUKAT HIRSIZLIK SUÇUNDAN TUTUKLANDI, şeklindeydi. 'Alınan mallar' olarak da çalınan şeyden bahsedilmişti. Şirketten ayrılırken aldıklarım.

Hikâye saçmalıktan başka bir şey değildi - bir sürü avukat sadece kâğıtlar konusunda anlamsız bir tartışmaya giriyorlardı. Buna benden ve beni tanıyan insanlardan başka kim aldırırdı? Bu can sıkıcı olay kısa sürede unutulurdu; dünyada gereğinden fazla gerçek hikâye vardı.

Fotoğraf ve geçmişimle ilgili hikâye, dost bir gazeteciye verilmiş, o da dört paragraflık yazısını yazıp yayınlamak için tutuklanmamın teyidini beklemişti. Arthur ve Rafter'la ekibinin benim tutuklanmamı ve sonrasını planlamak için saatlerce çalıştıklarını ve bu saatleri de hiç kuşkusuz, bu pislige en yakın görünen RiverOaks'a fatura ettiklerini görür gibiydim.

Muhteşem bir halkla ilişkiler darbesiydi! Cumartesi sayısında dört paragraf önemli bir şeydi.

Pakistanlılar meyveli halka çörek yapmıyorlardı. Ben de yulaf ezmesi kurabiyeler aldım ve ofise gittim.

Ruby kapı eşiğinde uyuyordu, onu görünce, ne zamandan beri beklediğini düşünmeden edemedim, iki ya da üç yorganın içinde büzülmüş, başını da, içine öteberisini koyduğu, çadır bezinden yapılmış büyük bir torbaya yaslamıştı. Ben öksürüp biraz gürültü yapınca ayağa fırladı.

"Neden burada uyuyorsun?" diye sordum.

Elimdeki yiyecek dolu kesekâğıdına baktı ve, "Bir yerlerde uyumak zorundayım," diye cevap verdi.

"Senin bir arabada uyuduğunu sanıyordum."

"Öyle. Çoğu zaman öyle yapıyorum."

Bir evsizle nerede uyuduğu konusunda tartışarak bir sonuç alamayacağımı biliyordum. Ruby açtı. Kapıyı açtım, ışıkları yaktım ve kahve yapmaya gittim. O da artık alıştığı masaya gitti ve beklemeye başladı.

SOKAKAVUKATI

227

Kurabiyeleri yiyip kahvelerimizi yudumlarken sabah haberlerine göz gezdirdik. Hikâyeleri değiştiriyor, benim istediğim bir haberi okuduktan sonra, bir de onun ilgisini çeken bir haber okuyordum. Benimle ilgili hikâyeden hiç bahsetmedim ve onu atlardım tabii.

Ruby bir gün önce Naomi'deki AA/AN toplantısından kaçmıştı. Sabah seansına katılmış, fakat öğleden sonrakine gitmemişti. Yönetici Megan, Gasko gelmeden bir saat önce beni aramış ve durumu anlatmıştı.

Gazete okumayı bitirince, "Bu sabah kendini nasıl hissediyorsun bakalım?" diye sordum.

"İyiym. Ya sen?"

"Ben de iyiym ve temizim. Sen temiz misin peki?"

Çenesi biraz düştü, gözlerini sağa sola gezdirdi ve sonra biraz düşünüp, "Evet," diye cevap verdi, "Temizim."

"Hayır, değılsin. Bana yalan söyleme, Ruby. Ben senin dostun ve avukatnım, Terrence'i görmene de yardım edeceğim. Ama bana yalan söylersen sana yardım edemem. Şimdi gözlerime bak ve temiz olup olmadığını söyle."

Birden iyice büzüldü, gözlerini yere indirdi ve, "Temiz değılim," diye mırıldandı.

"Teşekkür ederim. Dün öğleden sonraki AA/NA toplantısına neden gitmedin peki?"

"Böyle bir şey yapmadım."

"Müdür gitmediğini söyledi."

"Ben gittiğimi sanıyordum."

Kazanamayacağım bir tartışmaya girmek istemiyordum. "Pekâlâ, bugün Naomi'nin yerine gidecek misin?"

"Evet."

"İyi, seni ben götüreceğim ama, her iki toplantıya gideceğine dair söz vermelisin bana."

"Söz veriyorum."

"Toplantılara ilk giren ve son çıkan sen olacaksın, tamam mı?"

"Tamam."

"Müdür seni gözetleyecektir."

Başımı salladı ve dördüncü kurabiyesini aldı. Bir süre Terrence, uyuşturucu tedavisi, temizlenme gibi konularda konuştuk ve ben

228

JOHN GRISHAM

yine, bağımlılığın umutsuz bir şey olduğunu düşünmeye başladım. Sadece yirmi dört saat temiz kalabilmek bile onu bunaltyordu.

Kullandığı uyuşturucu esrar olmalıydı. Hem çabuk etkiliyor hem de nispeten ucuz olduğu için kolay bulunuyordu.

Arabamla Naomi'nin yerine doğru yol alırken, Ruby birden, "Seni tutukladılar, değil mi?" diye sordu.

Neredeyse kırmızı ışıktaydım. Güneş doğarken ofis kapısının önünde uyuyordu; okuması yazması yok gibiydi. Gazetede ki yazıyı nasıl görmüş olabilirdi?

"Evet, öyle oldu," diye cevap verdim.

"Ben de öyle sandım."

"Nasıl öğrendin bunu?"

"İnsan sokaklarda çok şey öğrenir."

Oh, tabii, diye düşündüm. Gazetelere ne gerek var. Evsizler haberleri birbirlerine verirlerdi. Mordecai'la birlikte çalışan genç avukat tutuklanmıştı. Polisler onu, bizden biri gibi götürmüşler, diye konuşuyorlardı tabii.

Sanki o önemseyecekmiş gibi, "Bir anlaşmazlıktı," dedim.

Kadınlar onu beklemeden şarkılara başlamışlardı; Naomi'nin yerine çıkan basamakları tırmanırken onları duyabiliyorduk. Megan kapıyı açtı ve kahve içmek için kalmamı istedi. Bir zamanlar şık bir salon olduğu anlaşılan birinci kat salonunda, Naomi'nin kadınları şarkılar söylüyorlar ve birbirlerinin dertlerini dinliyorlardı. Bir süre onları seyrettik. Orada tek erkek olarak kendimi yabancı hissediyordum.

Megan mutfakta bana kahve ikram etti ve kısa bir tur yaptırdı. Bir ara fısıltıyla konuşmaya başladık, çünkü biraz ilerdeki kadınlar dua ediyorlardı. Mutfak yakınında, birinci katta tuvaletler ve duşlar vardı; arka tarafta, depresyon geçirenlerin yalnız kalmak için gittikleri bir bahçe görülüyordu. Ofisler, kadınların giriş merkezleri ve Adsız Alkolikler/Adsız Narkotikler (AA/AN) toplantılarının yapıldığı dikdörtgen şeklindeki, sandalye dolu salon ikinci kattaydı.

Bir merdivenden çıkarken, aşağıdan neşeli bir koronun sesleri geliyordu. Megan'ın ofisi üçüncü kattaydı. Beni içeriye davet etti ve ben oturur oturmaz *Post* Gazetesi'ni kucağıma attı.

Sonra gülümsedi ve, "Berbat bir gece geçirdin, ha?" dedi.

Resmime tekrar baktım. "O kadar da kötü değildi canım."

SOKAKAVUKATI

229

Şakağımı gösterdi ve, "Bu ne?" diye sordu.

"Hücre arkadaşım ayakkabılarımı almak istedi. Sonra da aldı."

Gözlerini indirip benim eski Nike'lara baktı. "Bunları mı yani?"

"Evet. Güzel ayakkabılar, değil mi?"

"Hapiste ne kadar kaldım?"

"Birkaç saat. Sonra yeniden hayata başladım. Kendimi tedavi ettim ve şimdi yeni bir adamım."

Tekrar gülümsedi, harika bir gülümsemeydi bu, bir süre göz göze kaldık ve Aman Tanrım! diye düşündüm. Parmağında evlilik yüzüğü yoktu. Uzun boylu ve biraz fazla zayıf gibiydi. Koyu kısl renkli saçları kısa kesilmiş, bir hazırlık öğrencisinininkiler gibi kulaklarının üzerinde kalmıştı ve çok güzeldi. Hafif kahverengi, iri ve birkaç saniye zevkle içlerine bakılabilen gözleri vardı. Çok çekici bir kadındı ve bunu daha önce nasıl olup da göremediğime şaşırdım.

Yoksa bir şeyler mi düşünüyordum? Merdivenden yukarıya çıkışın nedeni sadece üst katı görmek değil miydi? Dün bu gülümseyişi ve gözleri nasıl olmuş da kaçırmıştım?

Birbirimize biraz geçmiş yaşamlarımızdan bahsettik. Babası Maryland'de piskoposluğa bağlı bir rahipti, Redskins takımını tutar ve D.C.'yi çok severdi. Genç kıslık yıllarında fakirler için çalışmaya karar vermişti. Bundan daha iyi bir amaç olamazdı.

Bense, iki hafta öncesine kadar fakirleri hiç düşünmediğimi itiraf etmeliydim. Mister hikâyesi ve onun beni bambaşka bir adam haline getiren etkisi onu âdeta büyüledi.

Ruby'yi kontrol edebilmem için beni yemeğine davet etti. Hava güneşli olduğu takdirde bahçede yiyebilirdik.

Fakirlerin avukatları da diğer insanlardan farklı değildir. Evsiz kadınların barınakları gibi, hiç olmayacak yerlerde romantizmi bulabilirler.

D.C.'nin en korkulu mahallelerinde bir hafta süreyle araba kullanıp, barınaklarda saatlerce kaldıktan ve genelde evsizlerle haşır neşir olduktan sonra, artık her dışarıya çıkışında Mordecai'nın arkasına sığınma ihtiyacını hissetmez olmuştum. O benim için değerli bir kalkandı ama, sokaklarda yaşayabilmem için göle atlamam ve yüzmeyi öğrenmem gerekiyordu.

Evsizlerin girip çıktığı yaklaşık otuz tane barınak, aşevi ve bakım

230

JOHN GRISHAM

evinden oluşan bir liste yapmıştım. Ayrıca, DeVon Hardy ve Lontae Burton'unkiler de dahil olmak üzere sokağa atılan on yedi kişinin isimleri de vardı elimde.

Naomi'nin yerinden çıktıktan sonra, Cumartesi sabahı ikinci durağım Gallaudet Üniversitesi yakınındaki Mount Gilead Hristiyan Kilisesi oldu. Haritama göre, bir zamanlar antreponun bulunduğu New York ve Florida caddeleri köşesine en yakın aşevi orasıydı. Yönetici, Gloria adında bir genç kadındı ve ben saat dokuzda oraya vardığımda, mutfakta yalnız başına kereviz sapı doğrayarak hiçbir gönüllünün gelmediğini söyleyip duruyordu. Ona kendimi tanıtırak bu işlerden anladığımı söyleyerek ikna edince, bana bir doğrama tahtası gösterdi ve soğanları doğramamı istedi. Gerçek bir fakir avukatı bunu nasıl reddederdi?

Ona, bu işi kar fırtınası sırasında Dolly'nin mutfağında daha önce yaptığımı anlattım. Kadın nazikti ama programının gerisinde kalmıştı. Soğanları doğrayıp gözlerimi silerken, üzerinde çalıştığım davadan bahsettim ve sokağa atılan insanların isimlerini, DeVon Hardy ve Lontae Burton da dahil olmak üzere ona saydım.

"Biz burada bu gibi işlerle pek uğraşmayız," dedi. "Sadece onların karınlarını doyururuz. Pek fazla isim bilmem."

Bir süre sonra gönüllülerden biri bir çuval patatesle geldi. Gitmek üzere hazırlandım. Gloria bana teşekkür etti ve hazırladığım isim listesini aldı. Bundan sonra isimleri daha iyi dinleyeceğine söz verdi.

Hareketlerim planlıydı; gideceğim çok yer vardı ama zamanım azdı. özel olarak desteklenen ve evsizlere bakan bir yer olan Capi-tol Klinik'te bir doktorla konuştum. Klinikte her hastanın bir kaydı vardı. Bu işi Cumartesi yapamazdık ama, Pazartesi günü sekreterden, bendeki isimleri bilgisayarda kontrol etmesini isteyebilirdi. Bulduğu isim olursa sekreter beni arayabilirdi.

Rhode Island'da Redeemer Misyonu'nda bir rahiple, çay içtim. O da listemdeki isimlere baktı ama bir şey hatırlayamadı. Sonra da, "O kadar çok insan var ki böyle," dedi.

O sabahın tek korkutucu olayı, ismi unutulmuş bir dernek tarafından inşa edilmiş ve sonra bir halk merkezine çevrilmiş olan Özgürlük Koalisyonu isimli büyük salonda oldu. Saat on birde, ön kapıda bir öğle yemeği sırası oluşmaya başlamıştı. Orada yemek ye-

SOKAK AVUKATI

231

meyeceğimden, sırayı atlardım ve kapıya yöneldim. Yemek için bekleyen adamlardan bazıları onların sıralarını kapıyorum sandılar ve bana küfürler etmeye başladılar. Hepsinin karnı açtı ve birden

öfkelenmişlerdi, ayrıca bir beyaz olmam, işleri daha da karıştırıyordu. Beni nasıl olur da evsizlerden biri sanabilirlerdi? Kapıda duran bir gönüllü de beni, sıraya aldırmayan bir serseri zannetmişti. Yanına gelince beni sert bir biçimde itti ve bu da bana yapılan ikinci saldırıydı.

Öfkeli bir ses tonuyla, "Buraya yemek için gelmedim," dedim, "Ben evsizler için çalışan bir avukatım."

Bu sözlerim onları yatıştırmış, birden onların mavi gözlü kardeşi oluvermiştim. Böylece, başka bir saldırıya uğramadan binaya girebildim. Müdür, kırmızı bereli, siyah yakalı ve ateşli, ufak tefek bir adam olan Rahip Kip'ti. Birbirimizle pek anlaşılamadık. Bir süre sonra, (a) bir avukat olduğumu; (b), müvekkillerimin Burtonlar olduğunu; (c) onların davaları üzerinde çalıştığımı; ve (d) onların alınmamış haklarını alabileceğimi anlayınca biraz yola gelir gibi oldu. Onunla yarım saatimi boşuna harcadım ve bir dahaki sefere Mordecai'ı göndereceğime yemin ettim.

Megan'a telefon ettim ve şehrin diğer ucunda olduğumu ve daha göreceğim çok insan bulunduğunu söyleyip, yemeğe gelemeyeceğimi belirterek özür diledim. Gerçekse, onun benimle flört edip etmediğini anlamamış olmamdı. Güzel, zeki ve sevilenecek bir kadındı ve şu anda bu tür maceralardan çekiniyordum. On yıldan beri bir kadınla flört etmemiştim ve kuralları bilmiyordum.

Ama Megan'ın bana çok iyi haberleri vardı. Ruby sadece sabahki AA/AN toplantısına gelmekle kalmamış, ayrıca yirmi dört saat temiz kalacağına, yani uyuşturucu almayacağına söz vermişti. Heyecanlı bir sahneydi bu ve Megan bunu salonun arka tarafından izlemişti.

Megan bana, "O kadın bu gece sokaklarda kalmamalı," dedi, "On iki yıldır temiz bir yirmi dört saat geçirmemiştir."

Benim bu konuda söyleyeceğim fazla bir şey yoktu, ama Megan bu alanda tecrübeliydi ve bazı fikirleri vardı.

Öğleden sonra da, sabah olduğu gibi pek fazla bir şey yapamadım, ama kentteki her barınacağın yerini öğrenmiştim, insanlarla ta-

232

JOHN GRISHAM

niştım, konuştum ve büyük olasılıkla yeniden görebileceğim kişilerle kart alışverişinde bulundum.

Sokağa atılanlardan şimdiye kadar bulabildiğimiz tek kişi Kelvin Lam'dı. DeVon Hardy ve Lontae Burton ölmüşlerdi. Şimdi elimde, kaldırımların çatlakları arasına gizlenmiş on dört kişi vardı.

Evsizler zaman zaman yemek, bir çift ayakkabı ya da bir battaniye bulmak için barınaklara uğrarlar, ama hiçbir iz bırakmazlardı. Onlar yardım istemiyorlardı, insanlarla temas kurmaktan hoşlanmazlardı. Ama geriye kalan on dört kişinin, o sokak serserilerinden olduğunu pek sanmıyordum. Onlar, bir ay öncesine kadar bir dam altında yaşıyorlar ve kira ödüyorlardı.

Mordecai bana durmadan sabırlı olmamı söylüyordu. Ona göre, sokak avukatları sabırlı olmalıydı.

Ruby beni Naomi'nin kapısında mutlu bir gülümsemeyle karşıladı ve bana sarıldı. Her iki toplantıya da katılmıştı. Megan daha şimdiden, gelecek on iki saatin planlamasını yapmıştı - Ruby'nin sokaklarda kalmasına izin verilmeyecekti. Ruby de bunu kabul ediyordu.

Ruby ile arabaya atlayıp kentten ayrıldık ve Virginia'ya doğru yola çıktık. Bir banliyö alışveriş merkezinden ona diş fırçası, diş macunu, sabun, şampuan ve bir süre idare edebileceği kadar şeker ve

çikolata aldım. Kentten biraz daha uzaklaştım ve Gainesville isimli kasabada, tek kişilik odalarının geceliği kırk iki dolar olan yeni bir motel buldum. Ödemeyi kredi kartımla yaptım, bunu hesabımdan düşerlerdi.

Onu orada bıraktım ve Pazar sabahı ben gelinceye kadar odasında kalıp kapısını kilitli tutmasını tembih ettim.

28

Mart ayının birinci günü, Cumartesi gecesiydi. Genç ve bekârdım, bir süre önce olduğu kadar zengin değildim ama, beş parasız da sayılmazdım. Kullanmadığım, gardrop dolusu elbisem vardı. Siyasi gücün etkisine kapılıp gelmiş ve dediklerine göre iyi vakit geçirmeye hazır bir sürü genç ve güzel kadının bulunduğu, bir milyonluk bir kentte yaşıyordum.

Evimde oturup, basketbol maçı seyrederek pizza yedim ve bira içtim, mutlu sayılırdım. O gece insan içine çıkarsam, "Hey, sen şu tutuklanan delikanlı değil misin? Bu sabah resmini gazetede gördüm," gibi tatsız cümlelerle karşılaşabilirdim.

Kontrol etmek için Ruby'ye telefon ettim. Telefon ancak sekiz kez çaldıktan sonra cevap verince paniğe kapılır gibi oldum. Ama o, hayatından memnundu, uzun süre sıcak duşta kalmış, bir sürü çikolata ve şeker yemişti ve durmadan TV izliyordu. Odasından hiç çıkmamıştı.

Bulduğum yerden yaklaşık otuz kilometre mesafede, Virginia eyaleti sınırları içinde küçük bir kasabadaydı ve oralarda, ne o, ne de ben herhangi bir insan tanıyorduk. O civarda uyuşturucu bulması olanaksızdı. Onu oraya götürdüğüm için kendimi bir kez daha kutladım.

Duke-Carolina maçının devre arasında, pizzanın yanındaki plastik kutu üzerinde duran cep telefonum çaldı ve beni yerimden sıçrattı. Telefonda çok hoş bir kadın sesi, "Merhaba hapishane kuşu," diyordu.

Claire'in sesini hemen tanıdım tabii.

Televizyonun sesini kestim ve, "Merhaba," dedim.

"İyi misin?"

"Harika hissediyorum kendimi. Ya sen nasılsın?"

"Ben de iyiyim. Bu sabah gazetede gülümseyen resmini gördüm ve senin için endişelendim." Claire sadece Pazar gazetesini okurdu ve bunu ona başkası da vermiş olabilirdi. Bunu muhtemelen son

telefonumda karşıma çıkan sıcakkanlı doktor yapmıştı. Cumartesi gecesi Claire de benim gibi yalnız mıydı acaba?

"Bu, benim için iyi bir deneyimliydi," dedim ve ona tüm hikâyeyi, Gasko'yla başlayıp serbest bırakılmama kadar anlattım. Konuşmak istediği belliydi ve konuşmamız uzadıkça, onun yalnız başına olduğunu düşünmeye başladım, belki de gerçekten yalnızlık çekiyordu. Benim için gerçekten endişelenmiş de olabilirdi.

"Suçlama ciddi mi?" diye sordu.

"Hırsızlığın cezası on yıla kadar çıkabilir," diye cevap verdim. Onun benimle ilgilenmesi hoşuma gitmişti doğrusu. "Ama ben pek aldırımıyorum."

"Aldığın sadece bir dosya, değil mi?"

"Evet ve bu bir hırsızlık da değildi." Aslında bal gibi hırsızlıktı ama ben hâlâ bunu kabul edemiyordum.

"Avukatlık lisansını kaybedebilir misin?"

"Evet, suçluluğum kanıtlanırsa bunu otomatikman yaparlar."

"Ama bu korkunç bir şey Mike. O zaman ne yaparsın?"

"Aslına bakarsan bunu hiç düşünmedim. Böyle bir şey olmayacaktır." Bunu söylerken ciddiydim; lisansımı kaybedebileceğimi hiç düşünmemiştim gerçekten de. Belki de düşünmem gerekirdi ama, bunun için zamanım olmamıştı hiç.

Birbirimize kıbarca ailelerimizi sorduk ve ben, kardeşi James'in Hoçkin hastalığını da sorduğumu hatırlıyorum. Tedavisi devam ediyordu ve aile umutluydu.

Aradığı için ona teşekkür ettim ve arada sırada konuşmak üzere sözleştik. Cep telefonunu pizzanın yanına bırakıp sessiz televizyona baktığım zaman onu özlediğimi kendi kendime itiraf etmek zorunda kaldım.

Ruby duşunu almış ve pırıl pırıl olmuş, Megan'ın bir gün önce verdiği giysiyi giymişti. Motel odası zemin katındaydı ve kapısı otoparka bakıyordu. Beni bekliyordu, hemen koşup sarıldı ve mutlu bir gülümsemeyle, "Temizim!" dedi, "Yirmi dört saattir temizim." Tekrar birbirimize sarıldık.

İki kapı aşağıdaki odadan çıkan altmışlık bir çift durup bize baktılar. Tanrı bilir neler düşünüyorlardı?

Kente döndük ve Megan'la yardımcılarının merakla bizi bekle-

SOKAK AVUKATI

235

dikleri Naomi'nin yerine gittik. Ruby onlara temiz olduğunu söyleyince küçük bir kutlama töreni başladı. Megan bana, en büyük kutlamanın ilk yirmi dört saat için yapıldığını söyledi.

Pazar günüydü ve bir rahip gelip incil'den bir şeyler okumaya başladı. Kadınlar dua etmek ve ilahiler söylemek üzere salonda toplanmışlardı Megan'la birlikte bahçede kahve içtik ve bundan sonraki yirmi dört saati planladık. Ruby, dualardan sonra iki AA/AN toplantısına katılacaktı. Ama fazla iyimser olmak da istemiyorduk. Megan bağımlılar arasında yaşıyor ve Ruby'nin, sokaklara döner dönmez tekrar uyuşturucu alacağına inanıyordu. Bunun örneğini her gün görüyordu.

Motel taktiğine birkaç gün dayanabilirdim ve ücreti ödemeye hazırdım. Fakat o gün, öğleden sonra dörtte Hector'u aramak üzere Chicago'ya gidecektim ve ne zaman döneceğimi de bilmiyordum. Ruby moteli beğenmişti ve orada mutluydu.

Ne yapacağımızı gün gün belirlemeye karar verdik. Megan, Ruby'yi alıp bir banliyö moteline götürecektik ve Pazar gecesi orada bırakacaktı, ücretini ben ödeyecektim. Pazartesi sabahı da gidip onu alacaktı ve ondan sonra ne yapacağımıza o zaman karar verecektik.

Megan ayrıca, Ruby'yi, artık sokakları bırakması konusunda ikna etme görevini de üstleniyordu. Kadını önce bir tedavi merkezine yatacağı, daha sonra yaşam, eğitim ve arınma çalışmaları için altı aylığına bir kadınlar yuvasında kalabilirdi.

Megan bana, "Yirmi dört saat büyük bir adım," dedi, "Ama hâlâ tırmanacağımız bir dağ var ortada."

Oradan mümkün olduğunca çabuk ayrıldım. Öğle yemeği için dönmemi istedi, ofisinde yiyebilir ve önemli bazı konuları başbaşa tartışabilirdik. Gözleri yüzümde dolaşüyor ve evet dememi bekliyordu. Ben de dedim.

Drake & Sweeney avukatları her zaman birinci sınıfta uçarlar ve bunu hak ettiklerini sanırlardı. Dört yıldızlı otellerde kalırlar, iyi restoranlarda yerler, ama israf olarak görüldüğü için limuzinlerden kaçınırlardı. Bunun için genellikle Lincoln araba kiralardı. Tüm seyahat harcamaları müvekkillere fatura edilirdi ve onlar da, dünyanın en iyi avukatlarını tutmuş olduklarına inandıkları için bu masraflardan hiç şikâyetçi olmazlardı.

236

JOHN GRISHAM

Chicago uçağında koltuğum ekonomi sınıfında ve son dakikada bilet aldığım için de, hiç sevmediğim orta kısımdaydı. Pencere kenarında, dizleri basketbol topu iriliğinde şişman bir adam oturuyordu ve koridor tarafında da, on sekiz yaşlarında, saçları simsiyah, parlak, Mohavk stili kesilmiş ve üzerinde kromlu deri ceket olan garip kokulu bir genç vardı. Kendimi iyice büzüp iki saat boyunca gözlerimi kapadım ve bir zamanlar uçtuğum birinci sınıf koltuklarda oturan değerli popoları düşünmemeye çalıştım.

Bu seyahatimle aslında kefalet anlaşmasını ihlal ediyordum - yargıç izni olmadan YVashington'dan ayrılmamam gerekiyordu. Ama Mordecai'la konuşmuş ve D.C.'ye geri döneceğim için bu ihlalin önemsiz olduğu sonucuna varmıştık.

O'Hare Havaalanı'ndan bir taksiye atladım ve şehrin merkezindeki pahalı olmayan otellerden birine gittim.

Sofia, Palma'nın yeni ev adresini bulamamıştı. Hector'u, Dra-ke & Sweeney'nin ofislerinde bulamazsam şansımız yok demekti.

Drake & Sweeney'nin Chicago ofisleri, Washington ve New York'tan sonra üçüncü büyüklükteydi ve burada yüz altı avukat çalışırdı. Emlak bölümü orantısız biçimde büyüktü ve burada, Washington ofisinden daha fazla sayıda, tam on sekiz avukat çalışmaktaydı. Burada yer olabiliyordu ve Hector'u da bu nedenle buraya göndermiş olacaktı. Yapılacak çok iş vardı, işe başladığım ilk yıllarda, Drake & Sweeney'nin, büyük bir Chicago emlak firmasını satın aldığına dair bir hikâye hatırlıyordum.

Pazartesi sabahı saat yediyi biraz geçe Associated Life Binası'na vardım. Gri ve sıkıntılı bir gündü, Michigan Gölü'nden sert bir rüzgâr esiyordu. Bu, Chicago'ya üçüncü gelişımdim ve diğer iki ziyaretim de pek tatlı geçmemişti. Bir bardak kahveyle, arkasına saklanabileceğim bir gazete aldım ve zemin katındaki geniş atriumun bir köşesinde, etrafı iyi görebilen bir masaya oturdum. Bir düzine kadar asansörün bulunduğu ikinci ve üçüncü katlara, birbirine çapraz olarak yerleştirilmiş yürüyen merdivenlerle çıkılıyordu.

Saat yedi buçuğa gelirken binanın zemin katı, meşgul insanlarla dolmuştu. Saat sekizde, üç kahve içmiş, dinleme cihazımla, adamımı beklemeye başlamıştım. Yürüyen merdivenlerde yüzlerce müdür, müdür yardımcısı, yönetici, avukat ve sekreter üst katlara çıktı-

SOKAK AVUKATI

237

yorlardı; hepsi de sıkı sıkı giyinmişlerdi ve hayret edilecek derecede birbirlerine benziyorlardı.

Hector Palma, sekiz yirmide güney kapısından girdi ve kalabalığın arasına karışıp hızlı adımlarla yürüdü. Parmaklarını rüzgârın dağıttığı saçlarının arasından geçirdi ve doğruca yürüyen merdivene yöneldi. Ben de mümkün olduğunca doğal davranarak diğer yürüyen merdivene yöneldim ve çıkmaya başladım. Yukarda asansör beklemek için durduğunda onu birkaç saniye için görebildim.

Onun Hector olduğuna iyice inanmış ve şansımı fazla zorlama-maya karar vermiştim. Tahminlerim doğrudu; denetim altında tutulsun ve bir yandan daha yüksek maaşla rüşvet verilirken, bir yandan da baskı altında olsun diye gecenin bir yarısı Washington'dan buraya gönderilmişti.

Nerede olduğunu ve sekiz on saat oradan ayrılamayacağını biliyordum. Atriumun gölü gören ikinci katından Megan'a telefon ettim. Ruby geceyi olaysız geçirmişti; şimdi temiz kalma süresi kırk sekiz saat olmuştu ve arkasını getirebilirdi. Sonra Mordecai'ı aradım ve adamı bulduğumu bildirdim.

Drake & Sweeney şirketinin geçen seneki şirket kitapçığına göre, Chicago ofisinin emlak bölümünde üç ortak vardı. Atriumdaki ofis dağılım tablosunda her üçü de elli birinci katta gösteriliyordu. Rasgele birini seçtim: bu, Dick Heile'ydi.

Saat dokuzda, aceleyle yukarı katlara çıkanların arasına katılıp elli birinci kata çıktım ve orada asansörden indim; aynı manzara burada da vardı, her taraf mermer, parlak sarılar, ceviz ağacı, gizli ışıklar ve güzel halılarla kaplıydı.

Sakin adımlarla danışma masasına doğru yürürken çevreye ba-kınıp tuvalet aradım ama pek göremedim.

Danışmadaki kız başında kulaklıkları olduğu halde telefonla konuşuyordu. Kaşlarımı çattım ve canım yanıyormuş gibi davrandım.

Kız iki görüşme arasında gülümseyerek bana baktı ve, "Buyrun efendim?" dedi.

Dişlerimi gıcırdattım, derin bir nefes aldım ve, "Evet, Dick Hei-le ile dokuzda randevum vardı," dedim, "Ama midem bulanıyor, yediğim bir şey dokunmuş olmalı. Acaba tuvaletinizi kullanabilir miyim?" Midemi bastırdım ve dizlerimi büktüm, masasına kusacağımı sanmış olacak ki korkuyla yüzüne baktı.

238

JOHN GRISHAM

Birden ayağa kalktı, yüzündeki gülümseme kayboldu ve, "Şu tarafta efendim," dedi, "Köşeyi dönün, sağınızda hemen."

Ben hemen kusacak gibi ikiye katlanmış bir halde yürümeye başlamıştım bile. Hafif bir sesle, "Teşekkür ederim," diyerek uzaklaştım.

Arkamdan, "Size bir şeyler bulayım mı?" diye sordu.

Bir şey söylemeye korkarak, başımı iki yana salladım. Köşeyi dönüp erkekler tuvaletine daldım ve birine girip kapısını kilitleyerek bekledim.

Telefonu çok sık çaldığına göre, resepsiyondaki kız benimle pek meşgul olamazdı. Bir büyük firma avukatı gibi giyinmiştim ve benden kuşkulanamazlardı. On dakika sonra tuvaletten çıktım ve re-sepsiyonist kızdan aşağıya doğru koridorda yürüdüm. Rastladığım ilk boş masada, birbirine zımbalanmış birkaç kâğıt buldum ve onları alıp, önemli bir işim varmış gibi, bir şeyler karalayarak yoluma devam ettim. Gözlerimle her yanı tarıyor, kapı ve masalardaki isimlere bakıyor, bana bakamayacak kadar meşgul olan sekreterlerin, kısa kollu gömlek giymiş kır saçlı avukatların, kapıları aralık, masalarında telefonla konuşan genç avukatların ve dikte etmekle meşgul yazıcıların önlerinden geçiyordum.

Gördüğüm, alışık olduğum bir manzaraydı.

Hector'un kendi ofisi vardı, küçük bir odaydı ve görünürde isim levhası da yoktu. Onu, yarı açık kapısından gördüm ve hemen içeriye dalıp kapıyı arkamdan kapadım.

Sanki karşısında bir silah varmış gibi ellerini, avuçları yukarıya dönük olarak havaya kaldırdı ve irkilerek, "Hey, sen de nerden çıktın?" diye homurdandı.

"Merhaba, Hector."

Silah ve saldırı yoktu ama kötü anılar vardı. Ellerini masaya koydu ve bu kez gülümseyerek, "Sen de nereden çıktın?" diye tekrarladı.

Masasının kenarına ilişerek, "Ee, Chicago nasıl bakalım?" diye sordum.

Beni gördüğüne inanamıyormuş gibi, "Burada ne arıyorsun?" diye söylendi.

"Aynı soruyu ben de sana sorabilirim."

Başımı kaşdı ve, "Ben burada çalışıyorum," dedi. Sokaktan yüz

SOKAK AVUKATI

239

elli metre yüksekte, üzerinde isim olmayan penceresiz bir odaya tıklmış, daha önemli insanlar tarafından izole edilmiş olan Hector, kendisinden kaçtığı tek kişi tarafından bulunmuştu. "Beni nasıl buldun?" diye sordu.

"Çok kolay oldu Hector. Ben artık bir sokak avukatıyım, zeki ve kurnaz bir avukat. Tekrar kaçarsan seni yine bulurum."

Gözlerini başka yana çevirdi ve, "Artık kaçmıyorum," dedi. Bu benim beklediğim bir cevap değildi.

"Yarın dava açıyoruz," diye açıkladım, "Davalılar RiverOaks, TAG ve Drake & Sweeney olacaklar. Saklanacağın hiçbir yer yok."

"Davacılar kim peki?"

"Lontae Burton ve ailesi. Daha sonra, bulduğumuz zaman tüm diğer tahliye edilen insanları da davacılara ilave edeceğiz tabii."

Gözlerini kapadı ve burun kemiğini çimdikledi.

"Lontae Burton'u hatırlıyorsun, değil mi Hector?" diye devam ettim, "İnsanları sokağa attığınız sırada polislerle kavga eden genç anneydi. Sen her şeyi gördün ve kendini suçlu hissettin, çünkü gerçeği, onun Gantry'ye kira ödediğini biliyordun. Bunu 27 Ocak tarihli notuna yazdın ve notun dosyaya girip işlendiğinden de emin oldun. Bunu yaptın, çünkü Braden Chance'ın bu notu zamanı gelince ortadan kaldıracağını biliyordun. Zaten yaptı da. işte bunun için buradayım Hector. O notun bir kopyasını istiyorum. Dosyanın gerisi bende ve bir süre sonra açıklanacak. Şimdi o notu istiyorum."

"Bende bir kopyası olduğunu nerden biliyorsun peki?"

"Çünkü onun kopyasını almayı düşünecek kadar zekisin. Chance'ın, kendi kışını kurtarmak için notun orijinalini yok edeceğini biliyordun. Ama artık foyasını meydana çıkaracağız. Sen de onunla birlikte dibe gitme."

"Peki, nereye gideyim?"

"Hiçbir yere," dedim, "Gideceğin hiçbir yer yok."

Bunu o da biliyordu zaten. Tahliye işlemiyle ilgili gerçeği bildiğinden, günün birinde tanıklık yapacağını da biliyordu. Onun tanıklığı Drake & Svveeney'i batıracak ve kuşkusuz kendisi de batacaktı. Olayların bu muhtemel seyrini Mordecai'la konuşmuştuk. Ona birkaç kırntı ikram edebilirdik.

"Notu bana verirsen, onu nereden bulduğumu söylemem," dedim, "Ve çok zorlanmadıkça seni tanık sandalyesine çağırمام."

240

JOHN GRISHAM

Bir süre başını sağa sola salladı ve sonra, "Biliyorsun, yalan söyleyebilirim," dedi.

"Tabii söyleyebilirsin. Ama bunu yapmayacaksın, çünkü yaparsan suçlu durumuna düşersin. Notunun dosyaya girip sonradan alındığını kanıtlamak çok kolay. Onu yazdığını inkâr edemezsin. Ayrıca tahliye ettiğiniz insanların ifadeleri var. D.C.'de üyelerinin hepsi zenci olan bir jüri önünde mükemmel tanıklık yapacaklardır. 27 Ocak günü seninle beraber olan güvenlik görevlisiyle de konuştuk."

Söylediklerim birer yumruk gibi suratna iniyordu ve Hector kapana sıkıştığını anlamıştı. Aslında güvenlik görevlisini bulamamıştık, çünkü dosyada onun ismi yoktu.

"Onun için, yalan söylemeyi aklından çıkar. Sadece işleri daha berbat edersin."

Hector yalan söyleyemeyecek kadar dürüsttü aslında. Ne de olsa, sokağa atılanların listesini ve dosyayı çalmam için gerekli anahtarları masama bırakan oydu. Vicdan sahibi bir insandı ve geçmişten kaçarak Chicago'da saklanıp mutlu olamazdı.

"Chance onlara gerçeği söyledi mi?" diye sordum.

"Bilmiyorum," diye cevap verdi, "Ama bundan kuşkuluyum. Bunu yapmak cesaret ister ve Chance korkağın biridir... Beni kovarlar, biliyorsun."

"Olabilir ama sen de onları dava edebilirsin. Bu konuda sana yardımcı olurum. Onları birlikte mahkemeye veririz ve senden hiç para almam."

O sırada kapıya vuruldu ve ikimiz de korktuk; konuşmamız bizi gerilere götürmüştü. "Evet," diye seslendi ve içeri bir sekreter girdi.

Kadın beni şöyle bir süzdü ve sonra, "Bay Peck bekliyor," dedi.

Hector, "Bir dakika sonra orada olurum," deyince, kadın yavaşça gerileyip çıktı ve kapıyı açık bıraktı.

Hector bana baktı ve, "Gitmek zorundayım," dedi.

"Notun kopyasını almadan gitmem buradan."

"Öğlede binanın önündeki havuzun kenarında buluşalım."

"Tamam, orada olacağım."

Fuayeden geçerken resepsiyondaki kıza bakıp göz kırptım ve, "Teşekkür ederim," dedim, "Şimdi daha iyiyim."

"Geçmiş olsun efendim," diyerek gülümsedi.

SOKAK AVUKATI

241

Havuzun önünde buluşup batıya yürüdük ve Grand Bulvar'daki bir Yahudi sandviç dükkânına girdik, içerisi kalabalıktı. Sandviçlerimizi almak için sırada beklerken, Hector bana bir zarf uzattı ve, "Dört çocuğum var," dedi, "Lütfen beni koru."

Zarfi aldım ve ona bir şey söylemek üzereydim ki, birden geriye doğru bir adım attı ve kalabalığın arasında kayboldu. Onun, paltosunun yakasını kulaklarına kadar kaldırmış olarak hızla kapıdan çıktığını ve âdeta benden kaçır gibi uzaklaştığını gördüm.

Yemeği filan unutmuştum. Oradan çıkıp dört blok yürüyerek otele geldim, valizimi topladım ve parayı ödeyip bir taksiye atladım. Arka koltuğa iyice gömüldüm, arabanın kapısını kilitledim ve şoförün de benimle hiç ilgilenmediğini görünce, o anda kimsenin nerede olduğumu bilmediğini düşünerek zarfi açtım.

Not, Drake & Sweeney'nin tipik formatında, kâğıdın sol altında müvekkil kodu, dosya numarası ve tarihle birlikte, Hector'un kişisel bilgisayarında yazılmıştı. Tarih 27 Ocak'tı, Hector Palma'dan Braden Chance'a, Florida Caddesi'ndeki eski antropodan tahliye edilenlerle ilgili RiverOaks/TAG konulu rapordu. Yazıya göre, Hector Palma o gün antrepoya Rock Creek Güvenlik şirketinden Jeff Mackle adında silahlı bir güvenlik görevlisiyle birlikte sabah 9,15'te gitmiş ve 12,30'da ayrılmıştı. Antrepo üç katlıydı ve Hector, zemin katta yaşayanları uyardıktan sonra ikinci kata çıkmış ve orada kimse bulunmadığını görmüştü. Üçüncü katta ise bir sürü çöp, eski giysiler ve birkaç ay önce yakıldığı belli olan bir ateşin külleri vardı.

Zemin katın batı ucunda kontrplaktan bölmelerle, acele sipariş üzerine aynı kişi ya da kişiler tarafından yapıldığı belli olan on bir tane küçük daire vardı. Dışardan bakıldığında her daire aynı büyüklükte görülüyordu ama, Hector hiçbirine girememişti, izin verilmemişti ona. Dairelerin kapıları aynıydı, hafif, içi boş, sentetik maddeden, belki de plastikten yapılmıştı, kapı tokmakları ve kilitleri vardı.

Banyo eski ve pisti. Son zamanlarda hiç temizlenmemiş, hiçbir şey yapılmamıştı.

Hector, dolaşırken Herman adında bir adamla karşılaşmıştı, ama adam pek konuşmak istememişti. Hector ona ne kadar kira ödediğini sorunca, adam kira ödemediğini, orada bedava kaldığını söylemişti. Hector'un yanında üniformalı ve silahlı bir güvenlik görevlisinin olması onu ürkütmüş olabilirdi.

SA16

242

JOHN GRISHAM

Binanın doğu ucunda da, yine aynı şekilde inşa edilmiş on daire daha bulunuyordu. Hector ağlayan bir çocuk sesi duyunca kapılardan birine yaklaşmış ve muhafıza geride, gölgede kalmasını söylemişti. Hafifçe vurduğu kapıyı ona, kucağında bir bebek olan ve üç çocuğu da bacaklarına sarılmış duran genç bir anne açmıştı. Hector ona, bir avukatlık firmasından geldiğini, binanın satıldığını ve birkaç gün içinde buradan çıkması gerektiğini söylemişti. Kadın önce orada bedava oturduğunu söylemiş, ama daha sonra saldırganlaşmıştı. Söylediğine göre orası onun eviydi. Orasını, her ayın on beşinde gelip yüz dolar kira toplayan Johnny adında bir adamdan kiralamıştı. Elinde yazılı bir kontrat ya da belge yoktu. Binaının sahibini tanııymıyordu, tek tanıdığı kişi Johnny idi. Üç aydır orada yaşıyordu ve oradan ayrılamazdı, çünkü gideceğı başka yer yoktu. Haftada yirmi saat bir bakkal dükkânında çalışıyordu.

Hector ona, eşyalarını toplamasını ve gitmek için hazırlanmasını söylemişti. Bina on gün içinde yıkılacaktı. Kadın birden öfkelenmiş ve Hector da onun iyice üzerine gitmişti. Ona, kira ödediğine dair bir kanıt olup olmadığını sorunca, kadın, çantasını almış ve içinden, üzerinde, 'Lontae Burton'dan yüz dolar alındı, 15 Ocak,' yazılı küçük bir kâğıt parçası çıkarıp göstermişti.

Not (ya da rapor) iki sayfaydı. Ama, nota bağı bir üçüriü, sayfa daha vardı ki, bu da güçlükle okunan bir makbuzun kopyasıydı. Hector yüz dolarlık makbuzun kopyasını almış ve notuna eklemişti. El yazısı aceleyle yazılmıştı, hecelemesi hatalıydı, kopya pek iyi değildi ama yine de çarpıcı ve mükemmel bir belgeydi. Büyük bir sevinç içinde, garip bir ses çıkarmış olmalıym ki, taksi şoförü başını kaldırdı ve dikiz aynasından bana baktı.

Not, Hector'un tüm gördüklerini dinlediklerini ve söylediklerini kapsıyordu. Hector, notuna hiçbir uyarı ya da yorum eklememişti. Onlara, kendilerini asacak uzunlukta ip vermekle yetinmişti. Az bir ücretle çalışan, fikirlerini, yorumlarını söyleyemeyen ve bir işi engelleyebilecek bir pozisyonda olmayan bir memurdu işte.

O'Hare'ye varınca notu Mordecai'a faksladım. Uçağım düşer, ya da saldırıya uğrayıp onu çaldırırsam, belgenin bir kopyasının 14'üncü Sokak Hukuk Bürosu'nda, dosyalarında bulunmasını istiyordum.

29

Lontae Burton'un babasını tanımadığımızdan ve kimse de onun kimliğini bilmediğinden ve annesiyle kardeşleri de hapiste olduğundan, taktik bir karar aldık ve aileyi atlayıp, onları temsil edecek bir vekil tayin ettirmeye karar verdik. Pazartesi sabahı, ben Chicago'da iken, Mordecai D.C. Aile Mahkemesine

gitti ve Lontae Bur-ton'la çocuklarının haklarını korumak üzere bir vekilin saptanmasını istedi.

Yargıç, Mordecai'nın tanıdıklarından biriydi. Dilekçe birkaç dakika içinde kabul edildi ve biz de kendimize yeni bir müvekkil edindik. Aileyi temsil edecek vekilin adı VVilma Phelan'dı, kadın bir sosyal yardım görevlisiydi ve Mordecai onu tanıyordu. Davada onun rolü büyük değildi ve kazandığımız takdirde ücreti de pek fazla olmayacaktı.

Cohen Vakfı finansal açıdan kötü yönetilmiş olabilirdi ama, kâr amacı gütmeyen bir hukuk bürosunun sahip olması gereken kurallara ve yasalara sahipti. Leonard Cohen'in iyi ve ayrıntılardan hoşlanan bir avukat olduğu anlaşıyordu. Birtakım tepkilerle karşılaşılsa da, büro bir yaralanma ya da kuşkulu ölüm vakasını asgari ücret esaslarına göre yürütüyordu. Fakat ücret, standart üçte bir yerine, alınan hakların sadece yüzde yirmisiyle sınırlandırılmıştı. Bazı dava avukatlarıysa, bu gibi davalarda yüzde kırk alırlardı.

Büro, yüzde yirmilik avukatlık ücretinin yarısını alıyor, diğer yüzde on vakfa gidiyordu. Mordecai, on dört yıllık çalışma hayatında bu yüzdelere göre göre iki davaya bakmıştı. Birincisini kötü bir jüri yüzünden kaybetmişti. İkinci dava, belediye otobüsünün çarptığı evsiz bir kadınla ilgiliydi. Mordecai bu davadan yüz bin dolarlık bir anlaşmayla çıkmış, büroya on bin dolar kazandırıp bu parayla yeni telefonlar ve bilgisayarlar almıştı.

Yargıç, avukatlık anlaşmamızı yüzde yirmi esasına göre istemeyerek de olsa onayladı. Artık dava açabiliydik.

244

JOHN GRISHAM

Maç saat yedi otuz beşte başlıyordu. Georgetown-Syracuse maçı önemliydi ve Mordecai nasıl yaptıysa iki bilet bulabilmişti. Uçağın havaalanına tam zamanında, altı yirmide indi ve yarım saat sonra Landover'deki Air Arena'nın doğu girişinde Mordecai'la buluştum. Biz de, yaklaşık yirmi bin taraftarın arasına karıştık. Bana biletimi verdi ve sonra, cebinden, benim adıma büroya taahhütlü olarak gönderilmiş, açılmamış bir zarf çıkarıp uzattı. Mektup D.C. barosundan geliyordu.

içinde ne olduğunu tam olarak biliyordu ve, "Bugün geldi," dedi, "Koltuğunu biliyorsun, orada görüşürüz." Sonra bir anda kalabalığın arasına karıştı ve kayboldu.

Zarfi yırtıp açtım ve dışarda bir spot lambası bulup onun altına gittim, orada yazıyı okuyabilirdim. Drake & Svveeney'deki dostlarım ellerinden geleni yapıyorlardı doğrusu.

Bu, ahlaka aykırı davranıştan dolayı hakkımda yargıtaya yazılmış bir şikâyet yazısıydı. İddialar üç sayfayı doldurmuştu, ama aslında bir paragrafta anlatılabilirdi. Bir dosya çalmıştım. Güveni ihlal etmiştim. Kötü bir cocuktum ve, ya (1) hemen barodan atılmalı, ya (2) çalışmam birkaç yıl yasaklanmalı, ve/veya (3) kamuoyuna duyurularak resmen kınanmalıyım. Ayrıca, dosya hâlâ kayıp olduğundan sorun aceleydi ve soruşturmanın ve işlemin hızlandırılması isteniyordu.

Zarfta başka notlar, formlar ve diğer kâğıtlar da vardı, ama onlara pek bakmadım. Şaşımıştım ve duvara yaslanıp düşünmeye başladım. Baroya şikâyet edileceğimi biliyordum. Şirketin, dosyayı ele geçirmek için tüm yolları deneyeceğini düşünmemek aptallık olurdu. Ama, tutuklanmamın onları bir süre yatıştıracağını sanmıştım.

Demek birkaç saat hapse girmenin hiçbir etkisi olmamıştı, adamlar kan istiyorlardı. Tipik bir büyük firmaydı işte, sert, acımasız ve sadece esir almakla yetinmeyen insanlardı ve bunu da anlaya-biliyordum.

Ama bilmedikleri bir şey vardı ki o da, ertesi sabah dokuzda, Burtonların ölümüne neden oldukları için onlara karşı on milyon dolarlık bir dava açmak üzere hazır olduğumdu.

Değerlendirmeme göre, bana karşı yapabilecekleri başka bir şey yoktu. Beni tekrar tutuklatamazlar, başka taahhütlü mektup da gönderemezlerdi. Tüm kartlar açılmış, masaya dizilmişti. Bu kâğıtları elimde tutmam bir açıdan beni rahatlatmıştı.

SOKAK AVUKATI

245

Ama bu, aynı zamanda korkutucuydu da. On yıl önce hukuk fakültesine başladığımdan bu yana, başka bir alanda çalışmayı hiçbir zaman düşünmemiştim. Avukatlık lisansım olmadan ne yapardım.

Ama, Sofia'nın avukatlık lisansı olmamasına karşın o da benimle aynı pozisyondaydı.

Mordecai beni koltuklara açılan kapının arkasında bekliyordu. Ona zarfta olanları anlattım ve o da beni teselli etti.

Çok güzel bir maç olmasına karşın, önceliğimiz kuşkusuz basketbol değildi. Jeff Mackle, Rock Creek Güvenlik'te yarım-gün olarak çalışıyordu ve arada sırada spor salonlarında da görev yapmaktaydı. Sofia o gün onu izlemişti ve adam şimdi de bu salonda görevliydi. Buradaki yüz kadar üniformalı güvenlik görevlisinden biriydi ve bir yandan bedava maç izlerken bir yandan da genç kız seyircileri gözlüyor olmalıydı.

Onun yaşlı ya da genç, beyaz veya zenci, şişman ya da zayıf olup olmadığını bilmiyorduk, ama güvenlik görevlilerinin sol gömlek ceplerinin üzerinde isim plakaları vardı. Maçın neredeyse birinci devresini, sıralar arasında, kapılar arkasında onu arayarak geçirdik ve Mordecai nihayet adamı, D kapısında güzel bir bilet görevlisi kızla şakalaşırken buldu. Oysa ben oraya iki kez bakmış, ama bir şey görememişim.

Mackle, benim yaşlarımda, iriyarı, beyaz ve açık yüzlü biriydi. Kalın bir boynu ve müthiş kasları vardı, göğsü geniş ve kabarıktı. Bir hukuk timi olarak aramızda kısa bir görüşme yaptık ve sonuçta, benim ona yaklaşmama karar verdik.

Kartlarımdan birini parmaklarımın arasına sıkıştırdım ve sakın adımlarla ona yaklaşıp kendimi tanıttım. "Bay Mackle, ben Michael Brock, avukatım."

İnsanların böyle bir tanıtımdan sonra baktıkları gibi baktı ve sesini çıkarmadan kartımı aldı. Onun biletçi kızla flörtünü engellemiştim.

Kendimi bir polis dedektifi rolünde hissettim ve, "Birkaç soru sorabilir miyim size?" dedim.

"Sorabilirsin tabii, ama ben cevap vermeyebilirim." Kıza göz kırptı.

"VVashington'daki büyük hukuk firması Drake & Sweeney için güvenlik görevi yaptınız mı hiç?"

246

JOHN GRISHAM

"Olabilir."

"Onların tahliye işlemlerinde bulundunuz mu?"

Can damarına basmıştım. Suratı birden asıldı ve konuşma hemen hemen sona erdi. "Sanmıyorum," dedi ve gözlerini başka yöne çevirdi.

"Emin misiniz?"

"Hayır. Cevabım hayır."

"Şubat ayının dördünde onlara, bir antrepoda yaşayan insanları sokağa atarken yardım etmediniz mi?"

Başımı iki yana salladı, dişlerini sıkı ve gözlerini kıstı. Drake & Sweeney'den birisi bizden önce Bay Mackle'i ziyaret etmiş olmalıydı. Ya da, şirket onun işverenini tehdit etmişti.

Ne olursa olsun, Mackle âdeta taş kesilmişti. Biletçi kız tırnaklarıyla meşguldü. Artık bu adamla konuşamayacağım belliydi.

Yüzüne baktım ve, "Eninde sonunda benim soruma cevap vermek zorunda kalacaksın," dedim.

Çene adalelerinin kasıldığını fark ettim, ama cevap vermedi. Üzerine fazla gidemezdim. Adam yeterince güçlüydü ve yumrukla-rıyla mütevazı bir sokak avukatını anında yere serebilirdi. Zaten son iki haftadır yeterince hırpalanmıştım.

Maçın ikinci yarısının ilk on dakikasını seyrettim ve sonra, araba kazasından kalan sırt ağrım başlayınca oradan çıktım.

Bu motel de, Bethesda'nın kuzey kenarında yeni bir binaydı. Buranın geceliği de kırk dolardı ve üç gecedden sonra Ruby'nin motelde kalma terapisine devam edemeyecektim. Megan, onun artık evine dönmesinin zamanı geldiğini sanıyordu. Ayık kalacaksa, bunun gerçek testi sokaklarda olacaktı.

Salı sabahı saat yedi buçukta, ikinci kattaki odanın kapısını vurdum. Megan'ın söylediğine göre oda numarası 220'ydı. içerden hiçbir ses gelmeyince birkaç kez daha vurdum ve kapı tokmağını çevirdim. Kapı kilitliydi. Lobiye, resepsiyona gittim ve memura, odaya telefon açmasını söyledim. Yine cevap yoktu ve odayı boşaltan da olmamıştı. Kimse anormal bir durum rapor etmemişti.

Müdür yardımcısı hanımı çağırdık ve ona, acil bir durum olabileceğini söyledim. Kadın güvenlik görevlisini çağırdı ve üçümüz odaya gittik. Oraya giderken, onlara Ruby için ne yapmak istediği-

SOKAK AVUKATI

247

mizi ve bu nedenle odanın onun adına kiralanmadığını açıkladım. Müdür yardımcısı, güzel motelinin uyuşturucu bağımlılarının tedavisi için kullanılması fikrinden pek hoşlanmamıştı.

Oda bomboştu, yatak bozulmamıştı ve orada geceleleyen olmadığı belli oluyordu. Her şey yerli yerindeydi ve Ruby'nin eşyaları da ortada görülmüyordu.

Onlara teşekkür ettim ve oradan ayrıldım. Motel bizim ofisten en aşağı on beş kilometre uzaklıktaydı. Megan'a telefon edip onu uyardım ve sonra kentin kalabalık caddelerine daldım. Trafığın iyice tıkaandığı

bir yolda ofise telefon ettim ve Sofia'ya, Ruby'nin gelip gelmediğini sordum. Ortalarda görünmemiştir.

Mahkeme başvurumuz kısa ve özliydi. Lontae Burton ve çocuklarını temsil eden VVilma Phelan, RiverOaks, Drake & Sweeney ve TAG şirketlerini, haksız tahliye yaptıkları nedeniyle dava ediyordu. Mantık basit, nedensel bağlantı açıktı. Müvekkillerimiz evlerinden atılmasalardı oto içinde yaşamayacaklardı. Otomobilleri içinde yaşamasalardı ölmeyeceklerdi. Yasal sorumluluk apaçıktı ve basitli-ğiyle daha da çekici olmuştu. Ülkede her jüri bunu mantıklı bulurdu.

Davalıların ihmal ve/veya kasıtlı davranışları, tahmin edilebilecek ölümleri getirmişti. Sokaklarda yaşayan insanlara ve özellikle de kocası olmayan, küçük çocuk annelerine kötü şeyler oluyordu. Onları haksız yere sokaklara atıyorlar ve canları yanınca maliyetini siz ödüyordunuz.

Mister için ayrı bir dava açmayı düşünmüştük. O da yasal olmayan bir şekilde sokağa atılmıştı ama, onun ölümü tahminlerin dışındaydı. Haksızlığa uğramış da olsa, böyle bir adamın rehineler alması ve olay sırasında öldürülmesi, mantıklı bir olaylar zinciri oluşturmuyordu. Jüri için başvurular da azdı. O nedenle Mister konusunu tamamen bir kenara bıraktık.

Drake & Sweeney, yargıçtan, hemen dosyayı iade etmemi isteyecekti. Yargıç bana bunu yaptırabilirdi ve o zaman da suçu kabullenmiş olurum. Bu durumda lisansımı kaybeder ve bundan sonra avukatlık yapamazdım. Ayrıca, çalınmış dosyadan çıkarılan herhangi bir ipucu, kabul edilmeyebilirdi.

Mordecai'la beraber Salı günü başvurunun son şeklini gözden

248

JOHN GRISHAM

geçirdik ve bana, devam edip etmeme konusundaki fikrimi sordu. Beni korumak için davadan tamamiyle vazgeçebileceğini söylüyordu. Bunu daha önce de birkaç kez konuşmuştuk. Hatta, Burton davasından vazgeçip, adımı temizlemek için Drake & Sweeney ile bir anlaşma yapmayı, herkesin yatışması için bir yıl beklemeyi ve sonra da davayı, Mordecai'm, kentin diğer tarafındaki bir arkadaşına sızdırmayı bile düşünmüştük. Ama bu iyi bir strateji değildi ve hemen vazgeçmiştik.

Dava dilekçesini imzaladık ve mahkemeye doğru yola çıktık. Mordecai arabayı kullanırken ben de davayı okuyordum ama, yol uzadıkça kâğıtlar da ağırlaşır gibiydi.

Meselenin anahtarı karşılıklı anlaşmaydı. Mahkemeye verilmek, muazzam gururu ve egosu olan ve müvekkillerine verdiği hizmetler ve güvenilirlik temeline dayanan Drake & Sweeney gibi bir şirketi aşağılar, mahvederdi. Hiçbir zaman hata yapmayan büyük avukatların düşünce tarzlarını, kişiliklerini ve inançlarını biliyordum. Kötü olarak algılanmanın paranoyasını da biliyordum. Çok para kazandıkları için suçluluk duygusu içindeydiler ve fakirlere karşı daha şefkatli olduklarını göstermek istiyorlardı.

Drake & Sweeney hatalıydı, ama hatasının büyüklüğünü bildiğinden emin değildim. Braden Chance'ın, kapısı arkasına sığınmış, bu saatlerin kazasız belasız geçmesi için dua ettiğini görür gibiydim.

Ama ben de hatalıydım. Belki de yolun ortasında bir yerlerde buluşup bir çözüm şekli bulabilirdik. Anlaşma olmazsa, Mordecai Green, kısa bir süre sonra, Burton davasını dostane bir jüriye sunar ve onlardan büyük paralar isteyebilirdi. O zaman da şirket, benim hırsızlık meselemi sonuna kadar götürürdü ki, bunu düşünmek bile istemiyordum.

Burton davası yargıç önüne çıkmamalıydı. Hâlâ bir Drake & Sweeney avukatı gibi düşünebilirdim. Bir D.C. jürisiyle karşı karşıya gelmek onlar için korkunç bir şeydi. Başlangıçtaki sıkıntılar onları, kayıplarını azaltacak yollar bulmaya zorlayacaktı.

Abraham'ın fakülte arkadaşlarından Tim Claussen,*Post* gazetesinde muhabir olarak çalışıyordu. Tim bizi mahkeme kapısında bekliyordu ve dava dilekçesinin bir kopyasını ona verdik. Mordecai dilekçe işlemini yaparken o da kopyayı okudu ve bize bazı sorular sordu. Ona, yazılmamak kaydıyla cevap vermek hoşuma gitmişti.

SOKAK AVUKATI

249

Burton trajedisi Washington'da gittikçe büyüyen bir mesele halini alıyordu. Herkes suçu birbirinin üzerine atıyordu. Suçu kimse üstlenmiyor, tüm hükümet kuruluşları birbirlerini suçluyordu. Şehir meclisi belediye başkanını suçlarken, başkan hem meclisi ve hem de Kongre'yi suçlu buluyordu. Parlamentodaki bazı sağ kanat politikacılar, belediye başkanını, belediye meclisini ve tüm belediye kuruluşlarını suçlamak için yeterince beklemişlerdi.

Meseleyi birkaç zengin beyaz avukatın üzerine yıkma fikri, şaşırtıcı bir hikâyenin ortaya çıkmasına neden oluyordu. Yılların acımasız ve kaşarlanmış gazetecisi Tim Claussen, içinden gelen, işini yapma arzusunu bastramıyordu.

Drake & Sweeney'nin medya tarafından tuzağa düşürülmesi düşüncesi beni hiç mi hiç rahatsız etmiyordu. Şirket, bir önceki hafta benim tutuklandığım haberini bir gazeteciye sızdırarak kuralları koymuştu. Rafter ve çevresindeki adamlarının bir toplantı masası etrafında bir araya gelip, benim tutuklanmamı medyaya sızdırdıkları için mutlu olduklarını ve bununla da yetinmeyip gazetelere bir de resmimi verdiklerini götür gibiydim. Bu durum beni rahatsız edecek, aşağılayacak, pişman edecek ve dosyayı geri verip onların her dediklerini yapacaktım.

Bu mantığı ve oyunun nasıl oynandığını iyi biliyordum.

Muhabire yardımcı olurken hiç sıkıntı çekmedim.

30

CCNV'deki işime yalnız gittim ama iki saat geç kalmıştım. Müvekkiller lobinin kirli döşemesine oturmuşlar, bazıları gevezelik ediyor, bazıları da gazete okuyordu. Anahtarlarla gelen Ernie gecikmeme kızmış gibiydi, onun da bir iş programı vardı tabii. Çalışacağım odanın kapısını açıp elime, üzerinde on üç kişinin ismi bulunan ve tahta levhaya tutturulmuş bir liste verdi. Birincisini çağırdım.

Bir hafta içinde ne kadar yol aldığımı kendim de şaşıyordum. Birkaç dakika önce binaya girerken artık vurulma korkusunu üzerimden atmıştım. Lobide Ernie'nin gelmesini beklerken beyaz olduğumu düşünmüyordum bile. Müvekkilleri büyük bir sabır ve dikkatle dinledim, çünkü ne yapacağımı biliyordum. İyiye onlara benzemeye başlamıştım; bir haftalık sakalım vardı, saçlarım kulaklarımın üzerine uzamış ve darmadağınktı, elbisem buruşmuş, kravatım gevşemişti. Nike'lar hâlâ stillerini koruyordu, ama çok eskimişlerdi. Bir de kalın çerçeveli gözlük taksam, tam anlamıyla mükemmel bir fakir avukatı olacaktım.

Müvekkiller benim kılık kıyafetimle hiç ilgilenmiyorlardı tabii. Onlar kendilerini dinleyecek birini arıyorlardı ve benim işim de buydu. Liste on yediye çıktı ve orada dört saat oturup onlara öğütler verdim, tavsiyelerde bulundum. Bunu yaparken de Drake & Sweeney ile savaşımlı unuttuğum. Claire'i de unuttuğum ve üzücüydü ama, şimdi bunu daha kolay yapabiliyordum. Hector Palma'yı ve Chicago seyahatimi bile unuttum.

Ama Ruby Simon'u unutamıyordum. Nedense önüme yeni gelen her müşteriyle onun arasında bir bağlantı kuruyordum. Onun güvenliği için üzölmüyordum; sokaklardaki yaşamını, benim yapabileceğimden çok daha uzun bir zaman devam ettirebilmişti. Fakat neden televizyonu ve duşu olan tertemiz motel odasını bırakmış da kilometrelerce yol yürüyüp terk edilmiş hurda arabasını bulmaya gitmişti?

SOKAKAVUKATI

251

O bir uyuşturuu bağımlısıydı ve meselenin özü, sorunun açık cevabı da buydu işte. Uyuşturuu, bir mıknaıısı ve onu tekrar sokaklara çekiyordu. Onu üç gece bile banliyö motellerinde tutamaz-sam nasıl yardım edebilir, temizlenmesini nasıl sağlayabilirdim?

Bunun kararını ben veremezdim ki.

Akşama doğru, alışılmış çalışmam, ağabeyim VVarner'dan gelen bir telefonla darmadağın oldu. Bir iş için VVashington'a gelmişti, ani çıkmıştı seyahat, beni daha önce arayacaktı ama yeni numaramı bulamamıştı, akşam yemeğı için nerede buluşabileceğimizi soruyordu. Ben daha cevap vermeden, yemeğı kendisinin ısmarlayacağını söyledi ve Danny O'nun yeri diye yeni ve harika bir yer öğrenmişti. Bir arkadaşı bir hafta önce orada yemek yemiş, yemeklerin çok leziz olduğunu söylemişti. Uzun zamandır pahalı bir restoranda yemek yemeyi düşünmemiştim.

Danny O'nun yerinde yiyeabilirdik tabii. Son zamanlarda moda olan restoranlardan biriydi, güröültölü ve çok pahalı, yani tipik bir yerdi.

Konuşmamız bitince bir süre telefona bakıp kaldım. VVarner'ı görmek istemiyordum, çünkü onu dinlemek istemiyordum. Buraya iş için yılda bir gelirdi ama bu kez ziyareti iş için değildi. Onu annemle babamın gönderdiğine emindim. Memphis'de yeni bir boşanmanın ve benim merdivenden yuvarlanışının üzüntüsünü yaşıyor olmalıydılar. Birinin gelip beni kontrol etmesi gerekiyordu. Bu da her zaman Warner olurdu.

Danny O'un yerinde, kalabalık barda buluştuk. Tokalaşıp birbirimize sarılmadan önce bir adım geriledi ve yeni imajımı inceledi. Sakal, dağınık saçlar, buruşuk elbise, her şey onu şaşırtmıştı.

Istihzah ve espri yapmak istediğini gösteren bir tonla, "Gerçek bir radikal ha..." dedi.

Onun imalı konuşmasını anlamamış gibi, "Seni gördüğüme sevindim," dedim.

"Biraz zayıflamışsın," dedi

"Sen zayıflamamışsın."

O gün istemeden birkaç kilo almış gibi midesine vurdu. "Evet, biraz kilo vermem gerekiyor galiba." Otuz sekiz yaşındaydı, yakışıklıydı ve kendini biraz fazla beğenirdi. Ona biraz kilolu olduğu-

252

JOHN GRISHAM

nu söylediğim için bir ay içinde fazla kilolarını atacağından emindim.

Warner üç yıldır bekârdı. Kadınlar onun için çok önemliydi. Boşanması sırasında zina iddiaları olmuştu, ama bu iki taraf için de geçerliydi.

"Harika görünüyorsun," dedim. Gerçekten de öyleydi, özel dikilmiş elbise ve gömlek. Pahalı bir kravat. Bende de böyle bir sürü şey vardı.

"Sen de iyi görünüyorsun. Şimdiki işinde böyle mi giyiniyor-

".

"Genellikle. Bazen kravatı da atıyorum."

İki bira istedik ve kalabalık arasında yudumlamaya başladık.

"Claire nasıl?" diye sordu. Aramızda artık hazırlık konuşmalarına gerek yoktu.

"Herhalde iyidir. Boşanmaya gidiyoruz, anlaşmalı olarak tabii. Ben evden taşındım."

"Claire mutlu mu peki?"

"Bana kalırsa, benden kurtulduğu için rahatlamıştır. Bir ay öncesine göre Claire'in daha mutlu olduğunu sanıyorum."

"Birini buldu mu acaba?"

"Sanmıyorum," dedim. Dikkatli olmak zorundaydım, çünkü konuşmalarımızın çoğunun annemle babama aktarılacağını ve özellikle boşanmanın bir skandalla ilgili olması halinde çok üzüleceklerini biliyordum. Kabahati Claire'de bulmaktan hoşlanırlardı ve onun başka bir erkekle yakalanması halinde boşanma da daha mantıklı olacaktı.

"Peki senden ne haber? Birini buldun mu?"

"Hayır. Pantolonumu çıkarmadım."

"O halde neden boşamyorsunuz?"

"Pek çok nedeni var. Bunları konuşmak istemiyorum."

istediği bu değildi tabii. Onun boşanması bir savaşa dönüşmüş, her iki taraf da çocukların vesayetini almak istemişti. O bana boşanmasıyla ilgili her ayrıntıyı, canımı sıkıncaya kadar anlatmıştı. Şimdi benim de aynı şeyi yapmamı bekliyordu.

"Yani bir sabah uyandınız ve boşanmaya mı karar verdiniz?"

"Bunu sen de yaşadın YVarner. Bu kadar basit olmadığını biliyorsun."

SOKAK AVUKATI

253

Şef garson gelip bizi restoranın dibine doğru götürdü. VWayne Umstead'in, tanımadığım iki kişiyle

oturduğu masanın yanından geçtik. Umstead de rehinelerden biriydi ve Mister onu yemekleri almak için kapiya göndermiş, o da kurşunu yemekten zor kurtulmuştu. O beni görmedi.

Dava dilekçesinin bir kopyası, saat 11 'de yönetim kurulu başkanı olan Arthur Jacobs'a da gönderilmişti ve ben o sırada CCNV'deydim. Umstead ortaklardan biri değildi ve belki de davadan habersizdi.

Tabii ki Umstead olanları biliyordu ve davadan haberdardı. Öğleden sonra toplantılarında haber bir bomba etkisi yapmıştı. Savunmaların hazırlanması için çalışmaların hemen başlaması emredilmişti, siperler kazılıyordu. Şirket dışında kimseye bundan bahsedilmeyecekti. Dava yokmuş gibi davranılacaktı.

Çok şükür ki masamız, Umstead'inkinden görülemezdi. Gözlerimle çevreyi taradım ve restoranda başka kötü adam olup olmadığını araştırdım. VVarner ikimize de martini istedi, ama ben reddettim, sadece su içecektim.

VVarner her şeyi gereğinden fazla yapardı, iş, oyun, yemek, içki, kadın ve hatta kitap okurken bile aşırıya kaçardı. Peru'da bir dağda kar fırtınasına yakalanıp donarak ölmekten zor kurtulmuş ve Avustralya'da dalış yaparken de zehirli bir su yılanı tarafından ısırılmıştı. Boşanmadan sonra yeni yaşamına alışması güç olmamıştı, çünkü VVarner seyahatten, yamaç paraşütünden, dağlara tırmanmaktan, köpek balıkları arasında yüzmekten ve kadın kovalamaktan çok hoşlanırdı.

Büyük bir Atlanta şirketinin ortaklarından biri olarak çok iyi kazanıyordu. Para harcamasını da severdi ve işte pahalı bir yerdeydik.

"Su mu içeceksin?" diyerek yüzünü buruşturdu, "Hadi, bir şey

"Hayır," diye itiraz ettim. VVarner martiniden sonra yemeğe şarapla devam edebilirdi. Restorandan geç çıkacağımıza emindim ama o, saat dörtte kalkıp dizüstü bilgisayarının başına geçer ve başındaki hafif ağrıyı da günün başka bir parçası gibi silkip atardı.

"Aptal çocuk," diye söylendi. Menüyü alıp göz gezdirdim. O ise etraftaki kadınlara bakıyordu.

içkisi geldi ve yemeklerimizi ısmarladık, ilgilediğini göstermek için büyük gayret içinde, "Bana işinden bahsetsene," dedi.

254

JOHN GRISHAM

"Neden?"

"Çünkü büyüleyici bir şey olmalı."

"Neden böyle diyorsun?"

"Büyük bir serveti teptin. Bunun çok iyi bir nedeni olmalı."

"Nedenler var tabii ve onlar benim için yeterli."

VVarner bu buluşmayı planlamıştı. Belirli bir amacı, bir hedefi vardı ve o hedefe ulaşmak için söyleyeceklerini hazırlamıştı. Fakat nereye varmak istediğini anlamamıştım.

Onun düşüncelerini dağıtmak için, "Geçen hafta tutuklandım," dedim. Başarılı olmuş ve onu âdeta şoke etmişim.

"Ne dedin sen?"

Ona hikâyeyi en ince ayrıntısına kadar anlattım, çünkü konuşmanın kontrolü bendeydi. Hırsızlığımı eleştirdi ama, kendimi savunmaya çalışmadım. Dosyanın alınması zaten tek başına, karmaşık bir tartışma konusuydu ve ikimiz de bu konuya girmek istemiyorduk.

Yemeğe başlarken, "Demek Drake & Sweeney ile köprüleri attın, öyle mi?" diye sordu.

"Tamamiyle."

"Kamu yararına çalışmayı ne kadar sürdüreceksin?"

"Henüz yeni başladım. Bunun ne kadar süreceğini hiç düşünmemiştim doğrusu. Neden sordun?"

"Hiçbir şey kazanmadan ne kadar çalışabilirsin?"

"Yaşamımı sürdürebildiğim kadar."

"Demek standardın yaşamı sürdürme, öyle mi?"

"Şimdilik öyle. Senin standardın ne peki?" Saçma bir soruydu bu.

"Para. Ne kadar para kazanırım; ne kadarını harcarım; ilerki yıllarım da rahat edebilmem için bir kenara ne kadar para koyar ve onu nasıl çoğaltırım."

Bunu daha önce de duymuştum. Utanmaz açgözlülük takdir edilmeliydi. Bu, çocukken öğrendiğimizin biraz daha acımasız, sert bir versiyonuydu. O zaman bize, çok çalışıp çok kazan ve bundan bir şekilde toplum da yararlanır, derlerdi.

Beni eleştiri yapmakla suçluyordu ve ben de onunla kavga etmek istemiyordum. Böyle bir kavganın galibi olamazdı; sadece çirkin bir tartışmaydı bu.

SOKAKAVUKATI

255

"Ne kadar paran var?" diye sordum. Hırslı bir hergele olarak, Warner zenginliğiyle gurur duyuyordu.

"Kırk yaşına geldiğimde fonlarda birikmiş bir milyon dolarım olacak. Kırk beşime geldiğimde üç milyona sahip olacağım. Elli yaşında da on milyonum olacak. İşte o zaman da rahatıma bakacak ve ayrılacağım."

Bu rakamları ezbere biliyorduk. Büyük hukuk firmaları her yerde aynıydı.

Tabağındaki tavuk etini bıçağıyla keserek, "Sen ne yapacaksın?" diye sordu.

"Eveet, bir bakalım şimdi. Şu anda otuz iki yaşındayım ve yaklaşık beş bin dolarım var. Otuz beşime geldiğimde, çok çalışır ve para biriktirebilirim yaklaşık on bin dolarım olabilir. Elli yaşına geldiğimde de yaklaşık yirmi bin dolarlık fona sahip olabilirim."

"Özlenecek bir şey bu. Fakirlik içinde on sekiz yıl yaşamak."

"Sen yoksulluk konusunda hiçbir şey bilmiyorsun."

"Belki de biliyorumdur. Bizim gibi insanlar için yoksulluk, ucuz bir apartman dairesi, orası burası çizilip çarpılmış ikinci el bir araba, kötü giysiler, dünyayı gezip görmek ve eğlenmek için yeterli paranın olmaması, biriktirecek paran bulunmaması, emeklilik, güvenlik ağı gibi hiçbir şeye sahip olmamak demektir."

"Harika. Demek istediğimi kanıtladın. Yoksulluk konusunda hiçbir şey bilmiyorsun işte. Bu yıl ne kadar kazanacaksın?"

"Dokuz yüz bin dolar."

"Ben otuz bin kazanacağım. Birisi seni otuz bine çalıştırmak için zorlasaydı ne yapardın?"

"Kendimi öldürürdüm."

"Buna inanırım. Otuz bin dolar için çalışmak yerine, eline bir tabanca alır ve beynini dağıtırdın, buna gerçekten inanırım."

"Yanılıyorsun. Hap içerdim."

"Korkak."

"Bu kadar ucuza çalışmamın olanağı yok."

"Oh, bu kadar ucuza çalışırdın, ama bu kadar ucuza yaşayamazdın."

"Aynı şey."

"İşte seninle burada ayrılıyor, farkımız bu," dedim.

"Farklı olduğumuz konusunda çok haklısın. Ama bu fark nere-

256

JOHN GRISHAM

den doğdu Michael? Bir ay önce sen de benim gibiydin. Şimdi şu haline bir bak, saçma sakallar, soluk giysiler ve insanlığa hizmet ve onu kurtarma gibi bir sürü saçmalık. Nasıl sapıttın böyle?"

Derin bir nefes aldım .ve sorusunun komikliğinin tadını çıkardım. O da rahatlamış gibiydi. Başkalarının yanında kavgaya etmeyecek kadar uygar insanlardık.

Masanın üzerinden bana doğru eğilerek, "Sen aptalın tekisin, biliyor musun?" dedi, "Bir süre sonra şirketin ortaklarından biri olacaktın. Zeki, parlak, yetenekli bir adamsın, bekârsın, çocuğun da yok. Otuz beşine geldiğinde yılda bir milyon dolar kazanabilirdin. Bunun hesabını kolayca yapabilirsin."

"Bu zaten yapıldı YVarner. Paraya karşı olan aşkı kaybettim. Bu, şeytanın laneti."

"Ne kadar orijinal. Sana bir şey sorayım. Örneğin altmış yaşında, bir gün kalkıp bunu anlayınca, yani

almışına geldiğini görünce ne yapacaksın? Dünyayı kurtarmaktan bıkmış olacaksın, çünkü onu kurtaramazsın. İşeyeceğin bir kabin, beş paran, bir şirketin, ortakların, beyin cerrahı olarak çok kazanan bir karın, seni tutacak hiç kimsen olmayacak. O zaman ne yapacaksın?"

"Şey, bunu düşündüm, sanırım o zaman zengin bir ağabeyim olacak. Hemen sana bir telefon açarım."

"Ya öldüysem?"

"Beni vasiyetnamene al. Hayatı ciddiye almayan, tutumsuz bu kardeşini de düşünmelisin."

Bir süre yemeklerimize daldık ve konuşmamız kesildi. VVarner, açık konuşmanın beni akıllandıracağını düşünecek kadar küstahtı. Yanlış adımlarım konusunda söyleyeceği birkaç sözle, bu yoksulluk edebiyatını bir yana bırakıp, gerçek işime dönebileceğimi sanmış olmalıydı. Annemle babama da mutlaka, "Ben onunla konuşur işi hallederim," demişti.

Tartışacağı birkaç şey daha kalmıştı. 14'üncü Sokak Hukuk Bürosu'nda net kârın ne olacağını sordu. Çok az olduğunu söyledim. Emeklilik planı nasıldı? Bildiğim kadarıyla, olmadığını belirttim. Benim yoksullar için sadece birkaç yıl çalışacağımı ve sonra gerçek dünyaya döneceğimi sanıyordu. Ona teşekkür ettim. Bana ayrıca, kafa dengi, ama zengin bir kadın bulup evlenmemi de tavsiye etti.

Restoranın önünde birbirimize veda edip ayrıldık. Ona, ne yap-

SOKAK AVUKATI

257

tığımı bildiğimi, iyi olacağımı söyledim, annemle babama vereceği rapor iyimser olmalıydı. "Onları sakın üzme VVarner. Burada her şeyin yolunda gittiğini söyle onlara."

Espiri yapmaya çalışarak, "Karnın acıkınca beni ara," dedi.

Ona elimi salladım ve yürüdüm.

Pylon Grill, George Washington Üniversitesi yakınlarında, Foggy Bottom'da bütün gece açık bir kafeydi. Uykusuzların ve haber bağımlılarının yeri olarak bilinirdi. Posr'un ilk baskısı buraya gece yarısından hemen önce gelirdi ve içerisi, öğle yemeği zamanında bir sandviççi dükkânı kadar kalabalık olurdu. Bir gazete satın aldım ve bara oturdum; garip bir manzaraydı, herkes elindeki gazeteye dalmıştı. İçeriye girdiğimde önce sessizliğin nedenini anlayamamıştım. *Post* birkaç dakika önce gelmiş ve herkes gazetesini alıp okumaya başlamıştı, sanki bir savaş ilanı vardı.

Hikâye *Post* için normal bir konuydu. Koca bir manşetle birinci sayfada başlıyor, resimlerin de olduğu onuncu sayfada devam ediyordu. Lontae'nin resmi, yürüyüş sırasında dağıtılan resimlerden alınmıştı, Mordecai'nın on yıl önce çekilmiş bir resmi ile, Dra-ke & Sweeney'deki asilzadeleri aşağılayacak bir üçlünün resmi de vardı. Ortada Arthur Jacobs'un, solda Tillman Gantry'nin ve sağda da, sokağa atılanlardan olup, rehine olayında öldürüldüğü için hikâyeye bağlantısı olan DeVon Hardy'nin resmi görülüyordu.

Arthur Jacobs ve göğüslerinde küçük numaralar yazılı iki Afrika kökenli Amerikalı sabıkalı ve suçlunun resimleri, eşit kişilikler gibi gazetenin sayfasını süslemişti.

Onları odalarında ve toplantı odalarında toplanıp tartışırken, kapılarını kilitleyip telefonlarının fişlerini

ekerken, toplantıları iptal ederken görür gibiydim. Yanıtlarını planlayacaklar, yüz farklı strateji geliştirecekler ve halkla ilişkiler elemanlarını çalıştıracaklardı. Bu onların en karanlık zamanı olacaktı.

Faks savaşları erken başlayacaktı. l resmin kopyaları doğudan batıya tüm hukuk bürolarına gönderilecek ve ülkedeki tüm büyük hukuk firmaları bu iše gleceklerdi.

Gantry resminde bile tehdit eder gibiydi ve ona karşı savaş açmak beni korkutuyordu doğrusu.

Benim de resmim vardı tabii; tutuklandığım haberiyle birlikte

SA17

258

JOHN GRISHAM

geçen Cumartesi kullandıkları resmi koymuşlardı yine. Yazıda, benim Lontae Burton'la şirket arasındaki bağ olduğum belirtiliyordu, ama muhabir, o kadınla karşılaşp karşılaşmadığımı bilmiyordu.

Hikâye uzun ve mükemmeldi. İnsanların, Hardy de dahil olmak üzere sokağa atılmalarıyla başlıyor, Hardy'in yedi gün sonra Dra-ke & Sweeney ofislerine gidip, ben de dahil birçok rehine aldığını anlatıyordu. Daha sonra Mordecai'dan ve Burtonların ölümlerinden bahsedilmişti. Muhabire, alınan dosyayla ilgili pek bir şey söylememiştim ama, benim tutuklanmam da yazılmıştı.

Bana verdiğı sözü tutmuştu muhabir - istemediğim isimleri yazmamış sadece haber kaynağı olarak belirtmişti. Hikâyeyi ben bile yazsaydım bu kadar mükemmel yazamazdım doğrusu.

Davalıların hiçbirinden en ufak bir söz yoktu. Muhabir, sanki onlarla temasa geçmek için hiç uğraşmamış ya da az gayret göstermiş gibiydi.

31

Warner sabahın 5'inde telefon etti ve, "Uyandın mı?" diye sordu. Otel odasındaydı ve kprmüştü, davayla ilgili bir sürü sorular soruyor, yorumlar yapıyordu. Gazeteyi okumuştı.

Uyku tulumumun içinde ısınmaya çalışarak onu dinlerken, bana, davayla ilgili neler yapmam gerektiğini anlatıyordu. Warner bir dava avukatıydı ve iyiydi, Burton davasındaki jüri başvurmuzu hatalı buluyordu. Tazminat olarak yeterince büyük para talep etmemiştik, on milyon yeterli değildi. Doğru bir jüri olursa istediğimizi alabilirdik. Böyle bir davayı savunmak için neler vermezdi. Mordecai'ı da soruyordu. O bir dava avukatı mıydı acaba?

Ya alacağımız cret? Kuşkusuz yüzde kırklı bir anlaşma yapmıştık. Ne de olsa benden tamamiyle umudunu kesmemişti.

Karanlık içinde yatarken, "Yüzde on," dedim.

"Nee? Yüzde on mu! Delirdin mi sen."

Ona, "Biz kazanç peşinde olmayan bir hukuk firmasıyız," diye izah etmeye çalıştım ama, beni dinlemiyordu. Bir süre küfredip durdu ve neden daha fazla istemediğimi sordu.

Sanki biz dşnmemişiz gibi, "Dosya büyük bir sorun," dedi, "Dosyayı gündeme getirmeden davayı kanıtlayabilir misin?"

"Evet."

Bizim yaşlı Jacobs'un, gazetede iki suçlunun arasına oturtulmuş resmine kahkahalarla gülüyordu. Atlanta uçağı iki saat sonra kalkacaktı. Saat dokuzda masasında olacaktı. Resimleri herkese göstermek için sabırsızlanıyordu. Resimleri hemen Batı Sahili'ne faksla-yacaktı.

Bir şeyler daha söylerken, bir cümlesinin ortasında telefonu kapadı.

Telefondan önce üç saat uyumuştum. Birkaç kez sağıma soluma döndüm ama, artık uyuyamıyordum. Hayatımda, rahat uyumamı engelleyecek pek çok şey olmuştu.

Duş yapıp giyindim ve çıktım, güneş doğuncaya kadar Pakis-

260

JOHNGRISHAM

tanklarla birlikte kahve içtim ve sonra da Ruby için kurabiye aldım.

Dördüncü ve Q Sokaklarının köşesinde, bizim ofise yakın bir yerde iki garip araba park etmişti. Yedi buçukta arabamla yavaşça ofisin önünden geçtim ve içimden bir ses, yola devam etmemi söyledi. Ruby kapının önünde, merdivende oturmuyordu.

Tillman Gantry, şiddetin dava sırasında savunmasında yardımcı olacağını düşünüyorsa, bunu hiç tereddütsüz uygulayabilirdi. Mor-decai da beni uyarmıştı ama, uyarıya zaten gerek yoktu. Evde ona telefon edip gördüğümü anlattım. Sekiz buçukta geleceğini söyledi, o saatte buluşabilirdik. Sofia'yı da uyaracağını söyledi. Abraham şehir dışındaydı.

İki hafta boyunca asıl çalışmalarım davaya odaklanmıştı. Clai-re'in yeni mesleğinde çıkışları gibi bazı önemli konular da vardı düşünmem için ama, RiverOaks ve eski şirketime karşı açtığımız dava aklımdan bir türlü çıkmıyordu. Büyük davaların başlangıcında, davanın açılmasıyla büyük bir coşkunluk, bir hareket yaşanır, sonra bombanın isabeti ve toz toprağın durulmasıyla derin bir nefes alınır ve ortalık sakinleşirdi.

Gantry, kendisini ve diğer iki davalıyı mahkemeye verdiğimizizin ertesi günü bizi öldürmemiştir. Ofis tamamen normaldi. Telefonlar her gün ne kadar çalışırsa, yine o kadar çalışıyordu. Gelen giden de değişmemiştir, trafik aynıydı. Davayı geçici olarak bir yana bırakınca diğer çalışmalarına kendimi daha kolayca verebiliyordum.

Drake & Svveeney'nin mermer döşeli koridorlarındaki paniği düşünebiliyordum. Kimsenin gülümsemediğine, kahve makinesinin yanında dedikodu yapılmadığına ya da koridorlarda spordan bahsedilmediğine emindim. Şirket muhakkak bir cenaze evinden daha sessiz olmuştu.

Antitröst bölümünde beni tanıyanlar hiç kuşkusuz daha da sıkıntılıydılar. Polly kolayca heyecana kapılmayan bir kadındı, tarafsızlığını ve etkinliğini sürdürürdü. Rudolph da hiç kuşkusuz, daha üst kademedekilerle bir araya gelmek dışında ofisinden çıkmıyordu.

Dört yüz avukatı karalamanın, onlara iftira atmanın tek üzüntülü yanı, hemen hepsinin, yapılan hataların dışında ve masum olmaları gerçeğiydi. Emlak bölümünde neler olduğu hiçbirinin umu-

SOKAK AVUKATI

runda değildi, içlerinden pek azı Braden Chance'ı tanırdı. Ben bile orada yedi yıl çalışmış ve onunla ancak, kendim aradığım için tanı-şabilmişim. Masum insanlar için üzüliyordum - büyük bir firma kurup bizi eğiten eskileri; mükemmellik geleneğini sürdüren benim sınıftaki kişileri ve saygı duydukları patronlarının, insanların ölümünden bir ölçüde sorumlu olduğunu öğrenen gençleri düşündükçe üzüntüm artıyordu.

Ama Braden Chance, Arthur Jacobs ve Donald Rafter'a karşı hiç sempati beslemiyordum. Onlar boynuma ipi geçirmek istiyorlardı. Onları terletecektim.

Megan, seksen evsiz kadının barındığı bir evin düzenini korumak gibi sıkıntılı bir işe ara verdi ve arabasıyla kuzeybatı yönünde kısa bir gezintiye çıktık. Ruby'nin nerede yaşadığını bilmiyor ve onu bulabileceğimizi de pek sanmıyorduk. Fakat bizim için bu, birkaç dakikayı birlikte geçirmek için iyi bir bahaneydi.

Beni rahatlatmaya çalışarak, "Bu rastlanmadık bir şey değil," dedi, "Kural olarak evsiz insanların ne yapacakları hiç belli olmaz, hele bağımlılar insanı hep şaşırtırlar."

"Böyle şeyler daha önce de oldu mu?"

"Ben çok şey gördüm. Onları anlamayı öğreniyorsun zamanla. Bir müşteri bağımlılıktan kurtulup, bir iş ve kendine bir ev bulduğu zaman tanrıya şükredersin. Ama çok sevinip heyecanlanmamah-sm, çünkü başka bir Ruby gelecek ve senin kalbini yine kıracak, seni üzecektir. Bu işte dağlardan çok vadiler, çukurlar vardır."

"Nasıl oluyor da depresyona girmiyorsun?"

"Müşterilerden güç alıyorsun. Onlar olağanüstü insanlardır. Çoğu şanssız doğmuşlar ama, yaşamlarını devam ettirebilmişlerdir. Takılıp düşerler, fakat yine kalkar ve devam etmeye çalışırlar."

Bürodan üç blok ilerde, arkasında bir sürü hurda araba bulunan bir oto tamir garajı gördük. Ön tarafta nöbetçi olarak, boynunda bir zincir bulunan, sivri dişli, iri bir köpek vardı. Paslı eski otomobillerin arasında dolaşmayı pek düşünmemişim zaten ve köpeğin orada olması kararımızı etkiledi, yolumuza devam ettik. Ruby'nin, 14' üncü Sokak'taki büroyla, L yakınında 10'uncudaki Naomi'nin yeri arasında, kabaca Logan Meydanı ile Mount Vernon Meydanı arasındaki bölgede olabileceğini sanıyorduk.

JOHN GRISHAM

Megan, "Ama hiç bilinmez," dedi, "Bu insanların ne kadar hareketli oldukları beni hep şaşırtmıştır. Zamanları boldur ve bazen kilometrelerce yürürler."

Yoldaki evsizleri dikkatle izliyor, arabayı ağır ağır sürerken tüm dilencileri inceliyorduk. Parklara girip yürüdük, evsizleri teker teker gözden geçirdik, kupalarına para attık ve tanıdığımız birini görürüz umuduyla dolaşıp durduk. Ama hiç şansımız yoktu.

Naomi'nin yerinde Megan'dan ayrıldım ve öğleden sonra arayacağımı söyledim. Buluşup görüşmemiz için Ruby iyi bir bahane olmuştu.

Beş dönemdir Indiana'dan seçilen Cumhuriyetçi Meclis üyesi Burkholder'ın apartman dairesi Virginia'daydı ama, adam akşam saatlerinde Kongre binası yakınlarında yürüyüş yapardı. Yanında çalışanların medyaya bildirdiğine göre, Meclis binalarından birinin alt katında bulunan ve az kullanılan spor salonunda duş alır ve üzerini değiştirmiş.

Burkholder, bir Meclis üyesi olarak 435 kişiden biriydi ve bu nedenle, on yıldır Washinton'da yaşamasına rağmen onu tanıyanların sayısı pek fazla değildi. Biraz hırslı, titizlik derecesinde temiz, sağlığına düşkün, kırk bir yaşında bir adamdı. Tarım Bakanlığı'nda çalışmış ve Yol ve Araçlar alt komitesinde başkanlık yapmıştı.

Burkholder, Çarşamba akşamı erken saatlerde, yalnız başına yürüyüş yaparken Union İstasyonu yakınlarında vurulmuştu. Bir eşofman giyiyordu - üzerinde cüzdan, para yoktu ve zaten kıymetli bir şey taşıyacak cebi de bulunmuyordu. Vurulması için bir neden yoktu. Belki de sokakta biriyle çarpışıp onunla karşılıklı tartışmışlar ve adama iki el ateş edilmişti. Mermilerden biri Meclis üyesine isabet etmemiş, fakat ikincisi sol kolunun üst kısmına girip omzuna kadar çıkmış ve boynuna yakın bir noktada kalmıştı.

Vurulma olayı, hava karardıktan çok az sonra, işten geç çıkanlarla dolu bir sokağa çok yakın bir kaldırımda olmuştu. Olayı gören dört tanık, ateş edenin, zenci bir erkek olduğunu söylüyorlardı, adam evsiz sokak serserilerine benziyordu ki, bu da çok genel bir tanımlamaydı. Burkholder'ı vuran zenci gecenin karanlığına karışmış ve olayı ilk gören tanık, arabasından inip vurulananın yanına gidinceye kadar gözden kaybolmuştu.

SOKAK AVUKATI

263

Meclis üyesi hemen George Washington hastanesine götürülüp ameliyata alınmış ve omzundaki mermi iki saatlik bir operasyon sonucu çıkarılmıştı. Adamın durumu iyiye gidiyordu.

Washington'da bir Meclis üyesinin vurulması olayı, uzun yıllardan beri ilk kez duyuluyordu. Bazıları saldırıya uğramış, soyulmuşlardı ama kendilerine bir şey olmamıştı. Bu tip saldırılar hiç kuşkusuz kurbanlarına suçlara karşı seslerini yükseltme ve çürümekte olan genel değerleri eleştirme fırsatı veriyor ve kuşkusuz bütün suçlar da karşı partinin üzerine atılıyordu.

Ben hikâyeyi saat on birde televizyonda gördüğümde, Burkholder'ın kimseye sövüp sayacak hali yoktu tabii. Sandalyeme oturmuş, bir yandan okuyup, bir yandan da boks maçı izlemeye çalışarak uyukluyordum. Washington'da bu vurulma olayı oluncaya kadar önemli bir şey görülmemişti ve haberler fazla değildi. Ekrandaki spiker olayı büyük bir heyecanla anlattı, fonda Meclis üyesinin bir fotoğrafını verdi ve sonra da, Burkholder'ın dört saat önce geçtiği acil durum kapısı önünde titreyerek bekleyen TV muhabirine geçip canlı yayına başladı. Arka planda bir ambulans ve parlak ışıklar vardı ve izleyicilere kan ve ceset gösteremeyeceği için, muhabir de olayı mümkün olduğu kadar heyecanlı aktarmak istiyordu.

Kadın muhabirin anlatışına göre ameliyat iyi geçmişti. Burkholder iyiydi ve istirahat ediyordu. Doktorlar aslında hiçbir anlam taşımayan şeyler söylemişti. Biraz önce kurbanın üç arkadaşı hastaneye koşmuşlar ve muhabir onları kamera karşısına geçirmeyi başarmıştı. Kamera karşısında duran üç kişi, Burkholder'ın yaşamı tehlikede olmamasına rağmen, oldukça ciddi ve üzgün bir tavırla birbirlerine sokulmuşlardı. Gözlerini kısarak ışıklara bakıyor ve sanki özel hayatlarına saldırı varmış gibi görünmeye çalışıyorlardı.

Hiçbirinin adını daha önce duymamıştım. Arkadaşlarına karşı olan endişelerini dile getirdiler ve durumun, doktorların söylediğinden daha kötü olduğunu söylediler. Hiç acele etmeden, Was-hington'da her şeyin

kötüye gittiğine dair değerlendirmelerini açıkladılar.

Daha sonra, vurulma olayının olduğu yerden başka bir canlı yayın başladı. Başka bir salak muhabir, kurbanın vurulduğu yerde, 'Tam O Noktada!' duruyordu ve şimdi, gerçekten görülmesi gereken bir şey vardı. Yerde bir kan lekesi vardı ve muhabir, büyük bir

264

JOHN GRISHAM

heyecanla onu işaret ediyordu. Hafifçe çömeldi, dizleri neredeyse kaldırıma değecekti. O sırada ekranda bir polis görüldü ve olanları kendine göre özetledi.

Yayın canlıydı ve arkada polis arabalarının kırmızı mavi flaş ışıkları görülebiliyordu. Ben buna dikkat ettim ama, muhabir edemedi.

Polisler sokağa yayılmış, çevrede gördükleri sokak serserilerini, evsizleri toparlayıp arabalara, kapalı kamyonetlere bindiriyor ve götürüyorlardı. Bütün gece Kongre binası çevresini temizlediler, bir park bankında uyuyan, parkta oturan, kaldırımda dilenen ve görünürde evsiz olduğu belli olan herkesi toparlayıp götürdüler. Onları, ortalıkta serseri gibi dolaşmak, çöpleri karıştırmak, halk içinde sarhoş dolaşmak ve dilenmek gibi suçlarla suçuyorlardı.

Hepsi de tutuklanıp nezarethaneye götürülmedi kuşkusuz. İki kamyonet dolusu insan, kuzeydoğuda Rhode Island'a götürüldü ve bütün gece açık bir aşevi bulunan bir halk merkezi yanındaki otoparka bırakıldı. Bir diğer kamyonet, on bir kişiyi, bizim ofisten beş blok ötede bulunan, T Sokağındaki Calvary Misyonu'na götürdü. Adamlara orada hapse girme ya da sokaklarda kalma arasında seçim hakkı tanındı. Kamyonette hiç kimse kalmadı.

32

Bir yatak almaya kesin olarak karar verdim. Sadece kendime bir şeyler kanıtlamak için geceleri yerde debelenip duruyor ve uyuyamıyordum. Güneş doğmadan çok önce uyku tulumumun içinde oturdum ve kendime uyumak için daha yumuşak bir şey bulmak için söz verdim. Aynı zamanda, belki bininci keredir, insanların kaldırımlarda nasıl uyuyup yaşamlarını devam ettirebildiklerini kendi kendime sordum.

Pylon Grill sıcak ve havasızdı, masaların hemen üzerinde bir sigara dumanı tabakası yayılmıştı ve içeri girer girmez kahve kokusunu alıyordunuz. Sabahın 4.30'unda, her zaman olduğu gibi haber tiryakileri dolmuştu içeriye.

Günün adamı Burkholder'dı. Adamın resmi *Post'un* ilk sayfa-sındaydı ve kendisi, vurulma olayı ve polis araştırmasıyla ilgili çeşitli hikâyeler vardı. Polislerin sokaklardan insan topladığı hakkında hiçbir şey yoktu. Bunun ayrıntılarını daha sonra bana Mordecai verirdi nasıl olsa.

Şehir haberleri sayfasında bir sürprizle karşılaştım. Tim Claus-sen'in bir misyon adamı olduğu açık bir şekilde görülüyordu. Bizim dava ona ilham vermişti.

Uzun bir habere göre Claussen, RiverOaks'tan başlayarak üç davalıyı da incelemişti. RiverOaks yirmi yıl önce kurulmuştu, sahipleri bir grup yatırımcıydı ve bunlardan biri de, iki yüz milyonu olduğu söylenen bir Doğu Sahili emlak kralı Clayton Bender'di. Gazetede Bender'in resmi, Maryland, Hagerstown'daki şirket merkezi binasının resmiyle beraber görülüyordu. Şirket, yirmi yıl içinde D.C. bölgesinde on bir iş binasıyla birlikte, Baltimore ve Washington banliyölerinde bir sürü alışveriş merkezi inşa etmişti. Holdinglerinin

değeri üç yüz elli milyon dolar olarak tahmin ediliyordu. Ancak bir sürü de banka borcu vardı, ama bunların miktarı öğrenileme-mişti.

Kuzeydoğu bölgesinde inşa edilecek olan posta tesisi konusunda

266

JOHN GRISHAM

çok ayrıntılı bilgi verilmişti. Daha sonra Drake & Sweeney'den söz ediliyordu.

Eski şirketim hakkında içerden gelmiş hiçbir bilgi yoktu ve bu da beni pek şaşırtmadı. Telefonlara cevap vermiyorlardı. Claussen şirket konusunda bazı temel bilgiler vermiş, geçmişinden, büyüklüğünden ve çalışmış olan ünlü avukatlardan filan bahsetmişti. ABD Hukuk dergisinden alınmış iki grafik vardı; birinde, ülkedeki on büyük hukuk firması büyüklüklerine göre belirlenmiş, diğesinde ise dereceleme, ortakların geçen yılki kazançlarına göre yapılmıştı. Drake & Sweeney, sekiz yüz avukatıyla beşinci büyük hukuk firması iken, ortakları, ortalama 910.500 dolarlık yıllık kazançlarıyla üçüncü olmuştu.

Gerçektende böyle bir paradan mı kaçmıştım ben?

Benzersiz üçlünün üçüncü üyesi Tillman Gantry'ydi ve onun renkli yaşamı, gazetecilik açısından kolay bir araştırma konusuydu. Polisler onun hakkında rahatça konuşuyordu. Eski bir hapisane arkadaşı da ona övgüler yağdırmıştı. Kuzeydoğu bölgesindeki rahiplerden biri, onun fakir çocuklar için basketbol alanları yaptığını anlatmıştı. Eski bir fahişe onun dayaklarını çok iyi hatırlıyordu. Adam, TAG şirketi ve Gantry Grubu olarak, üç tane ikinci el oto satış yeri, iki küçük alışveriş merkezi, iki kişinin vurularak öldürüldüğü bir apartman binası, altı tane kiralık dubleks ve bir kadının tecavüze uğradığı bir bar, bir video dükkânı ve belediyeden çok ucuza kapattığı birkaç arsanın sahibiydi.

Üç davalıdan sadece Gantry konuşacağını söylemişti. Florida Bulvarı'ndaki antrepoyu bir yıl önce Temmuz ayında on bir bin dolara satın aldığını ve 31 Ocak'ta RiverOaks'a iki yüz bin dolara sattığını kabul ediyordu. Şansı yaver gitmişti. Bina işe yaramazdı ama, arsası on bir binden çok fazla ederdi. Orasını bunun için satın almıştı.

Gantry'nin söylediğine göre antrepoya her zaman evsizler gelip kalırlardı. Onları kovmak zorunda bırakılmıştı. Onlardan asla kira almamıştı ve bu söylentinin nereden çıktığını da bilmiyordu. Bir sürü avukatı vardı ve kendisini çok iyi savunabilirdi.

Hikâyede benden söz edilmemişti. DeVon Hardy ve rehine olayı da yazılmamıştı. Lontae Burton ve dava hakkında ise sadece birkaç satır vardı.

Saygıdeğer Drake & Sweeney hukuk firmasının adı ikinci kez ola-

SOKAK AVUKATI

267

rak eski bir pezevenğin ismiyle birlikte anılıyor, onunla işbirliği içinde görülüyordu. Gerçekten de yazı, avukatları, Tillman Gantry'den daha berbat suçlular gibi gösteriyordu.

Yazının sonunda, yarı da Lontae Burton'un acılı yaşamının hikâyesinin yayınlanacağı belirtilmişti.

Arthur Jacobs sevgili firmasının çamura gömülmesine ne kadar dayanabilecekti acaba? Çok kolay bir hedef olmuşlardı. *Post* gazetesi bu işi sonuna kadar götürecekti. Muhabirin hiç dinlenmeden çalıştığı açıktı.

Bir hikâye başka birine yol açıyordu.

Kent merkezinde 6'ncı sokak ve Indiana caddesi köşesindeki Cari Moultrie Binası'na avukatımla beraber geldiğimde saat dokuzu yirmi geçiyordu. Mordecai nereye gideceğimizi biliyordu. Sulh ve ceza mahkemelerinin bulunduğu Moultrie Binası yakınlara daha önce hiç gelmemiştim. Giriş kapısı önünde bir kuyruk vardı, avukatlar, davacılar ve zanlıların üzerleri metal detektörleriyle aranıyor ve insanlar ağır ağır ilerliyordu. İçerisi âdeta bir hayvanat bahçesiydi - lobide meraklı ve endişeli insanlar toplanmışlardı ve yukarda dört katın koridorları mahkeme salonlarıyla doluydu.

Saygıdeğer Norman Kisner'in mahkemesi birinci katta, 114 No.'lu salondaydı. Kapıdaki günlük mahkeme listesinde adım ilk alınacaklar arasındaydı. Benimle beraber on bir sanık daha mahkemeye çıkacaktı. İçerde sanık yeri ve diğer yerler boştu ve birkaç avukat ortada dolaşıyordu. Mordecai arkaya gitti ve gözden kayboldu, ben de ikinci sıraya oturdum. Elimdeki dergiyi okurken çok canı sıkılan biri gibi görünmeye çalışıyordum.

Sıraların arasından biri, "Günaydın Michael," dedi. Bu, evrak çantasını iki eliyle kavramış olan Donald Rafter'dı. Onun arkasında da, dava avukatları bölümünden tanıdığım biri vardı ama adını hatırlayamadım.

Başımı salladım ve, "Merhaba," diye mırıldandım.

Yanımdan uzaklaştılar ve salonun diğer tarafında bir yer buldular. Onlar davacıları temsil ediyorlardı ve böylece mahkemenin her aşamasında bulunma hakkına sahiptiler.

Bu sadece bir ilk duruşmaydı. Yargıç suçlamayı okurken onun karşısında duracaktım. Sorulduğunda suçsuz olduğumu söyleyecek

268

JOHN GRISHAM

ve kefaletim ödendiğinden hemen çıkıp gidebilecektim. Rafter neden gelmişti buraya?

Bunun cevabı yavaş yavaş geldi. Elimdeki dergiye bakıp sakin görünmeye çalıştım ve sonunda, onun burada bulunmasının sadece bir hatırlatma olduğunu anladım. Hırsızlığa ciddi bir mesele olarak bakıyorlardı ve peşimi asla bırakmayacaklardı. Rafter dava avukatlarının en akıllısı ve en acımasızıydı. Onu mahkeme salonunda görünce korkudan titrememi bekliyorlardı galiba.

Mordecai dokuz buçukta yargıç kürsüsünün arkasından çıktı ve bana işaret etti. Yargıç, odasında bekliyordu. Mordecai bizi tanıştırdı ve üçümüz küçük bir masanın etrafına oturduk.

Yargıç Kisner en aşağı yetmiş yaşında, kırılmış kıvrık saçları ve yine kırılmış düzensiz sakalı olan bir adamdı ve konuşurken kahverengi gözleri parlıyordu. O ve avukatım, uzun yıllardan beri birbirlerini tanıyorlardı.

Yargıç elini sallayarak, "Biraz önce Mordecai'a söyledim," dedi, "Bu çok alışılmadık bir dava."

Onunla aynı fikirdeydim ve başımı salladım. Dava bana da olağandışı geliyordu.

"Arthur Jacobs'u otuz yıldır tanırım. Aslında oradaki avukatların çoğunu tanırım. Hepsi de iyi avukatlardır."

Söylediği doğruydu, hepsi iyi avukatlardı. Şirket en iyilerini seçer ve iyi eğitirdi. Beni yargılayacak yargıcın, hasımlarım konusunda bu şekilde, hayranlık duyarak konuşması beni rahatsız etmişti.

"Bir avukatın ofisinden dosya çalınması olayını parasal açıdan değerlendirmek zordur. Dosya, avukattan başka kimse için gerçek bir değer taşımayan bir sürü kâğıttan ibarettir. Onu dışarda satmaya kalksan kimse beş para vermez. Seni dosyayı çalmakla itham etmiyorum, biliyorsun."

"Evet. Biliyorum." Bilip bilmediğime emin değildim ama, onun devam etmesini istiyordum.

"Varsayalım ki dosya sende ve yine varsayalım ki onu şirketten aldın. Şimdi, onu benim gözetimim altında geri verdiğin takdirde, ona yüz dolardan daha düşük bir değer biçmek zorunda kalacağım. Kuşkusuz bu küçük bir suç olacak ve durumu hasıraltı edebiliriz. Ama bu durumda sen de dosyadan alınmış herhangi bir bilgiyi kullanmayacağın konusunda söz vermelisin."

SOKAK AVUKATI

269

"Ya geri vermezsem ne olur? Kuşkusuz yine varsayım olarak."

"O zaman değeri çok artar. Hırsızlık ağır suçtur ve bu yüzden yargılanırsın. Savcı suçluluğunu kanıtlar ve jüri de seni suçlu bulursa, verilecek cezayı takdir etmek de bana kalır."

Alnındaki kırışıklıklar, gözlerindeki ifadenin sertleşmesi ve sesinin tonu, bana, ceza takdiri aşamasından kaçınmam gerektiğini söylüyordu.

"Ayrıca, jüri seni suçlu bulursa lisansını da kaybeder ve bundan sonra avukatlık yapamazsın."

Cezayı sanki yemiş gibi, "Evet efendim," dedim.

Mordecai arkasına yaslanmış sadece dinliyor, her söyleneni beynine kaydediyordu.

Kisner, "Dava listelerinin aksine, burada zaman çok önemlidir," dedi. "Kamu davası dosyanın içeriklerini de kapsayabilir. Kabul durumunda, duruşma başka bir salonda başka bir yargıç tarafından yapılır. Sivil dava çok ilerlemeden, suç meselesinin çözümlenmesini isterim. Dosyanın sende olduğunu varsayıyoruz tabii."

Mordecai, "Zaman ne kadar?" diye sordu.

"Kararınızı vermek için iki hafta yeter sanıyorum."

Ona iki haftanın makul bir süre olduğunu söyledik. Mordecai ve ben tekrar mahkeme salonuna döndük ve bir saat daha hiçbir şey olmadan bekledik.

Tim Claussen *Post* muhabiri olarak, avukatlar gibi acele adımlarla içeriye girdi. Bizim mahkeme salonunda oturduğumuzu gördü ama yanımıza gelmedi. Mordecai yanımdan ayrıldı ve onun yanına gidip, salonda Drake & Sweeney'den Donald Rafter ve adını bilmediği biri olarak iki avukat bulunduğunu ve onlarla bir röportaj yapabileceğini söyledi.

Claussen hemen onların yanına gitti. Rafter'ın oturduğu arka sıralardan sesler geliyordu. Bir süre sonra mahkeme salonundan çıktılar ve tartışmalarını dışarda sürdürdüler.

Kisner'in kürsüsünün önünde çok az kaldım. Suçsuz olduğumu söyledim, birkaç form imzaladım ve acele adımlarla çıktım. Rafter ortadan kaybolmuştu.

Arabaya biner binmez Mordecai'a, "Beni çağırmadan önce Kis-ner'le neler konuştunuz?" diye sordum.

270

JOHN GRISHAM

"Sana söylediklerini."

"Sert bir adam."

"İyi yargıçtır, ama daha önce yıllarca avukatlık yaptı. Bir suç hâkimidir ve en iyilerden biridir. Başka bir avukatın dosyasını çalan bir avukatı pek sevmez."

"Suçlu bulunursam cezam ne olur?"

"Söylemedi. Ama uzunca bir süre yatarsın herhalde."

Kırmızı trafik ışığında durmuştuk. Allahtan arabayı ben kullanıyordum. "Pekâlâ Avukat bey," dedim, "Ne yapıyoruz?"

"İki haftamız var. Biraz ağır olalım. Şu anda karar vermenin zamanı değil."

33

Sabah *Post* gazetesinde iki hikâye vardı, ikisi de dikkat çekecek şekilde yazılmış ve resimlerle süslenmişti.

Birinci hikâye, dünkü gazetede yazılacağı bildirildiği gibi, Lon-tae Burton'un trajik yaşamının uzun bir öyküsüydü. Hikâyenin ana bilgi kaynağı büyükanneydi, ama muhabir iki teyze, eski bir işveren, bir sosyal hizmet uzmanı, hapisteki anne ve iki erkek kardeşle de konuşmuştu. Gazete, tipik saldırganlığı ve sınırsız bütçesiyle, davamız için bize gerekli olan tüm gerçekleri topluyordu.

Hikâyeye göre, Lontae doğduğunda annesi on altı yaşındaydı, hepsi de gayrimeşru olan üç çocuktan ikincisiydi, hepsinin babaları başkaydı ve annesi, Lontae'nin babası konusunda hiçbir şey söylememişti. Lontae, kuzeydoğu bölgesinin kenar mahallelerinde, başı her zaman dertte olan annesiyle oradan oraya dolaşarak yaşamış, arada sırada teyzeleri ve büyük annesinin yanında kalmıştı. Annesi sık sık hapse girip çıkıyordu ve Lontae altıncı sınıftan sonra okulu bırakmıştı. Ondan sonra da tahmin edileceği gibi kasvetli bir yaşama başlamış, uyuşturucuya, erkeklere, çetelere, küçük suçlara bulaşmış, sokaklarda tehlikeli bir yaşamın içinde bulmuştu kendisini. Bazı yerlerde asgari ücretle çalışmış ama, güvenilir bir eleman olmamıştı.

Hikâyede mahkeme kayıtları da vardı: on dört yaşında mağaza hırsızlığından yakalanmış ve çocuk mahkemesine çıkarılmıştı. Üç ay sonra sarhoşluktan tutuklanmış yine mahkemeye gitmişti. On beş yaşında esrar bulundurmaktan mahkemeye çıkış. Yedi ay sonra aynı suçlama. On altısında fahişelikten tutuklanıp yetişkin olarak hüküm giymiş, fakat hapse girmemişti. Bir dükkândan CD-çalar çalıp hüküm giyme, hapis yok. On sekiz yaşında D.C. General hastanesinde Ontario'yu doğurmuş, baba adı vermemişti. Ontario'nun doğumundan iki ay sonra yine fahişelikten tutuklanma, hapis yok. Yirmi yaşında yine D.C.

General hastanesinde ikizleri Alonzo ve Dante'yi doğumuştı ve baba ismi yine yoktu. Lontae yirmi birinde de, altını değıştirdiğimiz bebeği Temeko'yu dünyaya getirmişti.

272

JOHN GRISHAM

Bu kasvetli yaşamın ortasında bir ara bir umut ışığı yanmıştı. Temeko'nun doğumundan sonra, Lontae, Naomi'nin yerine benzeyen bir kadın merkezi olan Mary'nin Evi'nde bir sosyal hizmet uzmanı olan Nell Cather'le karşılaşmıştı. Bayan Cather'in adı hikâyede sık sık geçiyordu.

Kadının söylediğine göre, Lontae son aylarında sokaklardan kurtulmaya ve temiz bir yaşama başlamaya karar vermişti. Kendisine Mary'nin Evi'nde verilen doğum kontrol haplarını büyük bir istekle almaya başlamıştı. Artık ayık gezmek ve uyuşturucudan kurtulmak istiyordu. Merkezdeki AA/AN toplantılarına katılıyor, bağımlılıktan kurtulmak için büyük savaş veriyordu ama, kolay bir şey değildi bu. Okumasını kısa sürede geliştirmişti ve küçük ailesini geçindirmek için sürekli ücret alabileceği bir iş arıyordu.

Bayan Cather ona sonunda bir iş bulmuştu; büyük bir bakkal dükkânında gelen ürünlerin kolilerini boşaltacak, haftada yirmi saat çalışacak ve saatte 4.75 dolar alacaktı. Her gün işe gidiyordu.

Geçen sonbaharda Nell Cather'a, kendisine bir ev bulduğunu, ama bunun bir sır olarak kalmasını fısıldamıştı. Nell, işinin bir parçası olarak bulunan evi görmek istemiş, fakat Lontae bunu kabul etmemişti. Burası yasal değildi. Bulduğu ev, kapalı bir damı, kilitli kapısı ve yakınında tuvaleti olan iki odalı bir gecekondı gibi bir şeydi ve bu yer için ayda yüz dolar ödüyordu.

Mary'nin Evi'nde çalışan Nell Cather'in adını not defterime yazdım ve onun, mahkemede jüriye Lontae Burton'un hikâyesini anlatışını düşünüp kendi kendime gülümsedim.

Lontae çocuklarını kaybedeceği korkusuyla dehşete düşmüştü, çünkü böyle şeyler çok oluyordu. Mary'nin Evi'ndeki evsiz kadınların çoğu çocuklarını kaybetmişlerdi ve Lontae onların hikâyelerini duydukça çocukları için daha çok korkuyordu. Mary'nin Evi kadınlara sadece gündüzleri bakabiliyordu. Çok çalışıyordu, biraz bilgisayar kullanmasını bile öğrenmiş ve bir keresinde dört gününü uyuşturucusuz geçirmişti.

Ama sonunda evinden atılmış, birkaç parça eşyası ve çocuklarıyla birlikte sokağa bırakılmıştı. Bayan Cather ertesi gün onu görmüştü ve berbat bir halde olduğunu söylüyordu. Çocuklar açtı ve kirlenmişlerdi; Lontae âdeta taşlaşmıştı. Mary'nin Evi'ndeki kurallardan biri de görülür derecede sarhoş ya da uyuşturucu etkisinde

SOKAK AVUKATI

273

olanları içeriye almamaktı. Yönetici mecburen ona çıkıp gitmesini söylemek zorunda kalmıştı. Bayan Cather onu bir daha görmemiş ve sonunda gazeteden öldüklerini öğrenmişti.

Gazetedeki hikâyeyi okurken Braden Chance'ı düşündüm, Vir-jinia banliyösündeki güzel evinde sabahın erken saatlerinde sıcak odasında otururken onun da aynı hikâyeyi okumuş olmasını umuyordum. Onun bu erken saatte uyanık olduğuna emindim. Bu kadar baskı altında olan bir insan nasıl uyuyabilirdi ki?

Onun acı çekmesini, başkalarının haklarını ve şereflerini hiçe saymanın ne kadar büyük acılara neden

olduğunu idrak etmesini istiyordum. Sen güzel ofisinde oturuyorsun Braden, diye düşündüm, çok çalışıyor, zengin müvekkillerinin kâğıtlarını karıştırıyor, kirli işlerini yapmak için gönderdiğin yardımcılardan gelen notları okuyorsun ve sonra da durdurabileceğin bir tahliye için izin verip insanları sokaklara dökabiliyorsun. Demek onlar orada bedava oturan serserilerdi, öyle mi Braden? Hayvanlar gibi yaşayan, aşağılık, zenci sokak serserileriydi onlar. Ellerinde hiçbir belge, anlaşma yoktu ve böylece hiçbir hakları da olamazdı. Onları hemen sokağa at. Onlarla yasal çerçevede anlaşmaya, onları uyarmaya kalkarsan proje gecikir.

Ona telefon etmek, sabah kahvesini içerken yerinden hoplatmak ve ona, "Şimdi nasıl hissediyorsun Braden?" demek istiyordum.

İkinci hikâye, en azından yasal açıdan ilginç bir sürprizdi. Ama aynı zamanda bizim için bir sorun anlamına geliyordu.

Lontae'nin erkek arkadaşı olan, Kito Spires adında on dokuz yaşında bir serseri bulunmuştu. Gazetedeki fotoğrafı, yasalara saygılı herhangi bir vatandaşı rahatça korkutabilirdi. Hikâyeye göre Ki-to'nun söyleyeceği çok şey vardı. Delikanlı, Lontae'nin son üç çocuğu, yani ikizlerin ve bebeğin babası olduğunu söylüyordu. Son üç yıldır Lontae ile ara sıra birlikte, ama çoğu zaman ayrı yaşamıştı.

Kito, sabıkası olan, liseden ayrılmış, işsiz, kenar mahalle ürünü gençlerin tipik bir örneğiydi. Güvenilir biri olmaktan uzak görünüyordu.

Antrepoda Lontae ve çocuklarıyla birlikte yaşamıştı. Mümkün olduğu zamanlar kirayı ödemek için Lontae'ye yardım etmişti. No-elden biraz sonra kavga etmişler ve delikanlı oradan ayrılmıştı. Şu anda, kocası hapiste olan bir kadınla birlikte yaşıyordu.

Tahliye konusunda bir şey bilmiyordu ama, bunun haksızlık ol-

SA18

274

JOHN GRISHAM

duğunu hissetmişti. Antrepo konusunda sorguya çekildiğinde söyledikleri, verdiği ayrıntılar, Kito'nun gerçekten de orada yaşamış olduğuna beni inandırdı. Yeri tanımlaması, Hector'un notundaki tanımlamaya uyuyordu.

Delikanlı, antreponun Tillman Gantry'ye ait olduğunu bilmiyordu. Kiraları her ayın on beşinde Johnny adında bir züppe topluyordu. Kira ayda yüz dolardı.

Mordecai'la birlikte onu bulmalıydık. Tanık listemiz kabarıyor-du ve Bay Spires yıldızımız olabilirdi. ,

Kito, çocuklarının ve annelerinin öldüklerine çok üzülmüştü. Cenaze töreninde herkesi incelemiştim ve Kito'nun oraya gelmediğine emindim.

Davamız medyanın ilgisini umduğumuzdan da çok çekmişti. Yuvarlak bir rakam olan on milyon dolar istiyorduk ve bu rakam her gün yazılıyor ve her yerde tartışılıyordu. Lontae bir sürü erkekle yatmıştı. Kito baba olması ihtimali olan ilk kişiydi. Böyle büyük bir para karşısında, diğer baba adayları da kısa zamanda ortaya çıkıp ölen çocukları için üzüldüklerini söyleyebilirlerdi. Sokaklarda sürüyle baba adayları vardı.

Hikâyenin sorun yaratacak tarafı buydu işte.

Onunla konuşma şansını dahi bulamayabilirdik.

Drake & Sweeney'ye telefon ettim ve Braden Chance'ı istedim. Karşıma bir sekreter çıktı ve isteğimi tekrarladım. "Kim arıyor efendim?" diye sordu.

Sekretere uydurma bir isim verip müstakbel bir müvekkil olarak aradığımı ve onu RiverOaks'dan Clayton Bender'in tavsiye ettiğini söyledim.

Kadın, "Bay Chance şu anda burada değil," dedi.

Kaba bir tonla, "O zaman söyleyin bana, onunla nasıl ve ne zaman görüşebilirim?" diye sordum.

"Bay Chance tatilde."

"Güzel. Ne zaman dönecek peki?"

Kadın, "Bilemiyorum," dedi ve telefonu kapattı. Tatili bir ay olabilir ve ona bir ay ücretli izin verebilirler, sonra bir süre ortadan kaybolur ve belirli bir süre sonra da Chance'in kovulduğunu herkes kabul etmek zorunda kalırdı.

SOKAK AVUKATI

275

Onun oradan ayrılmış olduğunu zaten tahmin ediyordum ve telefon, bu kuşkumu doğru çıkarmıştı.

Son yedi yıllık yaşamım şirkette geçtiğinden, yapacaklarını tahmin etmek zor değildi. Şirket, baskılara ve aşağılanmalara dayanamayacak kadar adına düşküncü.

Dava açılır açılmaz Braden Chance'dan gerçekleri öğrenmiş olduklarını sanıyordum. Bunu ondan zorla öğrenmeleri ya da Braden Chance'ın kendiliğinden gidip her şeyi anlatmış olması hiç önemli değildi, işin başından beri onlara yalan söylemişti ve şimdi bütün şirket mahkemelik oluyordu. Belki onlara Hector'un orijinal notunu ve Lontae'nin kira makbuzunu göstermişti. Fakat, bunları küçük parçalara ayırıp yok etmiş ve onlara da bu kâğıtlarda neler ol-duğunu söylemiş olması olasılığı daha kuvvetliydi. Şirket, yani üst düzey yöneticiler olan Arthur Jacobs ve yönetim kurulu üyeleri gerçeği biliyor olmalıydılar. O insanların sokağa atılmaları yasadışıydı ve bu olmamalıydı. Sözlü kira sözleşmeleri yazılıya çevrilmeli ve Chance RiverOaks adına bunu yaptıktan sonra da kiracılara otuz günlük süre tanınmalıydı.

Otuz günlük uyarı süresi, en azından RiverOaks açısından posta idaresi tesislerinin inşaat projesini tehlikeye sokacaktı.

Ama diğer yandan, otuz günlük uyarı süresi, Lontae ve diğer kiracılara, kışın en sert günlerini atlatma olanağı sağlayacaktı.

Chance hiç kuşkusuz şirketten ayrılmaya zorlanmış ve hisseleri de iyi bir parayla satın alınmış olacaktı. Hector'u da bilgi almak için çağırmış olabilirlerdi, o da uçağa atlayıp hemen gelmişti belki. Chance gidince Hector da gerçekleri anlatıp işini korumuş olabilirdi. Ama, benimle olan temasını anlatmış olduğunu sanmıyordum.

Yönetim kurulu, kapalı kapılar ardında gerçekle yüz yüze gelmişti. Şirket kamuoyu önünde zor durumdaydı. Rafter ve yardımcılarını bir savunma planı hazırlamışlardı. Burton davasının, Drake &

Sweeney'e ait bir dosyadan çalınan belgelere dayandığını söyleyerek savunmalarını yapacaklardı. Çalınan belgeler mahkemede delil olarak kullanılamadığı takdirde, dava delilsizlikten düşecekti. Yasal açıdan bakıldığında bu çok mantıklıydı.

Fakat onlar daha savunmalarını mahkemeye sunmadan, gazete olaya müdahale etmişti. Dosyada saklı meseleler konusunda tanık-

276

JOHN GRISHAM

lık yapabilecek insanlar bulunmuştu. Chance'm sakladığı belgelere rağmen davamızı kanıtlayabilirdik.

Drake & Sweeney kaos içinde olmalıydı. Fikirlerini kendilerine saklamak istemeyen dört yüz acar avukatla, şirket hiç kuşkusuz bir ayaklanmayla karşı karşıyaydı. Hâlâ orada olsaydım ve şirketin başka bir bölümünde böyle bir skandalla karşı karşıya kalsaydım, ben de meselenin çözülmesi ve medyanın gündeminin dışında kalınması için gerekenlerin yapılmasını ister, isyan ederdim. Azgın denizde ambar kapaklarını kapatıp fırtınadan kurtulabilme olasılığı yoktu.*Post'un* yazdıkları, böyle büyük bir davanın neler getireceğinin sadece basit bir örneğiydi.

Başka bir yerin de başı dertte görünüyordu. Dosya, RiverOaks'ın tahliye ve kiracılar konusunda ne ölçüde bilgi sahibi olduğunu göstermiyordu. Aslında Chance ve müvekkili arasında çok az yazışma olmuştu. Chance'a, meseleyi bir an önce çözümlemesi talimatı verilmiş gibi görünüyordu. RiverOaks baskı yapmış, Chance da tam gaz gitmişti.

RiverOaks'ın, yasadışı tahliyeler konusunda bilgisi olmadığını varsayarsak, o zaman şirket Drake & Sweeney'e karşı, yasal olmayan işlem yaptığını söyleyip dava açabilirdi. Hukuk firmasını bir iş için kiralamıştı; iş beceriksizce götürülmüş, mesele çözülmemiş; ve hatanın zararı müvekkile yüklenmişti. Üç yüz elli milyon dolarlık güçlü holdingleriyle, RiverOaks, yaptığı hatayı düzeltmesi için şirkete yeterince baskı yapabiliirdi.

Diğer büyük müvekkiller de homurdanmaya başlamış olmalıydılar. Her ortak, hiç kuşkusuz, faturaları ödeyen müvekkillerden, "Orada neler oluyor beyler?" sorusunu işitmeye başlamıştı. Büyük hukuk büroları dünyasının savaş alanında, diğer firmaların akbabaları da havada dolaşmaya başlamışlardı muhakak.

Drake & Sweeney, imajını, kamu önündeki itibarını da pazarlıyordu. Tüm büyük firmalar yapardı bunu. Hiçbir firma da benim yaptıklarımın, özellikle yeni pozisyonumla yaptıklarımın baskısına maruz kalmaktan hoşlanmazdı kuşkusuz.

Meclis üyesi Burkholder hızla iyileşiyordu. Ameliyatının ertesi günü, dikkatle hazırlanmış bir ortamda medya ile karşı karşıya gelmişti. Onu bir tekerlekli sandalyede getirmişler, hastane lobisinde geçici olarak bir podyum hazırlamışlardı. Güzel karısının yardımını-

SOKAK AVUKATI

277

la ayağa kalktı ve bir demeç vermek üzere ilerledi. Tesadüfen parlak kırmızı bir Hoosier eşofman üstü giymişti. Boynunda sargılar vardı ve sol kolu askıdaydı.

Çok iyi olduğunu ve birkaç gün içinde Meclis'deki görevinin başına döneceğini söyledi. Indiana'daki

hemşehrilerine merhaba diyordu.

Birkaç başlangıç cümlesinden sonra, sokak suçlarından ve şehirlerdeki çöküşten bahsetmeye başladı. (Kendi doğum yeri olan kasabada sekiz bin insan yaşıyordu.) Ülke başkentinin bu kadar kötü ve acımacak bir durumda olması berbat bir şeydi ve ölümle burun buruna gelmesi nedeniyle, bundan sonra çalışmalarının büyük çoğununu, sokaklarımızın daha güvenli olması için harcayacaktı. Kendine yeni bir hedef edinmişti.

Birkaç dakika, silah kontrolü ve daha fazla hapisane gibi şeyler saçmaladı.

Burkholder'ın vurulması, sokakların temizlenmesi için D.C. polisi üzerinde büyük, ama geçici bir baskının oluşmasına yol açmıştı. Senatörler ve Meclis üyeleri, günlerini Washington'un merkezindeki tehlikeleri konuşarak geçiriyorlardı. Bunun sonucu olarak, karanlık basar basmaz polisler sokaklarda insan avına çıkıyordu. Kongre binası yakınlarında yakalanan tüm sarhoşlar, şarapçı ayyaşlar, dilenciler ve evsizler daha uzak semtlere götürülüyordu. Bazıları tutuklanıyor, fakat çoğu kamyonlara sığır sürüsü gibi yüklenip kentin kenar mahallelerine götürülüp bırakılıyordu.

Saat 23.40'ta polise, kuzeydoğu bölgesinde Rhode Island yakınlarında 14'üncü Sokak'taki bir içki dükkânına gitmesi çağrısı yapıldı. Dükkân sahibi silah sesleri duymuş ve semt sakinlerinden biri de yerde yatan bir adam gördüğünü söylemişti.

Polis, içki dükkânının yanındaki boş bir arsada, kırık tuğla ve moloz yığınları arkasında genç bir zenci erkeğin cesedini buldu. Kan tazeydi ve başındaki iki kurşun yarısından geliyordu.

Daha sonra, öldürülen genç zencinin Kito Spires olduğu anlaşıldı.

34

Ruby, Pazartesi sabahı hem kurabiyeler ve hem de haberler için müthiş bir iştahla yeniden ortaya çıktı. Her zamankinden biraz daha geç, saat sekizde ofise geldiğimde, kapının merdiveninde oturmuş, mutlu bir gülümsemeyle beni selamlıyordu. Gantry dışarda bir yerlerdeyken, havanın biraz daha aydınlanmasını ve ofiste de biraz hareketin başlamasını istemiştin.

Ruby hep aynıydı. Yüzüne bakıp onu incelemeyi ve bir uyuşturucu âleminin işaretlerini görmek istedim, ama onda olağanüstü hiçbir şey yoktu. Gözleri sert ve üzüntülü bakıyordu ama, mutlu bir havadaydı. Ofise beraber girdik ve Ruby'nin masasını hazırladık, içerde başka birinin bulunması beni rahatlatmıştı.

"Ee, nasılsın bakalım görmeyeli?" diye sordum.

Kesekâğıdından kurabiye almak için uzanırken, "İyiyim," diye cevap verdi. Masanın üzerinde Ruby için geçen hafta aldığım üç kesekâğıdı vardı ama, Mordecai'ın bıraktığı kırtıllar da duruyordu.

"Nerede kalıyorsun?"

"Arabamda." Başka nerede kalabilirdi ki? "Kışın bittiğine çok seviniyorum tabii."

"Ben de. Naomi'nin yerine gittin mi?" diye sordum.

"Hayır, ama bugün gideceğim. Pek iyi değildim."

"Seni arabamla götürürüm."

"Teşekkürler."

Konuşmamız biraz sıkıntılıydı. O, benim, son motel olayını sormamı istiyor, bekliyordu. Ben de kuşkusuz istiyordum ama yapmadım.

Kahve hazır olunca iki bardak doldurdum ve masanın üzerine koydum. Bir fare gibi, üçüncü kurabiyenin kenarlarını kemirmekle meşguldü.

Bu kadar acımacak bir insana karşı nasıl sert olabilirdim? Haberlere geçmek iyi olacaktı.

"Gazeteye bakalım mı?" diye sordum.

SOKAK AVUKATI

279

"Çok iyi olur."

Ön sayfada belediye başkanının resmi vardı ve Ruby şehir haberlerini sevdiğinden ve başkan da her zaman renkli bir kişilik olduğundan önce onu seçtim. Yazı, Cumartesi günü yapılmış bir röportajla ilgiliydi, başkan ve şehir meclisinin geçici ve eğreti bir ittifak içinde, Lontae Burton ve ailesinin ölümü konusunda Adalet Bakanlığının bir araştırma açması talebinden bahsediyordu. Olayda insan hakları ihlali söz konusu muydu? Başkan öyle olduğuna inanıyordu, ama adalet nerdeydi?

Dava, günün konusuydu ve facia ile ilgili olacak yeni yeni suçlamalar ortaya çıkıyordu. İlk suçlamaların baskısını hissedenler suçu büyük hukuk firması ve onun zengin müvekkili üzerine atmaya başlamışlardı.

Ruby, Burton hikayesiyle âdeta büyülenmişti. Ona, açtığımız davayla ve sonraki gelişmelerle ilgili kısa bilgiler verdim.

Bizim gazete tekrar Drake & Sweeney'e karşı saldırıya geçmişti. Şirket avukatları kendi kendilerine, "Bu ne zaman sona erecek?" diye soruyor olmalıydılar.

Bu durum bir süre devam edecekti tabii.

Birinci sayfanın alt köşesinde, Posta İdaresi'nin, kuzeydoğu Washington bölgesindeki posta tesisleri projesini durdurduğuna dair bir haber vardı. Arazinin alımındaki tartışmalar, antrepo konusu, RiverOaks ve Gantry'yi de kapsamına alan dava, hep bu kararı etkileyen faktörlerdi.

RiverOaks, yirmi milyon dolarlık projesini kaybetmişti. Kuşkusuz RiverOaks da, işe yaramayan kent arsalarını almak için bir milyon dolara yakın para harcamış herhangi bir saldırgan inşaat firması gibi hareket edecek ve avukatlık firmasına karşı saldırıya geçecekti.

Baskılar gittikçe artmaya başlamıştı.

Dünya haberlerine göz gezdirdik. Peru'da meydana gelen bir zelzele Ruby'nin dikkatini çekti ve onu okuduk. Şehir haberleri sayfasında gördüğüm bir yazı neredeyse kalbimi durduracaktı. Kito Spi-res'in eski, fakat iki kez daha büyütülmüş ve daha korkutucu resminin altında şu başlık vardı. KİTO SPIRES VURULARAK ÖLDÜRÜLMÜŞ OLARAK BULUNDU. Haberde, Spires'in Cuma günkü gazetede bulunan tanıtımı tekrarlanıyor, Burton dramındaki rolü bir daha

JOHN GRISHAM

anlatılıyor ve sonra da ölümüyle ilgili yetersiz ayrıntılar veriliyordu. Cinayetle ilgili ne bir tanık, ne ipucu vardı, hiçbir şey bilinmiyordu. Olay, sadece bir şehir serserisinin ölümüyle ilgiliydi, o kadar.

Ruby, "İyi misin?" diye sorarak beni düşüncelerimden ayırdı.

Yeniden nefes almaya çalışarak, "Oh, tabii," diye cevap verdim.

"Neden okumuyorsun?"

Sesli okuyamayacak kadar şaşırmışım. Her satıra büyük bir hızla göz gezdirmiş ve Tillman Gantry'nin ismi geçiyor mu diye heyecanlanmışım. Ama haberde adamın isminden bahsedilmiyordu.

Ama neden bahsetmemişlerdi ondan? Olanlar benim açımdan çok açıktı. Zenci delikanlı spot lambaları altında mutlu olup gereğinden fazla konuşmuş ve davacılar(*biz!*) için çok değerli bir tanık olduğunu göstermişti ama diğer yandan da çok kolay bir hedefti.

Yazıyı Ruby'ye okurken etraftaki her sesi dikkatle dinliyor, ön kapıyı gözetliyor ve Mordecai'n çabuk gelmesini umut ediyordum.

Gantry konuşmuştu. Sokaklardaki diğer tanıklar ya sessiz kalacaklar ya da biz kendilerini bulursak, yok edileceklerdi. Tanıkların öldürülmesi yeterince korkunçtu. Ama ya Gantry avukatların da peşinden gelmeye kalkarsa ne yapacaktım?

Bu korkunç düşünceler arasında, birden, hikâyenin davada bizim taraf için yararlı olacağını fark ettim, iyi bir potansiyel tanık kaybetmiştik ama, Kito'nun güvenilir biri olarak kabul edilmemesi bazı sorunlara neden olabilirdi. Günün üçüncü hikâyesinde Dra-ke & Sweeney'den yine, on dokuz yaşında bir sabıkalının ölümüyle birlikte söz ediliyordu. Şirket zenginlik zirvesinden yuvarlanmış ve çukurlara düşmüştü, gururlu adı şimdi öldürülen sokak serserile-riyle bir arada geçiyordu.

Bir ay öncesine, Mister olayı ve daha sonraki gelişmelere döndüm ve aynı gazeteyi masamda sabah sabah, güneş doğmadan önce okuduğumu hayal ettim. Diğer yazıları da okuduğumu ve davadaki en ciddi iddiaların da doğru olduğu kanaatine vardığımı düşündüm. O zaman ne yapardım acaba?

Hiç kuşku yoktu. Benim üstüm olan, ortaklardan Rudolph Ma-yes'le tartışırdım ki, o da aynı şeyi yönetim kurulu üyeleriyle yapardı. Ayrıca şirketteki avukat arkadaşlarımla ve şirketin diğer kıdemli ortaklarıyla toplanır, durum değerlendirmesi yapardık. Onlara, bu sorunu çözümlemelerini ve daha fazla zarar görmeden sona erdir-

SOKAK AVUKATI

melerini söyledik. Onlardan, ne pahasına olursa olsun, mahkemeye gitmekten kaçınmalarını talep ederdik.

Hiç kuşkusuz pek çok talebimiz olurdu.

Kıdemli avukatların ve tüm ortakların da benim düşündüğüm gibi hareket ettiklerini sanıyordum. Koridorlarda bu kadar çok tartışma ve gürültü varken çok fazla iş de yapılamazdı tabii. Müvekkillere çok az fatura çıkarılıyor olmalıydı. Şirket kaostaydı.

Ruby tekrar, "Okusana," diyerek beni uyandırdı.

Şehir haberleri sayfasını baştan aşağıya taradım, bizimle ilgili dördüncü bir hikâye olup olmadığını merak ediyordum. Öyle bir şey yoktu ama, Burkholder'ın vurulmasından sonra polisin sokaktaki evsiz ve serserileri toplamasından bahseden bir haber gördüm. Evsizlerin haklarını savunan bir avukat, operasyonu eleştiriyor ve polisi dava açmakla tehdit ediyordu. Ruby bu habere bayıldı. Evsizler konusunda bu kadar çok şey yazılması hoşuna gitmişti.

Onu arabamla Naomi'nin yerine götürdüm ve orada eski bir dost gibi karşılandı. Kadınlar onu sevinçle kucakladılar. Mutfağa gidip Megan'la birkaç dakika kırıttım ama aklım romantizmde değildi kuşkusuz.

Ofise döndüğümde Sofia içerisini doldurmuştu. Gelen giden çoktu ve saat dokuza geldiğinde duvarın dibinde hâlâ beş müşteri bekliyordu. Sofia telefondaydı ve birisine İspanyolca bağırıp duruyordu. Gazeteyi görüp görmediğini anlamak için Mordecai'ın ofisine girdim. Yüzünde tatlı bir gülümsemeyle gazeteyi okuyordu. Dava konusunda konuşmak için bir saat sonra buluşmak üzere sözleştik.

Odama girip kapımı yavaşça kapadım ve dosyaları incelemeye başladım. İki hafta içinde doksan bir dosya açmış, fakat ancak otuz sekizini kapatabilmiştim. Programın gerisinde kalıyordum ve yetişmek için telefonu kapıp savaşa başlamam gerekiyordu. Ama bunu yapamayacaktım.

Sofia kapıya vurdu ve kilit tutmadığından, daha vururken itip açtı. Ne bir selam, ne de bir özür vardı.

Hiç düşünmeden, "Antrepodan sokağa atılanların listesi nerede?" diye sordu. Her iki kulağının arkasından da birer kalem sokuluydu ve gözlüğü burnunun ucuna inmişti. Bu kadın bir şeyler yakalamış olmalıydı.

282

JOHN GRISHAM

Liste her zaman elimin altındaydı. Hemen ona uzattım, aldı ve çabucak bir göz attı. "İşte tamam," dedi.

Ayağa kalktım ve, "Ne var?" diye sordum.

"Sekiz numara, Marquis Deese," dedi, "bu isim bana hiç yabancı gelmemişti zaten."

"Onu tanıyor musun?"

"Evet, şu anda masamda oturuyor. Dün gece onu Lafayette Par-ki'nda, Beyaz Saray'ın karşı tarafında yakalayıp Logan Meydanı'na götürmüş atmışlar. Polis taramasında yakalanmış. Bugün şanslı günündesin."

Onun arkasından ön salona gittim. Bay Deese onun masasının yanında oturuyordu. DeVon Hardy'ye öylesine benziyordu ki - elli yaşlarına yakın, kırışmış saç ve sakalı olan, kalın bir güneş gözlüğü takmış ve Mart başlarında evsizlerin çoğu gibi bir sürü şey giyinmiş bir adamdı. Haberi vermek için Mordecai'ın ofisine doğru yürürken ona uzaktan şöyle bir baktım.

Sorgulama işini Mordecai aldı ve adama fazla yüklenmeden sormaya başladı, "Merhaba, ben buradaki avukatlardan biriyim, adım Mordecai Green," dedi kibar bir tavırla, "Sana birkaç soru sorabilir miyim dostum?"

İkimiz de ayakta duruyor ve Bay Deese'ye tepeden bakıyorduk. Başımı kaldırıp bize baktı ve, "Sanırım sorabilirsiniz," diye cevap verdi.

Mordecai, ağır ağır konuşarak, "Florida ve New York Caddeleri köşesinde bulunan bir antrepoda yaşamış bazı insanlarla ilgili bir olayla uğraşıyoruz," diye açıkladı.

"Ben de yaşadım orada," dedi. Derin bir nefes aldım.

"Öyle mi?"

"Evet. Ama sonra sokağa atıldılar."

"Bunu biliyorum ve zaten bununla ilgileniyoruz. Seninle birlikte atılan başka birkaç kişiyi temsil ediyoruz. Sizin tahliye işleminin hatalı olduğunu düşünüyoruz."

"Doğru düşünüyorsunuz."

"Orada ne kadar yaşadın?"

"Yaklaşık üç ay."

"Kira ödedin mi?"

"Tabii ki ödedim."

SOKAK AVUKATI

283

"Kime ödedin peki?"

"Johnny adında birine."

"Ne kadar ödüyordun?"

"Ayda yüz dolar. Sadece nakit para alıyordu."

"Neden nakit?"

"Kayıt ve belge istemiyordu."

"Antreponun sahibi kimdi, biliyor musun?"

"Hayır." Cevabı hiç düşünmeden vermişti ve ben sevincimi saklamakta güçlük çektim. Deese bina sahibinin Gantry olduğunu bilmiyorsa ondan korkması için bir neden de olamazdı.

Mordecai bir sandalye çekip onun yanına oturdu ve ciddi bir tavırla, "Bizim müvekkilimiz olmanı

istiyoruz," dedi.

"Ne yapmak için?"

"Tahliye için bazı insanları mahkemeye veriyoruz. Sizi sokağa atmaya hakları yoktu ve size kötülük yaptılar. Seni temsil etmek ve senin adına dava açmak istiyoruz."

"Ama kaldığımız yerler yasadışıydı ve zaten onun için kirayı nakit ödüyorduk."

"Bu önemli değil. Sana biraz para kazandırabiliriz dostum."

"Ne kadar?"

"Henüz bilmiyorum. Kaybedecek neyin var ki?"

"Sanırım hiçbir şeyim."

Mordecai'ın omzuna dokundum ve oradan ayrılıp ofise girdik. Bana bakıp, "Ne var?" diye sordu.

"Kito Spires'e ne olduğunu düşünürsek, sanırım onun ifadesini kayda almamız iyi olur. Hemen şimdi."

Mordecai sakalını kaşıdı ve sonra, "Fena fikir değil," dedi, "Yazılı ifadesini alalım. Onu imzalar, Sofia noter onayını yaptırır ve adama bir şey olursa bu ifadeyi kabul ettirmek için savaşıyoruz."

"Sesini banda alabilir miyiz? Teyp var mı?" diye sordum.

Gözleriyle çevreyi taradı ve, "Evet, bir yerlerde olacak," dedi.

Teybin yerini bilmediği için, bulması bir ay sürebilirdi. "Peki, ya video kamera?" diye sordum.

"Burada yok."

Bir an düşündüm ve sonra, "Koşup benimkini alayım," dedim, "Sen Sofia ile birlikte onu meşgul etmeye çalış."

"Merak etme, bir yere bırakmayız."

284

JOHN GRISHAM

"Güzel. Kırk beş dakikada dönerim."

Ofisten fırladım ve batıya, Georgetown'a doğru gaza bastım. Cep telefonumla aradığım üçüncü numarada, Claire'i iki ders arasında yakaladım. Şaşkın bir sesle, "Neler oluyor?" diye sordu.

"Bir video kamerası bulmam gerekiyor. Çok acelem var."

Ne olduğunu anlamaya çalışarak ağır bir tonla, "Kamera yerinde duruyor," dedi, "Neden?"

"Bir ifade alacağız. Kullanmama izin verir misin?"

"Sanırım verebilirim."

"Hâlâ oturma odasında mı duruyor?"

"Evet."

"Kilitleri değiştirdin mi?" diye sordum.

"Hayır." Bilmediğim bir nedenle bu yanıt beni rahatlattı. Evin anahtarı hâlâ bendeydi, istediğim zaman eski eve girip çıkabilirdim.

"Ya alarımın şifresi?"

"O da değişmedi. Eski şifre."

"Teşekkürler. Seni sonra ararım."

Marquis Deese'yi, içinde mobilya bulunmayan fakat dosya do-laplarıyla dolu bir ofise soktuk. Boş, beyaz bir duvarın önüne bir sandalyeye oturdu. Video filmini ben çekecektim, Sofia noter görevi yapıyordu ve Mordecai de sorgu hâkimi rolündeydi. Adamın cevapları bundan daha iyi olamazdı.

Aklımıza gelen tüm sorulan sorup gerekli yanıtları almış ve işimizi otuz dakikada bitirmiştik. Deese, sokağa atılanlardan iki kişinin daha kaldıkları yeri bildiğini sanıyordu ve onları bulmaya söz verdi.

Planımız, bulduğumuz her tahliye edilen için ayrı dava açmak ve her seferinde de Posr'taki dostlarımıza haber vermektir. Kelvin Lam'ın CCNV'de kaldığını biliyorduk ama, şimdiye kadar sadece onu ve Deese'yi bulabilmiştik. Onların davaları büyük para getirmezdi, her birine yirmi beşer bin dolar kazandırabilirdik, ama bu davalar, her yandan kuşatılmış durumdaki davalıların sıkıntısını artırabilirdi.

İçimden, polisin sokakları yeniden taramasını istemek geldi.

Deese giderken, Mordecai ona, dava hakkında kimseye bir şey

SOKAK AVUKATI

285

söylememesini tembih etti, onu uyardı. Sofia'nın yakınındaki masaya oturdum ve yeni müvekkilimiz Marquis Deese adına, aynı üç davalıya karşı, haksız tahliye nedenine dayanarak üç sayfalık bir dava dilekçesi yazdım. Sonra aynı şeyi Kelvin Lam için yaptım. Dilekçeleri bilgisayarın hafızasına yükledim. Yeni şikâyetçiler buldukça isimleri yazıp verebilirdim.

Öğleden birkaç dakika önce telefon çaldı. Sofia diğer hatta konuşuyordu ve ahizeyi ben aldım. Her zamanki gibi, "Hukuk Bürosu," dedim.

Hattın diğer ucundan, vakur, yaşlı bir ses, "Ben Arthur Jacobs, avukatım, Drake & Sweeney'den," diye konuştu, "Bay Mordecai Green'le konuşmak istiyordum."

Bekleme düğmesine basarken sadece, "Tabii," diyebilmiştim. Telefona baktım, sonra yavaşça yerimden kalkıp Mordecai'ın kapısına yürüdüm.

"Ne var?" diye sordu. Burnu bir yasa kitabına dalmıştı.

"Arthur Jacobs telefonda."

"O da kim?"

"Drake & Sweeney."

Birkaç saniye birbirimize baktık, sonra gülümsedi ve, "Beklenen telefon bu olabilir," dedi. Sadece başımı salladım.

O elini ahizeye uzatırken, ben sandalyeye oturdum.

Konuşma kısa sürdü ve konuşmanın çoğunu da Arthur yaptı. Onunla buluşup dava konusunu görüşmek istediğini sanıyordum ve bunu mümkün olan en kısa zamanda yapmak istiyordu.

Konuşma sona erdikten sonra, Mordecai söylenenleri bana tekrarladı. "Yarın oturup dava konusunda konuşmak ve bir anlaşma zemini bulmak istiyorlar."

"Nerede?"

"Onların yerinde. Sabah saat onda ve sensiz."

Ben de zaten davet edilmeyi beklemiyordum.

"Endişeliler mi?" diye sordum.

"Tabii ki endişeliler. Cevap vermek için daha yirmi günleri var, ama onlar şimdiden anlaşmaya bakıyorlar. Çok endişeliler."

35

Ertesi sabah Redeemer Misyonu'na gittim ve yıllarını evsizlerin sorunlarıyla geçirmiş birinin ustalığıyla insanlara yasal öğütler verdim, yardımda bulundum. Öğleye doğru daha fazla dayanamadım ve saat on biri çeyrek geçte Sofia'ya telefon açarak Mordecai'dan haber olup olmadığını sordum. Haber yoktu. Drake & Sweeney'deki toplantının uzun süreceğini tahmin etmiştik. Ama, onun bir ara fırsat bulup telefon ederek işlerin iyi gittiğini bildireceğini umut etmiştim. Böyle bir şey olmamıştı.

Her zamanki gibi çok az uyumuştum ama, fiziksel rahatsızlık ya da huzursuzluğumun az uyumakla hiçbir ilgisi yoktu. Uzlaşma toplantısı konusundaki endişelerim ancak uzun ve sıcak bir banyo ve bir şişe şarapla ortadan kaybolabilirdi.

Karşımdaki insanlarla konuşup, onlara öğütler ve bilgiler verirken yaşamımın diğer bir cepheye bağlı olduğunu düşünüyor, gıda pulları, ev yardımları ve suçlu babalar gibi konular üzerine konsantre olamıyordum. öğle yemeği hazır olunca hemen oradan ayrıldım; onlar için günlük ekmekleri, benim varlığımdan çok daha önemliydi. İki tane küçük tatlı ekmekle bir şişe su aldım ve arabama atlayıp bir saat kadar Çevre Yolu'nda dolaştım.

Büroya döndüğümde, Mordecai'nın arabası binanın yanına park etmişti. Ofisinde beni bekliyordu. Girdim ve kapıyı kapadım.

Toplantı Arthur Jacobs'un sekizinci kattaki özel toplantı odasında, binanın, daha önce hiç bulunmadığım kutsal bir köşesinde yapılmıştı. Resepsiyon memurları ve çalışanlar, Mordecai'a önemli bir ziyaretçi gibi davranıp, koşarak paltosunu aldılar, kahvesini istediği gibi getirdiler ve taze kekler ikram ettiler.

Mordecai, Arthur, şirketin hatalı işlerine karşı sigorta çalışmalarını yürüten avukat Donald Rafter ve RiverOaks'dan bir avukatın karşısına yalnız başına oturdu. Tillman Gantry'nin de yasal temsilciliği vardı, ama onlar davet edilmemişlerdi. Bir anlaşma ol-

SOKAK AVUKATI

287

sa bile, Gantry'nin bir dolar katkıda bulunmayacağını biliyorlardı.

Sırada en garip yer RiverOaks'ın avukatına ayrılmıştı ama bunun da bir mantığı vardı. RiverOaks ve hukuk bürosunun çıkarları çatışıyordu. Mordecai, olayda kötü niyetin açıkça belli olduğunu söyledi.

Konuşmayı masanın karşı tarafından Arthur yönetiyordu ve Mordecai adamın seksen yaşında olduğuna inanamamıştı. Konuyla ilgili tüm faktörleri hemen hatırlayıp, anında ortaya sürüyordu. Konu, bu son derece üstün zekâ tarafından uzun uzun incelenmişti.

önce, toplantıda söylenen ve görülen her şeyin tamamen gizli kalması konusunda fikir birliğine vardılar; hiçbir sorumluluk ve taahhüt kabul edilmeyecekti; belgeler imzalanıncaya kadar hiçbir anlaşma teklifi yasal açıdan bağlayıcı olmayacaktı.

Arthur, davalıların ve özellikle de Drake & Sweeney ve RiverOaks şirketlerinin, davayla çok kötü bir durumda kaldıklarını söyleyerek başladı konuşmasına - bu şekilde bir davranışa ve medyanın saldırısına layık değillerdi, bunu kabul edemezlerdi. Sevgili firmasının çektiği acıyı açık yüreklilikle ifade etti. Mordecai, toplantının büyük bir süresince yaptığı gibi, ses çıkarmadan onu dinlemişti.

Arthur, konunun içerdiği çeşitli meseleler olduğunu söyledi. Braden Chance'la başladı ve onun şirketten kovulduğunu açıkladı. İstifa etmemiş, resmen kovulmuştu. Arthur, Chance'ın hatalı işlerini tarafsız bir şekilde anlattı. RiverOaks'ın işleriyle sadece Chance ilgileniyordu. TAG anlaşmasının her yönünü tüm ayrıntılarıyla bilen oydu. Tahliyenin yapılmasına izin verdiği için de muhtemelen yetkilerini kötüye kullanmıştı.

Mordecai, "Muhtemelen mi?" diye sordu.

Arthur pekâlâ dedi, hatayı kabul etti. Chance tahliyeye izin vermekle, ondan beklenen profesyonel sorumluluğu gösterememişti. Dosyada tahrifat yapmıştı. Hatalarını örtmek istemiş, onlara açıkça yalan söylemişti. Arthur bunu belirtirken utanır gibiydi. Chance şayet, Mister'ın rehine olayından sonra dürüst davransaydı, şirket bu davayla ve medya saldırısıyla karşı karşıya kalmazdı. Chance onları gerçekten güç durumda bırakmıştı ve o artık yoktu, tarih olmuştu.

Mordecai, "Dosyada neler yapmış?" diye sordu.

288

JOHN GRISHAM

Diğer taraf da Mordecai'm dosyayı görüp görmediğini öğrenmek istiyordu. Bu dosya neredeydi peki? Mordecai buna cevap vermedi.

Arthur, bazı belgelerin dosyadan çıkarılmış olduğunu belirtti.

Mordecai'm, "Hector Palma'nın 27 Ocak tarihli notunu gördünüz mü?" sorusu hepsini şoke etti.

Arthur buna, "Hayır," diye cevap verdi.

Demek Chance bu notu ve Lontae'nin makbuzunu dosyadan çıkarıp kâğıt kesme makinesinden geçirmiş ve yok etmişti. Mordecai, büyük bir jestle ve hareketinin her saniyesinden zevk alarak çantasını açarak notla makbuzun birkaç kopyasını çıkardı. Sonra kâğıtları masanın üzerinden, nefes almaya bile korkan bu sert avukatlara doğru uzattı, adamlar kopyaları hemen kaptılar.

Notun okunması sırasında odada derin bir sessizlik vardı, onu inceleyip yeniden okudular ve içinden kendilerine yararlı olabilecek anlamlar çıkarmaya çalıştılar, iyice analiz ettiler ama nafileydi bu çabalar. Hector'un sözcükleri çok açık, anlatışı ayrıntılıydı.

Arthur nazik bir ses tonuyla, "Bunu nereden bulduğunuzu sorabilir miyim acaba?" diye sordu.

"Bu önemli değil, en azından şimdilik."

Bu notun onları tükettiği açıktı. Chance şirketten giderken notta yazılanları anlatmış ve orijinalin ortadan kaldırıldığını söylemişti. Ama ya kopyaları alındıysa ne olacaktı?

İşte kopyaları şimdi inanamıyormuş gibi ellerinde tutuyorlardı.

Fakat onlar tecrübeli avukatlardı ve telaşa kapılmadan, not sanki daha sonra halledilecek bir belgeymiş gibi, onu kenara koydular.

Arthur, dayanacak daha sağlam bir destek bulmak ister gibi, "Sanırım bu bizi kayıp dosya olayına getiriyor," dedi. Söylediğine göre, ellerinde, dosyayı aldığı gece beni Chance'm ofisi yakınında gören bir görgü tanığı vardı. Parmak izleri de bulunuyordu. Masamda duran, içinde anahtarlar bulunan dosyayı da ellerine geçirmişlerdi. Ayrıca Chance'a gitmiş ve RiverOaks/TAG dosyasını görmek istediğimi söylemiştim. Olayı bana bağlayan bir neden.

Mordecai, "Fakat görgü tanıkları yok," dedi, "Bu suç isnadı için yeterli delil sayılmaz."

Arthur, "Dosyanın nerede olduğunu biliyor musunuz?" diye sordu.

SOKAK AVUKATI

289

"Hayır."

"Michael Brock'un hapse girmesi bize bir şey kazandırmaz."

"O halde neden onu suçlamakta ısrar ediyorsunuz?"

"Her şey masanın üzerinde Bay Green. Dava konusunda anlaşırsak, suçlamaları da kaldırırız."

"Harika bir haber bu. Peki davayı nasıl çözümleyebileceğimizi düşünüyorsunuz acaba?"

Rafter renkli grafikler, çizimlerle dolu on sayfalık bir rapor çıkardı; her şey, bu şekildeki kusurlu ölüm davalarında çocukların ve eğitimsiz, genç annelerin fazla değer taşımadığını göstermek ister gibi hazırlanmıştı ve tartışmayı o yöne çekmeye çalışıyorlardı.

Drake & Svveaney'nin dalkavukları, tipik büyük firma dikkati ve kusursuzluğu içinde uzun saatler boyunca çalışıp ülkeyi tarayarak, ölümden kusur payı olma halinde ödenen tazminatlardaki en son eğilimleri ortaya çıkarmışlardı. Bir yıllık, beş yıllık, on yıllık eğilimler. Hem de bölge bölge, eyalet eyalet ve şehir şehir çıkarılmıştı. Jüriler okul öncesi çocuk ölümlerinde tazminat olarak ne veriyorlardı? Pek fazla değildi bu. Ulusal ortalama kırk beş bin dolardı, bu rakam Güney ve Ortadoğu'da çok daha düşük olurken, Kaliforniya'da ve büyük kentlerde biraz yükseliyordu.

Okul öncesi çocukları çalışmazlar, para kazanmazlar ve mahkemeler de genelde bunların gelecekteki kazançları konusunda tahminleri göz önüne almazlar.

Lontae'nin kayıp kazançları konusundaki tahminler oldukça cömertti. Düzensiz olmayan bir çalışma yaşamına göre bazı lehte tahminler yapılmıştı. Kadın yirmi iki yaşındaydı ve o günlerde asgari ücretle sürekli bir iş bulması olasılığı yüksekti. Bu biraz iyimser bir tahmindir ama Rafter bunu kabul edecekti. Uyuşturucudan kurtulacağı, temiz kalacağı ve çalışma yaşamında artık hamile kalmayacağı da tahmin ediliyordu ki, bu da tabii biraz iyimser bir teoriydi. Daha iyi bir tahmine göre, çalışırken bir eğitim kurumunda yeni şeyler öğrenebilir, asgari ücretin iki katı ücretle bir iş bulabilir ve orada altmış beş yaşına kadar da çalışabilirdi. Rafter, kadının kazançlarını enflasyona göre değerlendirip, günümüze uygulamış ve kazanç kaybının 570.000 dolar olabileceğini hesaplamıştı.

Ölüm sırasında yaralanma, yanma ya da acı çekme gibi şeyler olmamış, uykularında ölmüşlerdi.

SA19

290

IOHN GRISHAM

Şirket, hiçbir şekilde haksızlığa yol açmamak için çocuk başına, 50.000 dolar ve Lontae'nin kazançlarının toplamı olan para da dahil olmak üzere 770.000 doları cömertçe ödemeyi taahhüt ediyordu.

Mordecai, "Bu hiçbir şey değil," dedi, "Jüriden, tek bir çocuk için bu parayı alabilirim." Adamlar koltuklarına çöküp kaldılar.

Mordecai, Rafter'ın raporundaki her şeyi çürütmek için düşüncelerini söylemişti. O, Dallas ya da Seattle'daki jürilerin neler yaptığına bakmıyor ve oralardaki olayların buradakiyle ilgisini de göre-miyordu. Omaha'daki davalar onu hiç ilgilendirmezdi. O, Washington'daki bir jüriyle neler yapabileceğini biliyordu ve önemli olan da buydu. Onlara, eğer sorunu bu kadar ucuza çözümleyeceklerini düşünüyorlarsa, gitme zamanının geldiğini söyledi.

Rafter çareler ararken, Arthur doğrulmuş ve, "Bunları görüşebiliriz," demişti, "Bunları görüşebiliriz tabii."

Raporda kusurla ilgili hiçbir ödeme dikkate alınmamıştı ve Mordecai bunu onlara belirtti. "Zengin firmanızın zengin bir avukatının hatalı bir tahliye yaptığını biliyorsunuz, bunun sonucu olarak müvekkillerim sokağa atıldılar ve orada ısınmak için çare ararken öldüler. Açık söylüyorum baylar, bu, özellikle VWashington'da cezayı gerektiren bir zarar davasıdır."

VWashington'da diyerek, bir zenci jüriyi ima etmek istemişti.

Arthur tekrar, "Bunları görüşebiliriz," dedi, "Siz nasıl bir rakam düşünüyorsunuz peki?"

Masaya ilk koyacağımız rakamı daha önce görüşmüştük. Davayı on milyon dolar olarak açıyorduk ama, bu rakamı öylesine, kafadan bulmuştuk. Bu rakam kırk, elli ya da yüz de olabilirdi.

Mordecai, "Her biri için bir milyon dolar," dedi. Sözleri maun masaya bomba gibi düşmüştü. Masanın karşı tarafındakiler bu sözleri net olarak duymuşlardı tabii ama, sindirmeleri biraz zaman aldı.

Rafter, güçlükle duyulan bir sesle, "Toplam, beş milyon mu?" diye sordu.

Mordecai o gür sesiyle, "Beş milyon," diye tekrarladı. "Her kurban için bir milyon."

Diğerleri birden önlerindeki bloknotlara sarıldılar ve aceleyle birkaç cümle yazdılar.

Bir süre sonra Arthur yıpratma savaşıma tekrar girdi ve bizim sorumluluk teorimizin tam olarak geçerli olmadığını söyledi. Onla-

SOKAK AVUKATI

291

rın ölümlerinin sorumluluğu biraz da doğanıydı yani kar fırtmasıydı demek istiyordu. Bunun üzerine uzun bir hava durumu tartışması başladı. Mordecai, "Jüri üyeleri Şubat ayında kar yağdığını, soğuk olduğunu ve bu ayda kar fırtınaları çıktığını bileceklerdir," diyerek tartışmaya son vermek istedi.

Toplantı sırasında ne zaman jüri ya da jüri üyelerinden bahsetse, masanın karşı tarafındakiler bir süre seslerini kesiyorlardı.

Bana, "Mahkemeye çıkmaktan ödleri patlıyor," dedi.

Mordecai onlara, teorimizin, onların saldırılarına karşı koyacak kadar güçlü olduğunu söylemişti. Kasıtlı olarak ya da ihmal sonucu, tahliye işlemi yapılmıştı. Müvekkillerimizin Şubat ayında gidecek yerlerinin olmadığı tahmin edilebilecekken, sokağa atılmışlardı. Bu düşüncesini ülkedeki herhangi bir jüriye kolayca kabul ettirebilirdi ama, özellikle bir D.C. jürisi bunu hiç düşünmeden kabullenirdi.

Arthur sorumluluk tartışmasından bıkmış ve en güçlü kozu olan beni ele almıştı. Özellikle Chance'm ofisinden dosyayı aldığımı ve bunu, dosyayı göremeyeceğim söylendikten sonra yapmamı ileri sürüyordu. Benim durumumu tartışmak bile istemiyorlardı. Bizim davamızda anlaşılmaya varılabildiği takdirde beni hırsızlıkla suçlamaktan vazgeçeceklerdi, ama ahlaki şikâyetlerini geri almayacaklardı ve disiplin cezası görecektim.

Mordecai'a, "Ne istiyorlar?" diye sordum.

Ciddi bir ses tonuyla, "Avukatlık çalışmalarını iki yıl" süreyle durdurmak," diye cevap verdi.

Buna bir cevap vermedim. Çalışmasız iki yıl uzun bir süreydi.

"Onlara deli olduklarını söyledim," dedi, ama bunda pek inandırıcı değildi gibi geldi bana. "Bunun olamayacağını söyledim."

Sessiz kalmak daha kolaydı. Kendi kendime, *'iki yıl, iki yıl,'* diye tekrarlayıp duruyordum.

Adamlar aradaki boşluğu kapamadan para konusunda biraz daha oynamışlardı. Aslında hiçbir konuda evet dememişlerdi ve sadece mümkün olan en kısa sürede Mordecai ile tekrar görüşmek istiyorlardı.

Mordecai'ın oradan ayrılmadan önce yaptığı son şey, Marquis Deese adına yazdığımız dava dilekçesinin bir kopyasını onlara vermek olmuştu. Dilekçede davalı olarak yine aynı üç isim görünüyordu ve haksız tahliye için önemsiz bir para olan elli bin dolar talep edili-

292

JOHN GRISHAM

yordu. Mordecai onlara, başka davalar da açılacağını söylemişti. Bizim planımız, tüm tahliye edilenleri kapsayacak şekilde haftada iki dava açmaktı.

Rafter, "Bunun bir kopyasını medyaya verecek misiniz?" diye sordu.

Mordecai, "Neden olmasın?" dedi, "Dava açıldığı zaman zaten kamuya mal olmuş demektir."

"Ben de bunu demek istedim işte, çünkü yeterince medyaya bulaştık."

"Sidik yarışını siz başlattınız."

"Ne?"

"Michael'ın tutuklanma haberini medyaya sızdıran sizsiniz."

"Biz böyle bir şey yapmadık."

"O halde Posronun resmini nerden buldu?"

O sırada Arthur araya girdi ve Rafter'a susmasını söyledi.

Ofisimde kapımı kapadım yalnız başıma oturup ve çözüm toplantısının anlamını iyice kavrayıncaya kadar bir saat boyunca duvarlara bakıp durdum. Şirket, iki şeyden kaçınmak için çok para ödemeyi göze alıyordu: bunlardan biri daha fazla aşağılanmamak, hakaret görmemek, ikincisi de ciddi parasal hasara neden olabilecek bir davadan kaçınmaktı. Dosyayı onlara geri verirsem suçlamadan vazgeçeceklerdi. Her şey yerli yerine oturacaktı, ama şirket bir noktada tatmin olmak istiyordu.

Ben, onların gözünde sadece bir döneğe değil, aynı zamanda tüm sorunların da sorumlusuydum. Onların üst katlarda saklanan pis sırlarıyla, davanın getireceği açıklık arasındaki bağlantıydım. Kamu rezaleti benden nefret etmeleri için yeterliydi; onların müthiş paralar kazandıklarını ortaya çıkarmam ve büyük paralar talep etmem, benden intikam alma düşüncelerini körüklüyordu.

Ayrıca onların fikirlerine göre, tüm bunları ben şirketten aldığım bilgilere dayanarak yapmıştım. Hector'un bu işteki rolünü bilmedikleri belliydi. Dosyayı çalmış, bana gerekli olan her şeyi bulmuş ve davayı hazırlamıştım.

Ben bu olayda Aziz Yuda durumundaydım. Maalesef onları anlıyordum.

Sofia ve Abraham gittikten çok sonra ofisimde yarı karanlıkta otururken Mordecai kapıdan girip, altı dolara bit pazarından aldığım iki sağlam katlanabilir sandalyeden birine oturdu. Sandalyeler birbirinin aynıydı ve bir önceki sahipleri onları kestane rengine boyamıştı. Çirkin şeylerdi ama, en azından müvekkillerle görüşürken onların bir cümle ortasında aniden yere yığılacakları korkusundan kurtulmuş oluyordum.

Mordecai'nın tüm öğleden sonra telefonda meşgul olduğunu biliyordum ama ofisine gitmemiştim.

"Çok telefon konuşmam oldu," dedi, "İşler düşündüğümüzden de hızlı geliyor."

Hiç sesimi çıkarmadan onu dinliyordum.

"Arthur'la birkaç kez konuştuk, sonra aynı şey yargıç DeOrio ile oldu. DeOrio'yu tanır mısın?"

"Hayır."

"Sert bir adamdır ama iyidir, dürüsttür, oldukça açık görüşlüdür. Yıllar önce büyük bir firmada avukatlık yapıyordu, ama bilinmeyen bir nedenle yargıç olmak istedi. O da, büyük paradan vazgeçti. Kentteki her dava yargıcından daha çok dava halleder çünkü avukatları iyi idare eder. Eli çok beceriklidir, herkesin anlaşmasını, ama anlaşma olmadığı takdirde de davanın mümkün olan en kısa sürede açılmasını ister. Her şeyin kayda geçmesi konusunda çok duyarlıdır."

"Sanırım adını işitmiştim."

"Ben de öyle sanıyordum. Ne de olsa bu kentte yedi yıl avukat olarak çalıştın."

"Antitröst hukuku. Büyük bir firmada. Yukarlarda bir yerde."

"Her neyse, durum şu. Yarın saat birde DeOrio'nun mahkemesinde buluşmayı kararlaştırdık. Avukatlarıyla birlikte üç davalı, ben, sen, Lontae Burton'un vekili, yani davayla ilgisi olan herkes orada bulunacak."

294

JOHN GRISHAM

"Ben de mi?"

"Evet. Yargıç senin de bulunmanı istedi. Senin istersen jüri locasında hiçbir şey yapmadan oturup olanları izleyebileceğini söyledi, ama orada bulunmanı istiyor. Ayrıca kayıp dosyayı da istiyor."

"Memnuniyetle."

"Bazı çevrelerde medyadan nefret ettiği söylenir. Mahkeme salonundan muhabirleri dışarı atar ve TV kameralarını kapıdan içeriye sokmaz. Bu davanın medyada yer almasından zaten memnun değil. Bu nedenle sızıntıları önlemeye kararlı."

"Bu kamuya açık bir dava."

"Evet, ama yargıç isterse davayı gizli görebilir. Bunu yapacağını sanmıyorum ama yine de fazla gürültü istemeyecektir."

"Peki, bu durumda anlaşmamızı mı istiyor sence?"

"Tabii ki istiyor, nihayet o bir yargıç, değil mi? Her yargıç önüne gelen davada anlaşmaya varılmasını ister. Böylece golf oynamak için daha çok zaman bulurlar."

"Bizim dava konusunda ne düşünüyor acaba?"

"Kartlarını kapalı tutuyor, ama sadece yağcı avukatların değil, üç davalının da hazır bulunması konusunda çok kararlı. Hemen yerinde karar alabilen insanlar göreceğiz."

"Ya Gantry?"

"Gantry de orada olacak. Avukatıyla konuştum."

"Ön kapıda bir metal detektörü olduğunu biliyor mu acaba?"

"Biliyordur tabii, daha önce de mahkemeye geldi. Arthur ve ben yargıca, onların tekliflerini söyledik. Pek bir reaksiyon göstermedi ama, etkilendiğini sanmıyorum. Çok büyük kararlar görmüş bir adam. Jüri üyelerini çok iyi tanıyor."

"Peki, benim hakkımda ne düşünüyor acaba?"

Uzun bir sessizlik oldu, dostum hem beni incitmeyecek ve hem de gerçeği belirtecek sözcükler arıyor olmalıydı. "Biraz sertleşecek gibi," dedi.

Beni teselli edici bir söz değildi bu tabii. "Doğru olan ne Morde-cai?" diye söylendim, "İpe geçirilen benim boynum. İleri görüş yeteneğimi kaybettim artık."

"Dürüstlük ya da haklılık meselesi değil bu tabii. Bir yanlış düzeltmek için aldın dosyayı. Amacım çalmak değildi, onu sadece bir

SOKAK AVUKATI

295

saat ya da biraz daha uzun bir süre için ödünç aldın. Aslında asil, şerefli bir davranıştı ama, sonuçta hâlâ bir hırsızlık işte."

"DeOrio da bundan bir hırsızlık olarak mı bahsetti?"

"Evet. Ama sadece bir kez."

Demek yargıç hırsız olduğumu düşünüyordu. Karar ittifaka dönüşüyordu. Mordecai'a fikrini sormaya korkuyordum doğrusu. Bana gerçeği söyleyebilirdi ve ben onu duymak istemiyordum.

Mordecai sandalyede pozisyonunu değiştirdi, sandalye gıcırdadı ama bir şey olmadı. Sandalyemle gurur duyuyordum. Bir süre sonra ılımlı bir tavırla, "Bilmek istediğim bir şey var," diye konuştu, "Sen istersen bu davadan hemen vazgeçebiliriz. Biz anlaşma filan istemiyoruz, kimse de istemiyor zaten. Kurbanlar öldüler. Vârisleri ya bilinmiyor ya da hapisteler. İyi bir anlaşma benim yaşamımda en küçük bir değişiklik

yapmayacaktır. Bu senin davan, kararı da sen vermelisin."

"Bu o kadar basit değil Mordecai."

"Neden değil."

"Hakkımda açılacak ceza davalarından korkuyorum."

"Korkmamalısın. Suçlamalardan vazgeçecekler. Baro şikâyetini de unutacaklar. Arthur'u hemen şimdi arar ve her şeyden vazgeçerlerse, bizim de vazgeçeceğimizi söyleyebilirim. Her iki taraf da ayrılır ve bu işi unuturlar. Bunun üzerine atlayacaktır. Bu onlar için müthiş bir teklif olur."

"Ama medya da bizi çiğ çiğ yer."

"Ne olur? Bizim bağışıklığımız var. Posr'un bizim hakkımızda yazacaklarına müşterilerimiz aldıracaklar mı sanıyorsun?"

Gerçekte inanmadığı şeyleri savunmaya çalışıyor, şeytanın avukatlığını yapıyordu. Mordecai beni korumak istiyordu, ama Dra-ke & Sweeney'i cezalandırmayı da istiyordu.

Bazı insanları kendilerinden korumak mümkün değildir.

"Pekâlâ, işin peşini bırakalım," dedim, "Peki o zaman ne yapmış olacağız? İşledikleri cinayetler yanlarına kâr kalacak, değil mi? O insanları sokağa attılar. Haksız tahliyeden ve müvekkillerimizin ölümlerinden sorumlular ve biz de onları rahat mı bırakacağız? Şimdi oturmuş bunu mu konuşuyoruz yani?"

"Avukatlık lisansını koruman için tek çıkar yol bu dostum."

Biraz sert bir tavırla, "Bu da bir baskı gibi geliyor bana," dedim.

296

JOHN GRISHAM

Ama haklıydı. Ortalığı karıştıran bendim ve bu kritik kararı da ben vermeliydim. Dosyayı ben almıştım, yasal ve ahlaki açılardan yanlış olan bir davranışta bulunmuştum.

Birden korkup geri çekilseydim Mordecai hiç kuşkusuz mahvolurdu. Tüm yaşamı zavallı insanlara yardımla geçmişti. Onun insanları umutsuz ve evsiz kimselerdi, çok az şey verilen ve sadece yaşamın temel ihtiyaçlarıyla yetinen insanlardı - sadece bir sonraki yemeklerini, kuru bir yatağı, uygun ücretli bir işi ve kirası az bir evi düşünürlerdi. Ondan yardım isteyenlerin sorunları çok nadir olarak böyle büyük firmaların çıkarlarıyla çatıştırdı.

Para Mordecai için bir anlam taşımadığından, büyük bir tazminat onun yaşamını pek değiştirmeyeceğinden ve müvekkiller de ölü ya da bilinmeyen kişiler ve hapiste yatanlar olduğundan, benim içinde bulunmayacağım bir mahkeme öncesi anlaşmayı hiçbir zaman düşünemezdi. Mordecai, büyük, kameraların ve yazılı medyanın onun değil insanların gittikçe kötüleşen durumları üzerine çevrildiği, gürültülü bir mahkeme süreci arzuluyordu. Davalar her zaman sadece bireysel hataları ortaya çıkarmazlar, bazen de vaiz kürsüsü gibi kullanılabilirlerdi.

Benim işin içinde bulunmam, sorunu daha karmaşıklaştırıyor-du. Benim soluk, yumuşak yüzüm demir

parmaklıklar arkasına girebilirdi. Avukatlık lisansım ve hayatımı kazanmamı sağlayan mesleğim tehdit altındaydı.

"Gemiye terk etmiyorum Mordecai," dedim.

"Ben de zaten etmeni beklemiyordum."

"Sana bir senaryo vereyim. Varsayalım ki onları belirli bir para ödemeleri konusunda ikna ettik; beni suçlamaktan vazgeçtiler; masada sadece ben ve avukatlık lisansım kaldı. Lisansımı belirli bir süre için teslim etmeyi kabul edersem bana ne olur?"

"Önce disiplin cezasına çarptırılırsın, gururun kırılır."

Güçlü görünmeye çalışarak, "Hoş bir şey değil tabii, ama dünyanın sonu da değil," dedim. Olayın neden olacağı sıkıntıyı düşündükçe korkuyordum. Warner, annemle babam, arkadaşlarım, hukuk fakültesinden dostlarım, Claire ve Drake & Sweeney'deki bir sürü iyi insan olanları öğreneceklerdi. Bunu öğrendikleri zaman yüzlerinin alacağı şekli görür gibiydim.

"İkincisi, lisansın askıdayken avukatlık yapamazsın."

SOKAK AVUKATI

297

"İşimi kaybeder miyim?"

"Hayır, asla."

"Peki, o durumda ne yapabilirim?"

"Şey, yine bu ofiste çalışırsın, CCNV, Samaritan Evi, Redeemer Misyonu ve diğer yerlere yine eskisi gibi gidip zavallı insanlara yasal açıdan yardımcı olabilirsin. Bu büronun, eskisi gibi ortağı olarak kalırsın. Ama sana avukat değil de, sosyal hizmet uzmanı deriz."

"Yani hiçbir şey değişmez, öyle mi?"

"Pek fazla değişmez. Sofia'yı görmüyor musun? O kadın hepimizin toplamından daha fazla müşteriyle görüşüyor ve kentin yarısı da onu avukat sanıyor. Eğer bir mahkemeye çıkmak gerekirse o zaman ben hallederim. Senin için değişen bir şey olmaz."

Sokak yasasının kuralları, onları uygulayanlar tarafından yazılmıştır.

"Ya yakalanırsam?"

"Kimse aldırmaz. Sosyal çalışmayla sosyal hukuk arasındaki çizgi her zaman net değildir."

"iki yıl uzun bir süre."

"Hem öyle, hem de değil, iki yıllık bir bekleme süresini kabul etmek zorunda değiliz."

"Bunun tartışmasız olduğunu sanıyordum."

"Yarın her şeyi tartışacağız. Fakat biraz araştırma yapmak zorundasın. Bak bakalım benzer davalar bulabilecek misin? Diğer bölgelerde mahkemeler benzer durumlarda nasıl kararlar vermişler, bulmaya çalış."

"Daha önce böyle bir şey olmuş mudur diyorsun?"

"Olabilir. Bir milyon avukat var ülkede. Avukatlar çıkar yol bulmak için her yola başvururlar."

Bir toplantıya gitmesi gerektiğini söyledi. Ona teşekkür ettim ve kapıyı birlikte kapayıp çıktık.

Alabama atlayıp Kongre binası yakınlarındaki Georgetown Hukuk Fakültesi'ne gittim. Kütüphane gece yarısına kadar açıktı. Burası, inatçı bir avukatın gizlenip düşünmesi için mükemmel bir yerdi.

37

DeOrio'nun mahkeme salonu Cari Moultrie Binası'nın ikinci katındaydı ve oraya gidince, hırsızlık davasının ikinci aşamasının beklediği, dosyanın kabardığı, yargıç Kisner'e ait olan salona da yaklaşmıştık. Koridorlar, dava avukatları ve kablolu TV ve otobüs duraklarında ilanlarını gördüğümüz tazminat davalarını ayağa düşüren sözde avukatlarla doluydu. Avukatlar, hepsi bir suçla itham edilen müvekkilleriyle kafa kafaya vermişler konuşuyorlardı ve o anda, adımın bu eşkıyalarla aynı mahkeme listesinde bulunduğuna inanmak istemedim.

İçeri erken girmek benim için önemliydi ama, Mordecai bunu saçma buluyordu. Geç kalma riskini göze alamazdık. DeOrio dakiklik açısından bir fanatikti. Fakat oraya on dakika erken gidip de bakışlara ve fısıltılara hedef olmak, hele Donald Rafter ve Art-hur'un ve onların getirebileceği, kimler olacağını bilmediğim adamların dava öncesi gevezeliklerini dinlemek hiç işime gelmiyordu doğrusu. Yargıç gelmeden önce salona girip de Tillman Gantry ile bir arada bulunmak da istemiyordum tabii.

Sadece jüri locasında bir sandalyeye oturup her şeyi görerek dinlemek ve kimse tarafından rahatsız edilmemek en büyük dile-ğimdi. Saat bire iki dakika kala içeriye girdik.

DeOrio'nun mahkeme kâatibi mahkeme gündeminin kopyalarını dağıtıyordu. Kadın herkese yerlerini gösterdi - beni jüri locasına yöneltmiş ve yalnız başıma oturmıştım, Mordecai ise jüri locasının yanındaki davacı yerinde oturuyordu. Lontae Burton'un vekili YVilma Phelan bizden önce gelmişti, ama neler konuşulacağı konusunda hiçbir bilgisi olmadığından şimdiden sıkılmış görünüyordu.

Savunma masasında ilginç bir yerleşim görülüyordu. Dra-ke & Svveeney masanın bir ucunda, Tillman Gantry ve iki avukatı da diğer uçundaydılar. Aralarında bir tampon gibi duranlar ise, Ri-verOaks'ın üst düzey yöneticisi gibi görünen iki kişiyle üç avukatı-

SOKAK AVUKATI

di. Mahkeme gündeminde, salonda bulunan herkesin adı da vardı. Savunma tarafında on üç kişi yazılıydı.

Eski bir pezevenk olduğu için, Gantry'nin parmaklarında ve kulaklarında yüzükler, küpeler olacağını ve parlak, cicili bicili elbiseler giymiş olarak geleceğini sanmıştım. Ama adam gayet ciddi, lacivert bir takım giymişti ve avukatlarından daha şık görünüyordu. Elindeki belgeleri okuyor ve kimseye aldırmiyordu.

Bir süre sonra Arthur'u, Rafter'ı ve Malamud'u gördüm. Sonra Barry Nuzzo da gözüme ilişti. Hiçbir şeye şaşırmmamaya karar vermiştim ama, Barry'yi burada görmeyi hiç beklemiyordum. Benimle birlikte rehine alınan üç arkadaşımı buraya getirmekle şirket ustaca bir mesaj vermek ister gibiydi - Mister tarafından rehine alınan tüm diğer avukatlar bu işten normal olarak kurtulmuşlardı ve yaşamlarına devam ediyorlardı - peki bana ne olmuştu? Benim zayıf tarafım neydi acaba?

Onların tarafındaki beşinci kişi, ismi L. James Suber olan bir sigorta avukatıydı. Drake & Sweeney çalışmada ihmal, hata ve görevi kötüye kullanma gibi durumlar için sigortalınmıştı ama, sigortanın bu durumu kapsayacağını pek sanmıyordum. Poliçede, bir çalışan ya da ortağın hırsızlığı veya standart bir davranışın ihlali gibi maddeler yoktu. Bir şirket avukatının ihmali sigorta kapsamına girmiş olabilir. Ama istenerek, kasten yapılmış bir hata, girmiş olamazdı. Braden Chance sadece yasa ve kuralları ya da mevcut çalışma yöntemlerini ihlal etmekle kalmamış, antrepoda yaşayanların kiracılar olduklarını bildiği halde onların tahliyelerine izin vermişti.

Drake & Sweeney ile onun hatalı iş yapan elemanı arasında, bizim dışımızda pis bir mücadele hüküm sürüyor olmalıydı. Yesinler birbirlerini, diye düşündüm.

Saat tam birde, Yargıç DeOrio kürsünün arkasındaki kapıdan girdi ve sandalyesine oturdu. Yerini alırken, ters ve boğuk bir sesle, "iyi günler herkese," dedi. Bir yargıç cübbesi giymiş olması garibime gitmişti. Çünkü bu resmi bir dava duruşması değil, sadece gayri resmi bir anlaşma toplantısıydı.

Yargıç, mikrofonunu ayarladı ve, "Bay Burdick lütfen kapıyı kapayıp kilitleyin," dedi. Bay Burdick, kapıyı içerden koruma altına almış üniformalı bir mahkeme polisiydi. Dinleyici sıraları bomboştu. Çok özel bir toplantıydı bu.

300

JOHNGRISHAM

Bir zabıt kâtibi her sözcüğü yazmaya başladı.

Yargıç, "Mahkeme kâtibinin bildirdiğine göre tüm taraflar ve avukatlar burada hazırlar," diye konuştu. Bunu söylerken, kadınlara tecavüz eden biriymişim gibi bana bakıyordu. "Bu toplantının amacı, davayla ilgili bir anlaşma zemini sağlamaya çalışmaktır. Tarafların avukatlarıyla yaptığım telefon konuşmalarından sonra, bu aşamada böyle bir toplantı yapmanın yararlı olabileceğini düşündüm. Bir davanın açılışından sonra bu kadar çabuk bir anlaşma toplantısını ilk kez yapıyorum, ama tüm taraflar aynı fikirde olduğuna göre zamanlama uygun sayılır. İlk meselemiz güvenliğin sağlanmasıdır. Bugün burada konuşulan hiçbir şey, herhangi bir medya elemanına hiçbir koşulda tekrarlanmayacaktır. Bu husus anlaşıldı mı?" Önce Morde-cai'a, sonra da bana baktı. Savunma masasındaki herkesin başı bize doğru aynı anda dönmüştü. O anda ayağa kalkıp, basına haber sızdırma işini ilk önce onların başlattığını söylemek istedim. Bizim darbelerimiz çok daha ağır olmuştu ama, ilk yumruğu onlar atmışlardı.

Yargıç sekreteri hepimize iki paragraflık birer gizlilik anlaşması verdi, herkesin kâğıdında kendi ismi yazılıydı. Kâğıdı imzaladım ve kadına verdim.

Baskı altında bir avukat iki paragraflık bir yazıyı hemen okuyup anında kararını veremez. DeOrio, Drake & Sweeney'nin adamlarına baktı ve, "Bir sorun mu var baylar?" diye sordu. Adamlar kâğıtta açık arıyorlardı. Bizler böyle eğitilmiştik.

Bir süre sonra hepsi kâğıtları imzaladılar ve mahkeme kâtibine verdiler.

Yargıç, "Görüşmeyi gündeme bağlı kalarak yürüteceğiz," diye devam etti, "Birinci madde, olayların özeti ve sorumluluk isnadı. Bay Green, davayı siz açıyorsunuz, ilk sözü size veriyorum. Beş dakikanız var."

Mordecai ayağa kalkıp ellerini ceplerine soktu, hiçbir nota bakmadan, doğaçlama konuşacaktı ve çok sakın görünüyordu, iki dakikada davamızı net bir biçimde açıkladı ve oturdu. DeOrionun bu kısa konuşmasından çok hoşlanmıştı.

Davalılar adına Arthur konuştu. Davanın temelini oluşturan olaylarda hatalarını kabul ediyordu ama sorumluluk konusunda aynı düşüncede değildi. Ona göre ölümlerdeki sorumluluk büyük ölçüde herkesin yaşamını güçleştiren kar fırtınasındaydı.

SOKAK AVUKATI

301

Arthur aynı zamanda Lontae Burton'un davranışlarını da sorguladı.

"O kadının gidebileceği bazı yerler vardı," diye devam etti, "Acil durum barınak ya da yuvalan açıktı. Bir gece önce başka insanlarla birlikte bir kilisenin bodrumunda kalmıştı. Neden ayrıldı oradan? Bilemiyorum tabii, ama onu kimse oradan zorla çıkarmadı, yani şimdiye kadar onu oradan çıkaran birini bulamadık. Büyükannesinin kuzeydoğu bölgesinde bir evi var. Sorumluluğun bir kısmı da anneye ait olamaz mı? Küçük ailesini korumak için daha fazla çabalaması gerekmiyor muydu acaba?"

Suçü ölmüş bir annenin üzerine atmak Arthur'un tek şansı olacaktı. Bir yıl ya da biraz daha uzun hiçbir zaman sonra, bizim jüri locasında bana benzemeyen insanlar oturacaktı ve o zaman ne Arthur, ne de aklı başında bir avukat, Lontae Burton'un, çocuklarının ölümünden bir parça suçlu olduğunu söyleyebilecekti.

DeOrionun birden, "Her şeyden önce kadıncağız neden sokaktaydı?" diye sorması üzerine neredeyse gülümseyecektim.

Arthur hiç telaşlanmadı. "Bu toplantının amacına yönelik olarak söylüyorum sayın Yargıç, tahliye olayının hatalı olduğunu kabul ediyoruz."

"Teşekkür ederim."

"Bir şey değil. Burada şunu belirtmek isteriz ki, sorumluluğun bir bölümü anneye ait olmalıdır."

"Örneğin ne kadarı?"

"En azından yüzde ellisi."

"Bu çok fazla."

"Biz öyle düşünmüyoruz sayın Yargıç. Onu sokağa atmış olabiliriz, ama olaydan önce bir haftadan fazla sokaklarda kaldı."

"Bay Green?"

Mordecai ayağa kalktı ve sanki Arthur hukuk fakültesinin birinci sınıfında bir öğrenciymiş ve en basit muhakemeyi yürütmeyi bile beceremiyormuş gibi, başını iki yana salladı. "Bu insanlar hemen ev bulacak durumda değillerdir Bay Jacobs," diye konuştu, "Bu yüzden onlara evsizler diyoruz zaten. Onları sokağa

attığınız kabul ediyorsunuz ve orada da öldüler. Bunu bir jürinin önünde tartışmak isterdim."

Arthur'un omuzları çöküvermişti. Rafter, Malamud ve Barry de

302

JOHN GRISHAM

söylenen her sözcüğü büyük bir dikkatle dinliyorlar ve Mordecai Green'in siyah jüri üyeleriyle dolu bir odada konuştuğunu düşünüyorlardı muhakkak; yüzlerinde rahatsız olduklarını gösteren bir ifade vardı.

DeOrio, "Sorumluluk açık bay Jacobs," dedi, "İstedığınız takdirde annenin ihmali de jüri önünde tartışabilirsiniz ama size bunu tavsiye etmem." Mordecai ve Arthur bunun üzerine yerlerine oturdular.

Duruşma sırasında davalıların sorumluluklarını kanıtlarsak, jüri o zaman tazminat meselesini ele alacaktı. Konu gündemin ikinci maddesiydi. Rafter kalktı ve yine jüri kararlarındaki eğilimlerle ilgili aynı rapor konusunda konuştu. Haksızlığa uğrayanlarla ilgili sistemde, ölmüş çocukların değerlendirilmesiyle ilgili eğilimleri anlattı. Fakat Lontae'nin çalışma hayatı ve onun gelecekteki kazançlarının kaybı konusunda konuşurken, bir süre sonra can sıkıcı olmaya başladı. Bir gün önce teklif ettikleri 770.000 dolar tazminatı tekrarladı ve kayda alınmasını istedi.

DeOrio, "Bu sizin son teklifiniz değil, değil mi Bay Rafter," diye sordu. Sesinde bir meydan okuma ifadesi vardı; bu rakamın son teklif olmamasını umut ediyor gibiydi.

Rafter, "Hayır Sayın Yargıç," diye cevap verdi.

"BayGreen."

Mordecai tekrar kalktı ve, "Onların tekliflerini reddediyoruz Sayın Yargıç," diye konuştu, "Genel eğilimler benim için hiçbir anlam taşıyor. Benim açımdan önemli olan husus, jüriyi ikna edip alabileceğim miktardır ve Bay Rafter'a saygı duyuyorum ama, alacağım miktar onların tekliflerinden çok daha fazla olacaktır."

Salondaki hiç kimsenin bu konuda kuşkusu yoktu zaten.

Onların görüşleri olan, ölü bir çocuğun değerinin elli bin dolar olduğu konusunu tartışmaya açtı. Bu kadar düşük bir değer, siyah çocuklarına olan önyargının bir sonucu olduğunu söyledi. Savunma masasında hiç kımıldamayan tek kişi Gantry idi. "St. Al-ban'da bir oğlunuz var Bay Rafter. Onun değerinin elli bin dolar olmasını kabul eder miydiniz acaba?"

Rafter burnunu bloknotuna iyice yaklaştırdı.

Mordecai, "Bu duruşma salonundaki bir jüriyi, bu küçük çocukların, en azından Virginia ve Maryland'daki hazırlık okulların-

SOKAK AVUKATI

303

da bulunan çocuklar kadar değerli olduklarını ve her biri için bir milyon dolar isteyeceğimizi söyleyip ikna edebilirim," dedi.

Bu korkunç bir darbeydi ve bunu kasıklarına yemişlerdi. Çocuklarının nerede okula gittiklerinin hatırlatılması onları şaşırtmıştı.

Rafter'ın konuşmasında kurbanların çektikleri acılar ve dertlerden hiç bahsedilmemişti. Ölüm şekli konuşulmamıştı ama, durum açıkça ortadaydı. Onlar kokusuz gazı solumuşlar ve sessizce ölmüşlerdi. Vücutlarında yanık, kırık ve kan yoktu.

Rafter bu atlamasının acısını çekmekte gecikmedi. Mordecai, Lontae ve çocuklarının son saatlerini anlatmakla başladı; yiyecek ve ısınma ihtiyacını gidermek için aramalar, kar ve acı soğuklar, donarak ölme korkusu, bir arada kalmak için son gayretler, bir kar fırtınasının ortasında kalma durumu, arabaya sığınma, motorun çalışması ve benzin göstergesinin gözetlenmesi.

Mordecai'nın performansı büyüleyiciydi ve müthiş hikâye anlatımıyla onların suratlarına müthiş tokatlar indirmişti. Ben o anda tek jüri üyesi olarak ona açık bir çek verebilirdim.

Drake & Sweeney'nin adamlarına bakıp, "Bana sakın acılardan bahsetmeyin," dedi, "Sizler bunun anlamını bile bilmezsiniz."

Lontae'den bahsederken, kadını yıllardır tanıyor sanırdınız. O zavallı zaten şanssız doğmuş ve yapılabilecek tüm hataları yapmıştı. Ama daha önemli olan, onun, çocuklarını seven ve umutsuzca fakirlikten kurtulmak için çabalayan bir kadın olmasıydı. Geçmiş yaşamına ve bağımlılıklarına karşı gelmişti ve davalılar onları sokağa attıkları zaman uyuşturucudan kurtulmak için mücadele veriyordu.

Mordecai'nın sesi akar gibi salonu dolduruyor, bazen öfkeyle yükselip, bazen de utanç ve suç duygularıyla alçalıyordu. Konuşmasının bir tek hecesi bile boşa gitmiyor, gereksiz tek sözcük söylemiyordu. Karşısındakilere, jüriye söyleyeceklerinden seçilmiş, olağanüstü bir doz veriyordu.

Çek defterinin kontrolü Arthur'daydı ve o defter şimdi cebini yakıyor ve büyük bir delik açıyor olmalıydı.

Mordecai en güzel sözlerini sona saklamıştı. Cezalandırıcı tazminat taleplerinin amacı konusunda mükemmel bir konuşma yaptı - hata yapanların, yanlış yola sapanların cezalandırılıp, bunu bir

304

JOHN GRISHAM

daha yapmamaları için örnek olarak herkese gösterilmeleri gerektiğini söyledi. Davalıların yaptığı kötülükleri kınadı ve şanssız insanlara hiç bakmayan zenginleri ayıpladı. "Onlar sadece birkaç sokak serserisi!" diye gürledi. "Hadi, onları sokağa ativerelim gitsinler!"

Açgözlülük onların yasaları görmelerini bile önlemişti. Yasal bir tahliye en azından otuz gün daha süre tanırdı. Ama bu süre de Posta Idaresi'yle olan anlaşmayı suya düşürecekti. Ama otuz gün verilseydi, kar yağışları azalacak ve sokaklar onlar için biraz daha güvenli olacaktı.

Cezalandırıcı tazminat talebi için mükemmel bir davaydı bu ve jürinin kendisini haklı bulacağı konusunda en küçük bir kuşkusu bile yoktu. Ben de buna inanıyordum ve o anda, ne Arthur'un, ne Rafter'ın ne de orada oturan avukatlardan herhangi birinin Mordecai Green'le karşı karşıya gelmek isteyeceğini sanıyordum.

Mordecai, konuşmasının sonuna gelirken, "Beş milyon dolara anlaşabiliriz," dedi, "Bir sent eksik almam."

Konuşması bittiğinde salonda derin bir sessizlik oldu. DeOrio bazı notlar aldı ve sonra gündeme baktı.

Gündemin bir sonraki maddesi dosya konusuydu. Bana döndü ve, "Dosya sizde mi?" diye sordu.

"Evet efendim."

"Bana vermek ister misiniz?"

"Tabii sayın Yargıç."

Mordecai eski evrak çantasını açıp dosyayı çıkardı ve kâtime uzattı, o da dosyayı Yargıç'a götürdü. DeOrio on dakika süreyle dosyanın her sayfasını açıp incelerken bizler onu izledik.

Birkaç kez Rafter'ın öfkeli gözlerle bana baktığını gördüm ama, artık ona hiç aldırımıyordum. O ve diğerleri bir an önce dosyayı ele geçirmek için sabırsızlıkla bekliyorlardı.

Yargıç incelemesini bitirince, "Dosya geri verildi Bay Jacobs," diye konuştu, "Koridorun diğer ucunda bekleyen bir suç davası var. Yargıç Kisner'le bu konuda konuştuk. Ne yapmak istediğinizi söyler misiniz?"

"Sayın Yargıç, diğer sorunları çözümleyebürsek suçlama konusunda ısrarlı olmayacağız."

DeOrio, "Herhalde siz de aynı fikirdesiniz, değil mi Bay Brock?" diye sordu.

SOKAK AVUKATI

305

Kuşkusuz aynı fikirdeydim. "Evet efendim."

"Pekâlâ. O halde devam ediyoruz. Bir sonraki madde, Drake & Sweeney tarafından Michael Brock aleyhine yapılan ahlaki şikâyet konusu. Bay Jacobs, bu konuda konuşmak ister misiniz?"

"Tabii Sayın Yargıç." Arthur hemen ayağa fırladı ve benim ahlaki açıdan gösterdiğim zayıflıkları kınayan bir konuşma yaptı. Sözleri o kadar da sert ve uzun değildi. Anladığım kadarıyla söylediklerinden pek zevk almıyordu. Arthur bir avukatlar avukatıydı, ahlaki kuralları benimsemiş ve hiç kuşkusuz uygulamış yaşlı bir hukuk adamıydı. O ve şirket benim yaptıklarımı hiçbir zaman affetmeyeceklerdi ama, ne de olsa bir zamanlar onlardan biri olmuştum. Bra-den Chance'm davranışları tüm şirket açısından nasıl kötü bir reklam olduysa, benim belirli standartlara uymamam da aynı etkiyi yaratmış olabilirdi.

Arthur, sözlerinin sonunda, dosyayı aldığım için cezalandırılmam gerektiğini de söyledi kuşkusuz. Yaptığım şey, müvekkil River-Oaks'a karşı çok kötü bir görev suistimaliydi. Ben sabıkalı bir hırsız değildim ve beni hırsızlıkla suçlamaktan geri adım atabilirlerdi. Ama, ben bir avukatım ve çok iyi bir avukat olduğumu da kabul ediyordu ve bu nedenle sorumlu tutulmalıydım.

Bu durumda, hangi koşul altında olursa olsun, ahlaki açıdan yaptıkları şikâyetlerini geri çekmeyeceklerdi.

Konuşması, argümanları çok mantıklıydı, iyi anlatılmıştı ve beni de ikna etti. RiverOaks'ın adamları hiç kuşkusuz kendi çıkarlarını düşünüyorlardı.

DeOrio, "Bay Brock," dedi, "Söyleyecek bir şeyiniz var mı?"

Orada yapacağım konuşma için hazırlanmamıştım ama, kalkıp hissettiklerimi anlatmaktan da

korkmuyordum. Arthur'un gözlerinin içine baktım ve, "Bay Jacobs, size her zaman büyük bir saygı duymuşumdur ve hâlâ da duyuyorum," diye konuştum, "Savunmam için hiçbir şey söylemeyeceğim. Dosyayı almakla hata ettim ve kendi kendime bin kez, keşke yapmasaydım dedim. Gizlendiğini sandığım bazı bilgilere ulaşmak istiyordum, ama bu bir mazeret değil tabii. Sizden, tüm şirketten ve müvekkiliniz RiverOaks'dan özür diliyorum."

Yerime oturdum ve başımı öne eğdim, onlara bakamıyordum. Mordecai daha sonra bana, gösterdiğim tevazuun salondaki gerginliği büyük ölçüde yumuşattığını söyledi.

SA20

306

JOHN GRISHAM

DeOrio, daha sonra çok akıllıca bir şey yaptı. Hiç beklemeden daha sonraki maddeye, yani henüz başlamamış olan dava konusuna geçti. Biz, önce Marquis Deese ve Kelvin Lam ve sonra da, bulabileceğimiz her tahliye edilen kişi adına dava açmayı planlamıştık. DeVon Hardy ve Lontae ölmüşlerdi ama, geride on beş potansiyel davacı vardı. Mordecai bunu yapacağına söz vermiş ve Yargıç'ı da bundan haberdar etmişti.

Yargıç, "Eğer sorumluluğu kabul ediyorsanız, tazminatlar konusunda konuşmalısınız Bay Jacobs," dedi, "Bu diğer on beş davayı halletmek için ne kadar teklif ediyorsunuz?"

Arthur, Rafter ve Malamud'la fısıldaştı ve sonra, "Şey, sayın Yargıç, anladığımız kadarıyla bu insanlar yaklaşık bir aydan beri evsiz bulunuyorlar," diye konuştu, "Her birine beşer bin dolar verirsek, eskisinden çok daha iyi birer ev bulabilirler kendilerine."

DeOrio, "Bu az," dedi, "Bay Green?"

Mordecai da, "Çok az," diye onu onayladı. "Tekrar ediyorum, ben davaları jürilerin ne yapacağını düşünerek değerlendiriyorum. Aynı davalılar, aynı hatalı işlemler ve aynı jüri heyeti. Her dava başına rahatça elli bin dolar alabiliriz."

Yargıç, "Neyi kabul edersiniz?" diye sordu.

"Yirmi beş bin."

DeOrio, Arthur'a döndü ve, "Sanırım bunu ödemelisiniz," dedi, "Mantıksız bir talep değil bu."

Duruşma salonunun iki yanından saldırı altında kalan ve tavrı değişmeye başlayan Arthur, "On beş kişinin her birine yirmi beş bin mi?" diye sordu.

"Evet, öyle."

Drake & Sweeney'nin dört avukatı da birbirlerine yanaşıp bir şeyler konuşmaya başladılar. Daha sonra, diğer iki davalının avukatlarıyla görüşmedikleri anlaşıldı. Anlaşma için ödemeyi şirketin yapacağı açıktı. Gantry söylenenlere tamamen ilgisiz görünüyordu; onun parası tehlikede değildi. RiverOaks da, mesele çözümlenmediği takdirde hukuk firmasını dava edeceğini söylemiş ve onları tehdit etmişti.

Bir süre sonra Arthur, hafif bir sesle, "Yirmi beş bini ödeyeceğiz," dedi. Böylece, Drake & Sweeney'nin

kasasından 375.000 dolar çıkmış oluyordu.

SOKAK AVUKATI

307

Akıllılık, buzun kırılmasındaydı. DeOrio onları küçük meblağlar için zorla da olsa ikna edebileceğini biliyordu. Paranın akışı bir başlarsa, işimiz bitinceye kadar durmazdı.

Bir önceki yıl, benim maaşlarımla primimin ödendikten ve fatura gelirlerimin üçte biri de genel harcamalar için kasaya konduktan sonra, ortakların ceplerine benim kazandırdığım paradan yaklaşık dört yüz bin dolar girmişti. Ve ben, sekiz yüz avukattan sadece biriydim.

"Baylar, önümüzde iki mesele kaldı. Birincisi para - bu davada anlaşmaya varmak için ne kadar ödenecek? İkincisi de Bay Brock'un disiplin meselesi. Öyle görünüyor ki, biri diğerine bağlı, işte ben de bu gibi durumlarda taraflarla özel olarak konuşmaktan hoşlanırım. Şimdi de yine davacılarla başlayacağım. Bay Green ve Bay Brock, lütfen odama gelir misiniz?"

Zabıt kâtibi bizi alıp kürsünün arkasından hole çıkardı ve Yar-gıç'ın meşe ağacı kaplı mükemmel odasına götürdü. O sırada Yargıç soyunuyor ve bir sekreterden çay istiyordu. Bize de çay söylemek istedi ama, biz istemedik. Sekreter kapıyı kapadı ve bizi DeOrio ile yalnız bıraktı.

DeOrio, "Epey ilerleme kaydettik sayılır," diye konuştu, "Ama şunu da söylemeliyim Bay Brock, ahlaki şikâyet bir sorun olarak duruyor. Bunun ne kadar ciddi olduğunu biliyorsunuz, değil mi?"

"Sanırım sayın Yargıç."

Yargıç parmaklarını çatırdattı ve odanın içinde dolaşmaya başladı. "Burada, D.C.'de bir avukat vardı, sanırım yedi sekiz yıl önce buna benzer bir halt karıştırmıştı. Firmasından aldığı bir sürü keşif malzemesini götürdü ve bu malzeme daha sonra esrarengiz bir şekilde başka bir firmada ortaya çıktı. Sonradan bu ikinci firmanın, bu gence çok iyi bir iş teklif ettiği ortaya çıktı. Adını hatırlamıyorum o avukatın."

"Makovek. Brad Makovek," dedim.

"Doğru. Ne oldu ona?"

"iki yıl avukatlıktan men edildi."

"Senin için de bunu istiyorlar, değil mi?"

Mordecai araya girip, "Bu mümkün değil sayın Yargıç," dedi, "iki yıllık bir avukatlık yasaklamasını asla kabul etmeyiz."

"Peki, ne kadarına razı olacaksınız?"

308

JOHN GRISHAM

"En çok altı ay ve bunu tartışmak bile istemiyoruz. Bakın sayın Yargıç bu adamların ödleri patlıyor, bunu biliyorsunuz. Onlar korkuyor ama biz hiç korkmuyoruz. Neden böyle bir anlaşmaya girelim? Ben hemen

jüri karşısına çıkmayı yeğlerim."

"Ortada jüri filan olmayacak." Yargıç bana yaklaştı ve gözlerimin içine baktı. "Altı ay için avukatlıktan yasaklanmaya razı mısın?" diye sordu.

"Evet," diye cevap verdim, "Ama parayı ödemeleri gerekiyor."

Yargıç, Mordecai'a döndü ve, "Ne kadar istiyorsunuz?" diye sordu.

"Beş milyon. Jüriden daha fazlasını alabilirim."

DeOrio düşünceli bir tavırla pencerenin önüne gitti ve çenesini kaşıdı. Sonra bize dönmeden, "Jüriden beş milyon alabileceğini görebiliyorum," diye konuştu.

Mordecai, "Ben yirmi milyon görebiliyorum," dedi.

Yargıç, "Parayı kim alacak?" diye sordu.

Mordecai düşündü ve, "Bu bir kâbus olacak," diyerek başını salladı.

"Avukatlık ücreti ne kadar?"

"Yüzde yirmi. Bunun yarısı da New York'ta bir vakfa gidecek."

Yargıç birden geriye döndü ve ellerini başının arkasında kenetleyip yine odanın içinde dolaşmaya başladı. Bir süre sonra, "Altı ay hafif kalıyor," dedi.

Mordecai, sertçe bir sesle, "Biz daha fazla vermeyiz," diye söylendi.

"Pekâlâ. Şimdi biraz da diğer tarafla konuşayım bakalım."

DeOrio ile özel görüşmemiz on beş dakikadan az sürmüştü. Kötü adamlarla ise bir saat konuştu. Para konusunda tartışanlar hiç kuşkusuz onlardı.

Kalabalık binanın lobisinde bir kenarda Cola içerek hiçbir şey konuşmadan sağa sola koşuşan, müvekkil ve adalet kovalayan yüzlerce avukatı seyrettik.

Koridorları dolaştık ve çeşitli suçlardan yargıç önüne çıkacak insanların korkulu yüzlerine baktık. Mordecai tanıdığı birkaç avukatla konuştu. Ben kimseyi tanıımıyordum. Büyük hukuk firması avukatları Üst Mahkeme koridorlarında pek dolaşmazlardı.

SOKAK AVUKATI

309

Zabıt kâtibi bizi buldu ve tekrar mahkeme salonuna götürdü, herkes yerini almıştı. Ortada gergin bir hava esiyordu. DeOrio da sıkıntılı gibi görünüyordu. Arthur ve yanındakilerse bitkin bir haldeydiler. Yerlerimize oturduk ve yargıcın konuşmasını bekledik.

Yargıç, "Bay Green, davalı tarafların avukatlarıyla görüştüm," diye konuşmaya başladı, "Şimdi size onların en iyi tekliflerini açıklıyorum: üç milyon dolar ve Bay Brock için bir yıl avukatlıktan men."

Mordecai yerine henüz oturmuştu ve bunu duyunca hemen ayağa fırladı. "O halde boşuna zaman harcıyoruz," diyerek evrak çantasını kaptı. Ben de onu arkasından gitmek için hemen kalktım.

Mordecai, "Lütfen bizi affedin sayın Yargıç," dedi, "Ama yapılacak daha iyi işlerimiz var." Sıraların arasından geçip ara yola çıktık.

Yargıç hayal kırıklığına uğramıştı. "Buyrun, gidebilirsiniz," dedi.

Hiç beklemedik ve mahkeme salonununu koşar adımlarla terk ettik.

38

Arabanın kapısını açmak üzereydim ki cep telefonum çalmaya başladı. Arayan Yargıç DeOrio idi. "Tamam Sayın Yargıç, beş dakika içinde oradayız," dediğimi duyan Mordecai gülmeye başladı. Zemin katındaki tualete girdik ağır adımlarla yürüdük, merdivenlerden çıktık ve DeOrio'nun davalıları biraz daha fırçalayabilmesi için oraya on dakikada vardık.

Mahkeme salonuna girer girmez ilk gördüğüm şey, RiverOaks'ın üç avukatından biri olan Jack Bolling'in, ceketini çıkarmış, gömlek kollarını sıvamış bir halde Drake & Sweeney avukatlarının yanlarından ayrılması oldu. Onları fiziksel olarak hırpaladığımı pek sanmıyordum ama, bunu yapmaya istekli ve yeterince güçlü görünüyordu.

Mordecai'nın hayal ettiği karar her üç davalıya karşı verilecekti. RiverOaks'ın anlaşma toplantısından yeterince korkmuş olduğu görülüyordu. Ortada bazı tehditler vardı ve şirket belki de parasal katkıda bulunmaya razı olmuştu. Bunu bilemeyecektik tabii.

Jüri locasına gitmedim ve Mordecai'nın yanına oturdum. Wilma Phelan gitmişti.

Yargıç, "Biraz daha yaklaştık sayılır," dedi.

Mordecai, o bağırır gibi konuşmalarından biriyle, "Biz de teklifimizi geri almayı düşünüyoruz," dedi. Böyle bir şeyi tartışmamıştık ve ne diğer avukatlar ne de Yargıç bunu düşünmüşlerdi. Birden başlarını çevirip birbirlerine baktılar.

DeOrio, "Sakin olun, oturun," dedi.

"Ben çok ciddiym sayın Yargıç. Burada, bu duruşma salonunda oturmam uzadıkça, bu komedinin bir jüri önüne çıkarılması konusundaki düşüncem daha da güçleniyor. Bay Brock'a gelince, eski firması onu istediği gibi suçlayabilir, ama buna aldırmanm. Dosyalarını aldılar. Bay Brock'un sabıkası yok. Sistemimizin uyuşturucu kaçakçıları ve canilerle ağzına kadar dolu olduğunu Tanrı biliyor; onu mahkûm etmek komik olacaktır. Hapse girmeyecektir o. Baro şikâyetine gelince - bırakın istediklerini yapsınlar, ne olacaksa ol-

SOKAK AVUKATI

311

sun. Braden Chance ve büyük olasılıkla bu pisliğe bulaşmış diğer bazı avukatlar aleyhine dava açacağım ve kendimizi eski model bir tükürük yarışmasının içinde bulacağız." Sustu ve parmağıyla Art-hur'u gösterdi. "Siz gazeteye koşun, biz de gazeteye koşalım."

14'üncü Sokak Hukuk Bürosu, kendisi hakkında gazetelerde çıkan yazılara hiç aldırmazdı. Gantry bu konuya önem veriyorsa bile bunu göstermiyordu. RiverOaks, kötü reklamlara rağmen para kazanmaya devam edebilirdi. Fakat Drake & Sweeney için pazarlana-cak sadece ünü vardı.

Mordecai'nın tiradı hiç beklenmedik bir tarzda ve bilinmeyen bir yerden ortaya çıkıvermişti, hepsi şaşkın şaşkın duruyorlardı.

DeOrio, "Bitti mi?" diye sordu. Sanırım.

"Güzel. Teklif dört milyona çıktı."

Mordecai tekrar parmağıyla Drake & Sweeney'yi gösterip, "Dört milyonu ödeyenler beşi de öderler," diye homurdandı, "Bu davalının geçen yılki cirosu yaklaşık brüt yedi yüz milyon dolardır." Rakam salonda yankılanırken biraz bekledi ve sonra, "Sadece geçen yıl yedi yüz milyon dolar," diye tekrarladı. Sonra RiverOaks'ı gösterdi. "Ve bu davalının mülklerinin değeri üç yüz elli milyon dolardır. Siz bana bir jüri verin."

DeOrio, onun bir süre sustuğunu görünce, "Bitti mi?" diye tekrar sordu.

Mordecai, "Hayır efendim," dedi ve birkaç saniye içinde sakinle-şiverdi. "Önce, bir milyon bizim ücretimiz ve bir milyon da mirasçılar için olmak üzere iki milyon alacağız. Geriye kalan üç milyon önümüzdeki on yıla yayılabilir - yılda üç yüz bin dolar artı mantıklı bir faiz. Bu davalılar hiç kuşkusuz yılda üç yüz bini bir kenara koyabilirler, değil mi? Kiraları ve saat ücretlerini artırmak durumunda kalabilirler tabii, ama zaten bunu yapmasını çok iyi bilirler."

Vadeli ödemeye dayanan bir anlaşma mantıklı görünüyordu. Mirasçıların belirli bir yerleri olmadığından ve zaten pek çoğu da henüz tanınmadığından, para mahkeme tarafından muhafaza edilebilirdi.

Mordecai'nın son saldırısı oldukça etkili olmuştu. Drake & Swee-ney grubunda gözle görülür bir rahatlama vardı. Mordecai onlara bir çıkış yolu göstermişti.

312

JOHN GRISHAM

ftck Bolling onlarla bir araya gelmiş fısıldaşıyordu. Gantry'nin avukatları bakıyor ve dinliyorlardı ama, müvekkilleri gibi onlar da konuşmalardan sıkılmış görünüyorlardı.

Arthur, "Bunu yapabiliriz," diye konuştu, "ama Bay Brock'la ilgili pozisyonumuz aynen kalır. Bir yıl süreyle avukatlıktan men kabul edilmezse anlaşma da olmaz."

O anda Arthur'dan tekrar nefret ettim. Onların son kozuydum ve utançtan kızarmış yüzlerini kurtarmak için, benden mümkün olduğunca çok kan akıtacaklardı.

Fakat zavallı Arthur'un güçlü bir pozisyonda olmadığı rahatça görülebiliyordu. Umutsuz durumdaydı ve bunu saklayamıyordu.

Mordecai ona bakıp, "Ne fark eder?" diye bağırdı, "Lisansını bir süre vermekle zaten göreceği hakaretleri kabul ediyor, aşağılanıyor. Fazladan bir altı ay sizlere ne kazandıracak ki? Saçmalık bu!"

RiverOaks'ın iki yöneticisi iyice sıkılmış görünüyorlardı. Mahkemeleri sevmeyen, onlardan doğal olarak

korkan bu adamların korkuları, Mordecai'la üç saat birlikte olmaktan dolayı daha da artmıştı. İki hafta süreyle mahkemeye asla tahammül edemezlerdi, öfke içinde başlarını sallıyor ve birbirleriyle fısıldaşıp duruyorlardı.

Tillman Gantry bile Arthur'un durmadan ortaya attığı itirazlardan bıkmıştı. Anlaşmaya bu kadar yaklaştıktan sonra her şeyin bir an önce bitmesini bekliyordu.

Mordecai birkaç saniye önce, "Ne fark eder?" diye bağırıyordu. Adam haklıydı. Özellikle benim gibi, lisansı geçici olarak alınan ve iş durumu ile ücreti etkilenmeyecek bir sokak avukatı için hiçbir şey değişmeyecekti.

Ayağa kalktım ve nazik bir tavrıyla, "Sayın Yargıç, farkı paylaşalım efendim," dedim, "Biz altı ay istedik, onlar on iki ay dediler. Ben dokuz ay kabul ediyorum." Bunu söylerken Barry Nuzzo'ya baktım ve onun bana gülümsediğini gördüm.

Arthur o anda bir şey söylemeye kalksaydı herhalde saldırıya uğrardı. DeOrio da dahil herkes rahatlamıştı. Davalılardan bir teyid beklemeden, "O halde anlaştık," dedi.

Etkili zabıt kâtibi, yargıç kürsüsünün önündeki bilgisayarlı yazı makinesinde hemen çalışmaya başlamış ve birkaç dakika içinde bir sayfalık bir Anlaşma Notu hazırlamıştı. Onu hemen imzaladık ve oradan ayrıldık.

SOKAK AVUKATI

313

Ofiste şampanya yoktu. Sofia her zamanki işinin başındaydı. Abraham New York'a, bir evsizler konferansına gitmişti.

Amerika'da beş yüz bin doları hiç göstermeden yutabilecek bir hukuk bürosu varsa, o da 14'üncü Sokak Hukuk Bürosu'ydü. Mordecai yeni bilgisayarlar, telefonlar ve muhtemelen de yeni bir ısıtma sistemi istiyordu. Paranın büyük kısmı bankaya vadeli ve faizli olarak yatacak ve zor günlere saklanacaktı. Bu iyi bir destektir ve bizim düşük maaşlarımızı birkaç yıl için garanti edebilecekti.

Mordecai diğer beş yüz bin doları Cohen Vakfı'na göndereceği için kızdıysa bile bunu çok iyi saklamasını bildi. Değiştirmeye gücünün yetmeyeceği şeylere kızıp öfkelenen bir adam değildi o. Masasının üzeri, kazanabileceği savaşlarla doluydu.

Burton meselesini çözümlemek için en azından dokuz ay çok sıkı bir çalışma gerekecekti ve ben de zamanımın çoğunu burada harcayacaktım. Mirasçılar kararlaştırılacak, sonra aranıp bulunacak ve ortada para olduğu duyulunca da onlarla uğraşılacaktı. Mesele karmaşık olacaktı. Örneğin, babalığın belirlenmesi ve DNA testleri için, Kito Spires ve Temeko, Alonzo ve Dante'nin mezarları açılabilirdi. Kito gerçekten babaysa, kendisinden önce ölen çocuklarının mirasçısı olacaktı. O da ölü olduğuna göre, bu kez onun mirasçılarını arayıp bulmamız gerekecekti.

Lontae'nin annesi ve erkek kardeşleri, insanın gözünü korkutan sorunlar olarak ortada duruyorlardı. Sokaklarda hâlâ dostları, temas ettikleri insanlar vardı. Birkaç yıl sonra şartlı tahliye ile dışarıya çıkabilir ve hakları olan paranın peşine düşüp bizden de intikam almaya kalkabilirlerdi.

Mordecai'ın özellikle ilgilendiği iki proje daha vardı. Birincisi, büronun bir zamanlar organize ettiği ve federal para desteğinin uç-masıyla parmaklarının arasından kaçırdığı halka yardım programıydı. Programın en verimli döneminde, evsizler için haftada birkaç saat gönüllü olarak çalışan yüzden fazla avukatları

olmuştı. Mordecai bana, bu projeyi canlandırmak isteyip istemediğimi sordu. Fikir hoşuma gitmişti; daha fazla insana erişebilir, baroda daha fazla dost edinebilir ve fon toplamak için teşkilatımızı genişletebilirdik.

Fon toplama konusu ikinci projeydi. Sofia ve Abraham, insan-

314

JOHN GRISHAM

kırdan etkin biçimde para talep etmeye uygun değillerdi. Mordecai istese insanların gömleklerini bile alabilirdi ama, dilenmekten nefret ediyordu. Bense genç ve parlak bir avukattım, doğru profesyonellerin aralarına karışabilir ve onları yıllık bağışlar konusunda ikna edip bağlayabilirdim.

"İyi bir plan yapabilirsek, yılda iki yüz bin dolar toplayabilirsin," dedi.

"Peki o parayla ne yapacağız?"

"Bir iki sekreter, birkaç avukat yardımcısı ve belki bir avukat daha alabiliriz." Sofia gittikten sonra ön büroda oturup dışarda havanın kararmasını seyrediyorduk ve Mordecai hayal kurmaya başlamıştı. Büroda yedi avukatın birbirlerine çarparak çalıştıkları günleri özlemiş gibi bir hali vardı. Her gün, bir kaostu ama küçük sokak hukuk bürosu da kendi başına bir güçtü. Binlerce evsiz insana yardım etmişti. Politikacılar ve bürokratlar büroyu önemsiyorlardı. Çoğu zaman işitilen güçlü bir sestti o.

"Beş yıldır çöküşteyiz," dedi, "Ve insanlarımız acı çekiyorlar. Bu çöküşü durdurmak için elimize altın bir fırsat geçti işte."

Bu meydan okumayı benim yapmam gerekiyordu. Büroyu yeniden canlandırıp güçlendirerek bir üst seviyeye taşıyacak olan yeni kan, yeni yetenek bendim. Burasını düzinelerle gönüllü ile pırl pırl yapabiliyordum. Bir bağış toplama örgütü kurabilir ve biz de herkes gibi hukuk bilgilerimizi gösterebilirdik. Büyüyebilir, hatta üst katın pencerelerindeki tahtaları söküp orasını da yetenekli avukatlarla doldurabilirdik.

Bize ulaşabilen her evsizin haklarını koruyabilirdik. Onlar da seslerini bizim kanalımızla duyurabilirlerdi.

39

Cuma sabahı erken saatte masamda oturmuş, bir avukat/sosyal hizmet uzmanı olarak işlerimi düzene sokmaya çalışıyordum ki, Arthur Jacobs'un kişiliğinde Drake & Sweeney, ansızın kapımda beliriverdi. Onu nazik ama dikkatli bir tavırla karşılayıp selamladım ve o da kestane renkli sandalyelerden birine oturdu. Kahve istemedi. Sadece benimle konuşmaya gelmişti.

Arthur sıkıntılı görünüyordu. Yaşlı adamı dinlerken hipnotize olmuş gibiydim.

Son birkaç hafta, onun elli altı yıllık profesyonel kariyerinin en berbat dönemi olmuştu. Anlaşma onu pek fazla rahafletmamıştı. Şirket yoldaki hafif bir tümseği geride bırakıp yola devam ediyordu ama, Arthur'un uykuları kaçmıştı. Ortaklarından biri korkunç bir hata yapmış ve bunun sonucu masum insanlar ölmüştü. Drake & Sweeney, anlaşma için ne kadar para öderse ödesin, Lontae ve dört çocuğunun ölümünden daima sorumlu tutulacaktı. Arthur buna katlanabileceğim sanmıyordu.

Bana bunları anlatırken hiçbir şey söyleyemeyecek kadar şaşkındım ve sadece onu dinledim. Mordecai'm da onu dinlemesini çok isterdim doğrusu.

Arthur acı çekiyordu ve bir süre sonra ona acımaya başladım. Seksen yaşındaydı ve birkaç yıldır emekli olmayı düşünüyordu, ama şimdi ne yapacağını bilemiyordu. Para peşinde koşmaktan bıkmıştı.

"Yaşamımın sonlarına geldiğimi biliyorum," diye mırıldandı. Ben de Arthur'un, benim cenaze törenime gelebileceğini sanmıyordum.

Bizim Hukuk Bürosu'na hayran olmuştu ve ben de ona, buraya nasıl düştüğümle ilgili hikâyeyi anlattım. Bu hukuk bürosunun ne zamandır burada bulunduğunu sordu. Çalışmaları kim destekliyor, kim para veriyordu? Burada nasıl çalışıyor, neler yapıyorduk.

O bana kapıyı açtı ve ben de hemen içeriye daldım. Önümüzde-

316

JOHN GRISHAM

ki dokuz ay süresince avukatlık yapamayacağıma göre, büro bana yeni bir görev vermişti ve büyük firmalardan gönüllü avukatlar arayıp yeni bir fakirler hukuk bürosu geliştirecek, gönüllü programı hazırlayacaktım. Arthur'a, en büyük onun firması olduğu için, oradan başlamayı düşündüğümü söyledim. Gönüllü avukatlar haftada sadece birkaç saat çalışacaklardı ve gözetimlerini ben yapacaktım, böylece binlerce evsiz insana erişebilecek, onlara yardımcı olabilecektik.

Arthur bu tür programları duymuştu, ama bu konuda pek bilgisi yoktu. Yirmi yıldır bedava çalışmadığını üzülerek söyledi. Bu tür gönüllü işleri genelde genç avukatlar yaparlardı. Ben de bunu iyi hatırlıyordum.

Konuyu pek iyi bilmemesine rağmen fikri beğenmişti. Konuyla ilgili konuşmamız uzadıkça program da büyüyordu. Birkaç dakika sonra, bana açıkça, D. C.'deki dört yüz avukatın, her birinden haftada birkaç saat fakirler ve evsizler için çalışmalarını isteyeceğini söyledi. Bu harika bir fikir olacaktı.

Sonra yüzüme bakıp, "Dört yüz avukatı yönetebilir misin?" diye sordu.

Böyle bir işe nasıl başlayacağımı bile bilmediğim halde, "Tabii," dedim. Fakat kafam süratle çalışıyordu. Bir an düşündüm ve, "Bunun için yardıma ihtiyacım olacaktır kuşkusuz," diye ekledim.

"Nasıl bir yardım?" diye sordu.

"Örneğin, Drake & Sweeney firması kendi içinde tam gün çalışacak bir fakir avukatını saptayamaz mı? Yani bu işte koordinatörlük yapmak üzere. Bu avukat evsizlerin işleri konusunda benimle sürekli bir işbirliği içinde olabilir. Açıkçası, bu işe dört yüz avukat gelecekse sizin tarafınızda da birine ihtiyacım olacaktır."

Bir süre söylediklerimi düşündü. Tüm bunlar onun için yeni konulardı ve her şey çok iyi geliyordu kulağına. Ben yolu açmayı sürdürdüm.

"Bu işi yapabilecek iyi birini biliyorum," diye devam ettim, "Bu adamın avukat olması da gerekmiyor aslında, iyi bir avukat yardımcısı bu işi mükemmel götürebilir."

"Kim bu adam?" diye sordu.

"Hector Palma adı sana bir şey hatırlatıyor mu acaba?"

"İsim pek yabancı gelmedi."

SOKAK AVUKATI

317

"Şimdi Chicago ofisinde, ama kısa bir süre önce D.C.'deydi. Braden Chance'm adamlarından biriydi ve tekmelendi."

Arthur gözlerini kısarak hatırlamaya çalıştı. Onun bu konuda neler bildiğini bilmiyordum ama, bana karşı dürüst olacağından emindim. Ruhunu temizlemekten son derece mutlu görünüyordu.

"Tekmelendi mi?"

"Evet, tekmelendi, yani sürüldü. Üç hafta öncesine kadar Bet-hesda'da yaşıyordu ve bir gece aniden taşınır. Chicago'ya ani bir transfer. Tahliye konusunda her şeyi biliyordu ve sanıyorum Chance onu saklamak istedi." Konuşurken çok dikkatliydim, Hec-tor'la yaptığım gizli anlaşmayı bozamazdım kuşkusuz.

Zaten bozmak zorunda da kalmadım. Arthur, her zaman olduğu gibi satır aralarını çok iyi okuyordu.

"Demek D.C.'den öyle mi?"

"Evet, karısı da D.C.'li, dört çocukları var. Buraya dönmekten çok mutlu olacağına eminim."

"Peki ama evsizlere yardım etmek ister mi acaba?"

"Neden kendisine sormuyorsun?" dedim.

"Pekâlâ, bunu yapacağım. İyi bir fikir bu."

Arthur, şirketin yeni arzusu olan evsizler hukukunu yürütmek üzere Hector Palma'yı D.C.'ye geri getirmeyi düşündüğü takdirde, bunu bir hafta içinde gerçekleştirebilirdi.

Program, gözlerimizin önünde şekilleniyordu. Her Drake & Sweeney avukatına, her hafta bir dava ya da meseleyi çözmesi söylenecekti. Daha genç olan avukatlar benim gözetimim altında, fakir ve evsizlerin hukuki sorunlarını bir masada çözmeye çalışacak, onlara öğütler vereceklerdi. Şirkete gelen davalar Hector tarafından diğer avukatlara verilecekti. Arthur'a, bazı meselelerin on beş dakika, bazılarının ise saatler hatta bir ay bile sürebileceğini söyledim. Onun için sorun değildi.

Drake & Sweeney'nin birden ortaya çıkıp fakir ve evsizlerin, sokak insanların haklarını korumaya başlaması karşısında politikacıların, bürokratların ve ofis memurlarının hallerini düşündüm ve onlara neredeyse acıyacaktım.

Arthur yaklaşık iki saat benimle kaldı ve çok zamanımı aldığını sandığı için de özür diledi. Ama giderken, geldiğinden çok daha

318

mutluydu. Şimdi doğruca şirkete, ofisine gidiyordu ve yeni bir amacı vardı, bir misyon adamı olmuştu. Onu arabasına kadar götürdüm ve sonra olanları Mordecai'a anlatmak için içeriye koştum.

Megan'm amcasının Delavvare sahilinde, Maryland hattındaki Femvick Adası yakınlarında bir evi vardı. Bana orasının, iki katlı, neredeyse deniz kıyısına uzanan büyük verandası ve üç yatak odası ile hafta sonu dinlenmek için mükemmel ve hoş bir ev olduğunu söylemişti. Mart ayının ortasıydı ve hava hâlâ soğuktu, şöminenin karşısına oturur kitap okuyabilirdik.

özellikle üç yatak odasından birkaç kez bahsetmiş ve meseleyi fazla komplike hale getirmeden kendi başımıza kalabileceğimiz geniş bir alan olduğunu söylemişti, ilk evliliğimin acısını henüz unutmadığımı biliyor ve benim gibi o da, iki haftadır süren dikkatli bir flört devresinden sonra işleri aceleye getirmek istemiyordu. Ama, üç yatak odasından bahsetmesinin başka bir nedeni daha vardı.

Cuma günü öğleden sonra VWashington'dan ayrıldık. Megan bana yolları tarif ediyor, ben de arabayı kullanıyordum. Arka koltukta oturan Ruby ise bir yandan kurabiye yiyor, bir yandan da, birkaç günü sokaklardan ve şehirden uzak, plajda ve ayık kalarak geçirebileceğini düşünerek pırl pırl gözlerle etrafı seyreliyordu.

Ruby Perşembe gecesi uyuşturucu almamış, temiz kalmıştı. Delavvare'de bizimle üç gece beraber kalmasıyla, dört gece temiz kalmış olacaktı. Pazartesi öğleden sonra onu alıp East Capitol yakınlarında, küçük bir kadınlar tedavi merkezi olan Eastervvood'a götürüp teslim edecektik. Mordecai orada bulunan bir yetkiliyi iyice etkilemişti ve Ruby, sıcak yatağı olan küçük bir odada en azından doksan gün kalıp tedavi görecekti.

Kentten ayrılmadan önce Ruby, Naomi'nin yerinde banyo yapmış ve temiz giysiler giymişti. Megan onun giysilerini ve torbasını iyice aramış, uyuşturucu bulunup bulunmadığına bakmıştı. Ruby'de uyuşturucu yoktu. Onun özel yaşamına müdahale etmiştik ama, uyuşturucu bağımlıları dünyasının kuralları da değişikti kuşkusuz.

Evi akşam karanlığında bulduk. Megan buraya yılda bir ya da iki kez geldiğini söylüyordu. Anahtar kapıdaki paspasın altındaydı.

SOKAK AVUKATI

319

Ben alt kattaki yatak odasını aldım ama, bu Ruby'nin garibine gitti tabii. Diğer iki yatak odası üst kattaydı ve Megan geceleyin Ruby'nin yakınında olmak istiyordu.

Cumartesi soğuk, rüzgârlı bir havaydı ve sağanak yağmur denizden geliyordu. Verandada, kalın bir battaniye altında salıncağa oturmuş, dalgaların seslerini dinleyip hayallere dalmıştım. Kapı kapandı, arkasından telli kapı çarptı ve Megan salıncağa geldi. Sonra battaniyeyi kaldırdı ve bana sokuldu. Onu sıkıca tutup kendime çektim; bunu yapmasaydım ikimiz de verandaya yuvarlanabilirdik.

Onu tutmak çok kolaydı.

"Müşterimiz nerede?" diye sordum.

"TV izliyor."

Kuvvetli bir rüzgâr darbesi yağmur damlalarını suratımıza çarptı ve birbirimize biraz daha sıkı sarıldık. Salıncağı tutan zincirler önce gıcırdadı ve sonra, biz hareketsiz kalınca sustu. Denizin üzerinde dönüp duran bulutlan seyrettik. Zamanın önemi yoktu artık.

Bir süre sonra Megan, "Ne düşünüyorsun?" diye fısıldadı.

Her şey ve hiçbir şey, diye düşündüm. O anda şehirden uzaklarda, ilk kez olarak geriye bakabiliyor ve olanları algılamaya çalışıyordum. Otuz iki gün önce başka bir kadınla evliydim, farklı bir yerde yaşıyor, farklı bir şirkette çalışıyordum ve şu anda kollarımda tuttuğum kadın için tamamen yabancı biriydim. Yaşam bir ay içinde bu kadar büyük bir değişikliğe uğrayabilir miydi?

Geleceği düşünmeye henüz cesaret edemiyordum; geçmiş hâlâ sürüyordu.